

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Οργάνωση, Λειτουργία, Ανάπτυξη & Διοίκηση Λιμένων»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

**Το Θεσμικό Πλαίσιο Εκτέλεσης Συμβάσεων Δημόσιων Έργων. Τα
Λιμενικά Έργα. Η περίπτωση του Λιμένα Ηρακλείου.**

**The Institutional Framework for the Execution of Public Works Contracts.
Port Works. The case of the Port of Heraklion**

**Σταύρος Λυριτζάκης(Α.Μ.: ΔΛΜ-19-009)
Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Θεοδώρα Γιαντσή**

**Αθήνα
Σεπτέμβριος 2022**

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Σταύρος Λυριτζάκης του Εμμανουήλ με αριθμό μητρώου ΔΛΜ-19-009 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Οργάνωση, Λειτουργία, Ανάπτυξη & Διοίκηση Λιμένων του Τμήματος του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών & Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

(Υπογραφή)

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής

1. Θεοδώρα Γιαντσή

2. Νικόλαος Τσότσολας

3. Φαίδων Κομισόπουλος

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία έγινε υπό την καθοδήγηση της Δρ κας **Θεοδώρας** Γιαντοή ΕΔΙΠ ΕΜΠ, την οποία ευχαριστώ και για την πολύτιμη βοήθεια κατά τον κύκλο των σπουδών στο Μεταπτυχιακό Τμήμα του ΠΑΔΑ. Επίσης ευχαριστώ τον Αν. Καθηγητή του ΠΑΔΑ κ. **Νικόλαο Τσότσολα** και τον Διευθυντή του μεταπτυχιακού Τμήματος του ΠΑΔΑ Καθ. κ. **Σπυρίδωνα Μπινιώρη** για την στήριξη και βοήθεια τους.

Σταύρος Λυριντζάκης

Μεταπτυχιακός Φοιτητής ΠΑΔΑ

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην **Νομοθεσία Εκτέλεσης των Δημοσίων Έργων**. Γίνεται αναφορά στους σχετικούς Νόμους από το 1932 μέχρι και σήμερα με τον **Νόμο 4412/16** όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει και με τον οποίο έγινε πλήρη προσαρμογή με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και αναφέρεται σε όλα τα επίπεδα των Συμβάσεων (Έργα, Μελέτες, Προμήθειες, Παροχή Υπηρεσιών κλπ.). Για την πληρότητα του θέματος γίνεται αναφορά στις **διαφορές Δημόσιων και Ιδιωτικών Έργων** και στα **Λιμενικά Έργα**.

Ως ένα παράδειγμα εφαρμογής της Νομοθεσίας έχει επιλεγεί ένα **Λιμενικό έργο**, το οποίο κατασκευάστηκε την περίοδο 1997-98 στο **Λιμάνι Ηρακλείου** και το οποίο στην συνέχεια υπέστη σοβαρές ζημιές λόγω των λαθών που έγιναν κατά την σύνταξη της μελέτης και των παραμέτρων που ελήφθησαν για την υλοποίηση της, αλλά και στην συνέχεια της κατασκευής και λειτουργίας του, που οδήγησαν αρχικά στην κατάρρευση τμήματος του και στην συνέχεια στην Δικαιοσύνη στελέχη τόσο των υπηρεσιών εκπόνησης της μελέτης και επίβλεψης του έργου όσο και του Αναδόχου εκτέλεσής του, τα οποία τελικά όλα αθώωθηκαν στην δίκη που έγινε το 2004, όσο αφορά τα κακουργήματα διότι ότι είχαν εγκαίρως ενημερώσει τον Κύριο του Έργου (Λιμενική Επιτροπή Ηρακλείου) για την ζημιά που είχε υποστεί το έργο και είχαν ζητήσει την άμεση αποκατάσταση της και για τα πλημμελήματα λόγω της παραγραφής τους.

Τα κυρίως προβλήματα που διαφάνηκαν είναι αφενός το γεγονός ότι στα Δημόσια Έργα **δεν τηρείται κατά γράμμα η Κείμενη Νομοθεσία** και αφετέρου **η εμπλοκή του Φορέα στον οποίο ανήκει η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενός έργου στην διοίκηση του έργου**. Ως λύση στο πρώτο σκέλος θα ήταν το Κράτος να ακολουθήσει είτε την τακτική της αύξησης των προσλήψεων στο Δημόσιο, είτε να συνεχίσει με τομές όπως τις τροποποιήσεις που έφερε με τον Ν4412/16 και τον **Ιδιωτικό Φορέα Επίβλεψης**. Όσο δε αφορά την **Μελέτη ενός έργου**, μακράν η καλύτερη επιλογή για μια Τεχνική Υπηρεσία είναι η πλήρη ανάθεση της σε εξειδικευμένα Μελετητικά Γραφεία. Σχετικά με το δεύτερο σκέλος, **η καθιέρωση ανεξάρτητου Πρωτοκόλλου για τα υλοποιούμενα έργα**, θα ανεξαρτοποιούσε και θα απέμπλεκε την Διευθύνουσα Υπηρεσία ενός έργου, από την Διοίκηση του φορέα που αυτή ανήκει.

Τέλος γίνεται αναφορά και στον **Ν4413/16 περί Σύναψη Συμβάσεων Παραχώρησης**, ενώ έχουν παρατεθεί και όλες οι Ελληνικές **Τεχνικές Προδιαγραφές (ΕΤΕΠ)**, οι οποίες έχουν πλέον εναρμονιστεί πλήρως με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και η τήρηση τους είναι υποχρεωτική σε όλα τα Δημόσια Έργα.

Summary

The present study focuses on Public Works Execution Legislation with reference to the relevant Laws from year 1932 until today, with Law 4412/16 as amended and in force and with which full adaptation was made to the European Directives and it refers to all levels of Contracts (Projects, Studies, Supplies, Provision of Services etc.). For the completeness of the

study, are detailly mentioning the differences between Public and Private Projects and Port Projects.

As a case study for the application of the relevant Legislation, a Port project has been chosen. The project was constructed in the period 1997-98 in the Port of Heraklion and was subsequently suffered serious damages due to the mistakes made during the drafting of the study and the parameters taken for its implementation, but also in the continuation of its construction and operation, which initially led to the collapse of a part of it and to the Justice officials of all relevant parts. Finally all of them were acquitted in the trial that took place in 2004, as far as the felonies are concerned because they had timely informed the Project Owner (Heraklion Port Authority) about the damage the project had suffered and had requested immediate restoration of it and for the misdemeanors due to of their statute of limitations.

The main problems that became apparent are, on the one hand, the fact that in Public Projects the Existing Legislation is not followed to the letter, and on the other hand, the involvement of the Body to which the Managing Service of a project belongs in the administration of the project. As a solution to the first part, the State would either follow the tactic of increasing public recruitment or continue with cuts such as the amendments brought by Law 4412/16 and the Private Supervisory Body. As far as the Study of a project is concerned, by far the best option for a Technical Service is to fully assign it to specialized Research Offices. Regarding the second part, the establishment of an independent Protocol for the implemented projects, would make the Managing Service of a project independent and disengaged from the Administration of the institution to which it belongs.

Finally, there is reference to Law 4413/16 on Concession Contracts with a list of all the Greek Technical Specifications (ETEP), which have now been fully harmonized with the European Directives and thus their observance is mandatory for all Public Projects.

Εικ. 1. Το Λιμάνι Ηρακλείου με τις 5 Προβλήτες και τον Ενετικό Λιμένα.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	3
1. Εισαγωγή.....	8
a. Αντικείμενο - Σκοπός.....	8
b. Διάρθρωση Εργασίας.....	8
c. Προσέγγιση Θέματος - Μεθοδολογία.....	9
2. Δημόσια Έργα.....	10
a. Ορισμοί.....	10
b. Η οριοθέτηση του Δημόσιου Τομέα.....	12
c. Τα Λιμενικά Έργα.....	14
3. Νομοθεσία Εκτέλεσης Δημοσίων έργων. Η βασική Ιστορική Διαδρομή.....	19
a. Μια Πρώτη Αρχή. Ο Νόμος 5367/1932 ΦΕΚ Α119.....	19
b. Οι πρώτες συμπληρώσεις του 5367/1932. Ο ΑΝ 1966/1939 ΦΕΚ 385 Α΄.....	20
c. Το Νομοθετικό Διάταγμα 95/1946.....	20
d. Το Νομοθετικό Διάταγμα 1125/1949.....	20
e. Ο Νόμος 1266/72 ΦΕΚ 198 Δ΄. Η πρώτη βασική διάρθρωση Νόμου Εκτέλεσης Δημοσίων Έργων.....	21
f. Ο Νόμος 1418/1984 ΦΕΚ 23/Α/29-2-1984. Η βάση της Ελληνικής Νομοθεσίας για την εκτέλεση των Δημοσίων Έργων έως το 2016. Το εκτελεστικό Προεδρικό Διάταγμα αριθμ. 609/85.....	21
g. Ν2229/1994 ΦΕΚ 138/31.08.1994. Τροποποίηση του 1418/84.....	28
h. Η Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας Κατασκευής Δημοσίων Έργων. Ο Νόμος 3669/2008 ΦΕΚ Α/116/18-6-2008.....	33
i. Ο Νόμος 3316/2005 ΦΕΚ 42/22-2-2005. Ανάθεση και εκτέλεση Δημοσίων Συμβάσεων εκπόνησης Μελετών και παροχής Συναφών Υπηρεσιών.....	34
4. Η εναρμόνιση της νομοθεσίας με τις Κοινοτικές Οδηγίες.....	39
a. Ο Ν 4412/16 και οι τροποποιήσεις του.....	39
b. Ο Νόμος 4413/16. Σύναψη Συμβάσεων Παραχώρησης.....	44
c. Οι Πρότυπες Προδιαγραφές.....	45
5. Ο Οργανισμός Λιμένας Ηρακλείου ΑΕ.....	49
a. Το Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα.....	49
b. Ο Λιμένας του Ηρακλείου.....	52
c. Η ανακατασκευή της Νηοδόχου ΙΙ.....	57
i. Η Μελέτη του Έργου.....	57
ii. Η κατασκευή του έργου.....	59
iii. Η κατάρρευση του Δυτικού τμήματος του κρηπιδότοιχου.....	61

iv. Οι πραγματογνωμοσύνες και τα πορίσματα	65
v. Η παραγγελία της Ανακρίτριας, Η Πραγματογνωμοσύνη του κ. Δασκαλάκη	69
d. Οι κατηγορίες και η αθώωση	71
e. Η Νομοθεσία Δημοσίων Έργων και το Λιμάνι Ηρακλείου	73
6. Προβλήματα	77
7. Συμπεράσματα – Προτάσεις	79
Παραρτήματα	81
a. Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης καθ. ΕΜΠ κ. Μουτζούρη Κων. (Ιούλιος 2000).....	81
b. Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης ΤΡΙΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ (Αύγουστος 2000). 81	
c. Έκθεση έκτακτης επιθεώρησης από το Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων (31-10- 2000).....	81
d. Δειγματοληπτικός Έλεγχος Ποιότητας από τον Ε.Σ.Π.ΕΛ. (Ιούνιος 2001).....	81
e. Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης Λιμενολόγου Μηχανικού κ. Δασκαλάκη Εμμ.(Οκτώβριος 2001).	81
f. Οι Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές.....	81
g. Νόμος 5367/1932 ΦΕΚ: Α119	96
h. Α.Ν. 1966/1939 (ΦΕΚ-385 Α').....	100
i. Ν.Δ. 95/46.....	104
j. Ν.Δ. 1125/49.....	105
k. Ν.Δ. 1266/72 (ΦΕΚ 198 Δ')	109
l. Ν.1418/84 (ΦΕΚ-23 Α')	124
m. Ν. 2229/1994 (ΦΕΚ 138 Α')	129
n. Ο Νόμος 4412/16 με τις τροποποιήσεις του έως 15-9-2022 (με παραπομπές - links). 132	
Βιβλιογραφία	156
Ιστορικό Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών	156
Δημόσιος - Ιδιωτικός Τομέας, Διαφορές και Ομοιότητες.....	156
Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Φορέα.....	156
Ν4412/16 ΕΑΑΔΗΣΥ.....	156
Εθνική Λιμενική Πολιτική. Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα, Σημιώσεις Μαθήματος, Δρ Θ. Γιαντσή, ΕΔΙΠ ΕΜΠ	156
Κύκλος Ζωής Λιμενικών Έργων. Λειτουργία και Συντήρηση, Δρ Θ. Γιαντσή, ΕΔΙΠ ΕΜΠ..	156
Παράμετροι και Μεγέθη Σχεδιασμού Λιμένα, Δρ Θ. Γιαντσή, ΕΔΙΠ ΕΜΠ.....	156
Οδηγός προς Δήμους για την εφαρμογή του Ν. 4412/2016 για τις δημόσιες συμβάσεις	156
Νόμος 2932 του 2001 (ΦΕΚ.145/Α'/27-06-2001).	156
ΚΕΟΛ ΟΛΗ ΑΕ (ΕΚ 22/12/2018. Αρ. φ. 919)	156

PIANC 2015, "Guidelines for protecting Berthing Structures from sour caused by ships",
Report n. 180 -2015..... 156

1. Εισαγωγή

a. Αντικείμενο - Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι αφενός να παρουσιάσει **την εξέλιξη της Νομοθεσίας Εκτέλεσης των Δημοσίων Έργων** μέσα από μια ιστορική διαδρομή από το 1932 μέχρι και σήμερα και αφετέρου να αναδείξει μέσα από ένα παράδειγμα κατασκευής ενός Λιμενικού έργου **τα προβλήματα και τις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν οι Επιβλέπουσες τα Δημόσια Έργα υπηρεσίες**, βάσει αυτής της Νομοθεσίας και ιδιαίτερα στα Λιμενικά Έργα που παρουσιάζουν σημαντικές ιδιαιτερότητες καθόλη την διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

Ένα άλλο σημείο που έχει σκοπό να θίξει η παρούσα εργασία, είναι **η γραφειοκρατία** που ταλανίζει τα δημόσια έργα σε όλες τις φάσεις υλοποίησής τους, από το αρχικό στάδιο του σχεδιασμού τους έως και την παραλαβή τους και την απόδοσή τους σε χρήση. Αυτή η γραφειοκρατία, ειδικά στην φάση της κατασκευής τους, ευθύνεται συνήθως για το ότι πολλά έργα ξεκίνησαν και δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ, ενώ έχει καθοριστικό ρόλο και στην διάρκεια κατασκευής του έργου. Στην φάση δε των εγκρίσεων των Μελετών είναι συνήθως αυτή υπεύθυνη για τον μακρό χρόνο που απαιτείται για την ωρίμανσή τους.

b. Διάρθρωση Εργασίας.

Η παρούσα εργασία έχει χωριστεί σε **7 Κεφάλαια**.

Στο **Κεφάλαιο 1** αναφέρονται το αντικείμενο και ο σκοπός της εργασίας, ο τρόπος προσέγγισης του θέματος και η διάρθρωση της και γίνεται μια πρώτη αναφορά στον Ν4412/20216 που περιλαμβάνει πλέον όλες τις Συμβάσεις βάσει των Ευρωπαϊκών Οδηγιών.

Στο **Κεφάλαιο 2** γίνεται αναφορά στα Δημόσια Έργα με τους ορισμούς όπως αναφέρονται στην Νομοθεσία και γίνεται μια εξειδίκευση στα Λιμενικά Έργα.

Στο **Κεφάλαιο 3** γίνεται μια ιστορική αναφορά στην εξέλιξη των σχετικών Νόμων από το 1932 μέχρι και την Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας Εκτέλεσης των Δημοσίων Έργων με τον Ν. 3316/2008 και τον Ν. 3316/2005 για τις Μελέτες Δημοσίων Έργων.

Στο **Κεφάλαιο 4** γίνεται αναφορά στον νέο Νόμο 4412/16 για τις Δημόσιες Συμβάσεις και την εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας με τις σχετικές Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γίνεται επίσης αναφορά στον Ν4413/16 για τις Συμβάσεις Παραχώρησης και στις Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές όπως ισχύουν σήμερα.

Στο **Κεφάλαιο 5** παρουσιάζεται το Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα, γίνεται εστίαση στο Λιμάνι Ηρακλείου και στο Λιμενικό έργο της ανακατασκευής της Νηοδόχου ΙΙ με τα προβλήματα που προέκυψαν.

Στο **Κεφάλαιο 6** γίνεται αναφορά στα προβλήματα των Δημοσίων Έργων σε σχέση με την Νομοθεσία.

Στο **Κεφάλαιο 7** παρατίθενται τα Συμπεράσματα και Προτάσεις.

Σο τελευταίο τμήμα παρατίθενται **Πορίσματα – Εκθέσεις - Γνωμοδοτήσεις** που αφορούν το έργο στο Λιμάνι Ηρακλείου, η **Βιβλιογραφία** και ο **N4412/16** στο σύνολο του, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα (15-9-2022).

γ. Προσέγγιση Θέματος - Μεθοδολογία.

Η παρούσα εργασία αφορά την εκτέλεση Δημοσίων Έργων, ή όπως αναφέρεται πλέον στην ισχύουσα Νομοθεσία, στην **εκτέλεση Δημοσίων Συμβάσεων Έργων**. Παρουσιάζεται η εξέλιξη της Νομοθεσίας για Συμβάσεις Έργων από το 1932 μέχρι και σήμερα με **τον νέο Νόμο (442/16) περί Δημοσίων Συμβάσεων**, ενώ γίνεται και εκτενή αναφορά στις Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΕΤΕΠ) που πρέπει να εφαρμόζονται πλέον σε όλα τα Δημόσια Έργα (442 στον αριθμό) βάση των Ευρωπαϊκών Οδηγιών. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στα **Λιμενικά Έργα** και στο **Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα** και τέλος γίνεται παρουσίαση του **Λιμένος Ηρακλείου** και αναλύεται ως παράδειγμα **η κατασκευή ενός Λιμενικού έργου** στο Λιμάνι Ηρακλείου, όπου οι άστοχοι χειρισμοί των εμπλεκόμενων οδήγησαν σε μοιραία αποτελέσματα τόσο για το ίδιο το έργο με την κατάρρευση τμήματος του, όσο και για τα στελέχη της Διευθύνουσας Υπηρεσίας στα οποία αποδόθηκαν και Ποινικές Ευθύνες. Η εργασία ολοκληρώνεται **με προτάσεις** που βασίζονται στην σχεδόν τεσσαρακονταετή εμπειρία στα δημόσια έργα και γενικότερα στις δημόσιες συμβάσεις όλων των κατηγοριών.

2. Δημόσια Έργα

a. Ορισμοί

Σύμφωνα με την Κείμενη Νομοθεσία για την **Εκτέλεση Δημοσίων Έργων**, ως «**έργο**» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου δομικών εργασιών ή εργασιών μηχανικού, το οποίο επαρκεί καθαυτό για την επιτέλεση οικονομικής ή τεχνικής λειτουργίας.

Ως «**αναθέτουσες αρχές**» νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου. «**Αναθέτοντες φορείς**» είναι αναθέτουσες αρχές ή δημόσιες επιχειρήσεις, ή λειτουργούν επί τη βάσει ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων τα οποία εκχωρεί αρμόδια αρχή της Ελλάδας. Ως «**αρχές περιφερειακής αυτοδιοίκησης**» νοούνται όλες οι αρχές των διοικητικών μονάδων που απαριθμούνται ενδεικτικώς στα επίπεδα NUTS 1, και 2 και οι μικρότερες διοικητικές μονάδες, όπως αναφέρονται στον Κανονισμό (ΕΚ) 1059/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Ως αρχές «**τοπικής αυτοδιοίκησης**» νοούνται τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου καθένα από τα οποία έχει συσταθεί σε συγκεκριμένη εδαφική περιφέρεια και έχει ως σκοπό τη διοίκηση των τοπικών ζητημάτων, τα δε όργανά του εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία από τους δημότες της περιφέρειας. Ως «**οργανισμοί δημοσίου δικαίου**» νοούνται οργανισμοί που έχουν όλα τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: α) έχουν συσταθεί για το συγκεκριμένο σκοπό της κάλυψης αναγκών γενικού συμφέροντος που δεν έχουν βιομηχανικό ή εμπορικό χαρακτήρα· β) έχουν νομική προσωπικότητα· και γ) χρηματοδοτούνται, κατά το μεγαλύτερο μέρος, από το κράτος, τις αρχές περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου· ή υπόκεινται σε διαχειριστική εποπτεία από τις αρχές ή τους οργανισμούς αυτούς· ή έχουν διοικητικό, διευθυντικό ή εποπτικό συμβούλιο, του οποίου περισσότερα από τα μισά μέλη διορίζονται από το κράτος, τις αρχές περιφερειακής ή τοπικής αυτοδιοίκησης ή από άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου. Ως «**δημόσια επιχείρηση**» νοείται κάθε επιχείρηση στην οποία οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ασκούν, άμεσα ή έμμεσα, δεσπόζουσα επιρροή λόγω κυριότητας, χρηματοδοτικής συμμετοχής ή των κανόνων που τη διέπουν. Η δεσπόζουσα επιρροή εκ μέρους των αναθετουσών αρχών τεκμαίρεται σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις στις οποίες οι εν λόγω αρχές, άμεσα ή έμμεσα: α) κατέχουν την πλειοψηφία του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της επιχείρησης ή β) ελέγχουν την πλειοψηφία των ψήφων που συνδέονται με τις μετοχές που εκδίδει η επιχείρηση ή γ) μπορούν να διορίζουν περισσότερα από τα μισά μέλη του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου της επιχείρησης.

Ως «**δημόσιες συμβάσεις έργων**» και ως «**συμβάσεις έργων**» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο: α) την εκτέλεση ή συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση έργου, β) την υλοποίηση, με οποιαδήποτε μέσα, έργου ανταποκρινόμενου στις απαιτήσεις που ορίζει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας που ασκεί αποφασιστική επιρροή στο είδος ή τη μελέτη του έργου.

Ως «**Κύριος του Έργου**» ή «**Εργοδότης**» νοείται το Δημόσιο ή άλλος φορέας του δημόσιου τομέα, για λογαριασμό του οποίου καταρτίζεται η δημόσια σύμβαση ή

σύμβαση, ή κατασκευάζεται το έργο. Ως «**Φορέας κατασκευής του έργου**» νοείται η αρμόδια αναθέτουσα αρχή ή υπηρεσία αυτής που έχει την ευθύνη υλοποίησης του έργου. Ως «**Προϊσταμένη Αρχή**» νοείται η αρχή ή η υπηρεσία ή το όργανο του φορέα κατασκευής του έργου που εποπτεύει την κατασκευή του ασκώντας για λογαριασμό του αποφασιστικές αρμοδιότητες, ιδίως σε θέματα τροποποίησης των όρων της σύμβασης. Ως «**Διευθύνουσα Υπηρεσία**» νοείται η τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου που είναι αρμόδια για τον έλεγχο και τη διοίκηση της κατασκευής του έργου. Ως «**Επιβλέπων**» νοείται τεχνικός υπάλληλος της διευθύνουσας υπηρεσίας ή πιστοποιημένος ιδιωτικός φορέας (φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων), ο οποίος απαιτείται να διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του έργου. Ως «**Τεχνικό Συμβούλιο**» νοείται το συλλογικό όργανο που έχει την αρμοδιότητα να γνωμοδοτεί για την έκδοση αποφάσεων, όταν προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία ή ζητείται από την αναθέτουσα ή την προϊσταμένη αρχή. Ως «**Ανάδοχος του Έργου**» νοείται η εργοληπτική επιχείρηση στην οποία έχει ανατεθεί με σύμβαση η κατασκευή του έργου.

Πιν. 1. Η Πορεία Υλοποίησης ενός Έργου βάσει της Κείμενης Νομοθεσίας.

Η πορεία υλοποίησης ενός έργου (Πιν. 1) βάσει της Κείμενης Νομοθεσίας, σε γενικές γραμμές ξεκινάει από την αναγκαιότητα κατασκευής του και τον σχεδιασμό του. Ακολουθεί η φάση της Μελέτης και των εγκρίσεων / αδειοδοτήσεων. Στην συνέχεια ακολουθεί η φάση της δημοπράτησης του και ακολουθεί η φάση της κατασκευής και συντήρησής του, που ολοκληρώνεται διοικητικά με την Παραλαβή του (Προσωρινή και Οριστική Παραλαβή). Το έργο μπορεί να δοθεί σε χρήση, τμηματικά ή και ολοκληρωτικά, αμέσως μετά την περάτωση του και πριν συντελεστεί η Προσωρινή ή η Οριστική Παραλαβή του.

b. Η οριοθέτηση του Δημόσιου Τομέα

Τους όρους «**Δημόσιος Τομέας**» και «**Ευρύτερος Δημόσιος τομέας**» τους συναντάμε στα άρθρα 14 παρ. 9 και 103 παρ. 7 του Συντάγματος όπου αναφέρεται ότι «η πρόσληψη υπαλλήλων στο Δημόσιο και τον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά ... γίνεται είτε με διαγωνισμό είτε με επιλογή σύμφωνα με προκαθορισμένα και αντικειμενικά κριτήρια και υπάγεται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής, όπως νόμος ορίζει» και σε μεγάλο αριθμό νομοθετημάτων που ρυθμίζουν τμήματα της κρατικής οργάνωσης και δραστηριότητας. Περιλαμβάνει φορείς στην οργάνωση και δράση των οποίων ασκεί επιρροή το Δημόσιο. Η οριοθέτηση του Δημόσιου Τομέα έγινε με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 1232/1982, το οποίο ερμηνεύθηκε με τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6 του Ν. 1256/1982. Η έννοια του Δημόσιου Τομέα ορίζεται ευρύτερα ή στενότερα σε μεταγενέστερα νομοθετήματα στο πλαίσιο οριοθέτησης του πεδίου εφαρμογής καθενός από αυτά. Με την στενή έννοια ο Δημόσιος Τομέας περιλαμβάνει μόνο το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ και τους ΟΤΑ (Απόφαση ΣτΕ 1585/2021).

Άρθρο 1 παρ. 6 Ν1256/1982 : Η αληθινή έννοια της παρ. 1 του άρθρου 9 του Ν. 1232/82 για την επαναφορά σε ισχύ, τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Ν.Δ. 4352/64 και άλλες διατάξεις, είναι ότι στο δημόσιο τομέα περιλαμβάνονται όλοι οι κρατικοί φορείς ανεξάρτητα από το καθεστώς δημοσίου ή ιδιωτικού ή μικτού δικαίου που τους διέπει, ήτοι :

- α) Οι Κρατικές ή Δημόσιες υπηρεσίες, όπως εκπροσωπούνται από το νομικό πρόσωπο του Δημοσίου,
  - β) Οι Κρατικοί ή Δημόσιοι Οργανισμοί εάν κρατικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου,
  - γ) Οι Κρατικές ή Δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις όπως η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού, ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, η Ελληνική Ραδιοφωνία- Τηλεόραση κλπ.,
  - δ) Τα κοινωφελή ιδρύματα του Αστικού Κώδικα που περιήλθαν στο Δημόσιο και χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται απ' αυτό,
  - ε) Οι Τραπεζικές και άλλες ανώνυμες εταιρείες στις οποίες είτε τα κατά τις προηγούμενες περιπτώσεις νομικά πρόσωπα έχουν το σύνολο ή την πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου είτε έχουν κρατικό προνόμιο ή κρατική επιχορήγηση, όπως η Τράπεζα της Ελλάδος, η Αγροτική Τράπεζα, η Εθνική Τράπεζα, η Κτηματική Τράπεζα, η Εμπορική Τράπεζα, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως κ.α..
  - στ) Τα κρατικά νομικά πρόσωπα που έχουν χαρακτηριστεί από το νόμο ή τα δικαστήρια ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, όπως ο Οργανισμός Συγκοινωνιών Ελλάδος, ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός κ.α. που χρηματοδοτούνται ή επιχορηγούνται από οποιοδήποτε των προαναφερόμενων νομικών προσώπων,
  - ζ) Οι θυγατρικές ανώνυμες εταιρείες των πιο πάνω Νομικών Προσώπων των εδ. α' - στ' αυτής της παραγράφου που ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από αυτά.
- (βλ. Και Το άρθρο 51 του Ν. 1892/90 (Α' 101) – Επαναριοθέτηση του δημόσιου τομέα), (βλ. Και Το άρθρο 4 της ΠΥΣ 6/12, ΦΕΚ-38 Α/28-2-12).

Η **διαφορά στην Εκτέλεση Έργων** από Φορείς του Δημόσιου Τομέα και των Ιδιωτικών Επιχειρήσεων θα μπορούσε να ταξινομηθεί σε τρεις γενικές κατηγορίες : Κανονιστικό – Θεσμικό Πλαίσιο, Πολιτικό Περιβάλλον και Οικονομικοί Όροι.

Κανονιστικό - Θεσμικό - Νομικό Πλαίσιο : Η Δημόσια Διοίκηση λειτουργεί μέσα σε πλαίσιο που καθορίζεται από το Σύνταγμα, τους νόμους και τους κανονισμούς. Πρέπει να ενεργεί πάντοτε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και των εξουσιών που καθορίζει η νομοθεσία. Η δράση και η λειτουργία των Ιδιωτικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων υπόκειται σε πολύ λιγότερους νομικούς περιορισμούς, που αφορούν κυρίως θέματα όπως η ασφάλεια, η δημόσια υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος. Η Δημόσια Διοίκηση είναι υποκείμενη σε κοινοβουλευτικό, δικαστικό και εξωδικαστικό έλεγχο για τις πράξεις και παραλείψεις της. Η Ιδιωτική Διοίκηση είναι υπόλογη στον ιδιοκτήτη και τους μετόχους της επιχείρησης για τη δράση της. Η επιτυχία ή η αποτυχία κρίνεται από τις δυνάμεις της αγοράς. Τέλος όσο αφορά το θέμα των αδειοδοτήσεων των Έργων το Θεσμικό Πλαίσιο είναι κοινό στους δύο τομείς Έργων, με την απαίτηση έκδοσης όλων των αδειών (Οικοδομικές, Περιβαλλοντικές κλπ).

Οικονομικοί Όροι : Τα έργα του Δημοσίου χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό ή από πόρους που προκύπτουν από την μονοπωλιακή δραστηριότητα τη εταιρείας του Δημοσίου ή από Ευρωπαϊκά Προγράμματα, ενώ στην περίπτωση των Ιδιωτικών Επιχειρήσεων από τους μετόχους ή μπορούν αν συν χρηματοδοτηθούν από Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Αυτοί που επωφελούνται από τη δράση της Δημόσιας Διοίκησης είναι το κοινωνικό σύνολο. Στην περίπτωση των Επιχειρήσεων επωφελούνται ο ιδιοκτήτης και οι μέτοχοι της επιχείρησης.

Πολιτικό Περιβάλλον : Η Δημόσια Διοίκηση λειτουργεί σε ένα πολιτικό περιβάλλον, υπό την αυστηρή καθοδήγηση και τον έλεγχο της πολιτικής ηγεσίας. Εφαρμόζει πολιτικές που αποφασίζονται από την εκλεγμένη πολιτική ηγεσία (τη Βουλή και την εκλεγμένη Κυβέρνηση) Η διοίκηση στον Ιδιωτικό Τομέα δεν λειτουργεί κάτω από την καθοδήγηση της πολιτικής ηγεσίας, αλλά μέσα σε ένα πλαίσιο που καθορίζουν οι συνθήκες στην αγορά και αποφάσεις των ιδιοκτητών της επιχείρησης / οργανισμού.

Εικ. 2. Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Φορέα.

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί και ένα άλλο μοντέλο εκτέλεσης έργων, αυτό της **Σύμπραξης Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)** (Εικ. 2). Οι ΣΔΙΤ είναι συμβάσεις, κατά κανόνα μακροχρόνιες, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός Δημόσιου και ενός Ιδιωτικού Φορέα, με σκοπό την εκτέλεση Έργων. Με την σύμπραξη αυτή :

- Αξιοποιείται η τεχνογνωσία, η ευελιξία και η αποτελεσματικότητα του Ιδιωτικού Τομέα ενώ παράλληλα το Δημόσιο διατηρεί ισχυρό εποπτικό ρόλο,
- Κατασκευάζονται ποιοτικά έργα και ταυτόχρονα παρέχονται υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στους πολίτες/ χρήστες των έργων αυτών,
- Σημαντικό εργαλείο τόνωσης της οικονομικής ανάπτυξης μοχλεύοντας ιδιωτικούς πόρους σε αναπτυξιακά έργα με πολλαπλασιαστικό όφελος,
- Ο Δημόσιος Φορέας διατηρεί την ιδιοκτησία των παγίων και τον ισχυρό ρυθμιστικό και εποπτικό του ρόλο, δίνοντας την ευκαιρία να υλοποιούνται δημόσια έργα ακόμα και σε δυσχερείς οικονομικές συγκυρίες.

γ. Τα Λιμενικά Έργα

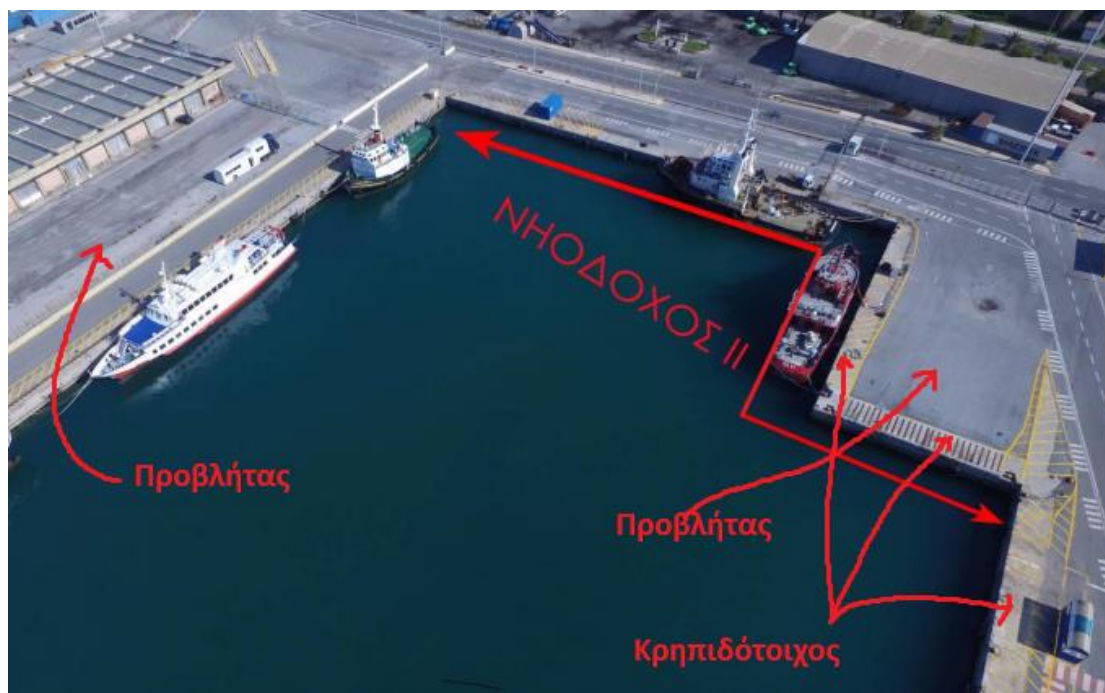

Εικ. 3. Ένα σύγχρονο Λιμενικό Έργο. Ολυμπιακό Ιστιοπλοϊκό Κέντρο Αγ. Κοσμά Αττικής. Κατασκευή 2002-2004 ATHENA SA.

Με τον όρο **Λιμενικά Έργα** εννοούμε έργα αρμοδιότητας Πολιτικού Μηχανικού που **έχουν ως σκοπό να προστατέψουν και να εξυπηρετήσουν τα σκάφη κατά την προσέγγιση τους στην ξηρά** (Εικ. 3). Με τα έργα αυτά θα πρέπει να εξασφαλίζεται η ασφαλής παραβολή και αγκυροβολία των σκαφών και η προστασία τους από τα κύματα και τους ανέμους. Τα Λιμενικά Έργα τα κατατάσσομαι σε δύο

μεγάλες κατηγορίες, τα **εξωτερικά** και τα **εσωτερικά**. Στόχος των πρώτων είναι να εξασφαλίζουν ασφαλείς και άνετες συνθήκες ελλιμενισμού στα σκάφη και για αυτό ονομάζονται και **έργα προστασίας** και των δεύτερων να εξασφαλίζουν την πρόσδεση των σκαφών, την φορτοεκφόρτωση των εμπορευμάτων και επιβίβαση και αποβίβαση των επιβατών.

Εικ. 4. Λιμάνι Ηρακλείου. Προβλήτες, Κρηπιδότοιχοι, Νηοδόχος.

Το **Λιμάνι** ως όρος περιγράφεται «η φυσική ή τεχνική διαμόρφωση παραλιακής έκτασης, θαλάσσιας ή και ποτάμιας, κατάλληλη για αγκυροβολούν και να σταθμεύουν πλοία και άλλα σκάφη». Ως **Προβλήτας** (αρσενικό, Εικ. 4) ορίζεται «το φυσικό ή τεχνικό τμήμα ξηράς που εισχωρεί στην θάλασσα, ποταμό ή λίμνη και διευκολύνει την παραβολή των πλοίων, ενώ χρησιμεύει και για την φορτοεκφόρτωση επιβατών, οχημάτων και εμπορευμάτων στα πλοία». Ως **Κρηπίδωμα ή Κρηπιδότοιχος** (Εικ. 5) ορίζεται «ο τοίχος που προστατεύει τον Προβλήτα κατά μήκος από τα κύματα και επιτρέπει την πρόσδεση των πλοίων» και κατασκευάζεται είτε από τεχνικούς ογκολίθους σκυροδέματος, είτε από πασσαλοσανίδες, είτε από πασσαλοφράγματα κλπ. Ως **Νηοδόχος** (Εικ. 5) ορίζεται ο θαλάσσιος χώρος ανάμεσα σε Προβλήτες που διευκολύνει την πρόσδεση των πλοίων και τις φορτοεκφορτώσεις.

Εικ. 5. Το ποτάμιο Λιμάνι του Duisburg στην Γερμανία.

Επίσης τα Λιμάνια μπορεί να είναι είτε **Παράκτια Λιμάνια** (Sea Ports) που εξυπηρετούν την φορτοεκφόρτωση εμπορευμάτων, επιβατών και αποθήκευση και μεταφόρτωση επιβατών, είτε **Λιμάνια στην Ενδοχώρα** (Inland Ports and Dry Ports Εικ. 5) που είναι ποτάμια λιμάνια ή και αποθηκευτικοί χώροι – logistics – στην ενδοχώρα, είτε **Λιμάνια σε Βαθιά Νερά ή Εξωχώρια** (Deep Waters of Offshore Ports Εικ. 6) που εξυπηρετούν την φορτοεκφόρτωση πετρελαίου, LNG κλπ ή ακόμα μπορούν να λειτουργούν ως σταθμοί μεταφόρτωσης.

Εικ. 6. Ένα project Offshore Port από την Venice Port Authority για φορτοεκφόρτωση πετρελαιοειδών.

Τα Λιμενικά έργα είναι έργα ιδιαίτερης δυσκολίας καθότι στον σχεδιασμό τους απαιτείται η σύνθεση πολλών και διαφορετικών παραγόντων, ενώ ένα μεγάλο τμήμα αυτών είναι υποθαλάσσιο κάτι που δυσκολεύει κατά πολύ την επίβλεψη τους. Επιπρόσθετα η κλιματική αλλαγή επιβάλλει πλέον κανόνες που μέχρι πριν μερικά χρόνια δεν απαιτούσαν την ενσωμάτωση τους στο στάδιο της μελέτης των έργων, ενώ οι μηχανικοί που ειδικεύονται στην μελέτη των έργων αυτών κατέχουν τον τίτλο του **Λιμενολόγου Μηχανικού**.

Για **την σχεδίαση ενός Λιμενικού Έργου** θα πρέπει να ληφθούν υπόψη μεταξύ άλλων στοιχεία που αφορούν τον σεισμό, το ύψος κύματος και την κυματική δράση, τους ανέμους, την παλίρροια, τα ρεύματα, το υπέδαφος (του πυθμένα θαλάσσης ή του εδάφους όπου θεμελιώνονται), των πλοίων που εγγίζουν τα έργα αυτά και ακόμα του κύκλου ελιγμών που χρησιμοποιούν κλπ. Σχετικά με **τα κριτήρια επιλογής της θέσης ενός Λιμενικού Έργου** θα πρέπει να ληφθούν υπόψη η προστασία από παλίρροια, ανέμους, ρεύματα και κύματα, οι ακτομηχανικές επιπτώσεις που θα προκαλέσει η κατασκευή του, η βυθομετρία της περιοχής, η σύνδεση με την ενδοχώρα, τεχνοοικονομικά και κοινωνικά κριτήρια κλπ. Όσο αφορά **την διαστασιολόγηση των βασικών χαρακτηριστικών ενός λιμένα**, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη χαρακτηριστικά και παράμετροι όπως η είσοδος του λιμένα, ο κύκλος ελιγμών και τα χαρακτηριστικά των πλοίων (βύθισμα, πλάτος, μήκος, ύψος, εκτόπισμα, τύπος καυσίμου, είδος μηχανών κλπ), τα μέτωπα παραβολής – κρηπιδώματα (μήκος – βάθος), η επιφάνεια και το βάθος της λιμενολεκάνης κλπ.

Ένα βασικό επίσης κριτήριο στην σχεδίαση ενός Λιμενικού Έργου (και γενικά σε κάθε Τεχνικό Έργο) είναι **ο κύκλος ζωής του**, που μπορεί να χωρισθεί σε τέσσερις (4) Φάσεις (Γιαντσή, 2020 α) :

- Φάση 1 **Προγραμματισμός – Σχεδιασμός και Σχεδίαση του Έργου από 3 έως 15 έτη** (Planning and design). Η Φάση αυτή περιλαμβάνει όλες τις ενέργειες από την αρχική σύλληψη του έργου μέχρι τον τελικό σχεδιασμό του, συμπεριλαμβάνοντας όλα τα επιμέρους στάδια εκπόνησης των μελετών του έργου (από τον προκαταρκτικό σχεδιασμό μέχρι την μελέτη εφαρμογής), την επίβλεψη και την έγκριση της μελέτης και τις αδειοδοτήσεις της κατασκευής,
- Φάση 2 **Κατασκευή του Έργου από 1 έως 10 έτη** (Construction). Η Φάση αυτή περιλαμβάνει τον Διαγωνισμό Ανάθεσης, την επίβλεψη της κατασκευής, τον εξοπλισμό και την παράδοση του έργου.
- Φάση 3 **Λειτουργία και Συντήρηση του Έργου από 30 έως 50 έτη** (Operation and Maintenance). Η Φάση αυτή περιλαμβάνει την επιθεώρηση του έργου και την αξιολόγηση των απαιτούμενων ενεργειών αν χρειαστούν επισκευές και
- Φάση 4 **Επαναχρησιμοποίηση ή Διάθεση (Αποδόμηση) του Έργου** (Reuse or Disposal). Στην Φάση αυτή αξιολογείται το τέλος της ωφέλιμης ζωής του έργου που μπορεί να οδηγήσει είτε σε αναβάθμιση της υποδομής πχ. για υποδοχή μεγαλύτερων πλοίων, είτε στην υποβάθμιση της πχ. από κρηπιδώματα σε θαλάσσιο μέτωπο πόλης.

Παλαιότερα η **διάρκεια λειτουργικής ζωής ενός λιμένα** ήταν τα **εκατό (100) έτη**, ενώ σήμερα η παράμετρος αυτή είναι **από τριάντα (30) έως πενήντα (50) έτη**. Επίσης η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει μετατρέψει πλέον τους Λιμένες από κρηπιδώματα

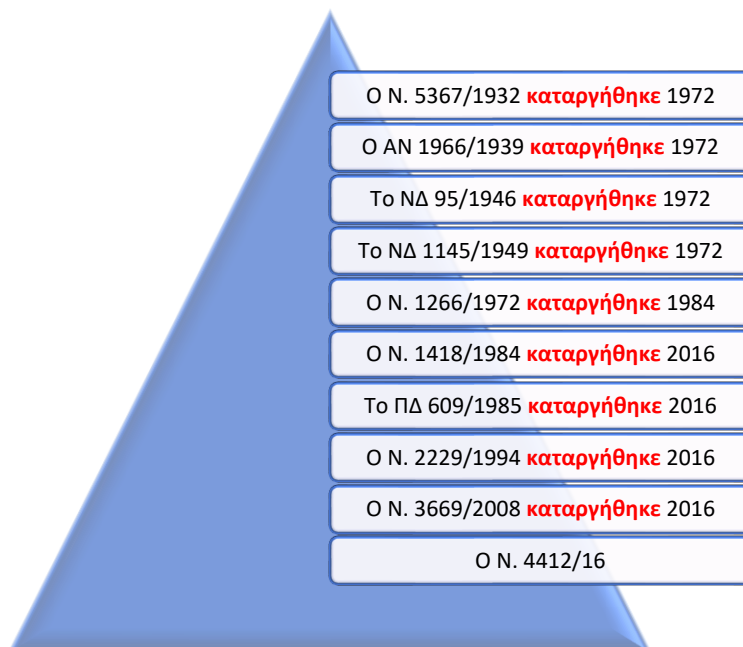
πολλαπλών χρήσεων σε εξειδικευμένα τερματικά που απομακρύνονται από τον ιστό των πόλεων.

Όλα τα παραπάνω καθιστούν τα Λιμενικά Έργα πολύπλοκα τόσο στον σχεδιασμό τους και την κατασκευή τους, όσο και στην επίβλεψη τους και έχουμε πάμπολες περιπτώσεις και στην Ελλάδα όπου έργα αστόχησαν λόγω των ελλειψών ή λανθασμένων στοιχείων που ελήφθησαν κατά την διάρκεια της μελέτης τους ή που δημιούργησαν μετά την κατασκευή τους άλλα προβλήματα όπως προσαμμώσεις ή διάβρωση της ακτής λόγου του λάθους σχεδιασμού τους.

Ένα τέτοιο παράδειγμα στην πλήρη ανάπτυξη του, είναι το έργο το οποίο διαπραγματεύεται η παρούσα εργασία και αφορούσε την ανακατασκευή κρηπιδώματος στο Λιμάνι Ηρακλείου για την εξυπηρέτηση κατά κύριο λόγο των πλοίων ακτοπλοΐας στην μόνιμη γραμμή Ηράκλειο – Πειραιάς της ANEK. Στο έργο αυτό, **δεν τηρήθηκαν στο σύνολο τους οι προβλεπόμενες διαδικασίες και νομοθεσίες περί Δημοσίων Έργων, από το στάδιο της μελέτης μέχρι και το στάδιο λειτουργίας, συντήρησης και παραλαβής του**, με αποτέλεσμα να αστοχήσει κατά την χρήση του, ευτυχώς χωρίς ανθρώπινα θύματα και **εμπλεκόμενοι να οδηγηθούν στις δικαστικές αίθουσες με βαρείες κατηγορίες, που συμπεριλάμβαναν κακουργήματα και πλημμελήματα, όπου τελικά αθωώθηκαν** κυρίως λόγω του ότι έστω και εκ των υστέρων διαπίστωσαν τα προβλήματα και εγκαίρως ζήτησαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες την αντιμετώπιση τους, άσχετα αν τελικά αυτές δεν προχώρησαν στην έγκριση υλοποίησης των προτάσεων που υπεβλήθηκαν, ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω επιδείνωση των ζημιών, που τελικά οδήγησε στην κατάρρευση τμήματος του κρηπιδότοιχου.

Στο παράδειγμα αυτό θα επικεντρωθούμε κυρίως στα λάθη που έγιναν ως προς την τήρηση της Κείμενης Νομοθεσίας σχετικά με την **Κατασκευή και τη Επίβλεψη των Έργων** και σε αυτή που αφορά την Ωρίμανση των Έργων (Σχεδιασμός, Μελέτη κλπ). Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι η Νομοθεσία σε αυτές τις δύο μεγάλες κατηγορίες, βασίσθηκε στους Ν3669/2008 (κατασκευή) και Ν3316/2005 (μελέτες) πριν συμπεριληφθούν και οι δύο στον Ν4412/2016 που αφορά όλες τις Δημόσιες Συμβάσεις.

3. Νομοθεσία Εκτέλεσης Δημοσίων έργων. Η βασική Ιστορική Διαδρομή.

Πιν. 2. Η εξέλιξη της Νομοθεσίας από το 1932 έως τον Ν4412/2016

α. Μια Πρώτη Αρχή. Ο Νόμος 5367/1932 ΦΕΚ Α119

Ν. 5367/1932 ΦΕΚ: Α119 : Περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων. **Καταργήθηκε** από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972 (βλ. Παράρτημα).

Μια πρώτη προσπάθεια Νομοθέτησης (Πιν.2 εξέλιξη της Νομοθεσίας) του τρόπου δημοπράτησης, εκτέλεσης και παραλαβής των Δημόσιων Έργων **γίνεται το 1932 με τον Νόμο 5367** (ΦΕΚ Α119). Στον Νόμο αυτόν καθορίζονται ο τρόπος διεξαγωγής της διαγωνιστικής διαδικασίας, ποιοι επιτρέπονται να συμμετέχουν σε αυτήν, η διαδικασία πιστοποιήσεων των λογαριασμών, το εύρος των επιτρεπόμενων αυξομειώσεων των εργασιών, οι νέες εργασίες, η διαδικασία παραλαβής των έργων, η επίλυση των διαφορών κλπ .

Στο άρθρο 1 εισάγεται ο όρος του δημόσιου διαγωνισμού και έχει μπει και ο όρος της απ' ευθείας ανάθεσης και τις προϋποθέσεις για αυτή την διαδικασία, που έχει διατηρηθεί μέχρι και σήμερα, βέβαια με βελτιώσεις και προσθήκες. Στο άρθρο 2 αναφέρονται τα περί εργοληπτών, ενώ στο άρθρο 3 τα περί εγγυήσεων. Το άρθρο 5 αναφέρεται στις πιστοποιήσεις, τις παραλαβές, τις αυξομειώσεις των λογαριασμών, ενώ στο άρθρο 6 τα περί διαφωνιών και τον τρόπο επίλυσης τους.

Στο νόμο αυτό παρατηρούμε ότι με τα έξη (6) από επτά (7) του συνολικά άρθρα, **μπαινούν τα θεμέλια της Ελληνικής Νομοθεσίας που αφορά την εκτέλεση των Δημοσίων Έργων.**

Ο Νόμος αυτός που καταργήθηκε με το άρθρο 22 του ΝΔ 1266/1972, περιλάμβανε συνολικά επτά (7) άρθρα.

b. Οι πρώτες συμπληρώσεις του 5367/1932. Ο ΑΝ 1966/1939 ΦΕΚ 385 Α΄.

Α.Ν. 1966/1939 (ΦΕΚ-385 Α΄) : **Περί συμπλήρωσεως των περί εκτελέσεως Δημοσίων Έργων κειμένων διατάξεων.** Καταργήθηκε από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972 (βλ. Παράρτημα).

Το **1939** δημοσιεύεται ο Αναγκαστικός Νόμος **1966** όπου μεταξύ άλλων γίνονται **προσθήκες και αλλαγές στον Ν5367/1932** σε ότι αφορά τις πιστοποιήσεις, τις παραλαβές, τις αυξομειώσεις των εργασιών, την διάλυση της εργολαβίας υπαιτιότητα του εργοδότη, της επίλυσης των διαφορών κλπ, όπως παρατίθενται στα παρακάτω άρθρα 1 και 2 του ΑΝ. Η Παραλαβή του έργου χωρίζεται σε Προσωρινή και Οριστική, μπαίνει ο όρος της Διάλυσης της Εργολαβίας και γίνονται σημαντικές προσθήκες στα θέματα εκδίκασης των διαφωνιών.

c. Το Νομοθετικό Διάταγμα 95/1946

Ν.Δ. 95/46 : Περί εργοληπτών Δημοσίων Έργων, (Το Ν.Δ. αυτό καθώς και οι κανονιστικές πράξεις που εκδόθηκαν σε εφαρμογή του . **Καταργήθηκε** από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972 (βλ. Παράρτημα).

Αμέσως **μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο** εκδίδεται ο Αναγκαστικός Νόμος 554/1945 «περί Εργοληπτών Δημοσίων Έργων» ο οποίος καταργήθηκε με την ισχύ του **Νομοθετικού Διατάγματος 95/1946**, στο οποίο στο άρθρο 1 γίνεται μια πρώτη προσπάθεια καθορισμού των προσόντων αυτών που μπορούν να εκτελούν Δημόσια Έργα, σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται παρακάτω στο άρθρο 1 του ΝΔ . Το ΝΔ αυτό καταργήθηκε με το άρθρο 22 του ΝΔ 1266/1972.

d. Το Νομοθετικό Διάταγμα 1125/1949

Ν.Δ. 1125/49 : Περί τροποποιήσεως, συμπλήρωσεως και κωδικοποιήσεως των ισχυουσών διατάξεων, περί τρόπου εκτελέσεως των έργων ανασυγκροτήσεως. **Καταργήθηκε** από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972 (βλ. Παράρτημα).

Το 1949 εκδίδεται το Νομοθετικό Διάταγμα 1125 «περί τροποποιήσεως, συμπλήρωσεως και κωδικοποιήσεως των ισχυουσών διατάξεων περί εκτελέσεως των έργων ανασυγκροτήσεως» όπου καθορίζεται αναλυτικά **με βάσει τα πτυχία των εργολάβων η δυνατότητα συμμετοχής τους σε διαγωνισμούς.**

ε. Ο Νόμος 1266/72 ΦΕΚ 198 Δ'. Η πρώτη βασική διάρθρωση Νόμου Εκτέλεσης Δημοσίων Έργων.

Ν.Δ. 1266/72 (ΦΕΚ 198 Δ') : Περί εκτελέσεως των Δημοσίων Έργων. **Καταργήθηκε** από το άρθρο 28 του Ν. 1418/84 (βλ. Παράρτημα).

Ο Ν1266/1972 «Περί εκτελέσεως δημοσίων έργων» είναι ουσιαστικά η πρώτη συγκεντρωτική καταγραφή της Νομοθεσίας περί εκτέλεσης των Δημοσίων έργων, όπου με σαφήνεια καθορίζονται αρμοδιότητες και κυρώσεις και ορίζεται με σαφήνεια τι είναι έργο, η σύμβαση, οι εγγυήσεις και οι υποχρεώσεις του αναδόχου, ο τρόπος κατασκευής του και οι κίνδυνοι του, ποιοι το επιβλέπουν, ποιοι το ελέγχουν, πως γίνονται οι πληρωμές, προθεσμίες και ποινικές ρήτρες, διακοπή εργασιών και διάλυση της εργολαβίας, καθορισμός νέων εργασιών και τιμών, ενστάσεις και επίλυση διαφορών, κλπ, όπως φαίνεται αναλυτικά παρακάτω, ενώ με τον Νόμο αυτό καταργούνται όλοι οι προηγούμενοι που αφορούσαν την εκτέλεση των Δημοσίων Έργων.

φ. Ο Νόμος 1418/1984 ΦΕΚ 23/Α/29-2-1984. Η βάση της Ελληνικής Νομοθεσίας για την εκτέλεση των Δημοσίων Έργων έως το 2016. Το εκτελεστικό Προεδρικό Διάταγμα αριθμ. 609/85

Ν. 1418/84 (ΦΕΚ-23 Α') : Δημόσια έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων. Ο Ν.3669/2008 **καταργήθηκε** στις 8-8-2016 με την παρ. 1 άρθρο 377 του Ν. 4412/2016.

Ο Ν1418/1984 «Δημόσια Έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων» είναι ουσιαστικά η βάση της σύγχρονης Ελληνικής Νομοθεσίας για τα Δημόσια Έργα και με αυτόν εκτελέστηκαν τα έργα μέχρι και το 2016 που ήρθε ο Ν4412 για γίνει εναρμόνιση με την Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι **βασικές κατευθύνσεις** για τον εκσυγχρονισμό, για τις ουσιώδεις αλλαγές και βελτιώσεις όλου του συστήματος παραγωγής των Δ.Ε, που θεσπίστηκαν με το ν.1418/1984 (όπως αρχικά ίσχυσε) είναι οι παρακάτω :

- Επαναπροσδιορισμός του όρου και του ρόλου των Δημοσίων Έργων τόσο από τεχνική και οικονομική άποψη όσο και κυρίως από την άποψη της κοινωνικής και αναπτυξιακής σπουδαιότητας.
- Επέκταση και ενιαιοποίηση της εφαρμογής του νόμου σε όλο το φάσμα του δημόσιου τομέα και των Ο.Τ.Α.. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (τότε Υπουργείο Δημοσίων Έργων) είχε προσδιορισθεί ως ο "κρατικός επιτελικός φορέας" για την παραγωγή των Δ.Ε και την εποπτεία στην όλη κατασκευαστική δραστηριότητα της χώρας, όπως και για την τήρηση διαδικασιών σε θέματα εφαρμογής του νόμου, με σκοπό την εξασφάλιση μιας ενιαίας αντίληψης, ανεξάρτητα από το φορέα εκτέλεσης.
- Θεσμοθέτηση του κοινωνικού ελέγχου από τη δημοπράτηση και ανάθεση του έργου μέχρι την παρακολούθηση της κατασκευής και την παραλαβή.

- Καθιέρωση του μεγίστου ορίου των υπερβάσεων (μέχρι το 50% του συνολικού συμβατικού ποσού) χωρίς τη δυνατότητα παρέκκλισης.
- Ο συσχετισμός της ροής των λογαριασμών με το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης (αποφυγή προθέσεων κερδοσκοπίας μέσω της αναθεώρησης των τιμών) και χορήγηση "προκαταβολής" με ουσιαστικούς και δίκαιους όρους που αναδεικνύουν την αναγκαιότητα του σκοπού της και κατοχυρώνουν το χορηγό της.
- Βαθιά τομή στον τομέα των Εργοληπτικών Επιχειρήσεων, με αιχμή στην εξυγίανση και τον εκσυγχρονισμό τους και με ιδιαίτερη έμφαση στο δίπτυχο "τεχνική ιδιότητα" και "τεχνική ικανότητα" που εξασφαλίζονται: α) με τις αντίστοιχες σπουδές και την εμπειρία των στελεχών τους και β) με την ορθολογική οργάνωση, τη λοιπή στελέχωση, τα τεχνικά μέσα και την οικονομική και πιστοληπτική ικανότητά τους. Η υλοποίηση των στόχων του υπόψη δίπτυχου στηρίχθηκε στο Μ.Ε.Κ. και το Μ.Ε.Ε.Π.,
- Η καθιέρωση ενιαίων προδιαγραφών στις εργασίες και τα υλικά και η εποπτεία για την εφαρμογή τους, με δικαίωμα ελέγχου στους τόπους παραγωγής, στη διακίνηση και στους χώρους ενσωμάτωσης (όπως π.χ. ο Κανονισμός Τεχνολογίας Σκυροδέματος, η εφαρμογή του DIN1045 για τα σκυροδέματα και ο νέος Κανονισμός Αντισεισμικών Κατασκευών).

Ο Ν1418/1984 περιλαμβάνει πέντε (5) Κεφάλαια. Το Κεφάλαιο Α αναφέρεται στις **Γενικές Αρχές** (ορισμοί, πεδία εφαρμογής κλπ), το Κεφάλαιο Β στην **Κατασκευή Δημοσίων Έργων** (τρόπος κατασκευής και διαδικασία επιλογής εργοληπτικής επιχείρησης, σύμβαση κατασκευής, διοίκηση έργου, υποχρεώσεις αναδόχου, αυξομειώσεις εργασιών, νέες εργασίες, διάλυση σύμβασης, αναθεώρηση τιμών, παραλαβή έργου, ενστάσεις – αιτήσεις θεραπείας, δικαστική επίλυση διαφορών κλπ), το Κεφάλαιο Γ στις **Εργοληπτικές Επιχειρήσεις** (Μητρώα, Τάξεις κλπ) το Κεφάλαιο Δ σε **Ειδικές Διατάξεις** και το Κεφάλαιο στις **Μεταβατικές και Τελικές Διατάξεις**.

Στον Ν1418/1984 περιγράφονται πλέον με σαφήνεια για τα Δημόσια έργα, στα Άρθρο 1 και 3 οι ορισμοί, στο Άρθρο 4 ο τρόπος ανάθεσης των έργων, στο Άρθρο 5 ότι αφορά την Σύμβαση, στο Άρθρο 6 ότι αφορά την Διοίκηση του έργου, στο Άρθρο 7 ότι αφορά τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, την έκπτωση του Αναδόχου, τα ελαττώματα και τον κίνδυνο του έργου, στο Άρθρο 8 τις αυξομειώσεις εργασιών και τις νέες εργασίες, στο Άρθρο 9 ότι αφορά την διάλυση της σύμβασης και την αποζημίωση του αναδόχου, στο Άρθρο 10 τα περί αναθεώρησης τιμών, στο Άρθρο 11 για την παραλαβή του έργου, στο Άρθρο 12 για ενστάσεις και αιτήσεις θεραπείας, στο Άρθρο 13 για την δικαστική επίλυση διαφορών, στο Άρθρο 14 για την διαιτητική επίλυση διαφορών, στο Άρθρο 15 για τις εργοληπτικές επιχειρήσεις, στο Άρθρο 16 για το μητρώο εργοληπτικών επιχειρήσεων ΜΕΕΠ, στο Άρθρο 17 για το μητρώο εμπειρίας κατασκευαστών ΜΕΚ, στο Άρθρο 21 για προδιαγραφές και κανονισμούς έργων και στο Άρθρο 22 για την επιθεώρηση των δημοσίων έργων.

Τρία βασικά θέματα που τίθενται είναι τα παρακάτω :

στο άρθρο 6 παρ. 7 **το θέμα ευθύνης του Μελετητή του Έργου** όπου αναφέρεται ότι «Ο μελετητής του έργου είναι υποχρεωμένος να συμπράττει με την υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου για την επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή της μελέτης του και να προβαίνει στις τυχόν

αναγκαίες συμπληρώσεις. Με προεδρικό διάταγμα μπορεί να καθορίζεται ο ρόλος και η ειδικότερη ευθύνη του μελετητή του έργου κατά τη διάρκεια της κατασκευής και να προσδιορίζεται ο τρόπος υπολογισμού της αποζημίωσης του για τυχόν απασχόληση σε θέματα που δεν ανάγονται στη δική του ευθύνη»,

στο άρθρο 22 τίθεται για πρώτη φορά ο **θεσμός του Επιθεωρητή Δημοσίων Έργων**. Στην παρ. 1 αναφέρεται «Για τη διαρκή (περιοδική ή έκτακτη) επιθεώρηση των έργων όλων των φορέων του δημόσιου τομέα και την έγκαιρη πληροφόρηση των οργάνων που είναι αρμόδια για την λήψη μέτρων, συνιστάται Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων (Σ.Ε.Δ.Ε.), που υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δημοσίων Έργων» και στο

στο άρθρο 21 τα **περί κανονισμών και προδιαγραφών** και την εφαρμογή τους, όπου στην παρ. 2 αναφέρεται «Για την τήρηση και εφαρμογή των προδιαγραφών και κανονισμών της προηγούμενης παραγράφου τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Δημοσίων Έργων επιτρέπεται να διενεργούν ελέγχους στον τόπο παραγωγής των υλικών ή κατασκευής του έργου και στα μέσα μεταφοράς των υλικών. Σε περίπτωση που διαπιστώνεται παράβαση, τα όργανα αυτά συντάσσουν σχετική έκθεση και, αν διαπιστωθεί ακαταλληλότητα των υλικών, προβαίνουν στην κατάσχεση αυτών σε οποιονδήποτε και αν ανήκουν. Για τις παραβάσεις του άρθρου αυτού οι τεχνικοί υπάλληλοι του Υπουργείου Δημοσίων Έργων θεωρούνται ανακριτικοί υπάλληλοι και υπάγονται ως προς τα σχετικά με την αρμοδιότητα αυτή καθήκοντά τους στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών», ενώ στην παρ. 3 αναφέρεται μεταξύ άλλων «Η παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού και των κανονιστικών αποφάσεων, που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του, διώκεται και τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα. Επιπλέον, κατά των παραβατών επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων διοικητική ποινή μέχρι τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμές, όπως ειδικότερα ορίζεται με προεδρικό διάταγμα. Το πρόστιμο της παραγράφου αυτής εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων».

Μέχρι και σήμερα ακόμα, Αποφάσεις Διοικητικών ή Αστικών Δικαστηρίων, του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Αρείου Πάγου, που αφορούν έργα, αναφέρονται σε άρθρα του Νόμου αυτού.

Βασικά στοιχεία του Ν1418/84 είναι μεταξύ άλλων και τα παρακάτω :

Άρθρο 1 : Έννοια δημοσίων έργων και γενικές αρχές

1. Τα **δημόσια έργα** είναι έργα υποδομής της χώρας που καλύπτουν βασικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου συμβάλλουν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνατοτήτων, στην αύξηση του εθνικού προϊόντος, στην ασφάλεια της χώρας και γενικά αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του λαού.
2. Τα **δημόσια έργα** εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και υλοποιούν επιλογές του δημοκρατικού προγραμματισμού.
3. Από **τεχνική άποψη δημοσίου έργα** είναι όλα τα έργα που εκτελούν φορείς του δημόσιου τομέα και συνδέονται με οποιοδήποτε τρόπο με το έδαφος, το υπέδαφος ή τον υποθαλάσσιο χώρο, όπως και τα πλωτά τμήματα των τεχνικών έργων. Ως έργο νοείται κάθε νέα κατασκευή ή επέκταση ή ανακαίνιση ή επισκευή και συντήρηση και κάθε σχετική ερευνητική εργασία, που απαιτεί τεχνική γνώση και επέμβαση.

4. Για την εκπλήρωση των επιδιωκόμενων στόχων στον τομέα των δημόσιων έργων οι διατάξεις του νόμου αυτού αποσκοπούν να καθιερώσουν:

α) Τους ενιαίους κανόνες για την κατασκευή όλων των δημόσιων έργων και την αντιμετώπιση των ιδιαιτεροτήτων φορέων και έργων με τα π.δ/τα του άρθρου 19 του νόμου αυτού, β) τον κοινωνικό έλεγχο που συνίσταται στη θεσμοθετημένη συμμετοχή στις σχετικές διαδικασίες εκπροσώπων των φορέων που θα χρησιμοποιήσουν ή θα λειτουργήσουν τα έργα, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων μαζικών κοινωνικών φορέων. Ο κοινωνικός έλεγχος, χωρίς να μειώνει την ευθύνη της δημόσιας διοίκησης ή του αντίστοιχου φορέα εξασφαλίζει ιδιαίτερα τη διαφάνεια των διαδικασιών, την τήρηση του σχεδιασμού και εφαρμογής της μελέτης, την τήρηση του χρονοδιαγράμματος κατασκευής, την παρακολούθηση του κόστους του έργου, την αιτιολογημένη αποδοχή ενδεχόμενων τροποποιήσεων, την προστασία του περιβάλλοντος, γ) την ανάπτυξη του Υπουργείου Δημοσίων Έργων σε κρατικό επιτελικό φορέα για την παραγωγή των δημόσιων έργων στη χώρα και την εποπτεία στην όλη κατασκευαστική δραστηριότητα της χώρας, δ) το ορθολογικό πλαίσιο για την ανάπτυξη και τη συνεχή παρακολούθηση των τεχνικών, οργανωτικών και οικονομικών δυνατοτήτων των εργοληπτικών επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν την κατασκευή των έργων

Άρθρο 3 : Ειδικές έννοιες και ορισμοί

Για την εφαρμογή του νόμου αυτού οι παρακάτω όροι έχουν την ακόλουθη σημασία :

α) "**Εργοδότης**" ή "**κύριος του έργου**" είναι το δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο του δημόσιου τομέα για λογαριασμό του οποίου καταρτίζεται η σύμβαση ή κατασκευάζεται το έργο.

β) "**Φορέας κατασκευής του έργου**" είναι η αρμόδια Αρχή ή Υπηρεσία που έχει την ευθύνη παραγωγής του έργου.

γ) "**Ανάδοχος εργολήπτης**" ή "**ανάδοχος**" είναι η εργοληπτική επιχείρηση στην οποία έχει ανατεθεί με σύμβαση η κατασκευή του έργου.

δ) "**Σύμβαση**" είναι η γραπτή συμφωνία μεταξύ του εργοδότη ή του φορέα κατασκευής του έργου και του αναδόχου για την κατασκευή του έργου, καθώς και όλα τα σχετικά τεύχη, σχέδια και προδιαγραφές.

ε) "**Διευθύνουσα Υπηρεσία**" ή "**Επιβλέπουσα Υπηρεσία**" είναι τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση, έλεγχο και διοίκηση της κατασκευής του έργου.

στ) "**Προϊσταμένη Αρχή**" ή "**Εποπτεύουσα Αρχή**" ή Υπηρεσία ή όργανο του φορέα κατασκευής του έργου που εποπτεύει την κατασκευή του και ιδίως αποφασίζει για κάθε μεταβολή των όρων της σύμβασης ή άλλων στοιχείων αυτής όπου αυτό ορίζεται από το νόμο αυτόν και τα π.δ/τα που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του.

ζ) "**Τεχνικό Συμβούλιο**" είναι το συλλογικό όργανο του φορέα κατασκευής του έργου το οποίο γνωμοδοτεί στα θέματα που ορίζει ο νόμος αυτός και τα π.δ/τα που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του.

Άρθρο 6 : Διοίκηση του έργου

1. Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση των έργων ανήκει στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου (Διευθύνουσα υπηρεσία ή επιβλέπουσα υπηρεσία), η οποία ενεργεί ό,τι απαιτείται για την καλή και έγκαιρη εκτέλεση των έργων και ορίζει τους τεχνικούς υπαλλήλους που θα ασχοληθούν ειδικότερα με την επίβλεψη, προσδιορίζει τα καθήκοντά τους όταν είναι

περισσότεροι από έναν, παρακολουθεί το έργο τους και γενικά προβαίνει σε κάθε νόμιμη ενέργεια. Σε περιπτώσεις ειδικών εργασιών, ως τεχνική υπηρεσία θεωρείται η σχετική εξειδικευμένη υπηρεσία του φορέα.

2. Στην περίπτωση κατασκευής έργου με ανάθεση σε ανάδοχο, η επίβλεψη αποσκοπεί στην πιστή εκπλήρωση απ' τον ανάδοχο των όρων της σύμβασης και στην κατασκευή του έργου κατά τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του. Η επίβλεψη μπορεί να ασκηθεί εκτός από τον τόπο των έργων και σε όλους τους χώρους που κατασκευάζονται τμήματα του έργου. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη άσκηση της επίβλεψης στα εργοστάσια που τυχόν κατασκευάζονται τμήματα του έργου και γενικά σε όλους τους χώρους που κρίνει απαραίτητο η επιβλέπουσα υπηρεσία

3. Στην περίπτωση κατασκευής έργου με αυτεπιστασία η επίβλεψη οργανώνει και διευθύνει τα μέσα που έχει στη διάθεση της κατά τον οικονομοτεχνικά προσφορότερο τρόπο για να επιτύχει την κατασκευή του έργου σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του.

4. Σε περίπτωση κατασκευής σημαντικών έργων συγκροτείται Επιτροπή Παρακολούθησης του Έργου. Η επιτροπή έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και παρακολουθεί την εφαρμογή της μελέτης ή την αιτιολογημένη αποδοχή προτεινόμενων τροποποιήσεων αυτής, την τήρηση του χρονοδιαγράμματος κατασκευής, τη διαμόρφωση του κόστους, την τήρηση κανόνων ασφαλείας και υγιεινής του χώρου εργασίας, την τήρηση των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και γενικά την πορεία του έργου. Η Επιτροπή συνιστάται και συγκροτείται για κάθε συγκεκριμένο έργο ή ομάδα έργων. Η Επιτροπή αποτελείται από όργανα της υπηρεσίας, εκπροσώπους των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των φορέων που θα χρησιμοποιήσουν τα έργα ή και τυχόν άλλων κοινωνικών φορέων. Ο χαρακτηρισμός των έργων ως "σημαντικών έργων" για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής γίνεται απ' τον κύριο του έργου ο οποίος και συγκροτεί την Επιτροπή. Ο Υπουργός Δημοσίων Έργων μπορεί πάντα να προβεί σε τέτοιο χαρακτηρισμό και παρά τη γνώμη του κυρίου του έργου και να συγκροτεί την Επιτροπή. Η Επιτροπή λειτουργεί και ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται με π.δ/γμα. Η Επιτροπή μπορεί να συγκροτηθεί απ' το στάδιο μελέτης για την άσκηση ανάλογων καθηκόντων κατά το στάδιο αυτό.

Άρθρο 11 : Παραλαβή του έργου.

1. Μετά τη βεβαίωση περάτωσης των εργασιών το έργο παραλαμβάνεται προσωρινά και οριστικά. Με την προσωρινή παραλαβή ελέγχονται οι εργασίες ποσοτικά και ποιοτικά. Η οριστική παραλαβή γίνεται μετά την προσωρινή και την πάροδο του χρόνου υποχρεωτικής από τον ανάδοχο συντήρησης. Κατά την οριστική παραλαβή ελέγχεται πάλι η καλή κατάσταση των εργασιών. Οι παραλαβές γίνονται από επιτροπές στις οποίες μπορεί να συμμετέχουν και εκπρόσωποι των φορέων που χρησιμοποιούν τα έργα, όπως ειδικότερα ορίζεται με το π.δ/γμα της παρ. 6 του άρθρου αυτού.

2. Οι παραλαβές, προσωρινή και οριστική, θεωρούνται ότι συνετελέστηκαν αυτοδίκαια αν περάσουν άπρακτες οι προθεσμίες που καθορίζονται με π. δ/γμα και ύστερα από σχετική όχληση του αναδόχου. Οι προθεσμίες αυτές αρχίζουν από τη βεβαιωμένη περάτωση του έργου και εφόσον υποβληθεί από τον ανάδοχο η τελική επιμέτρηση, όπως ειδικότερα ορίζεται με προεδρικό διάταγμα.

3. Αν η παραλαβή συντελεσθεί αυτοδίκαια και διαπιστωθούν εκ των υστέρων διαφορές στις ποσότητες των εργασιών που εκτελέστηκαν ο ανάδοχος έχει υποχρέωση να επιστρέψει το εργολαβικό αντάλλαγμα που τυχόν έχει καταβληθεί για τις εργασίες αυτές.

4. Η συντέλεση της οριστικής παραλαβής αποτελεί την αφετηρία της παραγραφής των απαιτήσεων του αναδόχου απ' την εργολαβική σύμβαση.

5. Οποτεδήποτε και πριν από την προσωρινή παραλαβή το έργο ή αυτοτελή του τμήματος που έχουν περατωθεί μπορεί να δοθούν σε χρήση ύστερα από τη διενέργεια σχετικής διοικητικής παραλαβής όπως ειδικότερα ορίζεται με το π.δ/γμα της επόμενης παραγράφου.

6. Με π. δ/γμα καθορίζεται κατά κατηγορία έργων ο χρόνος συντήρησης ο τρόπος που διενεργείται η παραλαβή τα θέματα που συνδέονται με την διοικητική παραλαβή και με ενδεχόμενες παραλαβές τμημάτων του έργου τα θέματα που σχετίζονται με τη σύνταξη των επιμετρήσεων του έργου και την τυχόν επιβολή στον ανάδοχο ειδικών ποινικών ρητρών ή άλλων συνεπειών για την καθυστέρηση των επιμετρήσεων και κάθε σχετική λεπτομέρεια.

Άρθρο 12 : Ενστάσεις – Αιτήσεις Θεραπείας.

1. Κατά των πράξεων ή παραλείψεων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, που προσβάλλουν έννομο συμφέρον του αναδόχου, χωρεί ένσταση. Η ένσταση ασκείται με κατάθεση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δεκαπέντε ημερών, από την κοινοποίηση της πράξης ή τη συντέλεση της παράλειψης, εκτός αν σε ειδικές περιπτώσεις ορίζεται διαφορετικά στο νόμο αυτόν ή τα προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του.

2. Η ένσταση απευθύνεται στην προϊσταμένη αρχή εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η αρμόδια αρχή υποχρεούται να εκδώσει την απόφαση της μέσα σε δύο μήνες από την κατάθεση της ένστασης.

3. Αν η ένσταση απορριφθεί στο σύνολό της ή μερικώς ή αν παρέλθει άπρακτη η δίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει αίτηση θεραπείας σε ανατρεπτική προθεσμία τριών μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης ή από την άπρακτη πάροδο του διμήνου. Αίτηση θεραπείας ασκείται επίσης και κατά αποφάσεων ή πράξεων της προϊσταμένης αρχής η του κυρίου του έργου εφόσον με τις αποφάσεις ή πράξεις αυτές δημιουργείται για πρώτη φορά διαφωνία. Στην τελευταία αυτή περίπτωση δεν απαιτείται να προηγηθεί ένσταση και η τρίμηνη ανατρεπτική προθεσμία για την άσκηση της αίτησης θεραπείας αρχίζει απ' την κοινοποίηση της απόφασης ή της πράξης στον ανάδοχο.

4. Η αίτηση θεραπείας απευθύνεται στον Υπουργό Δημοσίων Έργων και η επίδοση της γίνεται πάντοτε με δικαστικό επιμελητή.

5. Αίτηση θεραπείας μπορεί να ασκήσει και ο κύριος του έργου εφόσον δεν είναι το Δημόσιο. Αν η αρμοδιότητα για την απόφαση σε αιτήσεις θεραπείας ασκείται από όργανο του φορέα στις αιτήσεις θεραπείας του προηγούμενου εδαφίου αποφασίζει πάντοτε ο Υπουργός Δημοσίων Έργων.

6. Αν δεν είναι το Δημόσιο κύριος του έργου αντίγραφο της αίτησης θεραπείας επιδίδεται στον αντισυμβαλλόμενο μέσα σε δέκα μέρες από την επίδοση της στον Υπουργό διαφορετικά η αίτηση θεραπείας θεωρείται σαν να μην είχε ασκηθεί. Ο αντισυμβαλλόμενος μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία ενός μήνα μπορεί να υποβάλει στον Υπουργό Δημοσίων Έργων τις τυχόν αντιρρήσεις του στην αίτηση θεραπείας. Η παράλειψη υποβολής αντιρρήσεων δεν δημιουργεί τεκμήριο αποδοχής των όσων

προβάλλονται στην ένσταση ή την αίτηση θεραπείας τα οποία μπορεί ο ενδιαφερόμενος να αποκρούσει για πρώτη φορά στο Δικαστήριο.

7. Σε κάθε αίτηση θεραπείας αποφασίζει ο Υπουργός Δημοσίων Έργων ύστερα από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από την επίδοση της αίτησης θεραπείας.

8. Αν η αίτηση θεραπείας απορριφθεί με απόφαση του Υπουργού περιβάλλοντος, χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή αν ο Υπουργός δεν εκδώσει και κοινοποιήσει την απόφασή του μέσα στην τρίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου, δικαιούται αυτός που υπέβαλε την αίτηση θεραπείας να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του επόμενου άρθρου.

9. Αν η αίτηση θεραπείας είναι εμπρόθεσμη ο Υπουργός Δημοσίων Έργων μπορεί να εκδώσει την απόφασή του και μετά την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 7 αλλά οπωσδήποτε όχι πέραν του έτους από τη λήξη αυτής εφόσον δεν έχει λήξει η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα σχετική προσφυγή και δεν έχει ακόμα εκδοθεί επί της προσφυγής αυτής απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων που εκδίδεται σύμφωνα με την παράγραφο αυτή δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο και είναι εκτελεστή μόνο αν την αποδέχεται αυτός που υπέβαλε την αίτηση θεραπείας και παραιτηθεί από το δικαίωμα άσκησης προσφυγής ή προβεί στην κατάργηση της σχετικής δίκης. Η αποδοχή μπορεί να γίνει σε ανατρεπτική προθεσμία ενός μήνα από την κοινοποίηση στον ανάδοχο της σχετικής απόφασης. Σε κάθε περίπτωση η τυχόν εκδοθείσα απόφαση του Εφετείου κατ'εξουσιοδότηση.

10. Όπου σ' αυτό το άρθρο αναφέρεται ο Υπουργός Δημοσίων Έργων νοούνται και οι άλλες αρχές οι οποίες σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις αποφασίζουν σε αιτήσεις θεραπείας με την επιφύλαξη του δεύτερου εδαφίου της παραγρ. 5 του άρθρου αυτού.

11. Οι διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3200/1955 "περί διοικητικής αποκεντρώσεως" εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις αποφάσεων ή εγκρίσεων του Νομάρχη που αναφέρονται στις συμβάσεις ανάθεσης και εκτέλεσης δημόσιων έργων. Η διάταξη αυτή έχει ανάλογη εφαρμογή και για τις αντίστοιχες αποφάσεις προϊσταμένων υπηρεσιών διανομαρχιακού επιπέδου.

12. Με π.δ/γμα καθορίζονται τα στοιχεία που τυχόν συνοδεύουν την αίτηση θεραπείας καθώς και τα θέματα που αναφέρονται στην εισαγωγή και εισήγηση της αίτησης θεραπείας για γνωμοδότηση στο Τεχνικό Συμβούλιο στην κλήση και παράσταση του αιτούντος και των λοιπών ενδιαφερομένων ενώπιον του Συμβουλίου στην έκδοση και κατάρτιση της γνωμοδότησης του Συμβουλίου και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

Άρθρο 21 : Προδιαγραφές και κανονισμοί έργων.

1. Με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων εγκρίνονται προδιαγραφές και κανονισμοί που αναφέρονται στον τρόπο κατασκευής των έργων και στην ποιότητα, στον τρόπο σύνθεσης και επεξεργασίας, στη χρήση και στον έλεγχο των υλικών κατασκευής των έργων. Με την απόφαση αυτή μπορεί να ορίζεται αν οι θεσπιζόμενες προδιαγραφές είναι υποχρεωτικές σε κάθε περίπτωση η ισχύουν προαιρετικά η ισχύουν ως ελάχιστα όρια.

2. Για την τήρηση και εφαρμογή των προδιαγραφών και κανονισμών της προηγούμενης παραγράφου τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Δημοσίων Έργων επιτρέπεται να διενεργούν ελέγχους στον τόπο παραγωγής των υλικών ή κατασκευής

του έργου και στα μέσα μεταφοράς των υλικών. Σε περίπτωση που διαπιστώνεται παράβαση, τα όργανα αυτά συντάσσουν σχετική έκθεση και, αν διαπιστωθεί ακαταλληλότητα των υλικών, προβαίνουν στην κατάσχεση αυτών σε οποιονδήποτε και αν ανήκουν. Για τις παραβάσεις του άρθρου αυτού οι τεχνικοί υπάλληλοι του Υπουργείου Δημοσίων Έργων θεωρούνται ανακριτικοί υπάλληλοι και υπάγονται ως προς τα σχετικά με την αρμοδιότητα αυτή καθήκοντά τους στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών.

3. Η παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού και των κανονιστικών αποφάσεων, που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του, διώκεται και τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα. Επιπλέον, κατά των παραβατών επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων διοικητική ποινή μέχρι τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμές, όπως ειδικότερα ορίζεται με προεδρικό διάταγμα. Το πρόστιμο της παραγράφου αυτής εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων. Από το έσοδο αυτό αποδίδεται στον Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ) ποσοστό που καθορίζεται με απόφαση των Υπουργών Δημοσίων Έργων και Οικονομικών. Με την απόφαση αυτή καθορίζεται ο τρόπος απόδοσης των σχετικών ποσών και κάθε άλλη λεπτομέρεια.

4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται γενικά σε όλα τα έργα, δημόσια και ιδιωτικά. Ως προς τα θέματα που καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές καταργούνται οι αντίστοιχες διατάξεις του Ν.Δ. της 17-7/16.8.1923 "περί σχεδίων πόλεων, κωμών κλπ." και ιδίως του Άρθρου 9 αυτού.

Τον Ν1418/1984 ακολούθησε το εκτελεστικό Προεδρικό Διάταγμα 609/85 «Κατασκευή Δημοσίων Έργων».

g. N2229/1994 ΦΕΚ 138/31.08.1994. Τροποποίηση του 1418/84

Ν. 2229/1994 (ΦΕΚ 138 Α') : **Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 1418/1984 και άλλες διατάξεις** Ο Ν.2229/1994 **καταργήθηκε** στις 8-8-2016 με την παρ. 1 άρθρο 377 του Ν. 4412/2016.

Το 1994 γίνονται τροποποιήσεις του Ν1418/1984 όπου σε σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Δημοσίων Έργων μεταξύ άλλων αναφέρονται :

«.....Στις νέες αυτές διατάξεις **αξιοποιήθηκαν τόσο η εμπειρία από τη δεκαετή εφαρμογή του ν.1418/84, όσο και τα νέα δεδομένα που επιβάλλουν πλήρη εκσυγχρονισμό στο σύστημα παραγωγής των έργων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.** Κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ιδιαίτερα ότι όλοι οι φορείς επιβάλλεται να παρακολουθούν την πιστή εφαρμογή των διατάξεων του νέου νόμου. Στο νέο νόμο 2229/94 περιλαμβάνονται αρκετές διατάξεις, **που περιγράφουν με σαφήνεια τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις τόσο των κυρίων των έργων, και των υπηρεσιακών παραγόντων όσο και των εργοληπτικών επιχειρήσεων και των στελεχών τους.....».**

«.....Με την παρ. 5α του άρθρου 1 εναρμονίζονται οι διατάξεις του εθνικού δικαίου με τις ισχύουσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε ότι αφορά τον τρόπο δικαιολόγησης των "**υπερβολικά χαμηλών προσφορών**" που υποβάλλουν στις δημοπρασίες οι εργοληπτικές επιχειρήσεις. Οι διατάξεις αυτές είναι νέες και χρειάζεται ιδιαίτερη

προσοχή στην εφαρμογή τους, ιδιαίτερα λόγω της πρόβλεψης για προσωρινή ή οριστική διαγραφή των τριών πρώτων μειοδοτριών επιχειρήσεων από τα ΜΕΕΠ, στην περίπτωση βέβαια που δεν θα μπορούν να αιτιολογήσουν τις χαμηλές προσφορές τους.....».

«.....Με την παράγραφο 8 του άρθρου 2 **ρυθμίζονται θέματα παραλαβής υλικών και χαρακτηρισμού εδαφών.** Είναι σε όλους γνωστά τα προβλήματα που δημιουργούνται στις περιπτώσεις αυτές και συνεπώς παρέλκει η λεπτομερής ανάπτυξή των, παρέχοντας τη δυνατότητα στην Προϊσταμένη Αρχή να προχωρεί στις πιο ενδεδειγμένες κάθε φορά επιλογές της για αντιμετώπιση των σχετικών θεμάτων.....».

«.....Με την παράγραφο 9 του άρθρου 2 ρυθμίζονται θέματα παρουσίας τεχνικών στελεχών της επιχείρησης επί τόπου των έργων. Η απαίτηση αυτή για το στελεχιακό δυναμικό της επιχείρησης επί τόπου των έργων επιβάλλεται για την έντεχνη, έγκαιρη και άρτια κατασκευή του έργου. Είναι άλλωστε γνωστό **ότι η ευθύνη κατασκευής του έργου ανήκει κυρίως στην εργοληπτική επιχείρηση,** που ανέλαβε την κατασκευή του, και γι' αυτό θα πρέπει να διαθέτει επί τόπου των έργων το απαραίτητο προσωπικό.....».

«..... Οι διατάξεις της επόμενης παραγράφου 11 του αυτού άρθρου 2 δεν αποτελούν εντελώς νέες ρυθμίσεις, αλλά προκρίθηκε η σύνδεσή τους και με την εκτέλεση των δημοσίων έργων, καθόσον η εμπειρία απέδειξε ότι κατά την εκτέλεση των δημοσίων έργων, **διαπιστώθηκαν σημαντικές παραλείψεις οφειλόμενων ενεργειών από τα όργανα, σε βάρος των συμφερόντων του κυρίου του έργου.** Ενδεικτικά σημειώνουμε ότι στην παρ. 17 του ίδιου άρθρου και στην παρ. 2 του άρθρου 3 του ν.2229/94 γίνεται ρητή αναφορά **για έλεγχο των οργάνων της διοίκησης, για παραλείψεις στις παραλαβές δημοσίων έργων και την έκδοση απόφασης σε αιτήσεις θεραπείας,** αντίστοιχα.....».

«.....Με την παρ. 12 του άρθρου 2 διευκρινίζεται ότι **στο 50% που τίθεται ως ανώτατο όριο, ως πλαφόν, ως ανώτατη αξεπέραστη οροφή προσαύξησης της δαπάνης κατασκευής ενός έργου** (παρ. 1 άρθρου 8 του Ν.1418/84), συμπεριλαμβάνεται και η αμοιβή συντάξεως τυχόν συμπληρωματικών μελετών ή τροποποιήσεων της μελέτης του έργου. Σχετικά με το ποσοστό αυτό του 50% κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι **διαπιστώθηκαν αρκετές παραβάσεις.** Επισημαίνεται πως οι μόνες δαπάνες που μπορεί νόμιμα να καταβληθούν πέραν του ορίου αυτού (50%) είναι οι οφειλόμενες σε πληρωμές φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), στην αναθεώρηση των τιμών και σε οιαδήποτε αποζημίωση (παρ. 4 του άρθρου 8 του ν.1418/84). Έτσι είναι περιττό να σημειωθεί ότι κάθε αντίθετη διάταξη πρέπει να θεωρείται καταργημένη και κάθε άλλη σχετική απόφαση ή εγκύκλιος ανακαλείται.....».

«.....Επισημαίνουμε ιδιαίτερα τις ρυθμίσεις που περιλαμβάνει η παρ. 13 του άρθρου 2 και οι οποίες **προβλέπουν την υποχρέωση του αναδόχου να εκτελεί πάντοτε τις νέες εργασίες, που κρίνονται απαραίτητες για την αρτιότητα ή λειτουργικότητα του έργου είτε αυτές εντάσσονται σε ομάδα ομοειδών εργασιών είτε όχι.** Ρυθμίζονται επίσης όλα τα θέματα για την περίπτωση που οι νέες εργασίες ξεπερνούν το ποσοστό του 100% της ομάδας ομοειδών εργασιών και προβλέπεται να καταβάλλεται επιπλέον πρόσθετη αμοιβή και αποσαφηνίζεται ότι οι νέες εργασίες που δεν εντάσσονται σε καμιά ομάδα ομοειδών εργασιών της σύμβασης, θα περιλαμβάνονται σε ξεχωριστή ομάδα και οι τιμές τους κατά τα λοιπά θα

κανονίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43 του π.δ. 609/85, όπως αυτές κάθε φορά ισχύουν.....».

«.....Τονίζουμε ιδιαίτερα τις διατάξεις της παρ. 14 του αυτού άρθρου 2 που αναφέρονται **στην έγκριση συγκριτικών πινάκων**. Με τις νέες διατάξεις γίνεται σαφής διάκριση για την αύξηση μέχρι του 20% της συμβατικής δαπάνης, **όπου δεν απαιτείται υποχρεωτική παραπομπή του θέματος στο τεχνικό συμβούλιο**. Αυτό δεν αποκλείει τη δυνατότητα που έχει η Προϊσταμένη Αρχή να παραπέμπει στο τεχνικό συμβούλιο, κάθε θέμα που αφορά στην εκτέλεση του έργου και συνεπώς και κάθε συγκριτικό πίνακα, εφόσον κρίνει ότι οι τροποποιήσεις που επέρχονται με αυτόν είναι σημαντικές για το έργο. **Μετά το όριο αυτό κάθε συγκριτικός πίνακας παραπέμπεται υποχρεωτικά στο αρμόδιο τεχνικό συμβούλιο.....».**

Αναλυτικά βασικά άρθρα του νόμου αυτού είναι τα παρακάτω, στα σημεία όπου τροποποιούν τον Ν1418/84 ή προσθέτουν νέα στοιχεία :

Άρθρο 1 παρ. 1 «Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του Ν. 1418/1984 (ΦΕΚ 23 Α΄) αντικαθίσταται ως εξής: "Ως **έργο** νοείται κάθε νέα κατασκευή ή επέκταση ή ανακαίνιση ή επισκευή ή συντήρηση και η οικονομικά ή τεχνικά αυτοτελής λειτουργία, καθώς και κάθε σχετική ερευνητική εργασία, που απαιτεί τεχνική γνώση και επέμβαση».

Άρθρο 1 παρ. 4. «Το τρίτο και το τέταρτο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 4 του Ν. 1418/1984 αντικαθίστανται ως εξής: «**Η έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας** απόκειται στην κρίση του αρμόδιου οργάνου και γίνεται μετά από σύμφωνη γνώμη Επιτροπής Εισηγήσης για Ανάθεση (Ε.Ε.Α.). Η επιτροπή κατά τη διατύπωση της γνώμης της λαμβάνει υπόψη της όλα όσα περιλαμβάνονται στην παράγραφο αυτή, το ύψος της προσφοράς και συνεκτιμά κάθε άλλο πρόσφορο, κατά την κρίση των μελών της, τεκμηριωμένο στοιχείο, κυρίως από την υπηρεσία του μητρώου του άρθρου 16, σχετικά με την ικανότητα και αξιοπιστία της επιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου, σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή».

Άρθρο 1 παρ. 5α. «Στην παρ. 6 του άρθρου 4 του Ν. 1418/1984 προστίθενται τα ακόλουθα εδάφια: «Σε κάθε δημοπρασία έργου, που υποβάλλονται **υπερβολικά χαμηλές προσφορές** σε σχέση με τις προβλεπόμενες εργασίες, καλούνται από την αναθέτουσα αρχή τουλάχιστον οι τρεις πρώτες μειοδότες επιχειρήσεις, προκειμένου να δικαιολογήσουν τις προσφορές τους. Για τη δικαιολόγηση αυτή συντάσσεται και υποβάλλεται σχετικό υπόμνημα από καθεμιά επιχείρηση και προσκομίζονται τα απαραίτητα στοιχεία επαλήθευσης της προσφοράς. Αν τα προσκομισθέντα στοιχεία κριθούν ανεπαρκή ή ανακριβή κατά τη διαδικασία εξακρίβωσης, αποκλείονται οι επιχειρήσεις αυτές από το διαγωνισμό και διαβιβάζονται αμέσως αντίγραφα των στοιχείων στην υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας Δημόσιων Έργων (Γ.Γ.Δ.Ε.), που είναι αρμόδια για την τήρηση των Μητρώων Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.). Οι σχετικές ενέργειες από τις διαπιστώσεις των χαμηλών προσφορών μέχρι την επαλήθευση αυτών πρέπει να ολοκληρώνονται μέσα σε είκοσι (20) ημέρες και η υπέρβαση της προθεσμίας αυτής αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα των υπαιτίων. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, που εκδίδεται μετά από εισήγηση της υπηρεσίας Μ.Ε.ΕΠ., υποβαλλόμενη μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την επαλήθευση των χαμηλών προσφορών, αναστέλλεται επί εξάμηνο η ισχύς της

βεβαίωσης εγγραφής στο Μ.Ε.ΕΠ. των τριών πρώτων μειοδοτριών επιχειρήσεων. Το υπόμνημα που υπέβαλε η επιχείρηση θεωρείται ως απολογία της. Τυχόν υποβαλλόμενη προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Σε περίπτωση που η εργοληπτική επιχείρηση επαναλάβει την προχειρότητα υπολογισμού της προσφοράς της σε άλλη δημοπρασία, ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων αποφασίζει την προσωρινή ή οριστική διαγραφή της επιχείρησης από τα Μ.Ε.ΕΠ.. Οι σχετικές αποφάσεις κοινοποιούνται με κάθε πρόσφορο μέσο σε όλους τους φορείς που εκτελούν δημόσια έργα, ώστε να αποκλείονται οι εργοληπτικές αυτές επιχειρήσεις από όλες τις δημοπρασίες κατά τη διάρκεια αναστολής ισχύος των βεβαιώσεων Μ.Ε.ΕΠ. ή της αντίστοιχης διαγραφής. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων κανονίζονται τα σχετικά θέματα με την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου και ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια".

Άρθρο 1 παρ. 6. «Στο άρθρ. 4 του Ν. 1418/1984 προστίθενται παράγραφοι 9, 10, 11, 12 και 13, που έχουν ως εξής:

10. Για την **τροποποίηση της μελέτης**, μετά την υπογραφή της σύμβασης κατασκευής του έργου, απαιτείται απόφαση της προϊσταμένης αρχής, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου κατασκευών. Κατά τη συζήτηση του θέματος στο τεχνικό συμβούλιο καλούνται ο μελετητής και ο ανάδοχος κατασκευής του έργου ή εκπρόσωποι αυτών να αναπτύξουν τις απόψεις τους και να υποβάλουν γραπτό υπόμνημα. Μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών, από τη διαπίστωση της ανάγκης τροποποίησης της μελέτης, η προϊσταμένη αρχή εκδίδει τη σχετική απόφαση. Η κοινοποίηση της ανωτέρω απόφασης για τροποποίηση της μελέτης στην υπηρεσία του Μ.Ε.ΕΠ. αποτελεί προϋπόθεση για τυχόν πληρωμή των εργασιών που προκύπτουν από την τροποποίηση της μελέτης. Όλα τα σχετικά στοιχεία για την τροποποίηση ή μη της μελέτης υποβάλλονται σε αντίγραφα μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες στη Γ.Γ.Δ.Ε. με εισήγηση της προϊσταμένης αρχής για τον υπεύθυνο της κατάστασης που δημιουργήθηκε, προκειμένου **να επιβληθούν από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων οι προβλεπόμενες κυρώσεις**. Κατά της απόφασης για τροποποίηση της μελέτης μπορεί ο μελετητής να υποβάλει αίτηση θεραπείας. Η αίτηση θεραπείας δεν αναστέλλει την εφαρμογή της απόφασης. Αν η αίτηση θεραπείας γίνει μερικά ή ολικά δεκτή μπορεί ο μελετητής να ζητήσει ανάλογη τροποποίηση της απόφασης επιβολής διοικητικών κυρώσεων.

11. Η **εγγύηση συμμετοχής** στη δημοπρασία καταπίπτει υπέρ του κυρίου του έργου, αν η προσφορά που υποβάλλεται δεν τηρεί τους βασικούς όρους της διακήρυξης και των τευχών δημοπράτησης από μέρους της εργοληπτικής επιχείρησης. Η απόφαση κατάπτωσης της εγγύησης εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου Δημόσιων Έργων».

Άρθρο 2 παρ. 3. «Η παρ. 4 του άρθρου 5 του Ν. 1418/1984 αντικαθίσταται ως εξής: "4. Σε κάθε σύμβαση κατασκευής έργου ορίζεται **προθεσμία για την περάτωση του στο σύνολο και κατά τμήματα**. Μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης ο ανάδοχος **υποβάλλει το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου** σύμφωνα με τη σύμβαση. Η υπηρεσία εγκρίνει μέσα σε δέκα (10) ημέρες το χρονοδιάγραμμα με τυχόν συμπληρώσεις ή τροποποιήσεις. Η έναρξη των εργασιών του έργου από μέρους του αναδόχου δεν μπορεί να καθυστερήσει πέραν των τριάντα (30) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης. Η μη τήρηση των ανωτέρω προθεσμιών με υπαιτιότητα του αναδόχου **συνεπάγεται την επιβολή των**

διοικητικών και παρεπόμενων χρηματικών κυρώσεων, αποτελεί λόγο έκπτωσης του αναδόχου και για τα αρμόδια όργανα του φορέα κατασκευής αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις της παρ. 9 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου. Παράταση των προθεσμιών γίνεται μόνον ύστερα από έγκριση της προϊσταμένης του έργου αρχής, αν οι καθυστερήσεις δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα του αναδόχου. Σε κάθε περίπτωση ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συνεχίσει την κατασκευή, του έργου για επιπλέον χρονικό διάστημα ίσο προς το ένα τρίτο της συνολικής προθεσμίας του έργου και πάντως όχι μικρότερο των τριών (3) μηνών (**οριακή προθεσμία**). Η συνολική προθεσμία υπολογίζεται με βάση την αρχική συμβατική προθεσμία και τις τυχόν παρατάσεις που εγκρίθηκαν ύστερα από σχετικό αίτημα του αναδόχου μέσα στην αρχική συμβατική προθεσμία και δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα του. Με τις προθεσμίες, συνολική και τμηματικές, συνδυάζεται το χρονοδιάγραμμα των εργασιών που αποτελεί συμβατικό στοιχείο. Σε περίπτωση μεταβολών των προθεσμιών ή του αντικειμένου του έργου αναπροσαρμόζεται το χρονοδιάγραμμα. Σε κάθε περίπτωση μπορεί ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής για την κάλυψη ή περιορισμό των καθυστερήσεων του έργου, στην περίπτωση που ευθύνεται γι' αυτές ο ανάδοχος, να δώσει εντολή στον ανάδοχο να επιταχύνει τις εργασίες εκτελώντας τις απαραίτητες πρόσθετες εργασίες και παίρνοντας τα απαραίτητα πρόσθετα μέτρα, χωρίς καμία πρόσθετη αποζημίωση. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και στα έργα που κατασκευάζονται με μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση"».

Άρθρο 2 παρ. 11. «Στο άρθρο 6 του Ν. 1418/1984 προστίθεται παρ. 9, που έχει ως ακολούθως : "9. Η **παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας από όργανα του φορέα κατασκευής του έργου αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα**, στην περίπτωση κατά την οποία προβλέπεται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου και των προεδρικών διαταγμάτων και κανονιστικών πράξεων, που εκδίδονται σε εκτέλεση του, η υποχρέωση να ενεργούν μέσα σε ορισμένη προθεσμία και διαφορετικά να επέρχεται αυτοδικαίως το αποτέλεσμα της παράλειψης. Για τα αδικήματα αυτά ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή το αρμόδιο όργανο των άλλων φορέων που εκτελούν δημόσια έργα, **επιβάλλει τις πειθαρχικές ποινές:** α) του προστίμου, μέχρις αποδοχών έξι (6) μηνών και β) την παραπομπή στο οικείο υπηρεσιακό Συμβούλιο για δυσμενή μετάθεση ή οριστική απόλυση".

Άρθρο 2 παρ. 17. Η παρ. 2 του άρθρου 11 του Ν. 1418/1984 αντικαθίσταται ως εξής: "2. Οι παραλαβές, προσωρινή και οριστική, γίνονται υποχρεωτικά μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες. Σε περίπτωση που οι προθεσμίες αυτές, που προσδιορίζονται με προεδρικό διάταγμα, περάσουν άπρακτες, οι παραλαβές θεωρούνται ότι συντελέστηκαν αυτοδικαίως και ύστερα από σχετική έγγραφη όχληση του αναδόχου, και επιβάλλονται στα υπαίτια όργανα του φορέα κατασκευής του έργου οι προβλεπόμενες στην παρ.8 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου πειθαρχικές ποινές. Οι προθεσμίες αυτές αρχίζουν από τη βεβαιωμένη περάτωση του έργου και εφόσον υποβληθεί από τον ανάδοχο η τελική επιμέτρηση, όπως ειδικότερα ορίζεται με προεδρικό διάταγμα. Στις επιτροπές παραλαβής των έργων τουλάχιστον ο πρόεδρος δεν ορίζεται από υπαλλήλους της διευθύνουσας υπηρεσίας".

Άρθρο 3 παρ. 2. Η παρ. 8 του άρθρου 12 του Ν. 1418/1984 αντικαθίσταται ως εξής: "8. Αν η αίτηση θεραπείας απορριφθεί με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή αν ο Υπουργός δεν εκδώσει και κοινοποιήσει την απόφαση του μέσα στην τρίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου,

δικαιούται αυτός που υπέβαλε την αίτηση θεραπείας να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του επόμενου άρθρου. Η κοινοποίηση της απόφασης γίνεται μέσα στην ανωτέρω τρίμηνη προθεσμία. Σε περίπτωση που τα αρμόδια υπηρεσιακά όργανα δεν προσκομίσουν μέχρι το δεύτερο δεκαήμερο του τρίτου μήνα το σχέδιο απόφασης επί της αιτήσεως θεραπείας στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή το αρμόδιο όργανο των άλλων φορέων που εκτελούν δημόσια έργα, επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές που προβλέπονται στην παρ. 8 του άρθρου 6 του νόμου αυτού".

h. Η Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας Κατασκευής Δημοσίων Έργων. Ο Νόμος 3669/2008 ΦΕΚ Α/116/18-6-2008

Ν. 3669/08 (ΦΕΚ 116 Α/18-6-2008) : Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων. Ο Ν.3669/2008 **καταργήθηκε** στις 8-8-2016 με την παρ. 1 άρθρο 377 του Ν. 4412/2016.

Με τον Ν3669/2008 **κωδικοποιήθηκαν όλα τα Νομοθετήματα** (νόμοι, προεδρικά διατάγματα, και κανονιστικές υπουργικές αποφάσεις) που είχαν γίνει από το 1984 έως τον Δεκέμβριο του 2007 και περιλάμβαναν ρυθμίσεις για την εκτέλεση των δημοσίων έργων. Η ύλη της κωδικοποίησης κατανέμεται σε 6 Μέρη ανάλογα με τις επιμέρους ρυθμίσεις του, ως ακολούθως :

ΜΕΡΟΣ Ι, ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ,
ΜΕΡΟΣ ΙΙ, ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ,
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ, ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΜΗΤΡΩΑ,
ΜΕΡΟΣ ΙV ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΣΗ ΕΡΓΩΝ ΠΟΥ ΕΜΠΙΠΤΟΥΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ,
ΜΕΡΟΣ V, ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ,
ΜΕΡΟΣ VI, ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Με το Ν. 3669/2008 (Φ.Ε.Κ Α' 116/2008) κωδικοποιήθηκε όλη υφιστάμενη νομοθεσία για την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων έργων και έκτοτε άρχισε να ισχύει ως ενιαίο νομοθέτημα ο «Κώδικας Δημοσίων Έργων» (εφεξής Ν. 3669/2008). Στο νόμο αυτό κωδικοποιήθηκε κυρίως η νομοθεσία του Ν 1418/1984 και του εκτελεστικού του ΠΔ 609/1985, όπως έκτοτε τροποποιήθηκαν πολλές φορές, κυρίως με τους νόμους 2229/1994, 2372/1996, 2576/1998, 2940/2001, 3212/2003, 3263/2004, 3481/2006, 3621/2007 και τα προεδρικά διατάγματα 368/1994 και 218/1999. Με τον Ν. 3669/2008 δεν καθιερώθηκε νέο δίκαιο, αλλά απλώς κωδικοποιήθηκε το μέχρι τότε ισχύον. Οι κωδικοποιημένες κατά τον ανωτέρω τρόπο διατάξεις, ύστερα από αρκετά χρόνια εφαρμογής, απαιτούν ορισμένες σημαντικές ή ακόμη και ριζοσπαστικές μεταβολές, έτσι ώστε:

α. Να θεραπευθούν οι παρατηρούμενες στο όλο σύστημα παραγωγής των έργων αρρυθμίες,

β. Να εξασφαλιστεί, στο μέτρο του δυνατού, η ομαλή, δηλαδή η ανεμπόδιστη και

άρα ταχύτερη, εκτέλεση των έργων.

γ. Να εξαιρεθούν ενδεχόμενα αδιαφανούς επίβλεψης ή διαχείρισης των συμβάσεων εκτελουμένων έργων.

δ. Να ενσωματωθούν στο εθνικό σύστημα δικαίου συγκεκριμένες προβλέψεις του κοινοτικού δικαίου (Οδηγία 2004/18/ΕΚ) κ.λπ.

ι. Ο Νόμος 3316/2005 ΦΕΚ 42/22-2-2005. Ανάθεση και εκτέλεση Δημοσίων Συμβάσεων εκπόνησης Μελετών και παροχής Συναφών Υπηρεσιών.

Ν. 3316/05 (ΦΕΚ 42 Α'/22-2-05 – Διορθ. σφαλμ. στο ΦΕΚ 85 Α/7-4-05) : **Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις.** Ο Ν.3316/2005 **καταργήθηκε** στις 8-8-2016 με την παρ. 1 άρθρο 377 του Ν. 4412/2016.

Με τον Ν3316/2005 αντιμετωπίζονται όλα τα θέματα ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων **εκπόνησης Μελετών και παροχής Συναφών Υπηρεσιών**. Στον Νόμο αυτό καθορίστηκαν οι παρακάτω ορισμοί :

Άρθρο 1. Έννοιες Ορισμοί.

Για την εφαρμογή του νόμου αυτού, οι παρακάτω όροι έχουν τις αντίστοιχες έννοιες:

- 1. "Δημόσια σύμβαση"** είναι η έγγραφη σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας, η οποία συνάπτεται μεταξύ αναθέτουσας Αρχής της παραγράφου 9 και αναδόχου της παραγράφου 19 και έχει ως αντικείμενο την εκπόνηση μελέτης ή την παροχή λοιπών υπηρεσιών μηχανικού, όπως αυτή ορίζεται στις κείμενες διατάξεις, καθώς και την παροχή υπηρεσιών άλλων ελευθέρων επαγγελματιών κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2. Οι δημόσιες συμβάσεις του νόμου αυτού διακρίνονται σε συμβάσεις εκπόνησης μελετών και παροχής υπηρεσιών.
- 2. α) "Μελέτη"** είναι το αποτέλεσμα συστηματικής και αναλυτικής επιστημονικής και τεχνικής εργασίας και έρευνας σε συγκεκριμένο απλό ή σύνθετο γνωστικό αντικείμενο, που αποβλέπει ιδίως στην παραγωγή τεχνικού έργου ή στην επέμβαση σε τεχνικό έργο ή αφορά στο σχεδιασμό και την απεικόνιση τεχνικού έργου ή παραγωγικής διαδικασίας ή σε μεθόδους ανάπτυξης και σχεδιασμού του ευρύτερου χώρου. Η μελέτη έχει την έκταση και το βάθος που απαιτείται με τη σύμβαση, απεικονίζεται δε και παραδίδεται στην αναθέτουσα Αρχή με συγκεκριμένη συμφωνημένη μορφή.
β) "Σύμβαση παροχής υπηρεσιών" είναι η σύμβαση στην οποία η παροχή του αναδόχου συνίσταται στην προσφορά γνώσεων και ικανοτήτων, με τη διάθεση κυρίως συγκεκριμένου επιστημονικού προσωπικού και άλλων μέσων επί ορισμένου χρόνου, που προσδιορίζεται είτε ημερολογιακά είτε σε συνάρτηση με ορισμένο γεγονός της διαδικασίας παραγωγής έργου. Ως συμβάσεις παροχής υπηρεσιών νοούνται ιδίως οι συμβάσεις:
αα) Για τη σύνταξη των τευχών δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας.

ββ) Για τον έλεγχο και την επίβλεψη έργου ή μελέτης, όπως η επίβλεψη προσδιορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 25.
γγ) Για την υποστήριξη της υπηρεσίας στη διεξαγωγή ανάθεσης σύμβασης μελέτης, έργου ή υπηρεσίας, στην επίβλεψη ή έλεγχο μελέτης και στη διοίκηση ή επίβλεψη ή έλεγχο έργου.

3. "**Σύνθετη σύμβαση**" είναι η σύμβαση που περιλαμβάνει εκπόνηση μελέτης και παροχή υπηρεσιών, εφόσον αφορούν στο ίδιο έργο και δεν κωλύεται, λόγω σύγκρουσης καθηκόντων ή παραβίασης των αρχών του υγιούς ανταγωνισμού, η ανάθεσή τους στον αυτό ανάδοχο.
4. "**Συμφωνία πλαίσιο**" είναι η συμφωνία ορισμένης διάρκειας, που συνάπτεται μεταξύ αναθέτουσας Αρχής και αναδόχου, με αντικείμενο την εκπόνηση μελετών ή παροχή υπηρεσιών, όταν δεν μπορούν να προσδιοριστούν επακριβώς εκ των προτέρων στοιχεία τους, όπως οι χρόνοι έναρξης και λήξης των επί μέρους μελετών ή υπηρεσιών, οι ακριβείς χώροι εκτέλεσης και ο ακριβής προσδιορισμός του αντικειμένου της σύμβασης. Με τη συμφωνία πλαίσιο καθορίζονται επί μέρους όροι των συμβάσεων που πρόκειται να συναφθούν κατά τη διάρκεια ισχύος της, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8.
5. "**Ανοικτή διαδικασία**" είναι η διαδικασία ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας στην οποία μπορεί να υποβάλει προσφορά κάθε ενδιαφερόμενος.
6. "**Κλειστή διαδικασία**" είναι η διαδικασία ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας στην οποία μπορεί να υποβάλει αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος κάθε ενδιαφερόμενος, αλλά προσφορά υποβάλλουν μόνον οι υποψήφιοι που προεπιλέγονται από την αναθέτουσα Αρχή.
7. "**Διαδικασία με διαπραγμάτευση**" είναι η διαδικασία ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας στην οποία οι αναθέτουσες Αρχές προσκαλούν τους ενδιαφερόμενους που επιλέγουν και διαπραγματεύονται τους όρους της σύμβασης με έναν ή περισσότερους από αυτούς.
8. "**Διαγωνισμός μελετών**" είναι η διαδικασία με την οποία η αναθέτουσα Αρχή επιδιώκει την εξασφάλιση μελετών ή σχεδίων, κυρίως στους τομείς της χωροταξίας, της πολεοδομίας, της αρχιτεκτονικής και των έργων πολιτικού μηχανικού, που επιλέγονται από κριτική επιτροπή μετά από σύγκριση και απονομή χρηματικών βραβείων.
9. "**Αναθέτουσες Αρχές**" είναι το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) όλων των βαθμών, οι δημοτικές, νομαρχιακές και δημόσιες επιχειρήσεις κάθε νομικής μορφής, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου και οι ενώσεις κάθε νομικής μορφής που συγκροτούνται από τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα. "Οργανισμός δημοσίου δικαίου" είναι κάθε νομικό πρόσωπο το οποίο:
α) Έχει συσταθεί με συγκεκριμένο σκοπό την κάλυψη αναγκών γενικού συμφέροντος που δεν εμπίπτουν στο βιομηχανικό ή εμπορικό τομέα.
β) Η δραστηριότητά του χρηματοδοτείται κατά το μεγαλύτερο μέρος από το ελληνικό δημόσιο ή από οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης ή από άλλο οργανισμό δημοσίου δικαίου ή η διαχείρισή του υπόκειται σε έλεγχο ασκούμενο από τους οργανισμούς αυτούς ή περισσότερα από τα μισά των μελών του διοικητικού, του διευθυντικού ή του εποπτικού του συμβουλίου διορίζονται από το ελληνικό δημόσιο ή οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης

ή άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Σχετικό: παρ.4 άρθρου 34 Ν.3448/2006,ΦΕΚ Α 57/15.3.2006

10. "**Κύριος του έργου**" είναι το Δημόσιο ή ένα από τα νομικά πρόσωπα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, στο οποίο ανήκει το έργο για το οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες των συμβάσεων των παραγράφων 1 έως 4.
11. "**Εργοδότης**" είναι η αναθέτουσα Αρχή που καταρτίζει σύμβαση μελέτης ή παροχής υπηρεσιών με τον ανάδοχο είτε για λογαριασμό της είτε για λογαριασμό του κυρίου του έργου.
12. "**Προϊσταμένη Αρχή**" είναι η αρχή ή η υπηρεσία ή το όργανο: α) της αναθέτουσας Αρχής, που διενεργεί τη διαδικασία ανάθεσης των συμβάσεων των παραγράφων 1 έως 4 και β) του εργοδότη, που εποπτεύει την εκτέλεση της συναφθείσας σύμβασης, ασκώντας για λογαριασμό του αποφασιστικές αρμοδιότητες, ιδίως σε θέματα τροποποίησης των όρων της σύμβασης.
13. "**Διευθύνουσα Υπηρεσία**" είναι η τεχνική υπηρεσία που έχει την αρμοδιότητα διοίκησης της συναφθείσας σύμβασης, υπό την εποπτεία της Προϊσταμένης Αρχής.
14. "**Τεχνικό συμβούλιο**" είναι το συλλογικό όργανο που έχει την αρμοδιότητα να γνωμοδοτεί στον εργοδότη για την έκδοση αποφάσεων, όταν προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία ή ζητείται από την Προϊσταμένη Αρχή.
15. "**Μελετητής ή πάροχος υπηρεσιών**" είναι το φυσικό πρόσωπο που έχει την απαιτούμενη επιστημονική γνώση και το αναγνωρισμένο από το δίκαιο της επαγγελματικής του έδρας δικαίωμα να εκπονεί μελέτες ή αντίστοιχα να παρέχει υπηρεσίες των παραγράφων 1 έως 4.
16. "**Εταιρεία**" ή "**γραφείο μελετών**" και "**εταιρεία**" ή "**γραφείο παρόχων υπηρεσιών**" είναι η επαγγελματική μονάδα που έχει νομική προσωπικότητα με εταιρική μορφή, διαθέτει κατάλληλη επιστημονική και λοιπή στελέχωση και έχει το αναγνωρισμένο από το δίκαιο της έδρας της δικαίωμα να εκπονεί μελέτες ή αντίστοιχα να παρέχει υπηρεσίες των παραγράφων 1 έως 4.
17. "**Σύμβουλος**" της υπηρεσίας είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, δυνάμει συμβάσεως παροχής υπηρεσιών, υποστηρίζει την υπηρεσία στη διεξαγωγή της διαδικασίας ανάθεσης μελέτης, έργου ή υπηρεσίας και στη διοίκηση ή επίβλεψη ή έλεγχο μελέτης ή έργου.
18. "**Σύνθετη μελέτη**" είναι η μελέτη που περιλαμβάνει περισσότερες από μία κατηγορίες μελετών.
19. "**Ανάδοχος**" είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή κοινοπραξία ή σύμπραξη, που συνάπτει με τον εργοδότη σύμβαση των παραγράφων 1 έως 4.
20. "**Σύμπραξη**" είναι η ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων που δεν έχει νομική προσωπικότητα και συμμετέχει στη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης των συμβάσεων των παραγράφων 1 έως 4.
21. "**Εκπρόσωπος της σύμπραξης**" είναι το φυσικό πρόσωπο που ορίζεται με κοινή δήλωση των μελών της και έχει την ευθύνη της εκπροσώπησης και του διοικητικού και τεχνικού συντονισμού των μελών για την παραγωγή σύνθετης μελέτης ή υπηρεσίας.
22. "**Προεκτιμώμενη αμοιβή**" είναι το προεκτιμώμενο από την αναθέτουσα Αρχή χρηματικό ποσό για την ολοκλήρωση των προκηρυσσόμενων μελετών ή υπηρεσιών, που καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 4 και αναφέρεται στην

προκήρυξη της διαδικασίας ανάθεσης των συμβάσεων των παραγράφων 1 έως 4.

- 23. "Συμβατική αμοιβή"** είναι το καθοριζόμενο με την προκήρυξη κατ' αποκοπή τίμημα εκάστης των προκαταρκτικών μελετών και η οικονομική προσφορά του αναδόχου στα λοιπά στάδια των μελετών και στη σύμβαση παροχής υπηρεσιών.
- 24. "Τελική αμοιβή"** είναι το συνολικό ποσό που καταβάλλεται στον ανάδοχο ως αμοιβή για το εκτελεσθέν αντικείμενο της σύμβασης.
- 25. "Φυσικό αντικείμενο"** της σύμβασης είναι το έργο ή η υπηρεσία, που προσδιορίζεται από αυτήν, ως το ζητούμενο αποτέλεσμα της σύμβασης.
- 26. "Μονάδες φυσικού αντικείμενου"** είναι οι χαρακτηριστικές για κάθε έργο μοναδιαίες διαστάσεις του, πολλαπλάσια των οποίων το συνθέτουν και ορίζουν το μέγεθός του κατά κύριο λόγο, όπως χιλιόμετρα οδού, τετραγωνικά μέτρα κτιρίων, αποτυπώσεων κ.λπ..
- 27. "Υποστηρικτικές μελέτες και έρευνες"** είναι οι επί μέρους μελέτες και έρευνες που είναι απαραίτητες για το σχεδιασμό έργου ή την παροχή υπηρεσίας, δεν έχουν, όμως, ως αντικείμενο τον ίδιο το σχεδιασμό του έργου ή την παροχή της υπηρεσίας.

Σημ.: όπως το άρθρο 1 **ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ** με το άρθρο 377 παρ.1 του ν.4412/2016

Άρθρο 2 Πεδίο εφαρμογής Κατηγορίες μελετών

Σημ.: όπως το άρθρο 2 **ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ** με το άρθρο 377 παρ.1 του ν.4412/2016 με ισχύ την 11/10/2018

1. Ο νόμος αυτός ρυθμίζει τη σύναψη και εκτέλεση όλων των δημοσίων συμβάσεων, ανεξαρτήτως αξίας, για την εκπόνηση μελετών και παροχή λοιπών υπηρεσιών μηχανικού και των άλλων ελευθερίων επαγγελματιών των κατηγοριών μελετών της παραγράφου 2, που εμπίπτουν καθ' ύλην στο "Παράρτημα II Α" της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ και στο "Παράρτημα XVIIΑ" της Οδηγίας 2004/17/ΕΚ, όπως εκάστοτε ισχύουν, όταν οι μελέτες δεν εκπονούνται και οι υπηρεσίες δεν παρέχονται από το προσωπικό της αναθέτουσας Αρχής. Για τις ανωτέρω συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω Οδηγιών, ο παρών νόμος εναρμονίζει το εθνικό δίκαιο προς αυτές.

2. Οι μελέτες ή και υπηρεσίες επίβλεψης μελετών και έργων, ανάλογα με το αντικείμενό τους, διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- (1) Χωροταξικές και ρυθμιστικές μελέτες.
- (2) Πολεοδομικές και ρυμοτομικές μελέτες.
- (3) Οικονομικές μελέτες.
- (4) Κοινωνικές μελέτες.
- (5) Μελέτες οργάνωσης και επιχειρησιακής έρευνας.
- (6) Αρχιτεκτονικές μελέτες κτιριακών έργων.
- (7) Ειδικές αρχιτεκτονικές μελέτες (διαμόρφωσης εσωτερικών και εξωτερικών χώρων, αποκατάστασης μνημείων, διατήρησης παραδοσιακών κτιρίων, οικισμών και τοπίου).

(8) Στατικές μελέτες (μελέτες φερουσών κατασκευών κτιρίων και μεγάλων ή ειδικών τεχνικών έργων).

(9) Μηχανολογικές, ηλεκτρολογικές και ηλεκτρονικές μελέτες.

(10) Μελέτες συγκοινωνιακών έργων (οδών, σιδηροδρομικών γραμμών, μικρών τεχνικών έργων, έργων υποδομής αερολιμένων) και κυκλοφοριακές μελέτες.

(11) Μελέτες λιμενικών έργων.

(12) Μελέτες μεταφορικών μέσων (χερσαίων, πλωτών, εναέριων).

(13) Μελέτες υδραυλικών έργων (εγγειοβελτιωτικών έργων, φραγμάτων, υδρεύσεων, αποχετεύσεων) και διαχείρισης υδατικών πόρων.

(14) Ενεργειακές μελέτες (θερμοηλεκτρικές, υδροηλεκτρικές, πυρηνικές, ήπιων μορφών ενέργειας).

(15) Βιομηχανικές μελέτες (προγραμματισμού, σχεδιασμού και λειτουργίας).

(16) Μελέτες τοπογραφίας (γεωδαιτικές, φωτογραμμετρικές, χαρτογραφικές, κτηματογραφικές και τοπογραφικές).

(17) Χημικές μελέτες και έρευνες.

(18) Μελέτες Χημικής Μηχανικής και Χημικών Εγκαταστάσεων.

(19) Μεταλλευτικές μελέτες και έρευνες.

(20) Γεωλογικές, υδρογεωλογικές και γεωφυσικές μελέτες και έρευνες.

(21) Γεωτεχνικές μελέτες και έρευνες.

(22) Εδαφολογικές μελέτες και έρευνες.

(23) Γεωργικές μελέτες (γεωργοοικονομικές, γεωργοτεχνικές εγγείων βελτιώσεων, γεωργοκτηνοτροφικού προγραμματισμού, γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων).

(24) Δασικές μελέτες (διαχείρισης δασών και ορεινών βοσκοτόπων, δασοτεχνικής διεύθησης ορεινών λεκανών χειμάρρων, αναδασώσεων, δασικών οδών, δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων και «κατάρτισης, συμπλήρωσης και διόρθωσης και λοιπών εργασιών ως την κύρωση τους».

Σημ.: όπως τροποποιήθηκε με την παρ.9 άρθρου 25 Ν.3889/2010,ΦΕΚ Α 182/14.10.2010. όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ.13 άρθρου 7 Ν.4164/2013,ΦΕΚ Α 156/9.7.2013.

(25) Μελέτες φυτοτεχνικής διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου και έργων πρασίνου.

(26) Αλιευτικές μελέτες.

(27) Περιβαλλοντικές μελέτες.

(28) Μελέτες συστημάτων πληροφορικής και δικτύων.

4. Η εναρμόνιση της νομοθεσίας με τις Κοινοτικές Οδηγίες.

α. Ο Ν 4412/16 και οι τροποποιήσεις του.

Ν. 4412/16 (ΦΕΚ-147 Α/8-8-16-Διορθ.Σφαλμ. Στα ΦΕΚ-200 Α/24-10-16 και ΦΕΚ-206 Α/3-11-16) : Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ) (βλ. Παράρτημα).

Εικ. 7. Ο Ν. 4412/2016 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α' 147/8-8-2016.

Η πολιτική στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και η αναθεώρηση των σχετικών οδηγιών εντάχθηκε σε ένα συνολικό πρόγραμμα με σκοπό **τον ριζικό εκσυγχρονισμό των δημοσίων συμβάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση**, συμβάλλοντας στην υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η μεταρρύθμιση της νομοθεσίας σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτέλεσε μία από τις δώδεκα δράσεις προτεραιότητας της πράξης για την ενιαία αγορά που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2011. Στο πλαίσιο αυτό, υιοθετήθηκαν, τον Ιανουάριο του 2014, και δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 28/3/2014, οι τρεις νέες οδηγίες:

- 2014/23/ΕΕ (L94), για την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών (για πρώτη φορά χωριστή Οδηγία για τις παραχωρήσεις).
- 2014/24/ΕΕ (L94), για τις δημόσιες συμβάσεις (στον κλασικό τομέα) προς αντικατάσταση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ και

- 2014/25/ΕΕ (L94), για τις συμβάσεις που συνάπτονται από φορείς στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών (ΟΚΩ) προς αντικατάσταση της Οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

Οι οδηγίες τέθηκαν σε ισχύ στις 17 Απριλίου 2014. Στα κράτη μέλη δόθηκαν είκοσι τέσσερις (24) μήνες για την ενσωμάτωσή των διατάξεων των νέων οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, ενώ ειδικά για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα τριάντα (30) μήνες επιπλέον. Τούτο συνεπάγεται ότι η Ελλάδα υποχρεούταν να εναρμονίσει τις ρυθμίσεις της εσωτερικής της έννομης τάξης με αυτές των νέων Οδηγιών της Ε.Ε. μέχρι την **18η Απριλίου 2016**.

Δυνάμει του άρθρου 2 παρ. 2 περίπτωση β' του ν. 4013/2011 (Α' 204), η **Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συβάσεων** (Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ) έχει καταστεί αρμόδια και φέρει την ευθύνη για την εισήγηση ρυθμίσεων προς την Κυβέρνηση και τη Βουλή αναφορικά με την ενσωμάτωση του ευρωπαϊκού δικαίου στην εθνική έννομη τάξη στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων.

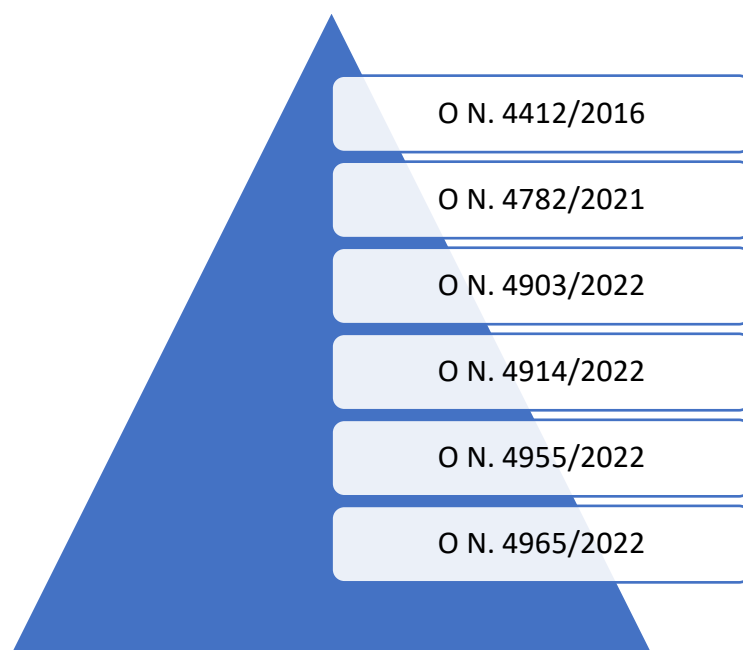
Προς τον σκοπό αυτό και προκειμένου πρωτίστως να τηρηθεί η ως άνω ορισθείσα προθεσμία ενσωμάτωσης των παραπάνω Οδηγιών, η Αρχή ορίστηκε ως σημείο επαφής για το έργο της ενσωμάτωσης των οδηγιών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκρότηση, με πρωτοβουλία της, Ομάδες Εργασίας με έργο την προετοιμασίας και εισήγηση προς τα αρμόδια κυβερνητικά όργανα πράξεων ενσωμάτωσης των νέων οδηγιών. Στις εν λόγω ομάδες εργασίας συμμετείχαν, πλην των νομικών εμπειρογνομόνων της Αρχής και εκπρόσωποι των καταρχήν αρμόδιων Υπουργείων (Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή, Γενική Γραμματεία Υποδομών, Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ, Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας), καθώς και της Μονάδας Παρακολούθησης Διαγωνισμών & Συβάσεων του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (Μο.Πα.Δι.Σ/ΚΔΕΟΔ).

Δεδομένου ότι οι οδηγίες αφενός παρέχουν επιλογές στα κράτη μέλη και αφετέρου τους επιβάλλουν υποχρεώσεις και με σκοπό, τόσο την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση αυτών των διαθέσιμων επιλογών, όσο και την ορθότερη και αποτελεσματικότερη τήρηση των υποχρεώσεων από την πλευρά της Ελλάδας, αποφασίσθηκε η **διενέργεια ευρείας, ουσιαστικής και σε ένα αρχικό στάδιο διαβούλευσης**, προκειμένου να σταθμιστούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε επιλογής και ενδεχομένως να ανευρεθούν και λύσεις στις όποιες αγκυλώσεις. Στην απόφαση όμως αυτή οδήγησε και ένα άλλο χαρακτηριστικό των νέων οδηγιών, η ύπαρξη περισσότερων επιλογών στα κράτη μέλη, η οποία οφείλεται ιδίως στην θεώρηση των δημοσίων συμβάσεων ως ενός αγορακεντρικού εργαλείου που πρέπει να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για την επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, παράλληλα με τη διασφάλιση της πλέον αποδοτικής χρήσης των δημόσιων πόρων, τη διευκόλυνση της συμμετοχής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στις δημόσιες συμβάσεις και την αξιοποίηση των τελευταίων για την επίτευξη κοινών κοινωνικών στόχων (στρατηγική χρήση δημοσίων συμβάσεων). Στο πλαίσιο αυτό η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, ως αρμόδια για την εισήγηση των σχετικών ρυθμίσεων προς την

Κυβέρνηση και τη Βουλή, **προώθησε, την σχετική ανοικτή διαβούλευση σε καίρια ζητήματα των νέων ρυθμίσεων με δημόσιους αλλά και με ιδιωτικούς φορείς ήδη από το Μάρτιο του 2015.** Η εν λόγω διαβούλευση σχεδιάστηκε κατά τρόπο ώστε να είναι κατά το δυνατόν πιο ευέλικτη και να θέσει τα βασικά ζητήματα σε ένα χρονικό στάδιο πριν την οριστική σύνταξη των πράξεων ενσωμάτωσης. Με τον τρόπο αυτό, στο πλαίσιο διαμόρφωσης καλής διακυβέρνησης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, επιδιώκεται η συμμετοχή των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον καίριο αυτό τομέα της οικονομίας, στη διαμόρφωση ενός ευέλικτου θεσμικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις που θα προωθεί -μεταξύ άλλων- τη συμμετοχή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την καινοτομία, την ενίσχυση πράσινων αλλά και κοινωνικών συμβάσεων και την καταπολέμηση της διαφθοράς, προκειμένου να επιτευχθούν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για τη χώρα μας κατά την ενσωμάτωση των νέων ευρωπαϊκών οδηγιών. Σημειώνεται ότι η **πρωτοβουλία αυτή ελήφθη πρώτη φορά στην ελληνική πραγματικότητα στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων,** καθόσον η συμμετοχή των φορέων ζητήθηκε στο αρχικό στάδιο σύνταξης σχεδίων πράξεων ενσωμάτωσης, πριν και πέραν της θεσμοθετημένης διαδικασίας διαβούλευσης. Τα σχετικά έγγραφα διαβούλευσης αφορούσαν συνολικά σε δεκατέσσερις (14) θεματικές ενότητες και απευθύνθηκαν σε στοχευμένους αποδέκτες (δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς) που είτε ήταν αρμόδιοι/ενδιαφερόμενοι για συγκεκριμένα ζητήματα που άπτονται των οδηγιών (π.χ. θέματα εργατικής, περιβαλλοντικής νομοθεσίας), είτε εμπλέκονταν με οιοδήποτε τρόπο στη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων (π.χ. αναθέτουσες αρχές, κεντρικές αναθέτουσες αρχές, οικονομικοί φορείς και ενώσεις αυτών). Προκειμένου να επιτευχθεί η ευρύτερη και ουσιαστικότερη δυνατή διαβούλευση, τα ως άνω έγγραφα διαβούλευσης, τα οποία απευθύνονταν στο ευρύ κοινό, αναρτήθηκαν και στην ιστοσελίδα της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής δημοσίων Συμβάσεων, ενώ η διαβούλευση για τις σχετικές θεματικές ενότητες διενεργήθηκε μέσω της διαδικτυακής πύλης της ανοικτής διακυβέρνησης (www.opengov.gr). Στη δημόσια διαβούλευση για την ενσωμάτωση των νέων οδηγιών συμμετείχαν συνολικά πενήντα δύο (52) φορείς, προερχόμενοι τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Οι απαντήσεις προήλθαν κυρίως από δημόσιους φορείς (σχεδόν το 60% των απαντήσεων προήλθαν από αναθέτουσες αρχές, καθώς και από κάποιους αναθέτοντες φορείς), από ενώσεις οικονομικών φορέων (ιδιώτες) και από εταιρίες, στη δε διαδικτυακή πύλη της ανοικτής διακυβέρνησης διατυπώθηκαν τόσο επώνυμα όσο και ανώνυμα σχόλια ιδιωτών. Κατόπιν της συλλογής και επεξεργασίας των σχολίων της διαβούλευσης, η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις απόψεις των φορέων, παρέδωσε τον Ιούλιο 2015 στην αρμόδια νομοπαρασκευαστική επιτροπή το πρώτο σχέδιο ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ (τα οποία, μετά την περαιτέρω επεξεργασία του από τη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, αποτέλεσαν το Μέρος Α του Βιβλίου Ι και το Βιβλίο ΙΙ αντίστοιχα του σχεδίου νόμου) με τους σχετικούς στατιστικούς πίνακες συνοπτικής αναφοράς των απόψεων/σχολίων που διατυπώθηκαν στη διαβούλευση ανά θεματική ενότητα, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν σε μια προσπάθεια ουσιαστικής ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο των νέων Οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις στο πλαίσιο της καλής διακυβέρνησης με συμμετοχή δημοσίων και ιδιωτικών φορέων από το αρχικό στάδιο νομοθέτησης. Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης αυτής δημοσιεύθηκαν στην ιστοσελίδα της Αρχής.

Ο νέος Νόμος για τις Δημόσιες Συμβάσεις είναι ο **4412/16** (ΦΕΚ Α' 147/8-8-2016), ψηφίστηκε στις 2-8-2016 και οι διατάξεις των άρθρων 134 έως 181 **εφαρμόζονται στην εκτέλεση συμβάσεων έργων**. Στα άρθρα αυτά περιλαμβάνονται σχεδόν το σύνολο των άρθρων του Ν3369/2008 (κωδικοποίηση Νομοθεσίας Κατασκευής Δημοσίων Έργων) με **τις τροποποιήσεις** (Πιν. 3) που έγιναν με τους :

- **N.4782/2021** (ΦΕΚ 36 Α/9-3-2021: Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγεία),
- **N.4903/2022** (ΦΕΚ 46 Α/5-3-2022: Πρότυπες προτάσεις για έργα υποδομής και λοιπές επείγουσες διατάξεις),
- **N.4914/2022** (ΦΕΚ 61 Α/21-3-2022: Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε.» και άλλες διατάξεις.
- και **N.4955/2022** (ΦΕΚ 139 Α/14-7-2022 : Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2020/262 του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2019 για τη θέσπιση του γενικού καθεστώτος των ειδικών φόρων κατανάλωσης (αναδιατύπωση) (L 58), άσκηση της τελωνειακής αντιπροσώπευσης και ρύθμιση επαγγέλματος τελωνειακού αντιπροσώπου, λοιπές τελωνειακές και φορολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις,
- και **N.4965/2022** (ΦΕΚ 162 Α/2-9-2022 : Εξυγίανση των Ναυπηγείων Ελευσίνας και άλλες διατάξεις αναπτυξιακού χαρακτήρα.

Πιν. 3. Η τροποποιήσεις του Ν4412/2016 έως και σήμερα (15-9-2022)

Ο Νόμος περιλαμβάνει τέσσερα (4) Βιβλία όπως παρακάτω και αναφέρεται σε όλα τα είδη των συμβάσεων (Προμήθειες, Έργα, Μελέτες, Παροχή Υπηρεσιών κλπ) :

[ΒΙΒΛΙΟ Ι ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΈΡΓΩΝ, ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ \(ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ 2014/24/ΕΕ\)](#)

[ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΈΡΓΩΝ, ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΩΗΝ ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΩΝ ΤΟΜΕΩΝ \(ΟΔΗΓΙΑ 2014/25/ΕΕ\)](#)

[ΒΙΒΛΙΟ ΙΙΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ](#)

[ΒΙΒΛΙΟ ΙV ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)

[ΒΙΒΛΙΟ V ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ](#)

Στα **Βιβλία Ι και ΙΙ** αναφέρονται οι γενικοί κανόνες σύναψης συμβάσεων, η προετοιμασία και η διεξαγωγή των διαγωνιστικών διαδικασιών, η επιλογή των συμμετεχόντων και η ανάθεση των συμβάσεων, η εκτέλεση των συμβάσεων. Στο **Βιβλίο ΙΙΙ** θεσπίζονται διαδικασίες και υποχρεώσεις διακυβέρνησης, οι οποίες εφαρμόζονται από τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς, στο **Βιβλίο ΙV** αναφέρονται οι διαφορές που προκύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης και τροποποίησης συμβάσεων του παρόντος νόμου και στο **Βιβλίο V** οι τελικές διατάξεις.

Όσο αφορά την Επίβλεψη των έργων, στο άρθρο 136 έχει ενσωματωθεί η έννοια του «πιστοποιημένο **ιδιωτικού φορέα επίβλεψης** (ΙΦΕ), που είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, ο οποίος είναι εγγεγραμμένος στα οικεία μητρώα του π.δ. 71/2019 (Α' 112) και διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του έργου» και μάλιστα «Ο ΙΦΕ ευθύνεται έναντι του κυρίου του έργου ακόμη και για ελαφρά αμέλεια κατά την εκτέλεση των υποχρεώσεών του και επίσης σε περίπτωση φυσικού προσώπου, ο ίδιος, και σε περίπτωση νομικού προσώπου, οι διοικούντες και υπάλληλοι του ΙΦΕ, **υπέχουν, κατά την εκπλήρωση των συμβατικών τους υποχρεώσεων, ποινική ευθύνη δημόσιου υπαλλήλου**».

Επίσης στο άρθρο 136 Α αναφέρεται «1. Η επίβλεψη έργων με προεκτιμώμενη αμοιβή έως το όριο της [περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 5](#), δύναται, πέραν των ορισμών των [παρ. 1](#) και [2 του άρθρου 136](#), να διενεργείται από **διαπιστευμένους ιδιώτες, επιβλέποντες ελεγκτές μηχανικούς**, ανά κατηγορία έργου. 2. Ο ορισμός του ελεγκτή μηχανικού γίνεται μετά από κλήρωση μεταξύ των εγγεγραμμένων στο Μητρώο, που πληρούν τα κριτήρια της απόφασης της παρ. 3. Ελεγκτής Μηχανικός, που κληρώθηκε για την επίβλεψη έργου δεν επιτρέπεται να συμμετέχει σε επόμενη κλήρωση, μέχρι την παραλαβή του αντικειμένου του έργου κατ' [άρθρο 172](#)».

Στο Παράρτημα παρατίθενται τα άρθρα 134 έως 181 του Ν4412/16 από την ιστοσελίδα της ΕΑΑΔΗΣΥ με τις αντίστοιχες παραπομπές - links όπως αυτά έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν σήμερα (15-7-2022).

Για να βοηθήσει τους Δήμους και τους φορείς τους η **ΜΟΔ** (Μονάδα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων) εκπόνησε **Οδηγό για την εφαρμογή του ν. 4412/2016 για τις δημόσιες συμβάσεις**. Ο οδηγός ο παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες καθώς και πρότυπα υποδείγματα τευχών και εγγράφων και υποστηρίζει τους φορείς στην αντιμετώπιση των πιο συνηθισμένων θεμάτων που ανακύπτουν (ΜΟΔ 2017).

b. Ο Νόμος 4413/16. Σύναψη Συμβάσεων Παραχώρησης.

Ν. 4413/16 (ΦΕΚ-148 Α/8-8-16) : **Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94/1/28-3-14) και άλλες διατάξεις.**

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής άρθρα 1 και 8 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ)

1. Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση ενιαίου νομοθετικού πλαισίου σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς, η εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 «σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης» (ΕΕ L 94/28.3.2015), όπως διορθώθηκε (L140/27.5.2016) και η ρύθμιση άλλων συναφών θεμάτων.

2. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται κατά την ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών από: α) αναθέτουσες αρχές ή β) αναθέτοντες φορείς υπό τον όρο ότι τα έργα ή οι υπηρεσίες προορίζονται για την άσκηση μίας από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα II ως εξής:

α) Στις συμβάσεις παραχώρησης που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου και των οποίων η εκτιμώμενη αξία ισούται με ή υπερβαίνει τα πέντε εκατομμύρια διακόσιες είκοσι πέντε χιλιάδες (5.225.000) ευρώ εφαρμόζεται το σύνολο των διατάξεων του παρόντος νόμου, εκτός εάν ορίζεται άλλως στις επιμέρους διατάξεις αυτού. Το χρηματικό όριο του προηγούμενου εδαφίου ισχύει, εφόσον δεν έχει αναθεωρηθεί σύμφωνα με το άρθρο 9 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

β) Στις συμβάσεις παραχώρησης που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου των οποίων η εκτιμώμενη αξία υπολείπεται του χρηματικού ορίου της περίπτωσης α' εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 1, 6 έως 29, των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 33, καθώς και οι διατάξεις των άρθρων 34 έως 60.

γ) Για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας σύμφωνα με τις περιπτώσεις α' και β' εφαρμόζεται το άρθρο 8.

3. Δεν θίγονται από τον παρόντα νόμο διατάξεις νόμων, διαταγμάτων, υπουργικών αποφάσεων, συμφωνιών, αποφάσεων, ή άλλων διοικητικών πράξεων που αφορούν, τη μεταβίβαση εξουσιών και αρμοδιοτήτων για την εκτέλεση σκοπών δημοσίου συμφέροντος μεταξύ αναθετουσών αρχών ή αναθετόντων φορέων ή ενώσεων αναθετουσών αρχών ή αναθετόντων φορέων και δεν προβλέπουν αμοιβή για την εκτέλεση συμβάσεων θεωρούνται ζητήματα εσωτερικής οργάνωσης και, ως τέτοια, ουδόλως θίγονται από τον παρόντα νόμο.

4. Δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο παραχώρησης οι δραστηριότητες που κατά το Σύνταγμα ανήκουν άμεσα και αποκλειστικά στο κράτος και ιδίως η εθνική άμυνα, η αστυνόμευση, η απονομή της δικαιοσύνης και η εκτέλεση των ποινών που επιβάλλονται από τα αρμόδια δικαστήρια.

5. Κατά την ανάθεση και εκτέλεση των συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών που υλοποιούνται ως συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.), σύμφωνα με το Ν. 3389/2005 (Α' 232), εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου περί ανάθεσης και εκτέλεσης των συμβάσεων παραχώρησης και συμπληρωματικά οι διατάξεις του Ν. 3389/2005, κατά το μέρος που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

6. Το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε. (ΤΑΙΠΕΔ Α.Ε.) του ν. 3986/2011 (Α' 152) υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, πλην των διατάξεων του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 5 του άρθρου 19, των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 41 και των άρθρων 48, 49, 53, 54, 55, 59, 62, 63, 64, 65, 66 και 67 αυτού. Συμπληρωματικά στις διατάξεις του παρόντος και εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με αυτόν, εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 3986/2011 (Α' 152).

Ο παραπάνω νόμος είναι σημαντικός διότι μπορούν να ενταχθούν και Λιμενικές Εγκαταστάσεις στις υπό παραχώρηση υποδομές και άρα εμπίπτουν στον Ν. 4413/2016. Ως άμεση συνέπεια αυτού είναι η κατασκευή Λιμενικών Έργων από Ιδιώτες.

c. Οι Πρότυπες Προδιαγραφές

Για την άρτια κατασκευή των έργων απαιτούνται Τεχνικές Προδιαγραφές ούτως ώστε να διευκολύνεται η κατασκευή και η συντήρηση των Τεχνικών έργων κάτω από τους ίδιους κανόνες και φόρμες.

Η ύπαρξη πλήρους κάλυψης και εκσυγχρονισμένων **Προτύπων Τεχνικών Προδιαγραφών** (ΠΤΠ) για όλους τους τομείς των Δημοσίων Έργων (ΔΕ) αποτέλεσε ουσιώδη βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος παραγωγής αυτών, σε όλα τα στάδια της υλοποίησής τους: μελέτη - κατασκευή - λειτουργία - συντήρηση.

Για την υλοποίηση του Προγράμματος Δράσεων (Action Plan) του ΥΠΕΧΩΔΕ για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος παραγωγής των Δημοσίων Έργων, το οποίο

καταρτίσθηκε κατ' επιταγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συγκροτήθηκαν με την υπ' αριθ. ΔΟ/Ο/98/Φ.1 51 0/21-10-2002 (ΦΕΚ Β 1363) ΚΥΑ των Υπουργών ΥΠΕΧΩΔΕ και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Ομάδες Διοίκησης Έργου (Ο.Δ.Ε), εκ των οποίων η 1η ΟΔΕ για το συντονισμό και διοίκηση της υλοποίησης του "Action Plan" και η 2η ΟΔΕ για το συντονισμό και διοίκηση της υλοποίησης της ενότητας "Τεχνικές Προδιαγραφές και Σύστημα Προσδιορισμού Κόστους". Η 2η ΟΔΕ, με συντονιστή τον καθηγητή κ. Θ. Π. Τάσιο, λειτούργησε από τα τέλη του 2002 μέχρι τις αρχές του 2006.

Η 2^η ΟΔΕ, μετά από ιεράρχηση των αναγκών και την επιλογή των συνηθέστερων αντικειμένων των εργασιών (το πλήθος των ΤΠ είναι, προφανώς, πάρα πολύ μεγάλο), προώθησε κατά προτεραιότητα την κατάρτιση 440 τίτλων Τεχνικών Προδιαγραφών που καλύπτουν τον βασικό κορμό όλων των κατασκευαστικών τομέων.

Κωδ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ αριθ. ΠΕΤΕΠ

01 ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΠΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ 14

02 ΧΩΜΑΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ 15

03 ΔΟΜΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΤΙΡΙΩΝ 33

04 Η/Μ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ 33

05 ΕΡΓΑ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ 43

06 ΕΡΓΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΩΝ 6

07 ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ 25

08 ΥΔΡΑΥΛΙΚΑ ΕΡΓΑ 68

09 ΛΙΜΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΕΡΓΑ 40

10 ΕΡΓΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ 26

11 ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ 14

12 ΕΡΓΑ ΣΗΡΑΓΓΩΝ 31

13 ΕΡΓΑ ΦΡΑΓΜΑΤΩΝ 41

14 ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΖΗΜΙΩΝ ΑΠΟ ΣΕΙΣΜΟ κλπ ΒΛΑΠΤΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ 40

15 ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΙΣ – ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ 11

Στην αρχική τους μορφή οι τυποποιημένες Τεχνικές Προδιαγραφές ονομάστηκαν , Προσωρινές Εθνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΠΕΤΕΠ). Χρησιμοποιήθηκε ο όρος Προσωρινές, λόγω του ότι τα κανονιστικά αυτά κείμενα απαιτούσαν ένα ευρύ κύκλο διαβουλεύσεων και αναδράσεων μέχρι την "ωρίμανσή" τους προς θεσμοθέτηση. Στην συνέχεια οι Προσωρινές θα γινόταν Πρότυπες, οπότε θα παρέμεναν τα αρχικά ΠΕΤΕΠ και συντάχθηκαν 440 που κάλυπταν τον βασικό κορμό όλων των κατασκευαστικών κλάδων.

Η δομή των ΠΕΤΕΠ περιελάμβανε τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

α) κριτήρια αποδοχής ενσωματωμένων υλικών

β) μέθοδοι εκτέλεσης των εργασιών

γ) απαιτήσεις για την παραλαβή της ολοκληρωμένης εργασίας

δ) όροι και απαιτήσεις υγιεινής και ασφάλειας – προστασίας του περιβάλλοντος κατά την εκτέλεση των εργασιών

ε) τρόπος επιμέτρησης.

Βασικά χαρακτηριστικά των κειμένων αυτών είναι τα ακόλουθα:

- Αποτελούν προϊόν μετεξέλιξης - συμπλήρωσης - επικαιροποίησης διαφόρων υπαρχόντων σχετικών κειμένων ή είναι νέα κείμενα, συνταχθέντα απ' αρχής με βάση στοιχεία διεθνούς εμπειρίας, πρότυπα και προδιαγραφές ξένων χωρών, οδηγίες προμηθευτών-παραγωγών δομικών υλικών, στοιχεία εμπειρίας κατασκευαστών, κ.α.
- Παραπέμπουν στα ισχύοντα Ευρωπαϊκά Πρότυπα EN κατά συστηματικό τρόπο και μόνον όταν δεν υπάρχουν EN, σε διεθνή κατ' αρχάς Πρότυπα ISO και στην συνέχεια σε Εθνικά Πρότυπα (ASTM, DIN, BS, NF).
- Τα κείμενα αυτά συνιστούν σημαντική ποιοτική αναβάθμιση και συμπλήρωση των υπαρχουσών προδιαγραφών και Τεχνικών Συγγραφών Υποχρεώσεων, οι οποίες χρησιμοποιούνται στις συμβάσεις κατασκευής έργων (και εξακολουθούν να ισχύουν).
- Πρόκειται για την πρώτη συστηματική προσπάθεια συλλογικής κατάρτισης ενός ευρύτερου σώματος Εθνικών Τεχνικών Προδιαγραφών.
- Αποτελούν μία ευρεία και προσεκτικά δομημένη βάση δημόσιας συζήτησης με την συμμετοχή πανεπιστημιακών, υπηρεσιακών παραγόντων, μελετητών, κατασκευαστών, παραγωγών και προμηθευτών δομικών υλικών που παρέχει την δυνατότητα συνεχών βελτιώσεων.

Παρά το γεγονός ότι το έργο σύνταξης/ελέγχου των ΠΕΤΕΠ είχε ήδη ολοκληρωθεί από τις αρχές του 2006, δεν τέθηκαν σε εφαρμογή και επί μακρόν συζητιόταν αν έπρεπε να γίνει με την έκδοση σχετικής Υπουργικής Απόφασης ή εάν θα πρέπει να ακολουθηθούν διαδικασίες κοινοποίησης των κειμένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση δια μέσου του ΕΛΟΤ. Τελικώς το 2009, αποφασίσθηκε η προώθηση των ΠΕΤΕΠ προς θεσμοθέτηση δια μέσου των διαδικασιών του **ΕΛΟΤ (Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης)**. Ο ΕΛΟΤ, με σύμβαση που υπέγραψε με το ΥΠΕΧΩΔΕ ανέλαβε τον Αύγουστο του 2009 την μετεξέλιξη των ΠΕΤΕΠ σε **ΕΤΕΠ (Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές)**, δηλαδή την μορφοποίηση των κειμένων σύμφωνα με το format και την παραγραφοποίηση των Ευρωπαϊκών Προτύπων (οδηγίες σύνταξης Ευρωπαϊκών Προτύπων της CEN) και την επικαιροποίηση των αναφορών στα ισχύοντα μέχρι τότε Ευρωπαϊκά Πρότυπα για τα ενσωματούμενα υλικά και τις διαδικασίες δοκιμών και ελέγχων. Η διαδικασία κοινοποίησης των ΕΤΕΠ στην ΕΕ μέσω του ΕΛΟΤ ολοκληρώθηκε και η σύμφωνη γνώμη της ΕΕ δόθηκε το Μάιο του 2010.

Σύμφωνα με την με αρ. πρωτ. Δ22/4193/22-11-2019 (ΦΕΚ 4607/Β'/13-12-19) απόφαση του Υπουργού Υποδομών & Μεταφορών με θέμα: «Έγκριση εβδομήντα (70) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ), με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα Δημόσια Έργα και Μελέτες», που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 8, του άρθρου 54 του Ν. 4412/2016, εφαρμόζονται οι ακόλουθες 70 ΕΤΕΠ. Οι εξήντα οκτώ (68) από τις προαναφερόμενες εβδομήντα (70) Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΕΤΕΠ) αντικαθιστούν την 1η έκδοση αντίστοιχων ΕΤΕΠ που με τις με αρ. πρωτ. ΔΙΠΑΔ/οικ/469/23-9-2013 (ΦΕΚ:2542/Β/10-10-2013), ΔΙΠΑΔ/οικ.628/7-10-2014 (ΦΕΚ:2828/Β/21-10-2014), ΔΙΠΑΔ/οικ.667/30-10-2014 (ΦΕΚ:3068/Β/14-11-2014) και ΔΚΠ/οικ.1211/01-08-2016 (ΦΕΚ 2524 Β' /16-08-2016) Υπουργικές Αποφάσεις τέθηκαν σε αναστολή εφαρμογής λόγω της αναγκαιότητας αναθεώρησης / επικαιροποίησής τους.

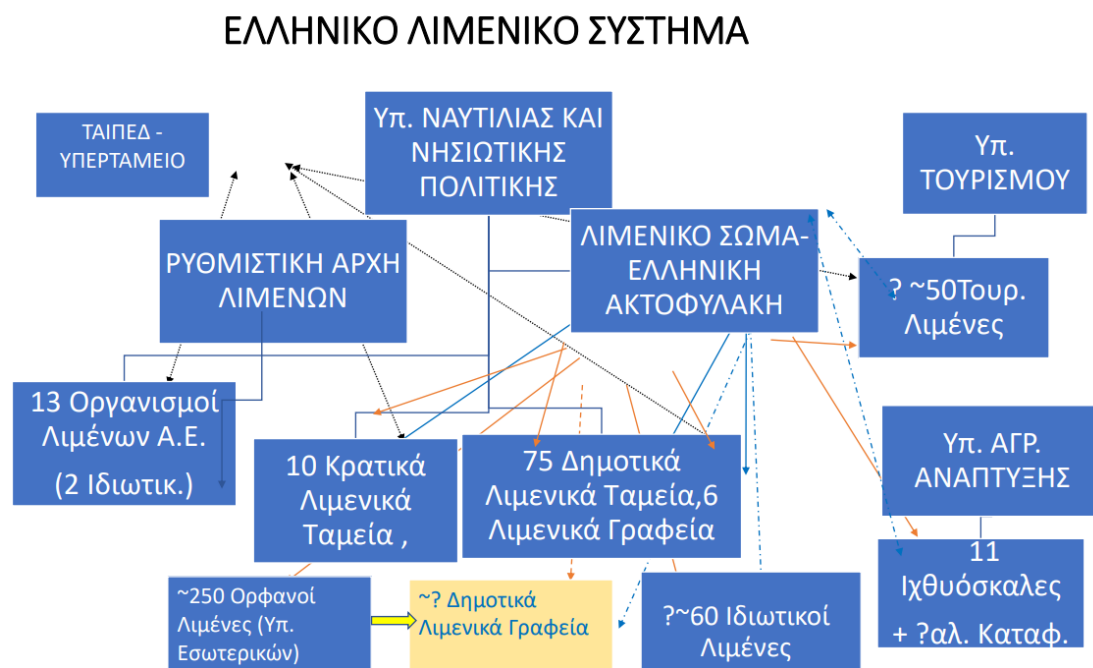
Οι δύο (2) από τις προαναφερόμενες εβδομήντα (70) Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΕΤΕΠ) αυτές με α/α 21 και 24 αποτελούν νέες ΕΤΕΠ.

Η ισχύς της απόφασης αρχίζει μετά την παρέλευση τριών (3) μηνών από την δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, δηλαδή από 14-3-2020. Οι εγκεκριμένες εβδομήντα (70) Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΕΤΕΠ), **εφαρμόζονται υποχρεωτικά στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων δημοσίων μελετών και έργων (του Βιβλίου 1 και του Βιβλίου 2 του Ν. 4412/2016)**. Από 14-3-2020 παύουν να ισχύουν οι 70 Προσωρινές Εθνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΠΕΤΕΠ) της εγκυκλίου 17, (αρ.πρωτ.ΔΚΠ/οικ./1322/7-9-2016). Οι **εγκεκριμένες ΕΤΕΠ έχουν υποχρεωτική εφαρμογή στις διακηρύξεις δημοσίων έργων** και οι αναθέτουσες αρχές οφείλουν να συντάσσουν τα τιμολόγια μελέτης με παραπομπή στις εκάστοτε εγκεκριμένες ΕΤΕΠ.

Στο Παράρτημα έχουν προσαρτηθεί όλες (444) οι **Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΕΤΕΠ) ισχύουν με υποχρεωτική εφαρμογή στα Δημόσια Έργα** .

5. Ο Οργανισμός Λιμένας Ηρακλείου ΑΕ.

a. Το Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα

Εικ. 8. Το ελληνικό Λιμενικό Σύστημα (

Πηγή Σημειώσεις Μαθήματος, Δρ Θ. Γιαντσά, ΕΔΙΠ ΕΜΠ

Το **Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής** έχει την εποπτεία και την ευθύνη για την ανάπτυξη του **Ελληνικού Λιμενικού Συστήματος**, (Εικ. 8) ενώ το **Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ)** λειτουργεί ως στρατηγικός εταίρος της Πολιτείας για την προώθηση και ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής της οικονομίας και την προσέλκυση επενδύσεων. Αυτή τη στιγμή στο λιμενικό σύστημα της χώρας υπάρχουν 13 Οργανισμοί Λιμένος, εκ των οποίων οι 12 παραχωρήθηκαν στο ΤΑΙΠΕΔ προς αξιοποίηση. Επίσης υπάρχουν 75 δημοτικά λιμενικά ταμεία, την εποπτεία των οποίων έχει το υπουργείο Εσωτερικών, 10 κρατικά λιμενικά ταμεία και 10 λιμενικά γραφεία. Με τα δύο μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας, αυτά του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης, να έχουν ήδη ιδιωτικοποιηθεί, σειρά από το ΤΑΙΠΕΔ έχουν πάρει τα υπόλοιπα **10 εθνικής σημασίας λιμάνια**, για τα οποία έχουν επιλεγεί δύο διαφορετικά μοντέλα αξιοποίησης: είτε η πώληση μετοχών είτε η παραχώρηση δραστηριοτήτων. Πρόκειται για τους Οργανισμούς Λιμένος Αλεξανδρούπολης, Καβάλας, Βόλου, Κέρκυρας, Ηγουμενίτσας, Ηρακλείου, Πάτρας, Ραφήνας, Λαυρίου και Ελευσίνας. Ο Οργανισμός Λιμένος Εύβοιας εξακολουθεί να παραμένει στο ελληνικό Δημόσιο. Ήδη τρέχουν οι διαγωνισμοί για τα λιμάνια της Αλεξανδρούπολης, της Ηγουμενίτσας και του Ηρακλείου με πώληση του 67% των μετοχών τους, ενώ στην Καβάλα παραχωρήθηκε το δικαίωμα χρήσης του λιμένα «Φίλιππος Β'».

Η **Λιμενική Πολιτική** (Port Policy) χαρακτηρίζεται γενικά η πολιτική που εφαρμόζει το κάθε Κράτος ειδικά προς τους εθνικούς λιμένες του καθώς και η όλη συμπεριφορά δημιουργίας διακυβέρνησης και ανάπτυξης λιμενικής υποδομής στην επικράτειά του.

Στρατηγική είναι ο τρόπος της χρήσης/σύζευξης των υπαρχόντων μέσων για την επίτευξη των εταιρικών ή των εθνικών/πολιτικών στόχων (goals) από τους οποίους πηγάζουν οι (αντικειμενικοί) στόχοι (objectives) της εταιρείας ή του εθνικού θέματος (για την υποστήριξη των εθνικών συμφερόντων) εν όψει υπάρχουσας ή δυνητικής σύγκρουσης (υπαρκτών ή δυνητικών αντιπάλων). Αποτελεί επιστήμη και τέχνη (βασίζεται στην εμπειρία και στο ταλέντο). Μία ολοκληρωμένη προσέγγιση της στρατηγικής περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο άξονες: την τρέχουσα στρατηγική (current strategy), η οποία συνδυάζεται με ορατούς, απτούς και άμεσους στόχους και τη μελλοντική στρατηγική σχεδίαση (strategic planning), η οποία συνδυάζεται με ευρύτερους στόχους, μη προσδιορισμένους με ακρίβεια, βασιζόμενους στο στρατηγικό όραμα (strategic vision), τυπικά βάρους 15-ετίας.

Οι **Βασικοί Στόχοι της Ελληνικής Λιμενικής Πολιτικής** είναι η Διακυβέρνηση των ελληνικών λιμένων (μέγεθος, χρήσεις, ιδιαιτερότητες), η ισόρροπη ανάπτυξη των ελληνικών λιμένων με βάση κεντρικές πολιτικές κατευθύνσεις, σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, η αξιοποίηση των ελληνικών λιμένων και η ενίσχυση της εδαφικής συνοχής της χώρας.

Οι **Φορείς της Ελληνικής Λιμενικής Πολιτικής** είναι :

- Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (ΥΝΑΝΠ),
- Υπουργείο Υποδομών-Μεταφορών-Δικτύων (Μεταφορές, Χρηματοδότηση μελετών και έργων),
- Υπουργείο Τουρισμού (Τουριστικοί Λιμένες),
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης (Αλιευτικοί Λιμένες),
- Υπουργείο Εσωτερικών (Δημοτικά Λιμενικά Ταμεία και Γραφεία),
- Υπουργείο Οικονομικών (Ιδιωτικοί λιμένες, Αιγιαλός, Παραλία),
- ΤΑΙΠΕΔ (Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου).

Οι **Εποπτεύοντες Φορείς του Ελληνικού Λιμενικού Συστήματος** είναι :

- Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων (ΡΑΛ) – Ανεξάρτητη Αρχή, Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή,
- Δημόσια Αρχή Λιμένων (ΔΑΛ) υπό το ΥΝΑΝΠ*,
- Άλλα εμπλεκόμενα υπουργεία (Εσωτερικών, Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Πολιτισμού κλπ),
- Περιφέρειες, Δήμοι.

*καταργήθηκε με το Άρθρο 86 του Νόμου 4676/2020

Οι **Φορείς Διαχείρισης Λιμένων** είναι :

- Οργανισμοί Λιμένων Α.Ε.
- Κρατικά Λιμενικά Ταμεία
- Δημοτικά Λιμενικά Ταμεία
- Δημοτικά Λιμενικά Γραφεία

Οι εμπλεκόμενοι Δημόσιοι Φορείς στο Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα είναι :

- Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων
- ΤΑΙΠΕΔ
- Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Γεν. Γραμματεία Λιμένων, Λιμενικής Πολιτικής και Ναυτιλιακών Επενδύσεων

Επιτροπή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λιμένων (ΕΣΑΛ

Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή

Δημόσια Αρχή Λιμένων (ΔΑΛ) * (καταργήθηκε 18/3/2020)

- Φορείς Διοίκησης και Εκμετάλλευσης Λιμένων
- Οργανισμοί Λιμένων Α.Ε.
- Κρατικά Λιμενικά Ταμεία
- Δημοτικά Λιμενικά Ταμεία
- Δημοτικά Λιμενικά Γραφεία
- Υπουργείο Τουρισμού
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
- Υπουργείο Εσωτερικών
- Υπουργείο Οικονομικών
- Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- Περιφέρειες
- Δήμοι
- Διάφορα Υπουργεία σχετικά με αδειοδοτήσεις

Σήμερα στο **Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα** συμπεριλαμβάνονται :

- 13 Οργανισμοί Λιμένος ΑΕ (2 εισηγμένες στο Ελληνικό Χρηματιστήριο με ιδιωτικό management, 10 μονομετοχικοί, 1 από συνένωση Λιμενικών Ταμείων Νομού)
- 10 Κρατικά Λιμενικά Ταμεία
- 6 Λιμενικά Γραφεία
- 75 Δημοτικά Λιμενικά Ταμεία

Η **κατάταξη των Ελληνικών Λιμένων σε κατηγορίες** γίνεται βάσει του ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ 1315/2013) και του ΦΕΚ Β/202/16.02.2007 και είναι η παρακάτω :

- **Λιμένες Διεθνούς Ενδιαφέροντος** (Κατηγορία Κ1: 16 λιμένες)

Πειραιώς, Θεσσαλονίκης, Βόλου, Πάτρας, Ηγουμενίτσας, Καβάλας, Αλεξανδρούπολης, Ηρακλείου, Κέρκυρας, Ελευσίνας, Λαυρίου, Ραφήνας, Μυκόνου, Μυτιλήνης, Ρόδου και Σούδας Χανίων

- **Λιμένες Εθνικής Σημασίας**: (Κατηγορία Κ2: 16 λιμένες)

Αργοστολίου, Ζακύνθου, Θήρας, Καλαμάτας, Κατάκολου, Κορίνθου, Κυλλήνης, Κω, Λάγος, Πάρου, Πρέβεζας, Ρεθύμνου, Βαθέως Σάμου, Σύρου, Χαλκίδος και Χίου

- **Λιμένες Μείζονος Ενδιαφέροντος** (Κατηγορία Κ3: 25 λιμένες)

Αγ. Κηρύκου Ικαρίας, Αγ. Κωνσταντίνου Φθιώτιδας, Αγ. Νικολάου Λασηθίου, Αίγινας, Αιγίου, Γυθείου, Θάσου, Ιτέας, Κύμης, Λευκάδας, Μεσολογγίου, Μύρινας Λήμνου, Νάξου, Ναυπλίου, Ν. Μουδανιών, Πάτμου, Σαμοθράκης, Πόρου Κεφαλληνίας, Σκιάθου, Σκοπέλου, Σητείας, Σπετσών, Στυλίδας, Τήνου και Ύδρας.

- **Λιμένες Τοπικής σημασίας** (Κατηγορία Κ4: οι υπόλοιποι λιμένες)

b. Ο Λιμένας του Ηρακλείου

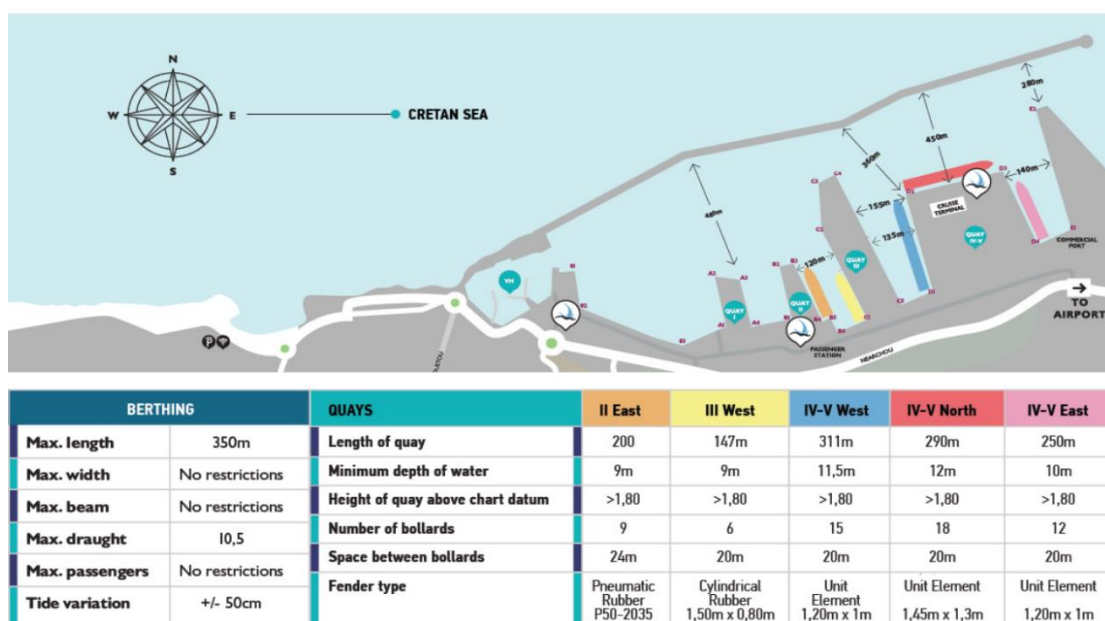
Εικ. 9. Η σημερινή εικόνα του Λιμένα Ηρακλείου

Το **Λιμάνι του Ηρακλείου Κρήτης** (Εικ. 9) είναι ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας και η κύρια πύλη εισόδου στην Κρήτη μέσω θαλάσσης. Μέχρι το 2001 είχε την μορφή **Λιμενικού Ταμείου (ΛΤΗ, ΝΠΔΔ)** που διοικείται από την **Λιμενική Επιτροπή** και από το 2001 πήρε την μορφή Ανώνυμης Εταιρείας του Ελληνικού Δημοσίου που διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο του **Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου ΑΕ (ΟΛΗ ΑΕ)** και έχει καταταγεί στην κατηγορία Κ1 ως **Λιμένας Διεθνούς Ενδιαφέροντος**, ενώ σήμερα βρίσκεται **σε φάση ιδιωτικοποίησης του με πώληση του 67% των μετοχών του** (έχουν κατατεθεί 9 μη δεσμευτικές προσφορές από τις οποίες έγιναν δεκτές οι 8). Μετά την Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΤΑΙΠΕΔ (14/12/2022) το Μετοχικό Κεφάλαιο διαιρέθηκε σε **1.530.000 μετοχές** ονομαστικής αξίας 1€. Μετά το 2001 έχουν εγκριθεί με ΦΕΚ ο Κανονισμός Εσωτερικής Οργάνωσης και Λειτουργίας (ΚΕΟΛ) και ο Γενικός Κανονισμός Προσωπικού (ΓΚΠ) του ΟΛΗ ΑΕ, όπου καθορίζονται και ρυθμίζονται όλα όσο αφορούν την εσωτερική διάρθρωση της ΑΕ. Με βάση την Σύμβαση Παραχώρησης του Ελληνικού Δημοσίου προς τον ΟΛΗ ΑΕ το 2001, η ΑΕ διαχειρίζεται εκτός από την Θαλάσσια και Χερσαία Ζώνη του Λιμένα Ηρακλείου και τις αντίστοιχες Ζώνες του **Λιμένα Λινοπεραμάτων** του Δήμου Μαλεβυζίου, που είναι ένα Βιομηχανικός Λιμένας με κύρια δραστηριότητα την φορτοεκφόρτωση Καυσίμων και από το 2000 διαχειρίζεται και τις αντίστοιχες Ζώνες σε **τρία Αλιευτικά Καταφύγια στα Νότια του Νομού Ηρακλείου**, τα Αλιευτικά Καταφύγια Άρβης και Καστρίου στον Δήμο Βιάννου και το Αλιευτικό Καταφύγιο Λούτρας στον Δήμο Γόρτυνας. Πρόσφατα με Απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης (30-8-2022) **το μεγαλύτερο**

τμήμα του Παραλιακού Δρόμου εξαιρέθηκε από την Χερσαία Ζώνη Λιμένα Ηρακλείου και αναμένεται να παραχωρηθεί με σχετικό ΦΕΚ στον Δήμο Ηρακλείου.

Ο ΟΛΗ ΑΕ είναι μια εταιρεία του Ελληνικού Δημοσίου η οποία εποπτεύεται από το Υπουργείο Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής. Το μετοχικό κεφάλαιο της ανήκει κατά 100% στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου(Τ.Α.Ι.ΠΕ.Δ. Α.Ε.) Η Ο.Λ.Η. Α.Ε. διοικείται από 11μελες Διοικητικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Καταστατικό της. Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο & Διευθύνοντα Σύμβουλο, τον Αντιπρόεδρο, με καθήκοντα αναπλήρωσης του Προέδρου, μέλος, με καθήκοντα αναπλήρωσης του Διευθύνοντος Συμβούλου, έναν εκπρόσωπο του ΤΑΙΠΕΔ, έναν εκπρόσωπο του Συνδέσμου Μονίμων Λιμενεργατών Ηρακλείου, έναν εκπρόσωπο του Συλλόγου Εργαζομένων Ο.Λ.Η. Α.Ε., έναν εκπρόσωπο του Εμπορικού Επιμελητηρίου Ηρακλείου (Ε.Β.Ε.Η.) και 4 ακόμα μέλη. Σκοπός της εταιρείας είναι η εκμετάλλευση, διαχείριση, λειτουργία και χρήση του λιμένος Ηρακλείου και κάθε χώρου εντός των ορίων της χερσαίας και θαλάσσιας ζώνης του, κατά τρόπο που θα είναι επωφελής για το δημόσιο συμφέρον, για την εθνική και τοπική οικονομία και τους χρήστες των λιμενικών υπηρεσιών (βλ. ιστοσελίδα ΟΛΗ ΑΕ). Οι όροι με τους οποίους ασκούνται οι παραπάνω δραστηριότητες διέπονται από το Νόμο 2932 του 2001 (ΦΕΚ.145/Α'/27-06-2001). Αυτή η νομική μορφή διαμόρφωσε συνθήκες ευελιξίας στη διοίκηση και γενικά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, διευκόλυνε την διαχείριση των πόρων του, έκανε πιο αποδοτική τη παροχή υπηρεσιών και πιο ανταγωνιστική τη προσέγγιση του σχεδιασμού ανάπτυξης του. Στόχος του ΟΛΗ ΑΕ είναι να καταστήσει το Λιμάνι του Ηρακλείου **ένα σημαντικό κόμβο για τις θαλάσσιες μεταφορές και τον τουρισμό σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο**, στα πλαίσια των **Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών**, στο βασικό κορμό του οποίου εντάχθηκε πρόσφατα.

Εικ. 10. Σχεδιάγραμμα του Λιμένα Ηρακλείου

Στο Λιμάνι του Ηρακλείου υπάρχουν σήμερα **πέντε (5) σταθεροί προβλήτες και τρεις (3) πλωτοί** (Εικ. 10), που εξυπηρετούν όλων των ειδών τα πλοία, όπως πλοία ακτογραμμής, κρουαζιερόπλοια, πλοία διακίνησης containers, εμπορικά πλοία διακίνησης ξηρού και συμβατικού φορτίου, πλοία διακίνησης υγρών και επικίνδυνων φορτίων κλπ, όπως επίσης και σκαφών αναψυχής και αλιευτικών, ενώ ήδη έχουν γίνει μελέτες για την μεταφορά, αποθήκευση και διακίνηση υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) και εγκατάστασης συστήματος ηλεκτροδότησης πλοίων κατά τον ελλιμενισμό και παραμονής τους στο Λιμάνι (Cold Ironing), ενώ μπορεί να δεχθεί πλοία με βύθισμα έως και -14.00μ.

Το Λιμάνι του Ηρακλείου **συνδέεται καθημερινά με τον Πειραιά** με δυο ακτοπλοϊκά δρομολόγια που εκτελούνται από σύγχρονα, πολυτελή και γρήγορα Επιβατηγά–Οχηματαγωγά πλοία (Ε/Γ-Ο/Γ). Παράλληλα συνδέεται με τα Δωδεκάνησα ενώ τους θερινούς μήνες υπάρχουν καθημερινά δρομολόγια προς πολλά νησιά των Κυκλάδων, με ταχύπλοα Επιβατικά ή/και Οχηματαγωγά (Ε/Γ-Τ/Χ, Ο/Γ-Τ/Χ) σκάφη. Όλα τα πλοία αναχωρούν από το δυτικό τμήμα του λιμένος και τις Προβλήτες I & II. Οι επιβάτες ακτοπλοϊκών εταιρειών, που λειτουργούν εντός του Επιβατικού Σταθμού, του λιμένος ή δίπλα στους χώρους αναχώρησης (μόνο για τα Τ/Χ). Ο **επιβατικός σταθμός του Λιμένος** στον Προβλήτα II έχει έκταση 2.500m² και είναι σύγχρονα οργανωμένος, ώστε να παρέχει όλες τις υπηρεσίες που προβλέπονται από τη νομοθεσία (έλεγχος διαβατηρίων, ατομικός ειδικός έλεγχος, κλπ) και απαιτούνται από τις εταιρίες κρουαζιέρας (ταυτοποίηση επιβιβαζόμενου, έλεγχος χειραποσκευών, κ.α.), αλλά και ιδιαίτερο χώρο για τον έλεγχο επιβίβασης (check-in) και αποσκευών. Επίσης, σε αυτόν στεγάζονται καταστήματα για παροχή ροφημάτων, ελαφρών γευμάτων, αναψυκτικών και άλλων ειδών (αρώματα, κοσμήματα, αναμνηστικά, κλπ). Ακόμα παρέχονται υπηρεσίες, ιδιαίτερα σημαντικές για κάθε επισκέπτη, όπως ενοικίασης αυτοκινήτων, εξυπηρέτησης ταξί, τουριστικών λεωφορείων περιήγησης (ανοιχτού τύπου), κλπ. Ο Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου διατηρεί εντός του σταθμού ειδικό σημείο ενημέρωσης για όλους τους επιβάτες, όπου παρέχονται πληροφορίες για την πόλη και δωρεάν χάρτες για τις ανάγκες των επισκεπτών, ενώ έχει διασφαλίσει δωρεάν πρόσβαση στο διαδίκτυο (free Wi-fi, internet access point), αυτόματες τραπεζικές υπηρεσίες (ATM) και χώρο φύλαξης αποσκευών (lockers).

Στον Προβλήτα IV έχει κατασκευασθεί μεταλλική κατασκευή περίπου 1.200m² όπου χρησιμοποιείται **ως σταθμός επιβατών κρουαζιερόπλοιων** με μήκος πάνω από 200m και η Προβλήτα αυτή έχει την δυνατότητα πρόσδεσης και εξυπηρέτησης έως και τριών (3) συγχρόνως κρουαζιερόπλοιων ήταν αυτά χρησιμοποιούν το Λιμάνι του Ηρακλείου ως ενδιάμεσο σταθμό, είτε ως σταθμό εκκίνησης και τερματισμού της κρουαζιέρας τους (**Home Porting**). Η ετήσια κίνηση της κρουαζιέρας τα τελευταία χρόνια κυμαίνεται περίπου στις 300 προσεγγίσεις και στους 300.000 επιβάτες, ενώ **το καλοκαίρι του 2021 μεσούσης της πανδημίας**, το Λιμάνι του Ηρακλείου ήταν το πρώτο στην Ευρώπη που εφάρμοσε τα Υγειονομικά Πρωτόκολλα και σε συνεργασία με την εταιρεία TUI **επανεκκίνησαν την κρουαζιέρα** με κλειστού τύπου ταξίδια στην Μεσόγειο και σταθμό εκκίνησης και τερματισμού στο Ηράκλειο σε συνεργασία με τον Διεθνή Αερολιμένα Ηρακλείου.

Ο Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου διαθέτει, στους Προβλήτες III και IV, εγκαταστάσεις, μηχανήματα και προσωπικό, που μπορούν να εξυπηρετήσουν **την διακίνηση οποιουδήποτε γενικού ή χύδην φορτίου (& με αντλίες ή σωληνώσεις) και εμπορευματοκιβωτίων**. Ταυτόχρονα, διαθέτει υπαίθριο αποθηκευτικό χώρο για την εναπόθεση/αποθήκευση εμπορευματοκιβωτίων, γενικού φορτίου και στεγασμένη αποθήκη συσκευασμένων (σε παλέτες, χαρτοκιβώτια, ξυλοκιβώτια, δέματα, σάκους, κλπ) φορτίων. Λόγω της λειτουργίας Τελωνειακής Υπηρεσίας εντός του λιμένος, υπάρχει η δυνατότητα για διακίνηση και αποθήκευση εισαγόμενων/εξαγόμενων εμπορευμάτων. Ακόμα, διαθέτει ειδική εγκεκριμένη γεφυροπλάστιγγα για ζύγιση των φορτίων ή έλεγχο βάρους οποιουδήποτε οχήματος. Η ζύγιση για τα διακινούμενα από την περιοχή του λιμένος εμπορεύματα των οποίων τα τέλη διακίνησης ή αποθήκευσης υπολογίζονται με βάση το βάρος τους είναι υποχρεωτική. Εκτός από τις παραπάνω περιπτώσεις ο ΟΛΗ ΑΕ δια των οργάνων του δικαιούται να ζητήσει την ζύγιση οποιουδήποτε φορτίου ή αυτοκινήτου, στα πλαίσια της παρακολούθησης των διακινουμένων από το λιμάνι πάσης φύσεως εμπορευμάτων ή της επαλήθευσης των δηλουμένων στοιχείων.

Στο παλιό λιμάνι εκτός των **αλιευτικών σκαφών** εξυπηρετούνται και τα **σκάφη αναψυχής** (συνολικά περίπου 200 θέσεις ελλιμενισμού). Ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες, το λιμάνι φιλοξενεί πολλά σκάφη (γιωτ, θαλαμηγοί, ιστιοφόρα, κλπ) που περιοδεύουν στο Αιγαίο και στην Κρήτη. Σε αυτό τον χώρο ελλιμενίζονται περίπου 90 επαγγελματικά και ερασιτεχνικά σκάφη αλιείας. Τα περισσότερα είναι τα παραδοσιακά ξύλινα "Τρεχαντήρια" και αρκετά από αυτά έχουν κατασκευασθεί στα δύο καρνάγια που βρίσκονται και λειτουργούν εντός της χερσαίας ζώνης του λιμένα. Οι ναυταθλητικοί όμιλοι (ο Ιστιοπλοϊκός και ο Ναυτικός Όμιλος), που φιλοξενούνται στο λιμάνι, παρουσιάζουν έντονη δραστηριότητα με συχνές διοργανώσεις ναυταθλητικών αγώνων διεθνούς επιπέδου που προάγουν τον ναυταθλητισμό και κάνουν γνωστή την Κρήτη σε όλο τον κόσμο.

Από τους 5 (πέντε) αυτούς προβλήτες ο μεγαλύτερος, ο IV που σήμερα εξυπηρετεί κυρίως τα μεγάλα κρουαζιερόπλοια, ξεκίνησε να κατασκευάζεται το 1995, ενώ **η σημερινή νηοδόχος II ανάμεσα στους προβλήτες I και II** που είναι οι σταθερές θέσεις πρόσδεσης των πλοίων της **ANEK** (προβλήτας I) και των **ΜΙΝΩΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ** (προβλήτας II) πήρε την σημερινή της μορφή με έργα που ξεκίνησαν το 1996.

Μέχρι και σήμερα είτε στην μορφή του Λιμενικού Ταμείου, είτε στην μορφή του Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου ΑΕ (ΝΠΔΔ), όλα τα έργα στο λιμάνι Ηρακλείου κατασκευάζονται υπό την επίβλεψη (ως Διευθύνουσας Υπηρεσίας) της **Διεύθυνσης Τεχνικών Έργων (ΔΤΕ)**, ενώ μετά την μετατροπή σε ΑΕ το 2001 με σχετικό νόμο **Προϊσταμένη Αρχή στα έργα που εκτελεί ο ΟΛΗ ΑΕ είναι το Διοικητικό του Συμβούλιο**. **Αναθέτουσα Αρχή** είναι ο ΟΛΗ ΑΕ, ενώ θέματα **Τεχνικού Συμβουλίου** μετά το 2001 παραπέμπονται στο αρμόδιο όργανο του Υπουργείου Δημοσίων Έργων. Πριν το 2001, όλα τα παραπάνω όργανα οριζόταν είτε από το Υπουργείο Ναυτιλίας, είτε από το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, είτε από την Περιφέρεια Κρήτης, ανάλογα τον φορέα χρηματοδότησης του Έργου ή της Μελέτης. Τα τελευταία πενήντα χρόνια έχουν γίνει σημαντικά έργα όπως η προέκταση του Προσήνεμου Μόλου (δεκαετία

1970-1980), η κατασκευή του Προβλήτα V (1990-2000), οι Πλωτές Προβλήτες (2000), η ανάπλαση της Παραλιακής Λεωφόρου (2007-2010) κλπ, ενώ με Ευρωπαϊκά Προγράμματα έγινε το 2001 ο εκσυγχρονισμός του Εμπορικού Λιμένα με την προμήθεια δύο αυτοκινούμενων γερανών δυναμικότητας 80 και 120 τόνων και μηχανημάτων στοιβασίας containers και εκφόρτωσης χύδην φορτίου και η αγορά και τοποθέτηση όλου του απαιτούμενου εξοπλισμού (2015) για **την εφαρμογή του Κανονισμού ISPS (International Ship and Port Facility)**. Τέλος την τελευταία πενταετία μέσω Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων έχουν εκπονηθεί μελέτες για την δυνατότητα αποθήκευσης (2.000m³) και παροχής **Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (LNG)** σε πλοία (ως ενναλακτικού καυσίμου) και ηλεκτρικής ενέργειας (**Cold Ironing**) σε πλοία κατά την παραμονής τους στο Λιμάνι.

Κατά την τελευταία δεκαετία λόγω της οικονομικής κρίσης που βίωσε η Ελλάδα και την σχετική Νομοθεσία για απαγόρευση προσλήψεων που επέβαλαν τα Μνημόνια και σε συνδυασμό με τις αποχωρήσεις που έγιναν από τον ΟΛΗ ΑΕ τεχνικών στελεχών λόγω συνταξιοδοτήσεων, η **ΔΤΕ έχει συρρικνωθεί** με αποτέλεσμα σήμερα να στελεχώνεται από μηχανικούς ΤΕΙ (ένα Ηλεκτρολόγο και ένα Δομικό), ένα Ηλεκτρολόγο Μηχανικό ΠΕ και δύο εργοδηγούς, σε αντιδιαστολή με την δεκαετία του 1990 όπου υπήρχαν διαστήματα που στην ΔΤΕ υπηρετούσαν 6 Μηχανικοί ΠΕ διαφόρων ειδικοτήτων, 3 Μηχανικοί ΤΕΙ διαφόρων ειδικοτήτων και 6 εργοδηγοί.

Σύμφωνα με τον **ΚΕΟΛ** (Κανονισμός Εσωτερικής Οργάνωσης & Λειτουργίας) του ΟΛΗ ΑΕ στην **Διεύθυνση Τεχνικών Έργων και Διαχείρισης Περιβάλλοντος του ΟΛΗ ΑΕ** ανήκουν δύο τμήματα, **το τμήμα εκτέλεσης έργων και συντήρησης κατασκευών** και **το τμήμα διαχείρισης περιβάλλοντος**. Αντικείμενο του Κανονισμού του Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου (Ο.Λ.Η. Α.Ε.) είναι η θεσμοθέτηση της οργανωτικής διάρθρωσης της εταιρείας, η περιγραφή των αρμοδιοτήτων των οργανικών μονάδων και των ειδικών θέσεων που απαρτίζουν καθώς και ο προσδιορισμός ανά κλάδο και ειδικότητα των οργανικών θέσεων εργασίας του προσωπικού του (ΕΚ 22/12/2018 αρ. φ. 919). Αναλυτικότερα στον ΚΕΟΛ υπάρχει η παρακάτω διάρθρωση :

Όργανα Διοίκησης της εταιρείας

Τα όργανα διοίκησης της εταιρείας, σύμφωνα με το καταστατικό της, είναι:

- 1) Το Διοικητικό Συμβούλιο,
- 2) ο Διευθύνων Σύμβουλος,
- 3) Η Γενική Συνέλευση της εταιρείας είναι το ανώτατο όργανο αυτής.

Διαβάθμιση Υπηρεσιών

Η βασική οργανωτική δομή του Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου (Ο.Λ.Η. Α.Ε.) συγκροτείται από τις ακόλουθες Διευθύνσεις και Ανεξάρτητες Υπηρεσίες:

1. Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών.
2. Διεύθυνση Λιμενικών Υπηρεσιών.
3. Διεύθυνση Τεχνικών Έργων και Περιβάλλοντος.
4. Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προγραμματισμού.
5. Ανεξάρτητες Υπηρεσίες: α) Νομική Υπηρεσία, β) Γραφείο Τύπου και Ενημέρωσης, γ) Ιατρός Εργασίας, δ) Τεχνικός Ασφαλείας, ε) Υπεύθυνος Ασφαλείας Λιμενικών Εγκαταστάσεων (βλ. ΚΕΟΛ ΟΛΗ ΑΕ).

γ. Η ανακατασκευή της Νηοδόχου II

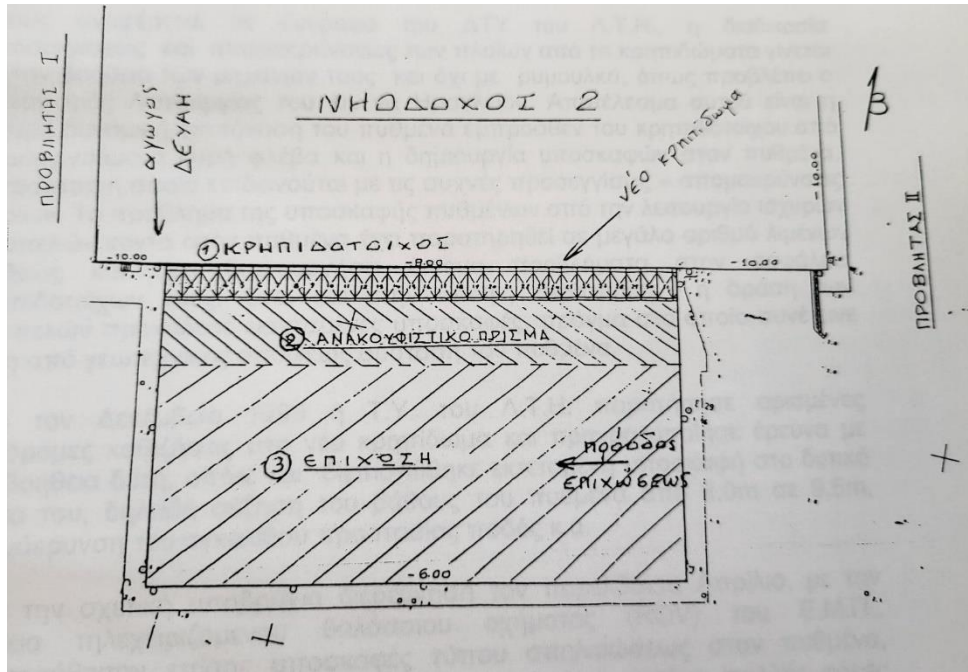
ι. Η Μελέτη του Έργου.

Η Λιμενική Επιτροπή Ηρακλείου (ΛΕΗ) με το με αρ. 345/30-10-1996 Πρακτικό, ενέκρινε την πίστωση **165.000.000 δραχμών** συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ για την Δημοπράτηση του έργου «**Ανακατασκευή Παράκτιου Κρηπιδώματος Νηοδόχου II Λιμένος Ηρακλείου**» (Εικ. 11). Σύμφωνα με αυτό το Πρακτικό «με το έργο αυτό θα εξυπηρετηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι λειτουργίες του νέου Επιβατικού Σταθμού ο οποίος πρόκειται να κατασκευασθεί στον Προβλήτα II και να εξασφαλισθεί η χρησιμοποίηση του ανατολικού κρηπιδώματος του Προβλήτα I από τα οχηματαγωγά σκάφη της ANEK». Η κατασκευή του νέου κρηπιδώματος θα γινόταν σε απόσταση 46.00μ Βόρεια από το υφιστάμενο και θα ήταν στο μεγαλύτερο βάθος των -8.00μ (Εικ. 13) σε σχέση με το παλιό που ήταν στα -6.00μ, οπότε πλέον θα ήταν δυνατή η χρησιμοποίηση της Νηοδόχου II και από τα πλοία της ANEK. Παρόλο που ο πυθμένας της Νηοδόχου II είχε εκσκαφεί στα -10.00μ, το βάθος του είχε μειωθεί στα -6.00μ **λόγω ιζημάτων** που είχαν προέλθει κυρίως από τον οχετό που έκβαλλε στο νότιο ανατολικά του Προβλήτα I.

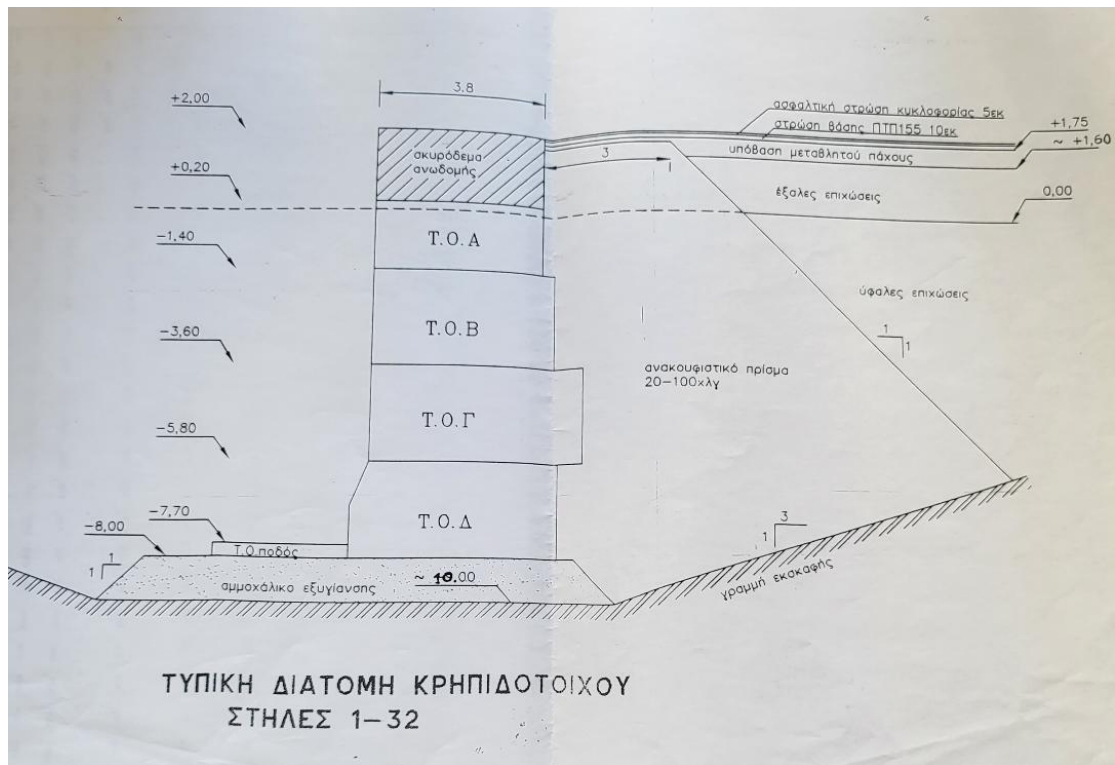
Εικ. 11 Η περιοχή εκτέλεσης των έργων στην σημερινή της μορφή.

Η **Μελέτη του έργου** συντάχθηκε από τον Αύγουστο έως τον Οκτώβριο του 1996 από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Τεχνικών Έργων (ΔΤΕ) του ΛΤΗ και **εγκρίθηκε** από την Διεύθυνση Συγκοινωνιακών έργων (τέως 12^η ΠΥΔΕ) της Περιφέρειας Κρήτης με την υπ. Αρ. 3620/27-12-1996 Απόφαση της, **αλλά μόνο ως προς το μέρος που αφορά τα τεύχη Δημοπρατήσεως (οικονομοσυμβατικά) και όχι τα λοιπά τεύχη της Μελέτης (Σχέδια, Υπολογισμούς κλπ)** και βασιζόταν στην Προμελέτη για το Λιμάνι Ηρακλείου της εταιρείας «**ΑΡΩΝΗΣ – ΔΡΕΤΤΑΣ – ΚΑΡΛΑΦΤΗΣ**». Στην Προμελέτη είχε προταθεί ο τρόπος ανακατασκευής του κρηπιδώματος στην Νηοδόχο II με βάθος θεμελίωσης στα **-8.50μ** από την Μέση Στάθμη Θαλάσσης (Μ.Σ.Θ). Η Οριστική Μελέτη όπως συντάχθηκε από την ΔΤΕ, προέβλεπε βάθος θεμελίωσης στα **-8.00μ** από την Μέση Στάθμη Θαλάσσης (Μ.Σ.Θ).

Εικ. 12. Η περιοχή εκτέλεση των έργων σύμφωνα με την μελέτη.

Σύμφωνα με τα Συμβατικά Τεύχη και Σχέδια της Μελέτης, προβλεπόταν η κατασκευή ενός κρηπιδότοιχου (Εικ. 12 και 13) μήκους περίπου 83μ που θα συνέδεε τους πόδες των Προβλητών I και II και την επίχωση όπισθεν αυτού προς Νότο σε περιοχή 50*83μ και βάθους 6.00μ. Ο κρηπιδότοιχος θα είχε ύφαλο ύψος 8.00μ και έξαλο 2.00μ, δηλαδή συνολικό ύψος 10.00μ. Το βάθος εδράσεως των δύο των διπλανών (ανατολικά και δυτικά) παλαιών κρηπιδότοιχων ήταν -10.00μ από την Μ.Σ.Θ., δηλαδή θα υπήρχε μια διαφορά ύψους έδρασης του νέου κρηπιδότοιχου με τους παλαιούς κατά 2.00μ. Ο νέος κρηπιδότοιχος εδράζεται πάνω σε μία βάση – εξισωτική στρώση θραυστών υλικών πάχους 0.30μ, θεωρώντας ότι το έδαφος είναι στέρεο και ικανό σε αυτό το βάθος (-8.30μ από την Μ.Σ.Θ) να στηρίξει τον κρηπιδότοιχο. Βόρεια του κρηπιδότοιχου και προς την πλευρά της νηοδόχου, προβλέπεται μία πλάκα ποδός 3.00*2.50*0.30 για την προστασία του ποδός από τις διαβρώσεις των στροβιλισμών των θαλάσσιων μαζών που προξενούν οι έλικες των πλοίων. Τέλος πίσω από τον κρηπιδότοιχο, νότια και προς την μεριά της ξηράς, προβλέπεται η κατασκευή ανακουφιστικού πρίσματος από πετρώματα βάρους 20-100κιλά και στην συνέχεια επίχωση με μη συνεκτικά υλικά (άμμο, χαλίκες, λίθοι κλπ) διαμέτρου $d > 0.1$ χιλ. και ασφαλόστρωση της επιφάνειας που θα δημιουργηθεί με τις επιχώσεις.

Εικ. 13. Η τυπική διατομή του κρηπιδότοιχου από την μελέτη του έργου.

Η κατασκευή του κρηπιδότοιχου θα γινόταν από **συμπαγείς τεχνικούς ογκολίθους** (ΤΟ) έως την στάθμη +0.20μ και από εκεί και πάνω μέχρι την ανώτατη στάθμη του κρηπιδότοιχου θα κατασκευαζόταν **ανωδομή από σκυρόδεμα** εντός της οποίας προβλεπόταν κατασκευή καναλιού υδροληψίας.

Το **βάθος θεμελίωσης του κρηπιδότοιχου προσδιορίστηκε στα -8.00μ** λαμβάνοντας υπόψη ότι το μέγιστο βύθισμα των πλοίων της ΑΝΕΚ ήταν **-6.70μ** και σύμφωνα με το σύγγραμμα «ΛΙΜΑΝΙΑ – ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΥΜΑΤΑ – ΛΙΜΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ» του Μ. Δασκαλάκη (σελ. 58) «τα βάθη μετρούμενα από την κατωτάτη ρηχία πρέπει να είναι μεγαλύτερα από το μέγιστο βύθισμα του πλοίου που αναμένεται να καταπλεύσει στο λιμάνι συν 0.50μ-1.00μ για μικρές ταχύτητες προσέγγισης ή συν 1.00μ-1.50μ για κανονικές ταχύτητες» με εύρος παλίρροιας (μέση στάθμη κατώτατη ρηχία) 0.30μ και μικρές ταχύτητες το **-8.00μ κρίθηκε επαρκές**.

ii. Η κατασκευή του έργου.

Με την με αρ. 8097/1997 Πράξη της ΛΕΗ και την υπ. Αρ. 817/23-3-1997 Απόφαση της Διεύθυνσης Συγκοινωνιακών έργων της Περιφέρειας Κρήτης, εγκρίθηκε η ανάθεση του έργου στην **Π. ΚΛΑΔΗΣ ΑΕ με έκπτωση 11.05%**, έναντι έκπτωσης 11.00% της ΚΤΙΣΤΩΡ ΑΤΕ, που ήταν η δεύτερη εργοληπτική εταιρεία που συμμετείχε στον Διαγωνισμό της 23-1-1997 (με συμπλήρωση τιμολογίου και έλεγχος ομαλότητας).

Κύριος του Έργου ήταν η Λιμενική επιτροπή του Λιμενικού Ταμείου Ηρακλείου Κρήτης, **Προϊσταμένη Αρχή** η Διεύθυνση Συγκοινωνιακών Έργων της Περιφέρειας

Κρήτης, **Διευθύνουσα Υπηρεσία** η Διεύθυνση Τεχνικών Έργων του ΛΤΗ, **Ανάδοχος** η ΚΛΑΔΗΣ ΑΕ, Δαπάνη Προσφορά Αναδόχου 160.332.094δρχ συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, **υπογραφή συμφωνητικού** 11-4-1997, συμβατικός χρόνος περάτωσης έργου τέσσερις (4) μήνες από την υπογραφή της σύμβασης (11-8-1997).

Το έργο άρχισε να κατασκευάζεται στις **11-4-1997** και **τελείωσε στις 11-2-1998** με δύο (2) εγκεκριμένες παρατάσεις, μία των τεσσάρων μηνών (11-12-1997) και μία των δύο μηνών (11-2-1998), δηλαδή η κατασκευή του διήρκεσε συνολικά **δέκα (10) μήνες**. Συντάχθηκαν **συνολικά επτά (7) λογαριασμοί συνολικής δαπάνης 231.642.663δρχ** με ΦΠΑ, δύο (2) Ανακεφαλαιωτικοί Πίνακες Εργασιών (ΑΠΕ), δύο (2) Πρωτόκολλα Κανονισμού Τιμών Μονάδας Νέων Εργασιών (ΠΚΤΜΝΕ), δύο (2) Πρωτόκολλα Παραλαβής Αφανών Εργασιών (ΠΠΑΕ) και μία Συμπληρωματική Σύμβαση Εργασιών που αύξησε το Συμβατικό Αντικείμενο του έργου κατά 82.000.000δρχ (με ΦΠΑ) με υπέρβαση κατά 46.251% (<50%).

Για την **κατασκευή του νέου κρηπιδώματος** κατασκευάστηκε αρχικά ο κρηπιδότοιχος και το ανακουφιστικό πρίσμα και στην συνέχεια έγινε η επίχωση. Η επίχωση έγινε από Ανατολικά προς Δυτικά, όπου έβγαλε από παλαιά αγωγός λυμάτων της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης Ηρακλείου (ΔΕΥΑΗ). Η ύπαρξη και λειτουργία του αγωγού είχε ως συνέπεια την από παλαιότερα σημαντική επίχωση του πυθμένα περίξ της εκβολής του και εντός της λιμενολεκάνης της Νηοδόχου ΙΙ με φερτές ύλες χαλαρής αποθέσεως και αντοχής – ιλύς. Η **ιλύς** κατά την φάση κατασκευής του έργου κατά το μεγαλύτερο μέρος της **δεν απομακρύνθηκε** από την περιοχή και παρέμεινε τόσο όπισθεν του ανακουφιστικού πρίσματος όσο πιθανόν και κάτω από αυτό κυρίως στην δυτική πλευρά, όπου συσσωρεύθηκε λόγω του τρόπου επίχωσης.

Το **θέμα της ύπαρξης ιλύος** τίθεται πρώτη φορά στις **12-6-1997** αμέσως μετά την λήψη των αρχικών βυθομετρικών στοιχείων του πυθμένα, με το έγγραφο που απέστειλε ο ανάδοχος στο **Περιφερειακό Εργαστήριο** της τ. 12^{ης} ΠΥΔΕ, με το οποίο ζητάει τη διενέργεια εργαστηριακών εξετάσεων για την αντιμετώπιση του θέματος των λυμάτων που επί σειρά ετών εκβάλλουν εντός του χώρου του υπό κατασκευή έργου από τον αποχετευτικό αγωγό της ΔΕΥΑΗ, **με αποτέλεσμα ο πυθμένας της θάλασσας να έχει επιχωθεί από ακατάλληλα υλικά και να έχει φθάσει στην στάθμη -3.00μ, παρότι στα κατασκευαστικά σχέδια της Μελέτης εμφανίζονται βάθη από -6.00μ έως -8.00μ**. Η ύπαρξη της ιλύς σε τόσο μεγάλη έκταση δεν είχε συνυπολογισθεί σε κανένα σημείο της αρχικής Μελέτης του έργου. Το Περιφερειακό Εργαστήριο στις 2-9-1997 διενήργησε δοκιμαστικές εκσκαφές στον πυθμένα της θέσης του έργου σε 3 σημεία με εκσκαφέα τύπου αχιβάδας και στις 28-7-1997 απάντησε στον Ανάδοχο ότι σε βάθος περίπου 1.5μ από τον πυθμένα **το υλικό αποτελείται από οργανική αμμοιλύ μαύρου χρώματος**, εκφράζοντας την άποψη ότι πάνω σε τέτοιο υλικό **δεν πρέπει να γίνει έδραση του επιχώματος** επειδή εγκυμονεί **κινδύνους σημαντικών και μακροχρόνιων καθιζήσεων** λόγω τα αποσύνθεσης της οργανικής ύλης και συνέστησε το βάθος στο οποίο πρέπει να προχωρήσει η αφαίρεση να καθορισθεί από την επίβλεψη κατά την διάρκεια της σταδιακής απομάκρυνσής της. Με βάση τα παραπάνω, ο Ανάδοχος στις 15-7-1997 (πριν από την έγγραφη απάντηση του ΠΕ) με έγγραφό του ζήτησε από την Διευθύνουσα Υπηρεσία την άμεση έγκριση **απομάκρυνσης μάζας πάχους τουλάχιστον 2.0μ που θεώρησε ότι ήταν αναγκαία**

και επιβεβλημένη για την συνέχιση του έργου. Στις 28-7-1997 το αίτημα του Αναδόχου παραπέμπεται με θετική εισήγηση του Προϊσταμένου της ΔΤΕ στην ΛΕΗ, η οποία αποφασίζει κατά πλειοψηφία με την με αρ. 238/97 Πράξη της να εγκρίνει την απομάκρυνση της ιλύος στον αύλακα θεμελίωσης του κρηπιδότοιχου, όχι όμως και στην περιοχή των επιχώσεων όπισθεν του τοίχου, όπου έκρινε ότι δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο **Επιθεωρητής Δημοσίων Έργων** στην έκθεση του (σελ. 18) αναφέρει : «Η ΔΤΥ/ΛΤΗ όφειλε να μην προωθήσει το αίτημα του αναδόχου, αλλά να του συστήσει εγγράφως καταρχήν να απευθυνθεί στο ΚΕΔΕ ή άλλο εγκεκριμένο εργαστήριο, για τον προσδιορισμό του βάθους πέρατος της ιλύος και στην συνέχεια να επανέλθει με τα συγκεκριμένα στοιχεία της έρευνας ως και με τεχνικοοικονομικά στοιχεία τροποποίησης της Μελέτης. Όπως προωθήθηκε το αίτημα του Αναδόχου δεν παρείχε σαφή και πλήρη εικόνα του προβλήματος και δεν έπεισε την ΛΕΗ για την τεχνική αναγκαιότητα και την υποχρεωτική αποδοχή συγκεκριμένης επιπρόσθετης δαπάνης ή αναγκαστική διάλυση της εργολαβίας. Η διάλυση της εργολαβίας ήταν η μόνη δυνατή λύση, καθώςον το πρόβλημα δεν μπορεί νομικά να ενταχθεί στις ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ».

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στην ΕΣΥ, θα έπρεπε να συνταχθεί Τροποποιητική Μελέτη Εφαρμογής από τον Ανάδοχο και να εγκριθεί τόσο από την Διευθύνουσα Υπηρεσία όσο και από την Προϊσταμένη Αρχή.

Με την περάτωση το έργο **χωρίς να παραλειφθεί δόθηκε αμέσως σε χρήση** των Οχηματαγωγών Πλοίων (Ο/Ε) της ANEK (Δυτικά Νηοδόχου II) και των Μινωικών Γραμμών (Ανατολικά Νηοδόχου II), **χωρίς να συνταχθεί Πρωτόκολλο Διοικητικής Παραλαβής**, όπου μέχρι τον **Σεπτέμβριο του 1999** πρυμνοδετούσαν τα πλοία της ANEK, **ΡΕΘΥΜΝΟ** (χωρητικότητας 7.291 κόρων, διαμέτρου προπέλας 3.45μ, βυθίσματος 5.80μ και ταχύτητας προσέγγισης 3 κόμβων και **ΑΠΤΕΡΑ** (χωρητικότητας 8.897 κόρων, διαμέτρου προπέλας 3.7μ, βυθίσματος 6.0μ και ταχύτητας προσέγγισης 3 κόμβων). Από τον Οκτώβριο του 199 προστέθηκε και το πλοίο της ANEK **Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ** (χωρητικότητας 38.26 κόρων, διαμέτρου προπέλας 5.01μ, βυθίσματος 6.7μ και ταχύτητας προσέγγισης 3 κόμβων). Η πλαγιοπρυμνοδέτηση του πλοίου καθορίστηκε από το Κεντρικό Λιμεναρχείο Ηρακλείου στο ανατολικό κρηπίδωμα του Προβλήτα I **χωρίς να ζητηθεί η γνώμη του ΛΤΗ** και η παραβολή του πλοίου γινόταν χωρίς την βοήθεια ρυμουλκού ή χρήση άγκυρας ή άλλων βοηθητικών μέσων.

iii. Η κατάρρευση του Δυτικού τμήματος του κρηπιδότοιχου.

Μετά την πάροδο κάποιου χρόνου λειτουργίας του, **παρουσιάστηκαν ορισμένες καθιζήσεις** στο δυτικό τμήμα αυτού στην περιοχή πρυμνοδέτησης και στήριξης του καταπέλτη των πλοίων, δηλαδή στην περιοχή που άμεσα γειτνιάζει στην (προς ξηρά) εσωτερική ακμή της εξάλου ανωδομής, οι οποίες θεωρήθηκαν από την Διεύθυνση Τεχνικών Έργων του Λιμένος φυσιολογικές λόγω και της πίεσης και τριβής από το βάρος των οχημάτων που φορτοεκφορτώνονταν και έγιναν από τον Ανάδοχο τοπικές επεμβάσεις με αντικατάσταση του υλικού επίχωσης και τοποθέτηση σκυροδέματος.

Λόγω της συνέχισης των καθιζήσεων, στις 4-12-199 και στις 18-12-1998 **έγιναν επιθεωρήσεις με δύτη στα ύφαλα τμήματα του κρηπιδότοιχου**, η οποία αποκάλυψε **πολύ μεγάλη σπηλαιώση** του δυτικού τμήματος του κρηπιδότοιχου στην θέση πρυμνοδέτησης των πλοίων. Η σπηλαιώση ήταν σημαντική με διαστάσεις βάθους 3.50μ, ύψους 1.5-2.0μ και μήκους πάνω από 15.00μ, δηλαδή είχαν απομακρυνθεί από την βάση θεμελίωσης του κρηπιδότοιχου το υλικό στρώσης έδρασης του και η πλάκα ποδός. Ο **κρηπιδότοιχος με αυτή την σπηλαιώση έπαυσε σε αυτό το τμήμα να εδράζεται στο έδαφος, κατέστη ετοιμόροπος και λειτουργούσε προσωρινά ως τοξωτή κατασκευή.**

Μετά την αυτοψία στις 4-12-1999 ο **Ανάδοχος** με το με αρ. πρωτ. 3135/8-12-199 έγγραφό του προς την ΔΤΕ του ΛΤΗ (Διευθύνουσα Υπηρεσία έργου) αναφέρει μεταξύ των άλλων : «Προ μηνών παρατηρήθηκε καθίζηση της Προβλήτας στο σημείο όπου παραβάλουν τα πλοία. Συγκεκριμένα η ασφαλική στρώση είχε υποχωρήσει σε μια επιφάνειας της ανωδομής πλάτους περίπου 15μ και μήκους 5μ. Με δεδομένο ότι κοντά στο σημείο καθίζησης του οδοστρώματος κατέληγε αγωγός της ΔΕΥΑΗ, δημιουργήθηκαν υποψίες ότι υπάρχει διαρροή στο σημείο που έγινε η εκτροπή του αγωγού και εξ αυτής της αιτίας υποχώρησαν τα υλικά των έξαλων επιχώσεων και της οδοστρωσίας. Κατόπιν αυτών προβήκαμε σε εκσκαφή και καθαρισμό της ανωτέρας επιφάνειας εως της στάθμη +0.00 και αφού δεν διαπιστώθηκε κάποιο πρόβλημα στον αγωγό λυμάτων προχωρήσαμε στην επανεπίχωση με νέα υλικά».

Επίσης σε άλλο σημείο της επιστολής του ο Ανάδοχος αναφέρει : «Μετά τον υποθαλάσσιο έλεγχο διαπιστώσαμε ότι έχουν απομακρυνθεί από την θέση τους οι ΤΟ ποδός και έχουν αποθεθεί σε απόσταση περίπου 5μ από το κρηπιδώμα. Οι λιθορριπές έδρασης των ΤΟ ποδός έχουν και αυτές παρασυρθεί με αποτέλεσμα ο πυθμένας στην έδραση του κρηπιδώματος από τα -8.00μ που ήταν να έχει κατέλθει σε στάθμες από -9.00μ έως και -9.50μ. Οι λιθορριπές έδρασης έχουν παρασυρθεί και κάτω από τους ΤΟ σε βάθος που φθάνει 3.50μ εσωτερικά της στήλης με αποτέλεσμα κάτω από τον κρηπιδότοιχο να έχει δημιουργηθεί **μια σπηλαιώση βάθους 3,50μ και ύψους 1.50μ με 2.00μ**. Στο σημείο εκείνο προσδένουν μεγάλα οχηματαγωγά πλοία, μεταξύ άλλων και το Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ το οποίο έχει βύθισμα μεγαλύτερο των 6.50μ, με αποτέλεσμα οι έλικες των πλοίων να βρίσκονται σε μικρή απόσταση από την θεμελίωση του κρηπιδότοιχου. Όταν λοιπόν τα πλοία κάνουν ελιγμούς για να παραβάλουν ή να αποπλεύσουν, οι κινήσεις του έλικα δημιουργούν τεράστιες ωθήσεις στο νερό οι οποίες έχουν σαν αποτέλεσμα να μετακινήσουν τους ΤΟ ποδός βάρους 5.50 τόνων και τις λιθορριπές έδρασης. Ο εν λόγω κρηπιδότοιχος εδράζεται στην στάθμη των -8.00μ ενώ οι κρηπιδότοιχοι των προβλητών Ι και ΙΙ σε στάθμη -10.00μ, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ανισοσταθμία στην θεμελίωση των κρηπιδοτοιχών, με ασθενέστερο το νέο κατασκευασθέν τμήμα. Η **θεμελίωση του κρηπιδότοιχου σε βάθος -8.00μ αποδεικνύεται ανεπαρκής για πλοία τέτοιου μεγέθους** καθώς παρεμβάλλεται μικρή απόσταση μεταξύ της έλικα των πλοίων και της θεμελίωσης, ενώ επίσης και η τοποθέτηση ΤΟ ποδός σε τέτοια βάθη δεν εξασφαλίζει την προστασία του πρίσματος θεμελίωσης, καθόσον όπως προαναφέραμε από τις δημιουργούμενες ωθήσεις υποσκάπηκε το πρίσμα έδρασης από λιθορριπές και εν συνεχεία παρασύρθηκαν και οι ΤΟ ποδός. Από τα ως άνω αναφερόμενα γίνεται αντιληπτό ότι οι βλάβες που έχουν προκληθεί στην θεμελίωση του έργου είναι πολύ σοβαρές και εφόσον συνεχίζεται η χρήση του κρηπιδώματος το

πρόβλημα συνεχώς επιδεινώνεται με άμεσο κίνδυνο την πρόκληση ανεπανόρθωτων ζημιών στον ίδιο τον κρηπιδότοιχο, **ο οποίος σε ένα τμήμα του βρίσκεται ουσιαστικά στον αέρα**. Απόδειξη του μεγέθους των βλαβών είναι το γεγονός ότι λόγω της σπηλαιώσης που δημιουργήθηκε κάτω από τις στήλες των ΤΟ έχει υποχωρήσει και το ανακουφιστικό πρίσμα όπισθεν των στηλών με συνέπεια να παρουσιαστεί καθίζηση στο ασφαλτικό υλικό. Υπάρχει δηλαδή μια μετακίνηση των λιθορριπών έδρασης κάτω από τους ΤΟ αλλά και του ανακουφιστικού πρίσματος πίσω από αυτούς. Κατόπιν αυτών παρακαλούμε για τις δικές σας ενέργειες, δεδομένου ότι κατά την γνώμη μας **πρέπει άμεσα να σταματήσει η χρήση του προβλήτα διότι υπάρχει άμεσος κίνδυνος κατάρρευσης**. Για την αποκατάσταση των ζημιών προτείνεται η τοποθέτηση σακκόλιθων στον πυθμένα και η πλήρωση της σπηλαιώσης με χυτό ύφαλο σκυρόδεμα, ενώ για την προστασία του πρίσματος θεμελίωσης θα πρέπει να τοποθετηθούν εμπροσθεν των στηλών μεγάλοι τεχνικοί ογκόλιθοι πολλαπλού βάρους».

Στην συνέχεια η ΔΤΕ του ΛΤΗ με το με αρ. πρωτ. 3136/9-12-1999 έγγραφό της, ενημέρωσε τις εταιρείες ANEK και ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ καθώς και το Κεντρικό Λιμεναρχείο Ηρακλείου για τις εντοπισθείσες υποσκαφές και **ζήτησε από τις εταιρείες την χρήση βοηθητικών μέσων για την παραβολή και αποκόλληση των σκαφών**, όπως ρυμουλκών, έλξη με άγκυρα και κάβους πρόσδεσης κλπ για απόσταση τουλάχιστον 50μ από το κρηπίδωμα, προκειμένου να αποφευχθεί η επιδείνωση των ζημιών μέχρι να αποφασισθεί η αποκατάστασή τους. Συγχρόνως υπέβαλε στις 12-1-2000 στην Λιμενική Επιτροπή Ηρακλείου προς έγκριση **Μελέτη Αποκατάστασης των Ζημιών προϋπολογισμού 42.000.000δρχ.** (28.000.000δρχ για το Δυτικό τμήμα και 14.000.000δρχ για το Ανατολικό), με το σκεπτικό ότι οι ζημιές οφείλονται στην ενέργεια των προπελών των πλοίων που παραβάλουν ή αποκολλώνται από το κρηπίδωμα χωρίς την χρήση ρυμουλκών. Στην συνεδρίαση της ΛΕΗ στις 12-1-2000 τα μέλη της Επιτροπής εξέφρασαν απόψεις που επικεντρώνονται στα παρακάτω από τις τοποθετήσεις των μελών της ΛΕΗ :

Υπαρξη κακοτεχνίας σε ένα έργο που δεν έχει παραληφθεί προσωρινά ή οριστικά. Διενέργειας Πραγματογνωμοσύνης από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΤΕΕ) είτε από υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ για τον έλεγχο ποιότητας κατασκευής του έργου, την ανταπόκριση του εργολάβου στις προδιαγραφές και έλεγχο της αρχικής μελέτης του έργου. Κλείσιμο της Προβλήτας μέχρι την αποκατάσταση της ζημιάς.

Η Απόφαση 22/12-1-2000 της ΛΕΗ αναφέρει την διενέργεια Πραγματογνωμοσύνης είτε από το ΤΕΕ είτε από το ΥΠΕΧΩΔΕ για τον έλεγχο της ποιότητας κατασκευής του έργου, την ανταπόκριση του εργολάβου στις προδιαγραφές του έργου και τον έλεγχο της αρχικής μελέτης του έργου, την αναστολή λειτουργίας της Νηοδόχου ΙΙ μέχρι την αποκατάσταση της ζημιάς, ενώ **δεν ενέκρινε την μελέτη Επισκευής των Ζημιών με δαπάνη του ΛΤΗ**. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί η τοποθέτηση του προέδρου της ΛΕΗ κατά την συνεδρίαση όπου ανέφερε ότι κατά την ανάθεση του έργου προτάθηκε από τον Προϊστάμενο της ΔΤΕ του ΛΤΗ και τον Ανάδοχο του έργου, **η από την αρχή εξυγίανση του χώρου πίσω από τον νέο κρηπιδότοιχο από τα λύματα που είχαν συσσωρευθεί από τον αγωγό της ΔΕΥΑΗ**, όμως η ΛΕ για λόγους οικονομίας **δεν δέχθηκε την πρόταση αυτή και έτσι εγκλωβίστηκαν τα λύματα πίσω από τον κρηπιδότοιχο και κάτω από τις χερσαίες επιχώσεις**.

Στην συνέχεια (18-1-2000) ζητήθηκε από το ΤΕΕ η διενέργειας Πραγματογνωμοσύνης, ενώ στις 2-2-2000 ζητήθηκε από την Προϊσταμένη Αρχή του έργου ο **ορισμός Επιτροπής για την Προσωρινή Παραλαβή του Έργου**. Στις 7-3-2000 η ΔΤΕ του ΛΤΗ ζήτησε από το Κεντρικό Λιμεναρχείο Ηρακλείου **την απαγόρευση οποιαδήποτε πρυμνοδέτησης πλοίου στην Νηοδόχο ΙΙ** μέχρι την αποκατάσταση της βλάβης λόγω του σοβαρού κινδύνου να προκληθούν ατυχήματα. Στις 22-3-2000 η ΔΤΕ ζήτησε από την ΛΕΗ **λόγω του επείγοντος την απευθείας ανάθεση 8.000.000δρχ στην ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ (υπεργολάβο της ΚΛΑΔΗΣ ΑΕ στο έργο) για την επισκευή του κρηπιδώματος ανατολικά του προβλήτα Ι** (Δυτικό τμήμα κρηπιδώματος). Η επισκευή περιλάμβανε κατασκευή και βύθιση ΤΟ ποδός (180τμ), τοποθέτηση φυσικών ογκολίθων (200μ3) και έγχυση ύφαλου σκυροδέματος (80μ3) προς πλήρωση των σπηλαιώσεων. Η ΛΕΗ ενέκρινε κατά πλειοψηφία την εισήγηση εξουσιοδοτώντας τον Πρόεδρο να έρθει σε συνεννόηση με την εταιρεία προκειμένου να ευρεθεί ο καλύτερος τρόπος αποκατάστασης της ζημιάς. Στις 29-3-2000 η ΔΤΕ του ΛΤΗ επανήλθε στην πρόταση της, όπου το ΛΤΗ θα πλήρωνε στην ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ μόνο τα υλικά των επισκευών και η εταιρεία θα αναλάμβανε τις εργασίες χωρίς κόστος. Η ΛΕΗ με την με αρ. 90/29-3-2000 Απόφαση της ενέκρινε : α) την δαπάνη ποσού 8.000.000 για την προμήθεια διαφόρων υλικών για την επισκευή του Δυτικού τμήματος του κρηπιδώματος της Νηοδόχου ΙΙ και β) την απευθείας ανάθεση της επισκευής του κρηπιδώματος (τοποθέτηση, μηχανήματα, Δύτες κλπ) στην ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ χωρίς αμοιβή. Η ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ κατασκεύασε τους ΤΟ ποδός και στις **4-7-2000** μετέφερε στην περιοχή ένα πλωτό γερανό κατάλληλο για την διαμόρφωση του πυθμένα και την συμπλήρωση του πρίσματος εδράσεως και άρχισε να κάνει τις απαραίτητες προεργασίες για την επισκευή του κρηπιδότοιχου.

Σύμφωνα με την ΔΤΕ του ΛΤΗ, στην φάση αυτή έγιναν οι παρακάτω εσφαλμένες ενέργειες από τον Ανάδοχο που **επιβάρυναν ακόμα περισσότερο την ευστάθεια του κρηπιδότοιχου** : α) προσέβαλε το μέτωπο εργασίας στον πυθμένα στο σύνολο του, ενώ θα ήταν περισσότερη ασφαλής η σταδιακή αποκατάσταση της ζημιάς, β) έγινε απομάκρυνση μπροστά από τον κρηπιδότοιχο κάποιων λιθορριπών και φυσικών ογκολίθων που βοηθούσαν στην εξασφάλιση κάποιας ισορροπίας του τοίχου και γ) η ανωδομή του κρηπιδότοιχου στο προσβεβλημένο τμήμα επιφορτίστηκε με αδρανή υλικά που είχαν μεταφερθεί εκεί για την συμπλήρωση του πρίσματος εδράσεως, με πλάκες προστασίας ποδός από σκυρόδεμα που είχαν ανασυρθεί από τον πυθμένα και με βαρέα μηχανήματα που είχαν μεταφερθεί εκεί για την εκτέλεση των εργασιών αποκατάστασης των ζημιών.

Στις **9-7-2000** κατέρρευσε το **Δυτικό τμήμα του κρηπιδότοιχου** όπου πρυμνοδετούσαν τα πλοία, μήκους περίπου 20μ. και ένα δεύτερο περιστράφηκε, ενώ το υλικό της επίχωσης διέρρευσε προς την θάλασσα. Η **αιτία κατέρρευσης** ήταν η υποσκαφή που δημιούργησε η **δράση των προπελών των πλοίων ιδιαίτερα μεγάλης ισχύος**, τα οποία χρησιμοποιούσαν παρανόμως όλη την ισχύ τους για την αποκόλληση και την παραβολή τους χωρίς την χρήση αγκυρών και ρυμουλκών στο κρηπιδώμα, ιδίως κατά την χειμερινή περίοδο που έπνεαν ισχυροί βορειοδυτικοί άνεμοι και αφορμή δόθηκε από τον τρόπο αντιμετώπισης από τον ανάδοχο των εργασιών αποκατάσταση (προσβολή όλου του μετώπου, επιφόρτιση κρηπιδότοιχου

κλπ). Η επίδραση των προπελών των πλοίων είναι σημαντικό πρόβλημα στα λιμενικά έργα παγκοσμίως και έχουν γίνει πολλές ερευνητικές και θεωρητικές εργασίες για την αποφυγή των προβλημάτων που δημιουργούνται. Η **PIANC** (World Association for Waterborne Transport Infrastructure) έχει εκδώσει οδηγίες για τις υποσκαφές από προπέλες στα λιμενικά έργα (βλ. PIANC, 2015). Στην έκταση και εξάπλωση της υποσκαφής συνδέεται η **ποιότητα του πυθμένα**, όπου ιδιαίτερος στο Δυτικό τμήμα του κρηπιδότοιχου είχαν επικαθίσει φερτά υλικά λόγω της λειτουργίας του αγωγού της ΔΕΥΑΗ και τα οποία στο μεγαλύτερο μέρος τους δεν απομακρύνθηκαν από την περιοχή του έργου.

iv. Οι πραγματογνωμοσύνες και τα πορίσματα.

Μετά την κατάρρευση του δυτικού τμήματος του κρηπιδότοιχου Ι στις 9-7-2000, **διατάχθηκαν από τις διάφορες εμπλεκόμενες αρχές οι παρακάτω πραγματογνωμοσύνες :**

- Έκθεση **Πραγματογνωμοσύνης** καθ. ΕΜΠ κ. **Μουτζούρη Κων.** (Ιούλιος 2000), μετά από εντολή του Λιμενικού Ταμείου Ηρακλείου.
- Έκθεση **Πραγματογνωμοσύνης ΤΡΙΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ** (Αύγουστος 2000), μετά από εντολή του Αναδόχου του έργου.
- Έκθεση έκτακτης επιθεώρησης από το **Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων** (31-10-2000), μετά από εντολή του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε)
- **Δειγματοληπτικός Έλεγχος Ποιότητας** από τον **Ε.Σ.Π.ΕΛ.** (Ιούνιος 2001), μετά από εντολή του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.
- Έκθεση **Πραγματογνωμοσύνης** Λιμενολόγου Μηχανικού κ. **Δασκαλάκη Εμμ.**(Οκτώβριος 2001), μετά από εντολή του Γ' Ανακριτικού Τμήματος του Πρωτοδικείου Ηρακλείου.

Από τις παραπάνω εκθέσεις προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα – διαπιστώσεις :

- A. Ο **πυθμένας ήταν κακής ποιότητας** λόγω των υλών που συγκεντρώνονταν από τον εν λειτουργία αγωγό της ΔΕΥΑΗ. Σύμφωνα με γνωμοδότηση της καθηγήτριας του ΕΜΠ κας Λοίζου που δόθηκε στον Επιθεωρητή Δημοσίων Έργων, πυθμένες με οργανική ιλύ είναι άκρως ασταθείς και φορτίζουν με υψηλές πιέσεις τους κρηπιδότοιχους. Συνεπώς ήταν απαραίτητη η εξυγίανση του πυθμένα προ της κατασκευής του κρηπιδότοιχου σε πολύ ευρύτερη ζώνη από αυτή του αύλακα θεμελίωσης του. Επίσης και το υπόλοιπο κρηπίδωμα (κρηπιδότοιχος + ανακουφιστικό πρίσμα + ογκόλιθοι προστασίας ποδός + όπισθεν επιχωμάτιση) στεκόταν επί κακού υποστρώματος.
- B. Με την υπάρχουσα υποσκαφή, η οποία διαπιστώθηκε σε όλη την έκταση της τον Δεκέμβριο του 1999 με την αυτοψία δύτη, **έπρεπε άμεσα να γίνει επέμβαση στον κρηπιδότοιχο με έργα υποστηρίξεως.** Η καθυστέρηση στην λήψη απόφασης και έγκριση για παρέμβαση θα έπρεπε να είχε αποφευχθεί.

Είναι λογικό μια Λιμενική Επιτροπή ή μια Περιφέρεια να επιθυμεί να διαπιστώσει τα αίτια ενός εμφανισθέντος προβλήματος σε κάποιο νεοκατασκευασμένο έργο της και ενδεχομένως να αναζητήσει ευθύνες, όμως σε καμία περίπτωση δεν θα έπρεπε η αναζήτηση αυτή, η οποία είναι εκ των πραγμάτων πολύ χρονοβόρα, να καθίσταται αποτρεπτική στην άμεση επέμβαση στα έργα υποστηρίξεως για πρόληψη χειρότερων ζημιών. Η ζημιά διαπιστώθηκε τον Δεκέμβριο του 1999 με υποθαλάσσια αυτοψία, επιβεβαιώθηκε τον Απρίλιο του 2000 με μηχανήμα ROV του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) και στις 9-7-2000 έγινε η κατάρρευση, όπου και μέχρι και τότε δεν είχε ακόμη εγκριθεί από την Περιφέρεια Κρήτης η απόφαση της ΛΕΗ για την αποκατάσταση των Ζημιών με δωρεάν παροχή εργασιών από την ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ. Όπως αναφέρει στην έκθεση του ο Επιθεωρητής Δημοσίων Έργων κ. Καρούζος (σελ 38, Οκτώβριος 2000) «**Ο κρηπιδότοιχος με το βεβαρυμμένο ιστορικό του, έσπεκε τον Ιούλιο του 2000 στην θέση του από την φιλοτιμία του, το Κρητικό του πείσμα του και την τριβή μεταξύ διαδοχικών στηλών σκυροδέματος. Ήταν θέμα μια μικρής διαταραχής η ανατροπή του αρχικώς στο τμήμα με τις μεγαλύτερες υποσκαφές και την μεγαλύτερη πίεση από το στρώμα ιλύος**».

- C. Δεν τηρήθηκε η **προβλεπόμενη διαδικασία σύνταξης Μελετών Παράκτιων Λιμενικών Έργων** της Εγκυκλίου 37/95 του ΥΠΕΧΩΔΕ σύμφωνα με την οποία για την διασφάλιση της ποιότητας και της πληρότητας μιας Μελέτης Παράκτιου Λιμενικού Έργου, θα πρέπει η Μελέτη αυτή να βασίζεται σε πρόσφατες αποτυπώσεις (τοπογραφικές – βυθομετρικές – υποβρύχιες επιθεωρήσεις - καταγραφές κλπ), έρευνες (γεωτεχνικές – γεωλογικές – ιζηματομετρήσεις κλπ) και λήψη γνωμοδοτήσεων εκ μέρους των λοιπών συναρμόδιων φορέων (εν προκειμένου συνεργασία με την ΔΕΥΑΗ).
- D. Στα κατασκευαστικά σχέδια δεν συμπεριλήφθηκαν διατομές τουλάχιστον ανά 20μ που να βασίζονται σε πρόσφατες αποτυπώσεις του πυθμένα, με αποτέλεσμα **το ύψος του Προϋπολογισμού του έργου να υποεκτιμηθεί σημαντικά** και στην συνέχεια να ανατραπεί το Συμβατικό τεχνικό και οικονομικό αντικείμενο του έργου (2 ΑΠΕ και υπέρβαση κατά 46.251%).
- E. Η Μελέτη και τα τεύχη όπως συντάχθηκαν από την ΔΤΕ του ΛΤΗ δεν έπρεπε να εγκριθεί τόσο από την ΛΕΗ όσο και από την ΔΣΕ/ΠΚ, **αλλά έπρεπε να επιστραφούν στην ΔΤΕ** με τις κατάλληλες επισημάνσεις για την ανασύνταξη τους σύμφωνα με τα ισχύοντα περί συντάξεως μελετών Δημοσίων Έργων και ειδικότερα περί συντάξεως Παράκτιων Λιμενικών έργων.
- F. Όπως υποεκτιμήθηκε το ύψος του Προϋπολογισμού της Μελέτης, **οδήγησε στην ταύτιση της Επιτροπής του Διαγωνισμού(ΕΔ) και της Επιτροπής Εισήγησης για Ανάθεση (ΕΕΑ)**. Σύμφωνα με την Έκθεση του Επιθεωρητή Δημοσίων Έργων, αν είχε ορθά εκτιμηθεί ο Προϋπολογισμός, η επιτροπή ΕΕΑ θα ήταν διαφορετική από την ΕΔ και θα συμμετείχε σε αυτή και εκπρόσωπος του ΤΕΕ (τετραμελής). Επίσης στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι επειδή ο συναγωνισμός ήταν μικρός (δύο συμμετέχοντες) και η έκπτωση αρκετά μικρή (11.05%) **το έργο δεν θα έπρεπε να είχε να ανατεθεί** και θα έπρεπε να γίνει ξανά νέα διαγωνιστική διαδικασία.
- G. Στην Έκθεση του Επιθεωρητή Δημοσίων Έργων, αναφέρονται σειρά παρατηρήσεων για μη τήρηση εκ μέρους του Αναδόχου τα όσα αναφέρονται

στην **Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων** του Έργου (ΕΣΥ) και για τα οποία η Επίβλεψη του έργου **δεν προέβη σε παρατηρήσεις ή ακόμα σε επιβολή ποινών ή ποινικών ρητρών**, όπως θέματα για τις προτάσεις περί συμπλήρωσης ή βελτίωσης της Μελέτης, καθυστέρηση υποβολής του αρχικού Χρονοδιαγράμματος εκτέλεσης εργασιών και μη συμπλήρωσης του μετά την αύξηση του αντικειμένου του έργου, μη υποβολής για έγκριση των βυθομετρικών στοιχείων στην Προϊσταμένη Αρχή κλπ.

- H. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία επέτρεψε στον Ανάδοχο **να ολοκληρώσει την εκσκαφή του αύλακα θεμελίωσης στα -10.00μ αντί των -8.50μ της Μελέτης**, ανατρέποντας με αυτό τον τρόπο την Μελέτη και επιφέροντας πλήθος τροποποιήσεων (πάχος στρώσης, ανακουφιστικό πρίσμα κλ) ενεργώντας χωρίς την έγκριση των αρμοδίων, ενώ οι εργασίες εκσκαφής του αύλακα δεν έπρεπε να ξεκινήσουν **πριν από την εκτροπή του αγωγού της ΔΕΥΑΗ ή ακόμη πριν την διακοπή της λειτουργίας του**, όπως είχε ζητήσει η ΔΤΕ του ΛΤΗ από την ΔΕΥΑΗ. Επίσης και στα -10.00μ δεν αποσαφηνίσθηκε αν είχε απομακρυνθεί από τον αύλακα θεμελίωσης πλήρως η ιλύς. Όπως αναγράφεται στο Ημερολόγιο του Έργου, μετά την εκσκαφή του αύλακα θεμελίωσης, ο Ανάδοχος άφησε να περάσουν 35 ημέρες για να προβεί στην τοποθέτηση λιθορριπών στρώσης έδρασης κρηπιδοτοίχου και ενώ ο αγωγός λυμάτων συνέχιζε να ρέει λάσπη, γεγονός που συνηγορεί στο ότι μέρος του αύλακα είχε επιχωθεί με ιλύ και λύματα. Το ίδιο συνέβη και με τους ΤΟ ποδός, οπότε πιθανώς και αυτοί να επικάθισαν σε στρώμα ιλύος και λάσπης. Από το Ημερολόγιο επίσης προκύπτει ότι από τις 33 στήλες ΤΟ του κρηπιδότοιχου, επιφορτίστηκαν μόνο οι 5 σε αντίθεση με τα όσα αναφερόταν στην ΕΣΥ για πλήρη επιφόρτιση όλων των στηλών των ΤΟ.
- I. Η βλάβη παρουσιάστηκε στο έργο για πρώτη φορά μόλις 1 ½ χρόνο περίπου από την λειτουργία του, περί τον Σεπτέμβριο του 1999 και πριν την δρομολόγηση του ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ και αφορούσε **καθίζηση 0.30μ σε μία επιφάνεια 15.0μ*5.0μ σε επαφή με το ανακουφιστικό πρίσμα στην περιοχή εκβολής του αγωγού της ΔΕΥΑΗ**, στο σημείο που τοποθετείτο ο καταπέλτης των πλοίων. Η αρχική έρευνα με εκσκαφή μέχρι την στάθμη +0.00 δεν κρίνεται επαρκής, διότι η καθίζηση 30εκ σε ένα νέο έργο έπρεπε να αποτελέσει σοβαρή ένδειξη ύπαρξης μεγαλύτερης βλάβης και να μην αποδοθεί μόνο στις φορτοεκφορτώσεις των βαρέων οχημάτων στα πλοία μέσω του καταπέλτη. **Η υποχώρηση 22.5μ³ έξαλων επιχώσεων έπρεπε να προβληματίσει αρκούντως Ανάδοχο και επιβλέπουσα Υπηρεσία του έργου και να αναρωτηθούν που πήγαν αυτά** και συνεπώς θα έπρεπε άμεσα να προχωρήσουν στην προσωρινή διακοπή της χρήσης του κρηπιδώματος σε συνεργασία με το Κεντρικό Λιμεναρχείο Ηρακλείου (ΚΛΗ) και να γίνει άμεση υποβρύχια επιθεώρηση με δύτη. Αντί αυτού έγιναν τοπικές αποκαταστάσεις και τον Οκτώβριο του 1999 ξεκίνησε η χρήση του κρηπιδώματος από το ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, ενώ πολύ μεγαλύτερου πλοίου της ΑΝΕΚ σε σχέση με το ΡΕΘΥΜΝΟ και το ΑΠΤΕΡΑ που το χρησιμοποιήσουν μέχρι τότε και παρά το ότι οι καθιζήσεις συνεχιζόταν **μόλις τον Δεκέμβριο του 1999 έγινε η πρώτη υποθαλάσσια αυτοψία με δύτη**.
- J. Μετά την διαπίστωση των υποσκαφών, η Διευθύνουσα Υπηρεσία έπρεπε αντί να ζητήσει στις 12-1-2020 από την ΛΕΗ διάθεση πίστωσης για την

αποκατάσταση των ζημιών, να εκδώσει **Ειδική Διαταγή στον Ανάδοχο** (το έργο δεν είχε παραληφθεί και ήταν στην περίοδο συντήρησης του από τον Ανάδοχο) για άμεση αποκατάσταση των βλαβών.

- K. Σύμφωνα με Πραγματογνωμοσύνη του καθ. του ΕΜΠ κ. **Μουτζούρη** που έγινε με εντολή του ΑΤΗ (Ιούλιος 2020) **το βάθος θεμελίωσης του Κρηπιδότοιχου στα -8.00μ ήταν επαρκές** με βασική προϋπόθεση ότι κατά την παραβολή και αποκόλληση των πλοίων από το κρηπίδωμα θα γίνεται χωρίς την χρήση των μηχανών τους. Επίσης **το κρηπίδωμα (κρηπιδότοιχος, ανακουφιστικό πρίσμα, επίχωση, πλάκες ποδός) στεκόταν επί κακού υποστρώματος, ενώ οι σπηλαιώσεις προήλθαν από την δράση των ελίκων των πλοίων** και η αιτία κατάρρευσης ήταν οι **αυξημένες πιέσεις που εξασκήθηκαν στο κρηπίδωμα από το στρώμα ιλύος πυθμένα που φορτίστηκε από την επίχωση και το ανακουφιστικό πρίσμα. Η ψευδής ή ασταθής ισορροπία και η ανατροπή ήταν θέμα μιας μικρής διαταραχής**, αρχικώς στο τμήμα με τις μεγαλύτερες υποσκαφές και την μεγαλύτερη πίεση από το στρώμα ιλύος. Η διαταραχή μπορεί να προέκυψε από το προσδέσαν πλοίο σε πλησίον θέση την ημέρα της κατάρρευσης ή οποιοσδήποτε μικροδόνηση ή φόρτιση στο ανακουφιστικό πρίσμα ή όπισθεν αυτού στο καταρρεύσαν τμήμα.
- L. Σύμφωνα με Πραγματογνωμοσύνη του Μελετητικού Γραφείου **ΤΡΙΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ** (Αύγουστος 2020) που έγινε με εντολή του αναδόχου, η κύρια αιτία κατάρρευσης ήταν **οι εκτεταμένες υποσκαφές από την δράση των ελίκων των πλοίων**, ενώ σημαντικός παράγοντας που επέδρασε στην εμφάνιση και στην έκταση της αστοχίας και λειτούργησε ως αφορμή ήταν **η θεμελίωση της επίχωσης και του ανακουφιστικού πρίσματος επί ιλύος**. Τέλος σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε **η επί 8μηνο καθυστέρηση λήψης μέτρων αποκατάστασης της προ της καταρρεύσεως βλάβης**.
- M. Η Περιφέρεια Κρήτης με το με αρ. πρωτ. 444/21-7-2000 έγγραφό της, απέστειλε Τεχνική Έκθεση Σύνθεσης του υλικού του **ανακουφιστικού πρίσματος** βάσει δύο τομών που διενήργησε παρουσία του Αναδόχου, από την οποία προκύπτει ότι **μόνο το 8% του υλικού ανταποκρίνεται στο προβλεπόμενο από την Μελέτη**.
- N. Η εμπιστευτική έκθεση του Επιθεωρητή Δημοσίων Έργων κατέληγε : α) **να διενεργηθούν ποιοτικοί και ποσοτικοί έλεγχοι των υλικών και των εργασιών του έργου από τον ΕΣΠΕΛ**, β) να διενεργηθεί **Ένορκη Διοικητική Εξέταση (ΕΔΕ)** για τους εμπλεκόμενους και να εξετασθεί μετά τα αποτελέσματα του ΕΣΠΕΛ **αν απαιτείται και δικαστική έρευνα** και γ) να διακοπούν άμεσα οι εργασίες και διαδικασίες επί του έργου μέχρι την ολοκλήρωση των ενεργειών α και β.

v. Η παραγγελία της Ανακρίτριας. Η Πραγματογνωμοσύνη του κ. Δασκαλάκη

Με την με αρ. 319/2001 η Ανακρίτρια του Γ' Ανακριτικού Τμήματος του Πρωτοδικείου Ηρακλείου, ανέθεσε στον Λιμενολόγο Μηχανικό κ. Εμμ. Δασκαλάκη σύνταξη Πραγματογνωμοσύνης για «**την εξακρίβωση των αιτιών και του τρόπου κατάρρευσης το δυτικού τμήματος του νεοκατασκευασθέντος κρηπιδώματος και να ελεγχθεί η επάρκεια της διατομής του κρηπιδότοιχου**». Η Πραγματογνωμοσύνη αυτή ήταν και η τελευταία σε χρονική σειρά που αφορούσε το συγκεκριμένο έργο και συμπεριέλαβε και τα αποτελέσματα του ελέγχου του ΕΣΠΕΛ (Ειδικός Σύμβουλος Ποιοτικού Ελέγχου Ιούνιος 2001). Αξίζει εδώ να σημειωθεί, ότι στην αρχική Μελέτη αναφέρεται ότι το βάθος θεμελίωσης του κρηπιδότοιχου (-8.00μ) επιλέχθηκε σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στα βιβλία περί Λιμενικών Έργων που είχε συγγράψει ο κ. Δασκαλάκης. Τα βασικά σημεία – συμπεράσματα αυτής της Πραγματογνωμοσύνης είναι τα παρακάτω :

- A. Η Μελέτη δεν περιείχε κανένα στατικό υπολογισμό. Έγιναν από τον κ. Δασκαλάκη υπολογισμοί με βάση τα στοιχεία τόσο της αρχικής Μελέτης όσο και των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τους μετέπειτα ελέγχους και διαπιστώθηκε ότι **χωρίς σεισμό ο κρηπιδότοιχος είναι ΕΥΣΤΑΘΗΣ και ΑΣΦΑΛΗΣ**. Διαπιστώθηκε ότι **με σεισμό ο κρηπιδότοιχος ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΥΣΤΑΘΗΣ** και θα κινδυνεύει να καταστραφεί γιατί δεν διαθέτει την απαιτούμενη Στατική επάρκεια έναντι Ανατροπής, Ολίσθησης και Στήριξης.
- B. Η Μελέτη του έργου **ΔΕΝ ΔΙΕΘΕΤΕ ισχυρό σύστημα προστασία της βάσης έδρασης και θεμελίωσης του κρηπιδότοιχου** για την περίπτωση εξυπηρέτησης Ο/Ε πλοίων, όπου η λειτουργία των ελίκων προκαλεί διαβρωτικές δυνάμεις από τον στροβιλισμό των θαλάσσιων μαζών. Η πλάκα ποδός που τοποθετήθηκε από την Μελέτη αποδείχθηκε εντελώς ανεπαρκής.
- C. **ΑΤΥΧΗΣ η επιλογή του βάθους των -8.0μ για να εδρασθεί ο κρηπιδότοιχος**, καθόσον μείωνε το βάθος της Νηοδόχου κατά 2μ (-10μ). Στην συνέχεια μετά την έναρξη της κατασκευής, η υπερύψωση κατά 2μ της βάσης θεμελίωσης (από -8μ σε -10μ λόγω της ιλύος) εξέθεσε σε άμεσο κίνδυνο διάβρωσης και υποσκαφής τόσο την λιμενολεκάνη της Νηοδόχου II, κυρίως όμως την ίδια τη βάση θεμελίωσης από τους στρόβιλους των θαλάσσιων μαζών που δημιουργούν οι έλικες των πλοίων καθώς δεν προβλεπόταν κανένα σύστημα προστασίας.
- D. Η Μελέτη δεν ασχολήθηκε καθόλου με το θέμα **ΔΙΑΝΟΙΞΗΣ του αύλακα θεμελίωσης**, μια σημαντικότερη εργασία που αφορά κύρια την ΑΣΦΑΛΕΙΑ του ΕΡΓΟΥ, αν και ήταν γνωστό ότι αυτή θα γινόταν σε προσχωσιγενές στρώμα που δημιουργήθηκε από φερτά υλικά (ιλύς, άργιλος, άμμος, βοθρολύμματα) που μετέφερε ο οχετός της ΔΕΥΑΗ που έκβαλε στην Νηοδόχου κατασκευής του έργου και το μόνο που αναφερόταν στην ΕΣΥ ήταν να γενικά και αόριστα γίνει απομάκρυνση των ιζημάτων μέχρι την στάθμη του υγιούς πυθμένα και κατασκευή πρίσματος λιθορριπών μέχρι την στάθμη θεμελίωσης των ογκολίθων στα -8.0μ.

- Ε. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ** : Ο κρηπιδότοιχος υποσκάφθηκε και σπηλαιώθηκε από αίτια οφειλόμενα **ΜΟΝΟ στις διαβρωτικές στροβιλώδεις δράσεις των θαλάσσιων μαζών**, που δημιουργεί η λειτουργία των ελικών των Ο/Ε πλοίων κατά τις διαδικασίες προσέγγισης και αναχώρησης αυτών. Και αυτό γιατί το σημαντικότερο και επικίνδυνο αυτό στοιχείο αγνοήθηκε σχεδόν παντελώς και δεν ελήφθη υπόψη κατά την σύνταξη της Μελέτης αλλά και την εκτέλεση του έργου. Συνεπώς αν είχε μελετηθεί και είχε κατασκευασθεί ένα ισχυρό κατάλληλο σύστημα προστασίας, όπως απαιτείται, ουδεμία υποσκαφή θα συνέβαινε. **Αλλά και αφού έγινε η σπηλαίωση, εάν αμέσως προέβαιναν στην υποθεμελίωση του, ο κρηπιδότοιχος δεν θα κατέρρευε. ΠΛΗΡΗΣ ΑΓΝΟΙΑ, ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ και ΑΜΕΛΕΙΑ.**
- Φ. Η σπηλαίωση (ελάττωμα κατά τον Νόμο των Δημοσίων Έργων) του κρηπιδότοιχου ανακαλύφθηκε στις 6-12-1999. Την ημερομηνία αυτή το έργο **δε είχε ΟΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΗΦΘΕΙ** ακόμη και σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 1418/1984 «**ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ**» φέρει ο Ανάδοχος. Συνεπώς στην περίπτωση αυτή επιβαλλόταν να εφαρμοσθεί για την **ΑΜΕΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΟΣ** το άρθρο 46 παρ. 3 του ΠΔ 609/1985 βάσει του οποίου η Διευθύνουσα Υπηρεσία του έργου οφείλει να αποστείλει αμέσως στον Ανάδοχο **ΕΔΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ** με τον χαρακτηρισμό του ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΟΣ ως **ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ** και ο Ανάδοχος είναι υποχρεωμένος αμέσως να προβεί σε αποκατάσταση του ελαττώματος, με τις οδηγίες της επίβλεψης. Αντί αυτού ακολουθήθηκε ο δρόμος περί έγκρισης νέας πίστωσης από την ΛΕΗ και την Προϊσταμένη Αρχή και ενώ το θέμα **ΑΠΑΙΤΟΥΣΕ ΑΜΕΣΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ**, περιτλέχθηκε σε **ΑΤΕΡΜΟΝΕΣ ΑΝΕΥΘΥΝΟΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ και ΑΤΥΧΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ** καθώς και σε **ΕΞΩΝΟΜΟΣΥΜΒΑΤΙΚΑ ΠΑΖΑΡΕΜΑΤΑ** μέχρι που ο κρηπιδότοιχος κατέρρευσε.

Πρωτοδικείου Ηρακλείου, απαγγέλθηκαν κατηγορίες σε στελέχη του Αναδόχου και της Επιβλέπουσας Υπηρεσίας (ΛΤΗ) (Εικ. 14) που αφορούσαν τα αδικήματα :

- A. Της παρακώλυσης θαλάσσιων συγκοινωνιών (Κακούργημα).
- B. Της διατάραξης της ασφάλειας της υδάτινης συγκοινωνίας (Κακούργημα).
- C. Της παράβασης των κανόνων οικοδομικής (Πλημμέλημα).
- D. Της παράβασης καθήκοντος (Πλημμέλημα για τους υπαλλήλους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας).

Η δίκη έγινε στις 16-3-2000 στο Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων Χανίων όπου προέκυψαν τα παρακάτω :

- Ο Προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και ο Ανάδοχος του έργου παρουσίασαν έγγραφα από τα οποία προέκυψε η έγκαιρη ενημέρωση της Λιμενικής Επιτροπής για τα προβλήματα σπηλαιώσεων και την επικινδυνότητα της προβλήτας.
- Ο καθηγητής του ΕΜΠ και Μουτζούρης, κατέθεσε ότι οι σπηλαιώσεις προκλήθηκαν από την προπέλα του πλοίου Βενιζέλος και ότι αντίστοιχα προβλήματα παρουσιάστηκαν και στα άλλα λιμάνια που «πιάνει» το εν λόγω πλοίο. Ανάφερε ακόμα ότι τα συγκεκριμένα πλοία πρέπει να εισέρχονται στα λιμάνια με ρυμουλκό γιατί η προπέλα τους είναι καταστροφική για όλα τα λιμενικά έργα.
- Η πραγματογνωμοσύνη που διέταξε η ανακρίτρια και ανατέθηκε στον κ. Δασκαλάκη έδειξε ότι τα υλικά θεμελίωσης ήταν κατάλληλα ενώ ο μάρτυρας μηχανικός της Περιφέρειας κ.Κασωτάκης, κατέθεσε ότι το δείγμα που είχε λάβει η επιτροπή που συνέστησε η Περιφέρεια, δεν ελήφθη με κατάλληλο τρόπο με αποτέλεσμα να διαπιστωθεί λανθασμένα ότι είχε χρησιμοποιηθεί μόνο το 8% των υλικών.
- Ο Προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, ζήτησε νόμιμα, στις 12-1-2000, επιπλέον 42 εκατομμύρια δραχμές για το έργο για την αποκατάσταση των ζημιών , αφού είχε μεν δοθεί σε χρήση, δεν είχε όμως παραδοθεί επίσημα με πρωτόκολλο.
- Σε σχέση με την μελέτη που συνέταξε ο ίδιος και είχε αδυναμίες, υποστήριξε ότι βασίστηκε σε προμελέτη που είχε εκπονήσει μελετητικό γραφείο ειδικευμένο στα λιμενικά έργα.

Ο **εισαγγελέας της έδρας** πρότεινε την απαλλαγή όλων από όλα τα αδικήματα εκτός από την παράβαση των κανόνων οικοδομικής αλλά από αμέλεια.

Το δικαστήριο τους αθώωσε από όλα τα αδικήματα. Ειδικότερα για αυτά που αφορούσαν την ασφάλεια της συγκοινωνίας έκρινε ότι δεν μπορούσε να στοιχειοθετηθεί γιατί η προβλήτα ήταν εκτός λειτουργίας και βρισκόταν υπό επισκευή.

e. Η Νομοθεσία Δημοσίων Έργων και το Λιμάνι Ηρακλείου

Μελετώντας τα αποτελέσματα των Πραγματογνωμοσυνών και των Εκθέσεων που συντάχθηκαν αμέσως μετά την μερική κατάρρευση του κρηπιδότοιχου στην Νηοδόχο II του Λιμένος Ηρακλείου σε σχέση με την κείμενη Νομοθεσία περί Δημοσίων Έργων, μπορούμε να σημειώσουμε τα παρακάτω :

1. Το έργο μελετήθηκε, δημοπρατήθηκε και κατασκευάστηκε βάσει των Ν1418/84, ΠΔ 609/85 και Ν2229/94. Βασικό σημείο σε κάθε έργο είναι η **Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων**. Σύμφωνα με το ΠΔ 171/87 Άρθρο 4 : Τεύχη Δημοπράτησης «Αν στη διακήρυξη δεν ορίζεται η σειρά ισχύος των συμβατικών τευχών και σχεδίων, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Π.Δ. 609/85 (ΦΕΚ Α' 223), αυτά ισχύουν κατά σειρά ως εξής: α) Διακήρυξη β) Τιμολόγιο γ) Προϋπολογισμός δ) **Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΕΣΥ)** ε) Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων στ) Τεχνική περιγραφή του έργου και σχέδια μελέτης.
2. Στο άρθρο Α-11 της ΕΣΥ του έργου αναφέρεται «Αν κατά την εκτέλεση του έργου και μέχρι την περαίωση του αποδειχθούν με αναμφισβήτητα στοιχεία, **σφάλματα στην μελέτη**, υποχρεούται ο Ανάδοχος να υποβάλλει τις αναθεωρητικές του προτάσεις εγκαίρως και στις προθεσμίες που ισχύουν. Ο **Ανάδοχος απαλλάσσεται της ευθύνης του** μόνο στην περίπτωση κατά την οποία είχε υποδείξει εγγράφως στην Διευθύνουσα Υπηρεσία τα τυχόν σφάλματα της μελέτης, ή τα ληπτέα μέτρα για την αποφυγή μελλοντικών ζημιών, πλην όμως η Υπηρεσία δεν έπραξε τίποτα, αλλά αντιθέτως και παρά τις αντιρρήσεις του **τον διέταξε εγγράφως να συνεχίσει τις εργασίες**. Εφόσον προταθούν τροποποιήσεις, συμπληρώσεις ή βελτιώσεις των εγκεκριμένων μελετών, θα καλείται υποχρεωτικώς ο Μελετητής που τις συνέταξε προκειμένου να διατυπώσει τις απόψεις του και θα ακολουθούνται οι κείμενες διατάξεις. Σε περίπτωση που διατυπωθούν **ευθύνες του Μελετητή**, θα εφαρμόζονται τα οριζόμενα στο άρθρο 30 του ΠΔ 609/85 όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει με τον Ν2229/94, του ΠΔ 368/94 και του Ν2372/96. Το ίδιο θα ισχύει και στις περιπτώσεις που κατά την διάρκεια του έργου διαπιστωθούν μεγάλες αποκλίσεις από τις ποσότητες των εργασιών της εγκεκριμένης μελέτης. Εφόσον κριθούν αναγκαίες βελτιώσεις εγκεκριμένων μελετών, αυτές θα εγκρίνονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 6 του άρθρου 1 του Ν2229/94 (**Απαιτείται Απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου**). Στο συγκεκριμένο έργο, αμέσως μετά την υπογραφή της αρχικής Σύμβασης και την λήψη των αρχικών βυθομετρικών στοιχείων, ο Ανάδοχος με έγγραφό του ζήτησε από την Διευθύνουσα Υπηρεσία την άμεση έγκριση **απομάκρυνσης μάζας πάχους τουλάχιστον 2.0μ που θεώρησε ότι ήταν αναγκαία και επιβεβλημένη για την συνέχιση του έργου**. Στις 28-7-1997 το αίτημα του Αναδόχου παραπέμπεται με θετική εισήγηση του Προϊσταμένου της ΔΤΕ στην ΛΕΗ, η οποία αποφασίζει κατά πλειοψηφία με την με αρ. 238/97 Πράξη της να

εγκρίνει την απομάκρυνση της ιλύος στον αύλακα θεμελίωσης του κρηπιδότοιχου, όχι όμως και στην περιοχή των επιχώσεων όπισθεν του τοίχου, όπου έκρινε ότι δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο **Επιθεωρητής Δημοσίων Έργων** στην έκθεση του (σελ. 18) αναφέρει : «Η ΔΤΥ/ΛΤΗ όφειλε να μην προωθήσει το αίτημα του αναδόχου, αλλά να του συστήσει εγγράφως καταρχήν να απευθυνθεί στο ΚΕΔΕ ή άλλο εγκεκριμένο εργαστήριο, για τον προσδιορισμό του βάρους πέρατος της ιλύος και στην συνέχεια να επανέλθει με τα συγκεκριμένα στοιχεία της έρευνας ως και με τεχνικοοικονομικά στοιχεία τροποποίησης της Μελέτης. Όπως προωθήθηκε το αίτημα του Αναδόχου δεν παρείχε σαφή και πλήρη εικόνα του προβλήματος και δεν έπεισε την ΛΕΗ για την τεχνική αναγκαιότητα και την υποχρεωτική αποδοχή συγκεκριμένης επιπρόσθετης δαπάνης ή αναγκαστική διάλυση της εργολαβίας. **Η διάλυση της εργολαβίας ήταν η μόνη δυνατή λύση, καθόσον το πρόβλημα δεν μπορεί νομικά να ενταχθεί στις ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ**».

3. Είναι λοιπόν προφανές ότι εδώ καταστρατηγήθηκε από την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Λιμενικού Ταμείου Ηρακλείου, ως Διευθύνουσα Υπηρεσία του έργου, η κείμενη Νομοθεσία, διότι η ύπαρξη τόσης μεγάλης ποσότητας ιλύος **ουσιαστικά τροποποιούσε την αρχική Μελέτη** και σύμφωνα με τον Ν2229/1994 : «Για την **τροποποίηση της μελέτης**, μετά την υπογραφή της σύμβασης κατασκευής του έργου, απαιτείται απόφαση της προϊσταμένης αρχής, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου κατασκευών». Μάλιστα στην παρ. 3 του άρθρου 8 του ΠΔ 23/93 (Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας για τα Δημόσια Έργα προς τις διατάξεις των οδηγιών 71/304, 71/305, 78/669, 89/440 και 89/665 της ΕΟΚ) αναφέρεται «δ. Για τις συμπληρωματικές εργασίες που δεν περιλαμβάνονταν στο αρχικό ανατεθέν έργο ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και οι **οποίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω απροβλέπτων περιστάσεων κατά την εκτέλεση του έργου** όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον εργολήπτη που εκτελεί το αρχικό έργο», ενώ στην εγκύκλιο 43 του ΥΠΕΧΩΔΕ (Δ17/102/ΦΝ/380/9.10.95) αναφέρεται ότι οι απρόβλεπτες περιστάσεις του ΠΔ 23/93 αφορά «**γεγονότα ή καταστάσεις που δεν προϋπήρχαν της ανάθεσης του αρχικού έργου ή αυτές δεν κατέστη δυνατόν να επισημανθούν και να ενταχθούν στο τεχνικό αντικείμενο του αρχικού έργου, αν και τηρήθηκαν οι ισχύουσες διατάξεις για την εκπόνηση των μελετών και διεξαγωγής αναγκαίων ερευνών και καταβλήθηκε η ενδεδειγμένη επιμέλεια και προσοχή**». Η Συμπληρωματική Σύμβαση που υπεγράφη με τον Ανάδοχο (10-2-1998) αύξησε το οικονομικό αντικείμενο του έργου κατά 82.000.000δρχ με ΦΠΑ με μία υπέρβαση του αρχικού συμβατικού αντικειμένου κατά 46.251%(<50%) και αφορούσε αυξήσεις ποσοτήτων εκσκαφών αύλακα κατά 2μ (από -8.0μ σε -10μ για απομάκρυνση της ιλύος και εξυγίανση του πυθμένα

έδρασης με στρώση αμμοχάλικου πάχους 2μ. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί η καταστρατήγηση της Νομοθεσίας που αναφέρει ότι **θα έπρεπε για την τροποποίηση της Μελέτης να ζητηθεί η γνώμη του αρμόδιου Τεχνικού Συμβουλίου, κάτι το οποίο δεν έγινε.**

4. Συνεπώς το βασικό στοιχείο ήταν το γεγονός ότι **στην Μελέτη που συντάχθηκε από την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του ΛΤΗ, δεν έγινε έρευνα για το υλικό του πυθμένα στην περιοχή εκτέλεσης του έργου, όπου ήταν γνωστό ότι επί χρόνια εκβάλλει αποχευτικός αγωγός της ΔΕΥΑΗ και υπάρχει μεγάλη εναπόθεση ακατάλληλου υλικού για εκτέλεση Λιμενικού έργου και η απομάκρυνση του οποίου στο σύνολο του έπρεπε να είχε προβλεφθεί στην εκπονηθήσα μελέτη. Μάλιστα γεννάει ερωτηματικά το γεγονός ότι ο Ανάδοχος αμέσως μετά την εγκατάσταση του έθεσε θέμα για την απομάκρυνση αυτού του υλικού. Εδώ λοιπόν τίθεται ευθέως θέμα ευθυνών Μελετητή, που όμως ήταν ή ίδια η Διευθύνουσα Υπηρεσία του ΛΤΗ, η οποία θα έπρεπε να κινήσει διαδικασίες εναντίον του εαυτού της !!!.**
5. Με βάσει τα παραπάνω εφόσον η ύπαρξη της ιλύος άλλαζε την φύση του έργου και τελικά ήταν σύμφωνα και με τα πορίσματα και ένας από τους σημαντικούς λόγους της κατάρρευσης του κρηπιδότοιχου, **θα έπρεπε να γίνει διάλυση της σύμβασης** σύμφωνα με τα όσα προβλεπόταν στο άρθρο 9 του Ν1418/1984 με απόδοσης ευθυνών στον Μελετητή του έργου, ήτοι στον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Τεχνικών έργων του ΛΤΗ.
6. Όσο αφορά την πορεία του έργου μετά την ολοκλήρωση του και την αποκάλυψη των υποσκαφών, έγιναν τραγικά λάθη τόσο από την Διευθύνουσα Υπηρεσία όσο και από την Λιμενική Επιτροπή του Λιμενικού Ταμείου Ηρακλείου. Εφόσον το έργο δεν είχε παραληφθεί σύμφωνα με τα όσα αναφέρονταν στο άρθρο 11 του Ν1418/84, **την ευθύνη συντήρησης του έργου την είχε ο Ανάδοχος**, ενώ βάσει του Άρθρο 7 παρ. 1 του ίδιου Νόμου «"Υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, έκπτωση του αναδόχου, ελαττώματα του έργου, κίνδυνος του έργου" : παρ. 1. «Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να κατασκευάσει το έργο κατά τους όρους της σύμβασης και τις σύμφωνες προς αυτή και το νόμο έγγραφες εντολές του φορέα κατασκευής του έργου. Ο ανάδοχος που δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος», ενώ στην παρ. 3 αναφέρεται «Ο ανάδοχος υποχρεούται να διορθώσει μέσα σε οριζόμενη απ'τον φορέα κατασκευής εύλογη προθεσμία **τα ελαττώματα του έργου, που θα διαπιστωθούν κατά τη διάρκεια της κατασκευής και μέχρι την οριστική παραλαβή.** Αν η προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη, ο φορέας κατασκευής του έργου μπορεί να εκτελέσει τη διόρθωση σε βάρος του αναδόχου με οποιονδήποτε τρόπο, με την επιφύλαξη πάντοτε του δικαιώματός του να κηρύξει τον ανάδοχο έκπτωτο», Συνεπώς **έπρεπε η Διευθύνουσα Υπηρεσία να δώσει εντολή (ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ) στον Ανάδοχο άμεσης αποκατάστασης των βλαβών, ο δε Ανάδοχος θα έπρεπε με βάσει αυτή την εντολή να αποκαταστήσει τις ζημιές και μετά να**

διεκδικήσει τυχόν αποζημίωση αν οι βλάβες οφειλόταν σε λάθη της μελέτης του έργου.

7. Ένα επίσης σημαντικό θέμα που προέκυψε από την μελέτη αυτού του έργου, ήταν **η συμβολή της Λιμενικής Επιτροπής στην πορεία του** και ειδικά στην Απόφαση της για μη έγκριση διάθεσης ποσού για την απομάκρυνση του συνόλου της ιλύος από την περιοχή του έργου, όταν τέθηκε το θέμα στην έναρξη της εργολαβίας.
8. Το βασικό στην όλη υπόθεση **όσο αφορά το Δικαστικό θέμα** που ακολούθησε της κατάρρευσής ήταν το γεγονός ότι ο Προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και ο Ανάδοχος είχαν προβεί έγκαιρα στην ενημέρωση της Λιμενικής Επιτροπής για τα προβλήματα σπηλαιώσεων και την επικινδυνότητα της προβλήτας, γεγονός που οδήγησε στην αθώωση τους στο 3μελές Εφετείο Κακουργημάτων στα Χανιά, όσο αφορά **τα κακουργήματα** για παρακώλυση της θαλάσσιας συγκοινωνίας και της διατάραξης της ασφάλειας της υδάτινης συγκοινωνίας.

Ένα βασικό λοιπόν θέμα που προκύπτει από το έργο αυτό στο Λιμάνι του Ηρακλείου, είναι η περίπτωση όπου **ο Μελετητής του έργου είναι συγχρόνως και η Διευθύνουσα Υπηρεσία Κατασκευής του έργου.** Στην συγκεκριμένη περίπτωση αυτό αποδείχθηκε μοιραίο καθόσον οι δύο αυτές έννοιες συγκρούστηκαν κατά την εξέλιξη του έργου με αποτέλεσμα να μην γίνουν οι σωστές ενέργειες τις κρίσιμες στιγμές, καθόσον **για τις παραλήψεις του Μελετητή θα έπρεπε να γίνει εισήγηση από την Διευθύνουσα Υπηρεσία για την απόδοση ευθυνών.**

6. Προβλήματα

Τα Δημόσια Έργα και ιδιαίτερα τα Δημόσια Λιμενικά Έργα, είναι έργα δύσκολα σε όλες τις φάσεις που τα διέπουν, από το στάδιο του σχεδιασμού τους έως την υλοποίηση τους και την παραλαβή τους και **θα πρέπει να ακολουθούν σε όλα αυτά τα στάδια την Κείμενη Νομοθεσία, τα Τεχνικά Πρότυπα που έχουν θεσπιστεί από το Κράτος και τις Εγκυκλίους των αρμόδιων Υπουργείων.**

Στα **Λιμενικά Έργα**, στην φάση σχεδιασμού τους, πρέπει να ληφθεί υπόψη ένα πολύ μεγάλο σύνολο παραγόντων και να ληφθεί υπόψη μια πολύ μεγάλη έκταση γύρω από την περιοχή του έργου, καθώς μια τοπική επέμβαση μπορεί να επηρεάσει την ακτογραμμή, όπως για παράδειγμα η κατασκευή ενός λιμένα μπορεί να προκαλέσει προσχώσεις ή διαβρώσεις στην γειτνιάζουσα ακτογραμμή. Παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι μεταξύ άλλων, τα κυματικά και ανεμολογικά δεδομένα της περιοχής, ο συντελεστής σεισμικής δόνησης, τα εδαφικά χαρακτηριστικά, η παλίρροια, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που μπορεί να προκαλέσει το έργο στην περιοχή, η συγκοινωνιακή σύνεση του έργου με την ενδοχώρα κλπ.

Η Νομοθεσία που διέπει τα Δημόσια Έργα, έχει σήμερα πλέον εναρμονιστεί με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και ακολουθεί πιστά όλες της τροποποιήσεις που γίνονται στα πλαίσια της Κοινωνικής Πολιτικής. Οι Συμβάσεις πλέον των Έργων σε όλα τα στάδια τους, από την Δημοπράτηση τους μέχρι και την Παραλαβή τους, ακολουθούν ξεκάθαρους κανόνες και έχουν εξαλειφθεί παθογένειες του παρελθόντος.

Ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι Τεχνικές Υπηρεσίες των Φορέων σχεδιασμού και υλοποίησης των Δημόσιων Έργων, είναι **οι Ποινικές Ευθύνες** που αποδίδονται στα στελέχη τους για παραλείψεις στην εκτέλεση των καθηκόντων τους, όπως αυτές περιγράφονται στην Κείμενη Νομοθεσία. Και οι παραλείψεις αυτές στην πλειονότητα τους καταγράφονται όταν συμβεί μια αστοχία σε ένα έργο είτε κατά την φάση της κατασκευής του, είτε στην φάση της λειτουργίας του. Συνήθως όταν ένα έργο ολοκληρωθεί και λειτουργεί χωρίς προβλήματα, κανένας δεν θα ασχοληθεί με τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν στα διάφορα στάδια της υλοποίησης του. Όταν όμως συμβεί ζημιά στο έργο, τότε “θα ψαχθεί” η κάθε λεπτομέρεια του έργου, από το πως έγινε η Μελέτη και τις στοιχεία και παραδοχές ελήφθησαν υπόψη, μέχρι τα Ημερολόγια του έργου, τα Χρονοδιαγράμματα, τις δοκιμές που έγιναν, τους Ανακεφαλαιωτικούς Πίνακες και τις Συμπληρωματικές Συμβάσεις, τα Πρωτόκολλα Παραλαβής Αφανών Εργασιών, τις Πιστοποιήσεις, τις Παρατάσεις της χρονικής περάτωσης των εργασιών και γενικά όλα τα συμβατικά στοιχεία του έργου όπως αυτά περιγράφονται στις σχετικές Νομοθεσίες.

Τα θέματα αυτά μεγεθύνθηκαν τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα με την Οικονομική κρίση, όπου οι Τεχνικές Υπηρεσίες των Δημόσιων Φορέων έχουν πλέον υποστελεχωθεί λόγω της συνταξιοδότησης στελεχών τους χωρίς την αναπλήρωσή τους με το αντίστοιχο επιστημονικό δυναμικό. Έτσι υπηρεσίες λόγω έλλειψης προϋπολογισμού και κατάλληλου στελεχιακού δυναμικού, είναι αναγκασμένες να

εκπονούν οι ίδιες Μελέτες των έργων, οι οποίες όμως δεν έχουν την επιστημονική πληρότητα που απαιτούν οι σημερινές συνθήκες και στο στάδιο της εκτέλεσης του έργου η επίβλεψη τους είναι ελλιπής. Μία πλήρης Μελέτη σήμερα απαιτεί την συνδρομή σχεδόν του συνόλου του κλάδου των Μηχανικών και όχι μόνο. Το ίδιο συμβαίνει και απαιτείται στην επίβλεψη και παρακολούθηση του κατά το στάδιο κατασκευής του.

Η εμπειρία μας έχει δείξει ότι συνήθως οι Τεχνικές Υπηρεσίες «**βαφτίζουν τα έργα ως παροχή υπηρεσιών**» με σκοπό να παρακάμψουν την γραφειοκρατική στήριξη ενός έργου όπου απαιτούνται Χρονοδιαγράμματα, Πρωτόκολλα Παραλαβής Αφανών Εργασιών, Ανακεφαλαιωτικοί Πίνακες, Αναλυτικές Επιμετρήσεις κλπ και αυτό οφείλεται και στην έλλειψη Μηχανικών και Εργοδηγών που θα πρέπει να αναλάβουν την Επίβλεψη αλλά και στο φόρτο εργασίας που αντιμετωπίζουν. Τέτοιες αποφάσεις μπορούν να έχουν πολύ δυσάρεστες συνέπειες για αυτούς που τις έλαβαν, ειδικά αν ένα τέτοιο έργο – παροχή υπηρεσιών ελεγχθεί για οποιοδήποτε λόγο από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές (Επιθεωρητές, Αρχή Διαφάνειας κλπ). Στον **τομέα δε των Μελετών** η έλλειψη πόρων οδηγεί συνήθως στην σύνταξη πλημμελών μελετών έργων από στελέχη υπηρεσιών που δεν έχουν το κατάλληλο επιστημονικό υπόβαθρο, ενώ για τον ίδιο λόγο δεν γίνονται όλες οι απαραίτητες ενέργειες και έλεγχοι για την υποστήριξη τους, όπως για παράδειγμα γεωτεχνικές μελέτες, περιβαλλοντικές μελέτες, ακτομηχανικές μελέτες κλπ.

Τέλος ένα σημαντικό θέμα το οποίο δεν έχει ακόμα διευθετηθεί είναι η **εμπλοκή του Φορέα στον οποίο ανήκει η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενός έργου και η εμπλοκή του στην διοίκηση του έργου**. Κατά την Νομοθεσία “Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση των έργων ασκούνται από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου (διευθύνουσα ή επιβλέπουσα υπηρεσία)”. Η Τεχνική Υπηρεσία του Φορέα Κατασκευής ενός έργου, είναι ως Διευθύνουσα Υπηρεσία μια ανεξάρτητη υπηρεσία και έτσι θα πρέπει να δρα και να αποφασίζει και μάλιστα **θα πρέπει να έχει και ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ**. Στην πράξη όμως δυστυχώς κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Έτσι για παράδειγμα για ένα Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα συνήθως θα πρέπει να ζητηθεί από την Διευθύνουσα Υπηρεσία η έγκριση του από την Διοίκηση του Φορέα πριν την αποστολή του στην Προϊσταμένη Αρχή, μια έγκριση που μπορεί να μην γίνει ή να γίνει με τροποποιήσεις που μπορούν να έχουν σχέση ακόμα και με θέματα τεχνικής φύσεως, από ανθρώπους της Διοίκησης του Φορέα που μπορεί να μην έχουν καμία σχέση με τεχνικά θέματα. Το φαινόμενο αυτό αποτυπώθηκε πλήρως στο παράδειγμα που εξετάστηκε στην παρούσα εργασία, αφού στην κρίσιμη καμπή της εξέλιξης της κατασκευής του έργου όταν τέθηκε θέμα απομάκρυνσης της ιλύος, η Απόφαση της ΛΕΗ δεν ήταν επιστημονικά τεκμηριωμένη και στην φάση λειτουργίας του έργου όταν ανακαλύφθηκαν οι υποσκαφές, δεν δόθηκε εντολή για άμεση αποκατάσταση τους αλλά το ενδιαφέρον της ΛΕΗ επικεντρώθηκε για μεγάλο διάστημα για την διερεύνηση των ευθυνών, γεγονός που επιβάρυνε το έργο και σε συνδυασμό με την ιλύ που έχει εγκλωβισθεί πίσω από τον κρηπιδότοιχο, οδήγησαν στην κατάρρευση τμήματος του.

7. Συμπεράσματα – Προτάσεις

Από την μελέτη του θέματος που πραγματεύεται η εργασία, αλλά και από την πολύχρονη εμπειρία μας στην Επίβλεψη Δημόσιων έργων και σχεδόν κατά αποκλειστικότητα Λιμενικών έργων, προκύπτει το συμπέρασμα ότι στα Δημόσια Έργα δεν τηρείται κατά γράμμα η Κείμενη Νομοθεσία και αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην **ελλιπή στελέχωση των υπηρεσιών** από το αναγκαίο επιστημονικό δυναμικό που θα μπορεί να στηρίξει ένα έργο από την φάση του σχεδιασμού του έως και την ολοκλήρωση της κατασκευής του.

Η ελλιπή αυτή στελέχωση οδηγεί συνήθως τις Τεχνικές Υπηρεσίες να **«βαφτίζουν τα έργα ως παροχή υπηρεσιών»** με σκοπό να παρακάμψουν την γραφειοκρατική στήριξη ενός έργου. Στον **τομέα δε των Μελετών** η έλλειψη πόρων οδηγεί συνήθως στην σύνταξη πλημμυρών μελετών έργων από στελέχη υπηρεσιών που δεν έχουν το κατάλληλο επιστημονικό υπόβαθρο.

Οι προσθήκες που έγιναν στον Ν4412/16 για την δυνατότητα που **δίδεται για την επίβλεψη του έργου από πιστοποιημένο ιδιωτικό φορέα επίβλεψης (ΙΦΕ) ή από διαπιστευμένους ιδιώτες, επιβλέποντες ελεγκτές μηχανικούς** (άρθρα 136 και 136Α) είναι ένα πολύ δυνατό χαρτί στα χέρια ενός Φορέα, αρκεί βέβαια να διατίθενται οι ανάλογες πιστώσεις.

Με βάσει τα παραπάνω, για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα αυτά θα πρέπει το Κράτος να ακολουθήσει είτε την τακτική της αύξησης των προσλήψεων στο Δημόσιο με καθαρά όμως επιστημονικά κριτήρια και κατανομή θέσεων σύμφωνα με τις ανάγκες των Τεχνικών Υπηρεσιών, είτε να συνεχίσει με τομές όπως τις τροποποιήσεις που έφερε με τον Ν4412/16 και τον **Ιδιωτικό Φορέα Επίβλεψης**, τάση που φαίνεται και Ευρωπαϊκά να υπερισχύει λόγω και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής συρρίκνωσης του Δημοσίου και είναι μια ορθή λύση καθώς πλέον η εμπλοκή της Διευθύνουσας Υπηρεσίας στην παρακολούθηση της εκτέλεσης ενός έργου είναι επιτελική. Όσο δε αφορά την **Μελέτη ενός έργου**, μακράν η καλύτερη επιλογή για μια Τεχνική Υπηρεσία είναι η πλήρη ανάθεση της σε εξειδικευμένα Μελετητικά Γραφεία σύμφωνα με τις διατάξεις που αναφέρονται στον Ν4412/16 περί Συμβάσεων Μελετών, όπου έχει την δυνατότητα να καθορίσει πλήρως τα πτυχία που θα απαρτίζουν την μελετητική ομάδα που θα σχεδιάσει το έργο.

Τέλος ένα πολύ βασικό θέμα που θα πρέπει να λυθεί είναι η **εμπλοκή της Διοίκησης ενός φορέα στην εκτέλεση ενός έργου (Αναθέτουσα Αρχή)**. Οι Αποφάσεις και οι ευθύνες για την εκτέλεση ενός έργου θα πρέπει να λαμβάνονται και να καταμερίζονται αποκλειστικά **από την Διευθύνουσα Υπηρεσία και την Προϊσταμένη Αρχή του έργου**. Σύμφωνα με την Κείμενη Νομοθεσία η Αναθέτουσα Αρχή έχει συγκεκριμένες εξουσίες και δεν θα πρέπει η Διευθύνουσα Υπηρεσία στην προσπάθειά της να καταμερίσει κάποιες ευθύνες, να μεταβιβάζει δικές της εξουσίες στην Αναθέτουσα Αρχή.

Η δικιά μας πρόταση στον δημόσιο φορέα που εργαζόμαστε, ήταν **η καθιέρωση ανεξάρτητου Πρωτοκόλλου για τα υλοποιούμενα έργα**, καθώς πολλές φορές έχουμε αντιμετωπίσει την άρνηση της διοίκησης να προωθήσει έγγραφα της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς τον Ανάδοχο ή την Προϊσταμένη Αρχή ή ακόμα και σε Δικαστικές Αρχές, με την αιτιολογία της διαφωνίας της με το περιεχόμενο των εγγράφων, κάτι όμως που μπορεί να έχει ολέθριες συνέπειες είτε στο ίδιο το έργο, είτε στους επιβλέποντες, που μπορεί να οδηγήσουν ακόμα και σε απόδοση Ποινικών Ευθυνών, όπως έγινε στο παράδειγμα το οποίο πραγματεύεται η παρούσα εργασία.

Συνοψίζοντας, με την εργασία αυτή θα θέλαμε να επισιτίσουμε την προσοχή της **Διευθύνουσας Υπηρεσίας μιας Μελέτης ή ενός Έργου, στην πιστή τήρηση της ισχύουσας Νομοθεσίας για τις Συμβάσεις Μελετών και Έργων**. Οποιαδήποτε παρέκκλιση της είτε λόγω έλλειψης πόρων της Αναθέτουσας Αρχής, είτε λόγω ελλιπούς στελέχωσης της Επίβλεψης, είτε λόγω προβλημάτων του Αναδόχου στην υλοποίηση της Σύμβασης, είτε λόγω παρεμβάσεων της Διοίκησης, ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο, **μπορεί να την οδηγήσει σε περιπέτειες όταν το έργο αστοχήσει ή ελεγχθεί**. Και όταν στελέχη της βρεθούν στο σκαμνί μιας Δικαστικής Αίθουσας, δυστυχώς καμία δικαιολογία του τύπου «το έκανα για να βοηθήσω» δεν μπορεί να επηρεάσει τους δικαστές που κρίνουν πάντα βάσει του «γράμματος του Νόμου». Από παράδειγμα των παραπάνω ήταν η περίπτωση του έργου που εξετάστηκε στην παρούσα εργασία, όπου η **ΑΘΩΩΣΗ** των κατηγορούμενων βασίστηκε ακριβώς στην έγκαιρη **ΓΡΑΠΤΗ ενημέρωση** που είχε γίνει στην Αναθέτουσα Αρχή για το κίνδυνο κατάρρευσης του κρηπιδότοιχου και την αναγκαιότητα άμεσης αποκατάστασης των ζημιών που είχαν προκληθεί. Εδώ βέβαια πρέπει να τονισθεί ότι κατηγορίες για τα Πλημμελήματα των στελεχών της Τεχνικής Υπηρεσίας του ΛΤΗ για ελλιπή σύνταξη Μελέτης, αν δεν είχαν παραγραφεί κατά τον χρόνο εκδίκασης τους, θα μπορούσαν να είχαν σημαντικές ποινικές και διοικητικές επιπτώσεις για τα εμπλεκόμενα στελέχη του ΛΤΗ.

Παραρτήματα

- a. Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης καθ. ΕΜΠ κ. Μουτζούρη Κων. (Ιούλιος 2000).
- b. Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης ΤΡΙΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ (Αύγουστος 2000).
- c. Έκθεση έκτακτης επιθεώρησης από το Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων (31-10-2000).
- d. Δειγματοληπτικός Έλεγχος Ποιότητας από τον Ε.Σ.Π.ΕΛ. (Ιούνιος 2001).
- e. Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης Λιμενολόγου Μηχανικού κ. Δασκαλάκη Εμμ.(Οκτώβριος 2001).
- f. Οι Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές
Οι εβδομήντα (70) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ), με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα Δημόσια Έργα και Μελέτες σύμφωνα με την με αρ. πρωτ. Δ22/4193/22-11-2019 (ΦΕΚ 4607/Β'/13-12-19) απόφαση του Υπουργού Υποδομών & Μεταφορών

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ
1	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-01-01-00	Παραγωγή και μεταφορά εργοταξιακού σκυροδέματος
2	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-01-03-00	Συντήρηση σκυροδέματος
3	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-01-04-00	Εργοταξιακά συγκροτήματα παραγωγής σκυροδέματος
4	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-02-01-00	Χαλύβδινοι οπλισμοί σκυροδέματος
5	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-03-00-00	Ίκριώματα
6	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-02-01-00	Γενικές εκσκαφές οδοποιίας και υδραυλικών έργων
7	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-01-00	Κατασκευή επιχωμάτων με κατάλληλα προϊόντα εκσκαφών ή δανειοθαλάμων
8	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-03-00	Μεταβατικά επιχώματα
9	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-02-02-00	Τοίχοι από οπτόπλινθους
10	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-06-01-01	Στεγανοποίηση δωμάτων και στεγών οπλισμένου σκυροδέματος
11	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-06-02-01	Θερμομονώσεις δωμάτων
12	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-06-02-02	Θερμομόνωση εξωτερικών τοίχων
13	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-06-02-03	Θερμομονώσεις κεραμοσκεπών στεγών
14	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-06-02-04	Συστήματα μόνωσης εξωτερικού κελύφους κτιρίου με διογκωμένη πολυστερίνη (EPS) και λεπτά οπλισμένα συνθετικά επιχρίσματα – ETICS
15	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-03-00	Επιστρώσεις με φυσικούς λίθους
16	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-04-00	Επένδυση τοίχων με πλάκες μαρμάρου, γρανίτη και φυσικών λίθων
17	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-03-00	Πόρτες και παράθυρα αλουμινίου
18	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-04-00	Πόρτες και παράθυρα από συνθετικά υλικά
19	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-03-02	Υδραυλικοί Υποδοχείς Ατόμων με Αναπηρίες
20	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-09-02-00	Εγκατάσταση χαλυβδίνων λεβήτων
21	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-09-03-00	Εγκαταστάσεις χυτοσιδηρών λεβήτων
22	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-50-01-00	Συλλεκτήριο σύστημα συστημάτων αντικεραυνικής προστασίας
23	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-50-02-00	Αγωγοί καθόδου συστημάτων αντικεραυνικής προστασίας
24	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-50-03-00	Απαγωγοί Κρουστικών Υπερτάσεων
25	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-07-01	Στεγάνωση καταστρώματος γεφυρών από σκυρόδεμα
26	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-02-01-00	Κράσπεδα, ρείθρα και τάφροι ομβρίων καταστρώματος οδών επενδεδυμένες με σκυρόδεμα

27	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-02-02-00	Πλακοστρώσεις – Λιθοστρώσεις πεζοδρομίων και πλατειών
28	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-02-04-00	Ηχοπετάσματα οδών
29	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-02-07-00	Φράχτες ανάσχεσης βραχοπτώσεων
30	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-01-00	Στρώση έδρασης οδοστρώματος από ασύνδετα υλικά
31	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-03-00	Στρώσεις οδοστρώματος από ασύνδετα αδρανή υλικά
32	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-11-04	Ασφαλτικές στρώσεις κλειστού τύπου
33	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-12-01	Αντιολισθηρή στρώση ασφαλτικού σκυροδέματος
34	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-16-00	Ανακατασκευή στρώσεων οδοστρώματος με βαθειά ψυχρή ανακύκλωση και προσθήκη αφρώδους ασφάλτου (CIR)
35	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-04-07-00	Διατάξεις στήριξης πινακίδων κατακόρυφης σήμανσης
36	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-07-01-00	Υποδομή οδοφωτισμού
37	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-07-02-00	Ιστοί οδοφωτισμού και φωτιστικά σώματα
38	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-01-03-02	Επανεπίχωση ορυγμάτων υπογείων δικτύων
39	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-02-01-00	Συρματοκιβώτια προστασίας κοίτης, πρανών και επιχωμάτων (“Serasanetti”)
40	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-02-02-00	Λιθορριπές επί γεωφασμάτων για την προστασία κοίτης και πρανών
41	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-03-03-00	Γεωφάσματα και συναφή προϊόντα στραγγιστηρίων
42	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-03-06-00	Αποστραγγίσεις επιφανειών με γεωσύνθετα φύλλα
43	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-01-02	Στεγανοποίηση υπόγειων κατασκευών από σκυρόδεμα με ασφαλτικές μεμβράνες
44	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-03-03	Επίστρωση προστασίας/στρώση φίλτρου συνθετικών μεμβρανών στεγανοποίησης με αμμοχαλικώδες διαβαθμισμένο υλικό
45	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-03-04	Επένδυση λιμνοδεξαμενών και ΧΥΤΑ με μεμβράνες πολυαιθυλενίου (HDPE)
46	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-02-02	Δίκτυα αποχέτευσης χωρίς πίεση από σωλήνες u-PVC
47	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-07-02	Δικλείδες χυτοσιδηρές συρταρωτές
48	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-07-06	Αντιπληγματικές βαλβίδες
49	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-07-07	Βαλβίδες εισαγωγής – εξαγωγής αέρα διπλής ενέργειας
50	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-07-10	Αρδευτικοί κρουνοί

51	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-08-03	Αποκατάσταση πλακοστρώσεων στις θέσεις διέλευσης υπογείων δικτύων
52	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-08-04	Αποκατάσταση κρασπεδορείθρων στις θέσεις διέλευσης υπογείων δικτύων
53	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-01-05	Βαθμίδες Φρεατίων
54	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-08-02-00	Ηλεκτροκινητήρες αντλιών αντλιοστασίων ύδρευσης και άρδευσης
55	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-02-02-01	Καθιστικά υπαίθριων χώρων
56	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-02-02-02	Δοχεία υποδοχής απορριμμάτων εξωτερικών δημοσίων χώρων
57	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-02-02-03	Εξοπλισμός παιδικής χαράς
58	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-04-01	Κλάδεμα δένδρων
59	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-04-02	Κλάδεμα θάμνων
60	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-03-04-00	Εδαφοπάσσαλοι με ενεμάτωση υψηλής πίεσης (jet grouting)
61	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-02-01-01	Υπόγεια εκσκαφή σηράγγων με συμβατικά μέσα
62	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-05-01-00	Στεγάνωση επένδυσης σηράγγων με συνθετικές μεμβράνες
63	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-05-02-00	Γεωφάσματα προστασίας ή αποστράγγισης στεγανοποιητικών μεμβρανών επένδυσης σηράγγων
64	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-07-01-00	Διατρήματα σηράγγων για τσιμεντενέσεις, τοποθέτηση αγκυρίων, οργάνων κλπ
65	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-07-02-00	Τσιμεντενέσεις σηράγγων
66	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-04-01	Σώματα στήριξης χωμάτων και λιθόρριπτων φραγμάτων από αμμοχάλικα
67	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-04-02	Σώματα στήριξης χωμάτων και λιθόρριπτων φραγμάτων από βραχώδη προϊόντα εκσκαφών
68	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-04-03	Σώματα στήριξης χωμάτων και λιθόρριπτων φραγμάτων από μη διαβαθμισμένα υλικά
69	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-05-01	Λιθορριπή προστασίας ανάντη πρανούς χωμάτων και λιθόρριπτων φραγμάτων
70	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-04-00	Εφαρμογή ενεμάτων σε υφιστάμενες τοιχοποιίες

Οι υπόλοιπες τριακόσιες εβδομήντα δύο (372) Ελληνικές Τεχνικές Προδιαγραφές (ΕΤΕΠ) ισχύουν με υποχρεωτική εφαρμογή στα Δημόσια Έργα :

A/A	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
1	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-01-02-00	Διάστρωση σκυροδέματος
2	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-01-05-00	Δομητική συμπύκνωση σκυροδέματος
3	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-01-06-00	Αυτοσυμπυκνούμενο σκυρόδεμα
4	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-01-07-00	Σκυροδετήσεις ογκωδών κατασκευών
5	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-02-02-00	Προένταση σκυροδέματος
6	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-04-00-00	Καλούπια κατασκευών από σκυρόδεμα (τύποι)
7	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-01-05-00-00	Καλούπια εμφανούς (ανεπένδυτου) έγχυτου σκυροδέματος
8	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-01-01-00	Καθαρισμός, εκχέρσωση και κατεδαφίσεις στη ζώνη εκτέλεσης των εργασιών
9	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-01-02-00	Αφαίρεση επιφανειακού στρώματος εδαφικού υλικού
10	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-03-00-00	Γενικές εκσκαφές κτιριακών έργων
11	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-04-00-00	Εκσκαφές θεμελίων τεχνικών έργων
12	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-05-00-00	Διαχείριση υλικών από εκσκαφές και αξιοποίηση αποθεσιοθαλάμων
13	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-06-00-00	Ανάπτυξη - εκμετάλλευση λατομείων και δανειοθαλάμων
14	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-02-00	Επανεπιχώσεις скаμμάτων θεμελίων τεχνικών έργων
15	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-04-00	Οπλισμένα επιχώματα
16	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00	Επένδυση πρανών - πλήρωση νησίδων με φυτική γή
17	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-06-00	Λιθορριπές προστασίας πρανών οδικών έργων
18	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-08-00-00	Αντιμετώπιση δικτύων ΟΚΩ κατά τις εκσκαφές
19	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-09-01-00	Εξυγιάνσεις και σταθεροποιήσεις εδαφών με εφαρμογή υδρασβέστου, υδραυλικών κονιών, τσιμέντου και ασβεστούχου ιπτάμενης τέφρας
20	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-02-01-00	Λιθόκτιστοι τοίχοι
21	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-03-01-00	Επιχρίσματα με κονιάματα που παρασκευάζονται επί τόπου
22	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-04-05-00	Σφράγιση αρμών κτιρίων
23	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-05-01-00	Επικεραμώσεις στεγών
24	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-05-02-01	Επιστεγάσεις με μεταλλικά φύλλα αυτοφερόμενα
25	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-05-02-03	Επιστεγάσεις με χαλυβδόφυλλα με τραπεζοειδείς νευρώσεις προς τα άνω χωρίς θερμομόνωση
26	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-05-03-00	Επιστεγάσεις με χαλυβδόφυλλα με τραπεζοειδείς νευρώσεις προς τα κάτω και θερμομονωτικές και στεγανοποιητικές στρώσεις
27	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-06-01-02	Στεγανοποίηση δωματίων και στεγών με μεμβράνες PVC
28	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-01-01	Ξύλινα καρφωτά δάπεδα
29	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-01-02	Ξύλινα κολλητά δάπεδα
30	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-02-00	Επενδύσεις με κεραμικά πλακίδια, εσωτερικές και εξωτερικές
31	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-06-01	Δάπεδα με μοκέτα
32	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-06-02	Βινυλικά δάπεδα
33	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-08-00	Υπερυψωμένα δάπεδα
34	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-10-01	Ψευδοροφές με γυψοσανίδες
35	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-10-02	Ηχοαπορροφητικές ψευδοροφές
36	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-07-10-03	Ψευδοροφές με ινοτσιμεντοσανίδες

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
37	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-01-00	Ξύλινα κουφώματα
38	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-02-00	Σιδηρά κουφώματα
39	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-07-01	Μονοί και πολλαπλοί εν επαφή υαλοπίνακες
40	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-07-02	Διπλοί υαλοπίνακες με ενδιάμεσο κενό
41	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-07-03	Πυράντοχοι υαλοπίνακες - Πυράντοχοι τοίχοι με υαλότουβλα
42	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-08-09-00	Υαλόθυρες από γυαλί ασφαλείας
43	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-09-01-00	Εντοιχισμένα ή σταθερά έπιπλα
44	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-10-01-00	Χρωματισμοί επιφανειών σκυροδέματος
45	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-10-02-00	Χρωματισμοί επιφανειών επιχρισμάτων
46	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-10-03-00	Αντισκωριακή προστασία και χρωματισμός σιδηρών επιφανειών
47	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-03-10-05-00	Χρωματισμοί ξύλινων επιφανειών
48	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-01-00	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με χαλυβδοσωλήνες με ραφή
49	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-02-00	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με χαλυβδοσωλήνες άνευ ραφής
50	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-03-00	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με χαλκοσωλήνες
51	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-04-01	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με σωλήνες πολυπροπυλενίου
52	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-04-02	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με εύκαμπτους ενισχυμένους πλαστικούς σωλήνες
53	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-05-00	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με χαλυβδοσωλήνες γαλβανισμένους με ραφή
54	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-06-00	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με χαλυβδοσωλήνες γαλβανισμένους άνευ ραφής
55	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-01-07-00	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων υπό πίεση με ανοξειδωτους χαλυβδοσωλήνες
56	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-02-01-01	Συστήματα κτιριακών σωληνώσεων με ευθύγραμμους πλαστικούς σωλήνες ελεύθερης ροής
57	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-01-01	Γενικές απαιτήσεις εγκαταστάσεων οικιακών υγρών αποβλήτων
58	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-01-02	Γενικές απαιτήσεις εγκαταστάσεων μη οικιακών υγρών αποβλήτων
59	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-03-01	Υδραυλικοί Υποδοχείς Κοινοί
60	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-03-03	Βοηθητικός εξοπλισμός χώρων υγιεινής
61	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-04-01	Διατάξεις υδροσυλλογής δαπέδου με οσμοπαγίδα
62	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-04-02	Διατάξεις υδροσυλλογής δαπέδου χωρίς οσμοπαγίδα
63	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-05-01	Φρεάτια δικτύων αποχέτευσης εκτός κτιρίου (ανοικτής ροής)
64	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-04-05-02	Στόμια ελέγχου - καθαρισμού σωληνώσεων αποχέτευσης κτιρίων, εντός ή εκτός φρεατίου
65	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-05-01-01	Πυροσβεστικές φωλέες
66	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-05-06-01	Φορητοί πυροσβεστήρες ξηράς κόνεως και διοξειδίου του άνθρακα
67	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-05-07-01	Αυτοδιεγείρομενοι πυροσβεστήρες ξηράς κόνεως
68	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-05-08-00	Πυροσβεστικοί σταθμοί
69	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-07-01-01	Δίκτυα αεραγωγών με μεταλλικά φύλλα
70	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-07-02-01	Μονώσεις αεραγωγών με υαλοβάμβακα ή πετροβάμβακα
71	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-07-02-02	Μονώσεις αεραγωγών με αφρώδη ελαστομερή υλικά

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
72	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-20-01-01	Χαλύβδινες σωληνώσεις ηλεκτρικών εγκαταστάσεων
73	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-20-01-02	Πλαστικές σωληνώσεις ηλεκτρικών εγκαταστάσεων
74	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-20-01-03	Εσχάρες και σκάλες καλωδίων
75	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-20-01-06	Πλαστικά κανάλια καλωδίων
76	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-20-02-01	Αγωγοί - καλώδια διανομής ενέργειας
77	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-04-23-05-00	Συστήματα αδιάλειπτης ηλεκτρικής παροχής (UPS)
78	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-02-01	Προκατασκευασμένες προεντεταμένες δοκοί
79	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-02-02	Προβολοδόμηση γεφυρών με σπονδύλους σκυροδέματος επί τόπου
80	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-02-03	Κατασκευή φορέων γεφυρών με προκατασκευασμένους σπονδύλους
81	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-05-01	Ελαστομεταλλικά εφέδρανα
82	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-06-00	Αρμοί συστολο-διαστολής γεφυρών
83	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-08-00	Σύστημα αποχέτευσης γεφυρών
84	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-01-09-02	Στήριξη στηθαίων ασφαλείας και ιστών οδοφωτισμού επί γεφυρών ή τοίχων
85	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-02-03-00	Αντιρρυπαντική επάλειψη
86	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-02-05-00	Αντιθαμβωτικές διατάξεις οδών
87	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-02-06-00	Βαθμιδωτά ρείθρα πρανών και φρεάτια εισροής-εκροής αυτών
88	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-02-01	Στρώση έδρασης οδοστρώματος και επιχωμάτων από σταθεροποιημένα εδαφικά υλικά με υδράσβεστο
89	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-02-02	Στρώση έδρασης οδοστρώματος από σταθεροποιημένα εδαφικά υλικά με τσιμέντο και τσιμεντόδετα κοκκώδη υλικά
90	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-05-01	ΟΣτρώσεις οδοστρώματος από τσιμεντόδετο αμμοχάλικο (ΚΘΑ)
91	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-07-00	Οδόστρωμα από κυλινδρούμενο σκυρόδεμα
92	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-08-00	Κατασκευή στρώσης ερείσματος από μίγμα αδρανών και φυτικής γής
93	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-11-01	Ασφαλτική προεπάλειψη
94	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-12-04	Αντιολισθηρή στρώση από ασφαλτική σκυρομαστίχη
95	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-14-00	Απόξεση (φρεζάρισμα) ασφαλτικού οδοστρώματος
96	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-17-00	Στρώσεις οδοστρώματος από τσιμεντόδετο ανακυκλωμένο μίγμα φρεζαρισμένων ασφαλτικών και υποκείμενων στρώσεων οδοστρώσεως
97	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-03-18-01	Ασφαλτική επάλειψη προστασίας σταθεροποιημένων στρώσεων οδοστρώματος
98	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-04-01-00	Αφαίρεση υφιστάμενης οριζόντιας σήμανσης
99	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-04-03-00	Ανακλαστήρες οδοστρώματος
100	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-04-04-00	Οριοδείκτες οδού
101	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-04-05-00	Αφαίρεση πινακίδων και ιστών κατακόρυφης σήμανσης, ή/και επανατοποθέτηση αυτών
102	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-04-08-00	Πινακίδες μεταβλητών μηνυμάτων (ΠΜΜ)
103	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-05-05-00	Δείκτες οριοθέτησης απαλλοτριωμένης ζώνης
104	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-05-06-00	Μόνιμη περιφραγή οδών
105	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-05-07-04-00	Υποδομή τηλεφωνοδότησης οδών
106	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-06-01-01-00	Δάπεδα αεροδρομίων από σκυρόδεμα
107	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-06-02-01-00	Αρμοί δαπέδων αεροδρομίων από σκυρόδεμα
108	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-06-04-01-00	Χωνευτοί πλευρικοί φανοί αεροδιαδρόμου υψηλής φωτιστικής έντασης

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
109	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-06-04-02-00	Υπερυψωμένοι πλευρικοί φανοί αεροδιαδρόμου
110	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-06-05-01-00	Ευθύγραμμες μεταφορικές ταινίες αεροσταθμών
111	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-06-05-02-00	Μεταφορικές ταινίες αεροσταθμών κλειστού βρόχου
112	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-01-01-10	Χάραξη σιδηροδρομικής γραμμής
113	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-02-03-10	Πασσαλώσεις για την εξασφάλιση του άξονα της σιδηροδρομικής γραμμής και των ορίων απαλλοτρίωσης
114	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-01-10	Γενικές απαιτήσεις στρώσεως σιδηροδρομικών γραμμών - Γεωμετρικές ανοχές - Τυπικές διατομές
115	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-01-20	Επιδομή σιδηροδρομικής γραμμής
116	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-01-50	Οριζοντιογραφική και υψομετρική τακτοποίηση γραμμών με βάρεια μηχανήματα γραμμής
117	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-01-80	Έλεγχος χαρακτηριστικών γραμμής με καταγραφικό όχημα
118	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-02-10	Γενικές απαιτήσεις στρώσης σιδηροδρομικής γραμμής με αρμούς
119	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-03-10	Στρώση συνεχώς συγκολλημένων σιδηροτροχιών (Σ.Σ.Σ) και απελευθέρωση των τάσεων
120	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-03-50	Απελευθέρωση τάσεων συνεχώς συγκολλημένων σιδηροτροχιών (Σ.Σ.Σ) σε θερμοκρασία περιβάλλοντος
121	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-03-52	Απελευθέρωση τάσεων συνεχώς συγκολλημένων σιδηροτροχιών (Σ.Σ.Σ) με τη χρησιμοποίηση συσκευής θέρμανσης
122	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-03-03-54	Απελευθέρωση τάσεων συνεχώς συγκολλημένων σιδηροτροχιών (Σ.Σ.Σ) με τη χρησιμοποίηση υδραυλικών εντατήρων
123	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-04-03-10	Επίβλεψη γραμμών με συνεχώς συγκολλημένες σιδηροτροχιές (Σ.Σ.Σ)
124	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-05-03-10	Συντήρηση γραμμών με συνεχώς συγκολλημένες σιδηροτροχιές (Σ.Σ.Σ.)
125	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-06-03-30	Ρύθμιση συσκευών διαστολής γραμμών με συνεχώς συγκολλημένες σιδηροτροχιές (Σ.Σ.Σ.)
126	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-07-01-10	Αλουμινοθερμικές συγκολλήσεις σιδηροτροχιών
127	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-07-02-10	Επισκευή βλαβών σιδηροτροχιών, από ολισθήσεις τροχών (πιταναρίσματα), με ηλεκτρόδια αναγόμεσης
128	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-07-03-10	Εσωτερικές συγκολλήσεις αλλαγών τροχιάς συνεχώς συγκολλημένων σιδηροτροχιών (Σ.Σ.Σ.)
129	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-07-04-10	Αναγόμενη - συγκόλληση καρδιών αλλαγών σιδηροτροχιών
130	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-08-03-10	Σύνδεσμοι σιδηροδρομικής γραμμής τύπου «K»
131	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-08-03-20	Σύνδεσμοι σιδηροδρομικής γραμμής τύπου «RN»
132	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-08-03-22	Σύνδεσμοι σιδηροδρομικής γραμμής τύπου «NABLA» και «SIMPLEX»
133	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-08-03-30	Σύνδεσμοι σιδηροδρομικής γραμμής τύπου «KS» (SKL12)
134	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-08-03-34	Σύνδεσμοι σιδηροδρομικής γραμμής τύπου «W14» (SKL14)
135	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-08-05-10	Κολλητοί μονωτικοί αρμοί (Κ.Μ.Α) τύπου «S»
136	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-07-14-01-00	Όροι και απαιτήσεις υγείας - ασφάλειας και προστασίας του περιβάλλοντος κατά την εκτέλεση εργασιών επιδομής
137	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-01-01-00	Εκσκαφές τάφρων και διωρύγων
138	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-01-02-00	Καθαρισμός και εκβάθυνση κοίτης ποταμών, ρεμάτων και αποχετευτικών τάφρων
139	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-01-03-01	Εκσκαφές ορυγμάτων υπογείων δικτύων

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
140	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-01-04-01	Εγκατάσταση υπογείων δικτύων χωρίς διάνοιξη ορύγματος με εφαρμογή μεθόδων εκτόπισης του εδαφικού υλικού
141	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-01-04-02	Εγκατάσταση υπογείων δικτύων χωρίς διάνοιξη ορύγματος με εφαρμογή μεθόδων αφαίρεσης του εδαφικού υλικού
142	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-03-02-00	Φίλτρα στραγγιστηρίων από διαβαθμισμένα αδρανή
143	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-03-04-00	Βαλβίδες εκτόνωσης στραγγιστηρίων διωρύγων επενδεδυμένων με σκυρόδεμα
144	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-04-01-00	Πορώδες σκυρόδεμα υποδομής επενδύσεων διωρύγων και δεξαμενών
145	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-04-02-00	Σκυροδετήσεις γραμμικών στοιχείων με χρήση μηχανικού εξοπλισμού
146	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-04-03-00	Κατασκευές υδραυλικών έργων από σκυρόδεμα με αυξημένες απαιτήσεις υδατοστεγανότητας και αντοχής σε επιφανειακή φθορά και χημικές προσβολές
147	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-01-04	Θωράκιση επιφανειών υδραυλικών έργων με τσιμεντοκονία ή έτοιμα κονιάματα
148	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-02-01	Αρμοκοπές σε πλάκες σκυροδέματος
149	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-02-02	Ταινίες στεγάνωσης αρμών κατασκευών από σκυρόδεμα (Waterstops)
150	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-02-03	Πλήρωση διάκενου αρμών κατασκευών από σκυρόδεμα
151	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-02-04	Σφράγιση αρμών κατασκευών από σκυρόδεμα με ασφαλτικές μαστίχες
152	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-02-05	Σφράγιση αρμών κατασκευών από σκυρόδεμα με ελαστομερή υλικά
153	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-03-01	Υπόστρωμα στεγανοποίησης λιμνοδεξαμενών και ΧΥΤΑ από αργιλικά υλικά
154	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-03-02	Υπόστρωμα στεγανοποιητικής μεμβράνης λιμνοδεξαμενών και ΧΥΤΑ από λεπτόκοκκο διαβαθμισμένο υλικό
155	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-03-05	Κυλινδρικά σώματα επιφόρτισης - στερέωσης στεγανοποιητικής μεμβράνης λιμνοδεξαμενών και ΧΥΤΑ
156	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-05-03-06	Εξαεριστικά στοιχεία μεμβρανών επένδυσης λιμνοδεξαμενών και ΧΥΤΑ
157	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-02-01	Δίκτυα υπό πίεση από σωλήνες u-PVC
158	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-06-01	Δίκτυα από σωλήνες υαλοπλισμένου πολυμερούς κατασκευασμένους με περιέλιξη του υαλονήματος (FW-GRP)
159	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-06-02	Δίκτυα ομβρίων και ακαθάρτων από σωλήνες ινοτσιμέντου
160	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-07-03	Δικλείδες χυτοσίδηρες τύπου πεταλούδας
161	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-07-05	Τεμάχια εξάρμωσης συσκευών
162	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-08-01	Ταινίες σημάνσεως υπογείων δικτύων
163	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-08-06	Προκατασκευασμένα φρεάτια από σκυρόδεμα
164	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-06-08-07	Προκατασκευασμένα φρεάτια από πολυμερές σκυρόδεμα
165	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-01-01	Εσχάρες υδροσυλλογής από φαιό χυτοσίδηρο
166	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-01-02	Εσχάρες υδροσυλλογής χαλύβδινες ηλεκτροσυγκολλητές
167	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-01-03	Εσχάρες υδροσυλλογής χαλύβδινες ηλεκτροπρεσαριστές
168	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-01-04	Εσχάρες υδροσυλλογής από ελατό χυτοσίδηρο
169	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-01-06	Κανάλια αποστράγγισης δαπέδων βιομηχανικής προέλευσης
170	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-02-01	Αντισκωριακή προστασία σιδηροκατασκευών υδραυλικών έργων
171	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-02-03	Εγκατάσταση συσκευών ρυθμίσεως ροής ανοικτών διώρυγων

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
172	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-07-03-01	Προκατασκευασμένοι μεταλλικοί αγωγοί από κυματοειδή γαλβανισμένη λαμαρίνα
173	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-08-01-00	Αντλίες αντλιοστασίων ύδρευσης και άρδευσης
174	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-08-03-00	Γερανογέφυρες αντλιοστασίων
175	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-08-04-00	Αεροφυλάκια αντλιοστασίων
176	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-08-05-00	Σωληνώσεις και συσκευές αντλιοστασίων
177	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-09-01-00	Διάνοιξη υδρογεωτρήσεων
178	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-09-04-00	Αντλητικά συγκροτήματα υδρογεωτρήσεων
179	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-09-05-00	Καθαρισμός και ανάπτυξη υδρογεώτρησης
180	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-09-06-00	Δοκιμαστικές αντλήσεις υδρογεώτρησης
181	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-10-01-00	Εργοταξιακές αντλήσεις υδάτων
182	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-10-02-00	Αντλήσεις βορβόρου – λυμάτων
183	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-08-10-03-00	Αντλήσεις υποβιβασμού υδροφόρου ορίζοντα με well points
184	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-02-01-00	Υποθαλάσσιες εκσκαφές χωρίς χρήση εκρηκτικών υλών
185	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-02-02-00	Υποθαλάσσιες εκσκαφές με χρήση εκρηκτικών υλών
186	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-03-01-00	Εξυγίανση θαλασσίου πυθμένα με αμμοχαλικώδη υλικά
187	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-03-02-00	Υποθαλάσσια κατακόρυφα γεωσυνθετικά στραγγιστήρια
188	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-03-03-00	Υποθαλάσσια διάστρωση γεύφασμάτων
189	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-03-04-00	Υποθαλάσσια διάστρωση γεωπλεγμάτων
190	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-03-05-00	Υποθαλάσσια κατασκευή χαλικοπασσάλων
191	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-04-01-00	Ύφαλες επιχώσεις με κοκκώδη υλικά δανειοθαλάμων ή λατομείου
192	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-04-02-00	Ύφαλες επιχώσεις με κατάλληλα προϊόντα βυθοκορήσεων
193	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-04-03-00	Τεχνητή αναπλήρωση ακτών με επιλεγμένα αμμοχαλικώδη υλικά
194	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-05-01-00	Πρίσματα λιθορριπής και εξισωτική στρώση αυτών για την έδραση θαλασσίων έργων βαρύτητας
195	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-05-02-00	Λιθορριππος πυρήνας λιμενικών έργων βαρύτητας
196	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-05-03-00	Λιθορριπές ανακουφιστικού πρίσματος λιμενικών έργων
197	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-05-04-01	Πλήρωση κυφελών τεχνητών ογκόλιθων λιμενικών έργων με λιθορροπή
198	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-05-04-02	Πλήρωση κυφελών πλωτών κιβωτίων λιμενικών έργων με λιθορριπή
199	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-06-01-00	Θωρακίσεις πρανών λιμενικών έργων και έργων προστασίας ακτών
200	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-07-01-00	Συμπαγείς ογκόλιθοι λιμενικών έργων από σκυρόδεμα
201	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-07-02-00	Κυφελωτοί και ειδικής μορφής τεχνητοί ογκόλιθοι λιμενικών έργων από σκυρόδεμα
202	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-07-03-00	Ογκόλιθοι θωράκισης πρανών λιμενικών έργων από σκυρόδεμα
203	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-07-04-00	Προκατασκευασμένα στοιχεία λιμενικών έργων από οπλισμένο σκυρόδεμα
204	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-08-00-00	Κυφελωτά κιβώτια λιμενικών έργων από σκυρόδεμα
205	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-09-01-00	Ανωδομές λιμενικών έργων από άοπλο ή ελαφρώς οπλισμένο σκυρόδεμα
206	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-09-02-00	Ανωδομές λιμενικών έργων από οπλισμένο σκυρόδεμα
207	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-09-03-00	Αρμοί διαστολής ανωδομών λιμενικών έργων
208	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-10-01-00	Λιμενικά έργα βαρύτητας με ύφαλη σκυροδέτηση

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
209	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-10-02-00	Πλήρωση κυφελών και κενών μεταξύ τεχνητών ογκολίθων ή/και λιμενικών κατασκευών με ύψαλη σκυροδέτηση
210	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-10-03-00	Πλήρωση διακένων στον πόδα υφιστάμενων λιμενικών έργων βαρύτητας ή αποκατάσταση της διατομής τους με ύψαλη σκυροδέτηση
211	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-11-02-00	Χαλύβδινοι πάσσαλοι λιμενικών έργων
212	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-13-01-00	Χυτοχαλύβδινες και χυτοσιδηρές δέστρες πρόσδεσης πλοίων/σκαφών
213	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-13-02-00	Χαλύβδινα, χυτοσιδηρά και ανοξείδωτα εξαρτήματα κρηπίδωμάτων
214	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-14-01-00	Δάπεδα λιμενικών έργων από άοπλο ή οπλισμένο σκυρόδεμα
215	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-14-02-00	Δάπεδα λιμενικών έργων από ινοπλισμένο σκυρόδεμα
216	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-14-03-00	Δάπεδα λιμενικών έργων από κυβόλιθους σκυροδέματος
217	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-14-04-00	Αρμοί δαπέδων από σκυρόδεμα λιμενικών έργων
218	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-15-01-00	Πλωτοί προβλήτες / Κυματοθραύστες
219	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-17-01-00	Υποθαλάσσιοι χαλύβδινοι αγωγοί
220	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-17-02-00	Υποθαλάσσιοι αγωγοί από οπλισμένο σκυρόδεμα
221	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-17-03-00	Υποθαλάσσιοι αγωγοί από πολυαιθυλένιο υψηλής πυκνότητας (HDPE)
222	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-17-04-00	Υποθαλάσσιοι αγωγοί από υαλοπλισμένα πολυμερή (GRP)
223	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-09-19-01-00	Μέτρα Υγείας - Ασφάλειας και μέτρα προστασίας Περιβάλλοντος κατά την κατασκευή Λιμενικών έργων
224	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00	Φυτεύσεις δέντρων – θάμνων
225	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-02-01	Εγκατάσταση χλοοτάπητα με σπορά
226	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-02-02	Εγκατάσταση έτοιμου χλοοτάπητα
227	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-02-03	Εγκατάσταση χλοοτάπητα αγωνιστικών χώρων
228	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-03-00	Εγκατάσταση μεσημβριάνθемου (μπουζίου)
229	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-04-00	Εγκατάσταση χλοοτάπητα πρανών
230	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-05-00	Κορμοδέματα - κορμοπλέγματα - κλαδοδέματα - ξυλοφράκτες - κλαδοπλέγματα
231	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-06-00	Φύτευση φυτών εσωτερικού χώρου
232	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-07-00	Φύτευση πολυετών, μονοετών και βολβωδών φυτών
233	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-08-00	Μεταφυτεύσεις εγκατεστημένων δένδρων - θάμνων
234	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-09-00	Υποσύλωση δένδρων
235	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-01-00	Ανασηματισμός λεκανών άρδευσης φυτών
236	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-02-01	Άρδευση φυτών
237	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-02-02	Άρδευση χλοοτάπητα - φυτών εδαφοκάλυψης - χλοοτάπητα πρανών
238	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00	Χρήση λιπασμάτων
239	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-04-03	Κούρεμα χλοοτάπητα
240	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-05-00	Φυτοπροστασία
241	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-06-00	Καταπολέμηση ζιζανίων
242	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-07-00	Καθαρισμός χώρων πρασίνου
243	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-08-00	Βελτίωση χλοοτάπητα
244	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-10-00	Συντήρηση φυτών εσωτερικών χώρων
245	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-07-01-00	Κοπή - εκρίζωση δέντρων και θάμνων
246	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-08-01-00	Εγκατάσταση αρδευτικών δικτύων
247	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00	Προμήθεια και χειρισμοί φυτικού υλικού

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
248	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-01-01-00	Πάσσαλοι δι' εκσκαφής (έγχυτοι)
249	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-01-02-00	Πάσσαλοι δι' εκτοπίσεως (εμπηγνυόμενοι πάσσαλοι)
250	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-01-03-00	Μικροπάσσαλοι
251	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-02-02-00	Τοίχοι αντιστηρίξεως από μεταλλικές πασσαλοσανίδες
252	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-02-03-00	Διαφραγματικοί τοίχοι
253	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-02-04-00	Προεντεταμένες Αγκυρώσεις
254	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-02-05-00	Έργα αντιστηρίξεως από οπλισμένη γη
255	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-03-01-00	Δυναμική συμπίκνωση εδαφών
256	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-03-02-00	Δονητική συμπίκνωση εδαφών
257	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-03-03-00	Δονητική Αντικατάσταση εδαφών (Κατασκευή χαλικοπασσάλων)
258	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-03-05-00	Ενεματώσεις εδάφους
259	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-11-03-06-00	Κατακόρυφα Συνθετικά Στραγγιστήρια
260	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-01-01-00	Εργοταξιακός αερισμός σηράγγων
261	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-01-02-00	Εργοταξιακός ηλεκτροφωτισμός σηράγγων
262	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-02-01-02	Υπόγεια εκσκαφή σηράγγων με μηχανικά μέσα ολομέτωπης ή σημειακής κοπής
263	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-02-02-00	Έλεγχος νερών και λάσπης κατά την κατασκευή των σηράγγων
264	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-01-01	Ολόσωμα μεταλλικά πλαίσια αρχικής υποστήριξης σηράγγων
265	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-01-02	Δικτυωτά μεταλλικά πλαίσια αρχικής υποστήριξης σηράγγων
266	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-01-03	Ρυθμιζόμενα (ολισθαίνοντα) μεταλλικά πλαίσια αρχικής υποστήριξης σηράγγων
267	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-02-00	Εκτοξευόμενο σκυρόδεμα υπογείων έργων και σηράγγων
268	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-00	Γενικές απαιτήσεις για τις αγκυρώσεις σηράγγων
269	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-01	Αγκύρια υποστήριξης σηράγγων σημειακής πάκτωσης με μηχανισμό διαστελλόμενου άκρου (αγκύρια EB)
270	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-02	Αγκύρια υποστήριξης σηράγγων σημειακής πάκτωσης μέσω ρητινικής κόλλας (αγκύρια RB)
271	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-03	Απλά αγκύρια υποστήριξης σηράγγων τύπου Perfo (αγκύρια SN Perfo)
272	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-04	Απλά αγκύρια υποστήριξης σηράγγων συνεχούς πάκτωσης (αγκύρια SN)
273	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-05	Αγκύρια υποστήριξης σηράγγων τύπου swellex (αγκύρια SWX)
274	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-06	Απλά αυτοδιατρυόμενα αγκύρια υποστήριξης σηράγγων (αγκύρια SDBr)
275	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-03-07	Αγκύρια υποστήριξης σηράγγων συνεχούς πάκτωσης με σφηνούμενο σχιστό σωλήνα (αγκύρια SPL)
276	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-04-00	Υποστήριξη σηράγγων με προεντεταμένες αγκυρώσεις εδάφους (αγκύρια PSA)
277	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-05-00	Δοκοί προπορείας σηράγγων βαρέως τύπου
278	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-06-00	Δοκοί προπορείας σηράγγων ελαφρού τύπου
279	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-07-00	Μικροπάσσαλοι σηράγγων
280	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-03-08-00	Πλέγματα οπλισμού εκτοξευόμενου σκυροδέματος σηράγγων
281	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-04-01-00	Μόνιμη επένδυση σηράγγων από έγχυτο επί τόπου σκυρόδεμα

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
282	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-04-03-00	Μόνιμη επένδυση με προκατασκευασμένα στοιχεία από οπλισμένο σκυρόδεμα
283	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-07-03-01	Εξαρτήματα οπών τσιμεντενέσεων σηράγγων
284	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-07-03-02	Εξαρτήματα οπών αποστράγγισης σηράγγων
285	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-08-01-00	Σύστημα μέτρησης συγκλίσεων επιφανειών και επένδυσης σηράγγων
286	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-12-08-02-00	Διατάξεις μέτρησης παραμορφώσεων
287	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-01-00	Αδιαπέρατος πυρήνας χωματινών και λιθορρίπτων φραγμάτων
288	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-02-00	Ζώνη λεπτοκόκκου φίλτρου χωματινών και λιθορρίπτων φραγμάτων
289	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-03-00	Ζώνη χονδροκόκκου φίλτρου -στραγγιστηρίου χωματινών και λιθορρίπτων φραγμάτων
290	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-01-05-02	Λιθορριπή προστασίας κατάντη πρηνούς χωματινών και λιθορρίπτων φραγμάτων
291	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-01-00	Ειδικό φίλτρο φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος
292	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-02-00	Φίλτρο φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος
293	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-03-00	Μεταβατική ζώνη φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος
294	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-04-01	Σώματα στήριξης φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος από αμμοχάλικα
295	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-04-02	Σώματα στήριξης φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος από βραχώδη υλικά
296	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-05-00	Λιθορριπή προστασίας κατάντη πρηνούς φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος
297	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-06-00	Αδιαπέρατη επίχωση φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος
298	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-07-00	Επίχωση από μη διαβαθμισμένα υλικά φραγμάτων με ανάντη πλάκα σκυροδέματος
299	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-08-01	Κατασκευή ανάντη πλάκας σκυροδέματος φραγμάτων
300	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-08-02	Στεγάνωση αρμών ανάντη πλάκας σκυροδέματος φραγμάτων με ελαστικές ταινίες
301	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-08-03	Στεγάνωση αρμών ανάντη πλάκας σκυροδέματος φραγμάτων με μεταλλικές ταινίες
302	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-08-04	Επάλειψη ανάντη πλάκας σκυροδέματος φραγμάτων για διακοπή της συνάφειας των αρμών
303	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-08-05	Πλήρωση διάκενου αρμών ανάντη πλάκας σκυροδέματος φραγμάτων με εύκαμπτα υλικά
304	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-08-06	Σφράγιση και στεγάνωση αρμών ανάντη πλάκας σκυροδέματος φραγμάτων
305	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-02-08-07	Προστασία επιφανειών ανάντη πλάκας σκυροδέματος φραγμάτων με επάλειψη στεγανωτικών υλικών
306	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-03-00-00	Φράγματα από ισχνό κυλινδρούμενο σκυρόδεμα (Σκληρό επίχωμα)
307	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-04-00-00	Φράγματα από κυλινδρούμενο σκυρόδεμα (Κ.Σ)
308	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-01-00	Κλισιόμετρα
309	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-02-00	Μαγνητικά μηκυσιόμετρα κατακόρυφου τύπου (όργανα IDEL)
310	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-03-00	Βάθρα τριγωνομετρικών σημείων
311	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-04-00	Βάθρα μέτρησης επιφανειακών μετακινήσεων
312	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-05-00	Υδραυλικά Καθιζήσιμετρα
313	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-06-00	Επιταχυνσιογράφοι ισχυρών δονήσεων

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
314	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-07-00	Πιεζόμετρα τύπου παλλόμενης χορδής
315	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-08-00	Πιεζόμετρα ανοικτού σωλήνα (τύπου Casagrande)
316	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-09-00	Κυψέλες μέτρησης πιέσεων/ωθήσεων γαιών
317	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-10-00	Σύστημα μέτρησης διαρροών
318	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-11-00	Κύτταρα μέτρησης φορτίου αγκυρίων
319	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-12-00	Κύτταρα μέτρησης φορτίου χαλύβδινων πλαισίων
320	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-13-00	Σταθερά Μηκυνσιόμετρα εντός γεωτρήσεων
321	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-14-00	Σύστημα μέτρησης σύγκλισης υπογείων εκσκαφών με οπτικούς στόχους
322	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-15-00	Σύστημα αυτόματης καταγραφής στοιχείων μέτρησης
323	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-13-05-16-00	Τερματικός οικίσκος οργάνων
324	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-01-01	Καθαρισμός επιφανείας σκυροδέματος από αποσαθρώσεις ή ξένα υλικά
325	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-01-02	Προετοιμασία επιφανείας σκυροδέματος για επεμβάσεις επισκευών - ενισχύσεων
326	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-02-01	Τοπική καθαίρεση σκυροδέματος με διατήρηση του οπλισμού
327	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-02-02	Τοπική καθαίρεση σκυροδέματος χωρίς διατήρηση του οπλισμού
328	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-03-01	Διάτρηση οπλισμένου σκυροδέματος χωρίς αποκοπή του υπάρχοντος οπλισμού
329	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-03-02	Διάτρηση οπών σε στοιχεία σκυροδέματος με αποκοπή του υπάρχοντος οπλισμού
330	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-04-00	Αποκατάσταση τοπικής βλάβης στοιχείου σκυροδέματος οφειλόμενης σε διάβρωση του οπλισμού
331	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-05-00	Αποκατάσταση τοπικής βλάβης στοιχείου σκυροδέματος, μη επεκτεινόμενης στον οπλισμό
332	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-06-00	Πλήρης αποκατάσταση διατομής στοιχείου από οπλισμένο σκυρόδεμα που έχει αποδιοργανωθεί τοπικά
333	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-07-01	Πλήρωση ρωγμών στοιχείων σκυροδέματος μικρού εύρους
334	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-07-02	Πλήρωση ρωγμών στοιχείων σκυροδέματος μεγάλου εύρους
335	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-08-01	Ενίσχυση - αποκατάσταση κατασκευών από οπλισμένο σκυρόδεμα με επικόλληση υφασμάτων από ινοπλισμένα πολυμερή (FRP υφάσματα)
336	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-08-02	Ενίσχυση - αποκατάσταση κατασκευών από οπλισμένο σκυρόδεμα με επικόλληση ελασμάτων από ινοπλισμένα πολυμερή (FRP ταινίες)
337	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-09-01	Καθαρισμός επιφανείας αποκαλυφθέντων χαλύβδινων οπλισμών
338	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-09-04	Αποκατάσταση αποκαλυφθέντων ανοιχτών συνδετήρων
339	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-10-01	Ενίσχυση στοιχείων από σκυρόδεμα με συγκολλησιμο οπλισμό με ηλεκτροσυγκόλληση πρόσθετου οπλισμού επί του υπάρχοντος
340	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-10-02	Ενίσχυση στοιχείων από σκυρόδεμα με συγκολλησιμο υπό προϋποθέσεις οπλισμό με ηλεκτροσυγκόλληση πρόσθετου οπλισμού επί του υπάρχοντος
341	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-11-00	Αγκύρωση νέων ράβδων οπλισμού σε υφιστάμενα στοιχεία από σκυρόδεμα
342	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-12-01	Τοποθέτηση βλήτρων σε στοιχεία από σκυρόδεμα
343	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-12-02	Τοποθέτηση αγκυρίων σε στοιχεία από σκυρόδεμα

Α/Α	ΕΤΕΠ	ΤΙΤΛΟΣ
344	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-13-01	Ενισχύσεις - αποκαταστάσεις κατασκευών από σκυρόδεμα με επικόλληση χαλύβδινων ελασμάτων
345	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-13-02	Ενισχύσεις - αποκαταστάσεις κατασκευών από σκυρόδεμα με εμφάντωση πλαισίων από δομικό χάλυβα
346	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-13-03	Ενισχύσεις - αποκαταστάσεις στοιχείων σκυροδέματος με περίσφιξη διατομών δομικού χάλυβα
347	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-01-14-00	Ενισχύσεις - αποκαταστάσεις κατασκευών από σκυρόδεμα με μανδύα εκτοξευομένου σκυροδέματος
348	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-01-01	Καθαίρεση επιχρισμάτων τοιχοποιίας
349	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-01-02	Καθαρισμός επιφάνειας τοιχοποιίας
350	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-01-03	Διεύρυνση αρμών τοιχοποιίας
351	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-02-01	Τοπική αφαίρεση τοιχοποιίας με μηχανικά μέσα
352	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-02-02	Τοπική αφαίρεση τοιχοποιίας με εργαλεία χειρός
353	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-02-03	Τοπική αφαίρεση τοιχοποιίας με θερμικές μεθόδους
354	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-05-01	Επισκευές μεγάλων ρωγμών τοιχοποιίας με σποραδική αντικατάσταση των λιθοσωμάτων κατά μήκος αυτών (λιθοσυρραφή)
355	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-05-02	Επισκευές μεγάλων ρωγμών τοιχοποιίας με λεπτές οπλισμένες ζώνες συρραφής
356	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-07-00	Ενίσχυση υπάρχουσας τοιχοποιίας με την εφαρμογή νέου υψηλής αντοχής ή/και οπλισμένου επιχρίσματος
357	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-08-00	Ενίσχυση υπάρχουσας τοιχοποιίας με κατασκευή νέας επάλληλης τοιχοποιίας
358	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-09-01	Ενίσχυση υπάρχουσας τοιχοποιίας με μονόπλευρη στρώση οπλισμένου σκυροδέματος
359	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-02-09-02	Ενίσχυση υπάρχουσας τοιχοποιίας με αμφίπλευρη στρώση οπλισμένου σκυροδέματος
360	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-03-01-00	Αποσύνδεση τοίχων πλήρωσης από το φέροντα οργανισμό
361	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-14-03-02-00	Αποκατάσταση ρηγματώσεων τοίχων πλήρωσης
362	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-01-01-00	Πλήρεις κατεδαφίσεις κατασκευών με χρήση εκρηκτικών
363	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-01-02-00	Πλήρεις κατεδαφίσεις με αιωρούμενο βάρος
364	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-01-03-00	Πλήρεις κατεδαφίσεις κατασκευών με μηχανικά μέσα
365	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-02-01-01	Καθαιρέσεις στοιχείων οπλισμένου σκυροδέματος με μηχανικά μέσα
366	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-02-01-02	Καθαιρέσεις στοιχείων οπλισμένου σκυροδέματος με θερμικές μεθόδους
367	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-02-01-03	Καθαιρέσεις στοιχείων σκυροδέματος με υδροκοπή
368	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-02-02-02	Καθαιρέσεις μεταλλικών κατασκευών με θερμικές μεθόδους
369	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-03-01-00	Καθαιρέσεις στοιχείων προεντεταμένου σκυροδέματος
370	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-03-02-00	Εξολκύσεις πασσάλων και πασσαλοσανίδων
371	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-03-03-00	Καθαιρέσεις πλακών από σκυρόδεμα επί εδάφους
372	ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-15-04-01-00	Μέτρα υγείας - ασφάλεια και απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας κατά τις κατεδαφίσεις - καθαιρέσεις

g. Νόμος 5367/1932 ΦΕΚ: Α119

Περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων.

Καταργήθηκε από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972.

Ο Νόμος αυτός που καταργήθηκε με το άρθρο 22 του ΝΔ 1266/1972, περιλάμβανε τα παρακάτω επτά (7) άρθρα :

Έχοντες υπ' όψει το άρθρον 75 του Συντάγματος, εκδίδομεν τον επόμενον Νόμον ψηφισθέντα υπό της Βουλής και της Γερουσίας.

Άρθρον 1.

1. Πάσαι αι συμβάσεις δια την εκτέλεσιν δημοσίων έργων ή την προμήθειαν μηχανημάτων , ειδών ή υλικών προς εκτέλεσιν δημοσίων έργων, συνομολογούνται κατόπιν δημοσίου συναγωνισμού.
2. Επιτρέπεται η συνομολογησις συμβάσεως ή η απ' ευθείας υπό της υπηρεσίας εκτέλεσις έργων ή προμηθειών άνευ δημοσίου συναγωνισμού.
α'. Εφ' όσον πρόκειται περί δαπάνης ολικής ουχί ανωτέρας των πενήκοντα χιλιάδων δραχμών.
β'. Εφ' όσον γενόμενος συναγωνισμός απέτυχεν. Εν τη περιπτώσει ταύτη, εφ' όσον ουδείς πτυχιούχος εργολάβος αποδέχεται την εκτέλεσιν, δύναται αύτην να εκδοθή και εις εμπειροτέχνην αλλά κατόπιν νέου διαγωνισμού.
γ'. Εφ' όσον συντρέχει μία των εξαιρέσεων του άρθρου 34 του νόμου ΣΙΒ' <περί δημοσίου λογιστικού>.
δ'. Εφ' όσον επιτρέπεται τούτο υφιστάμενην διατάξεις νόμου.

Άρθρον 2.

1. Εις τους δημοσίου συναγωνισμούς εισί δεκτοί μόνον πολίται Έλληνες απολαμβάνοντες των πολιτικών και αστικών αυτών δικαιωμάτων, εφ' όσον κέκτηνται το αναλογον προς το έργον πτυχίον εργολάβου.
2. Εισίν ομοίως δεκταί εις τον συναγωνισμόν Ελληνικά Τεχνικά Εταιρεία, εφ' όσον κέκτηνται ανάλογον προς το έργον πτυχίον εργολάβου Εταιρείας.
3. Αλλοδαποί γίνονται δεκτοί εις τους δημοσίου συναγωνισμούς μόνον εφ' όσον τούτο ορίζεται ρητώς εν τη διακηρύξει ή εφ' όσον εισίν εγκατεστημένοι μονίμως εν Ελλάδι και ήσκουν το επάγγελμα του εργολάβου προ της 1 Ιανουαρίου 1932.
4. Τα λοιπά προσόντα των συναγωνιζόμενων ο τρόπος επιδόσεως των πτυχίων των εργολάβων, αι τάξεις αυτών , αι περιπτώσεις προσωρινής ή οριστικής ακυρώσεως των πτυχίων τούτων και πάσαι αι λοιπαί σχετικά λεπτομέρειαι καθορισθήσονται δια Διατάγματος.

Άρθρον 3.

1. Αι δημοπρασίαι διεξάγονται δημοσία είτε φανεραί είτε δι' ενσφραγίστων προσφορών, κατά τα δια Διατάγματος καθορισθησόμενα.
2. Επιτρέπεται εις τους εργολάβους όπως αντικαθιστώσι την αρχικην εγγύησιν, ς και τας προσθέτους κατά την εκτέλεσιν των έργων πάσης φύσεως εγγυήσεις ή κρατήσεις δι' ισόποσων εγγυητικών επιστολών Τραπεζής και τύπου της εγκρίσεως του Υπουργού Συγκοινωνίας ή δια χρεωγράφων του Κράτους υπολογιζόμενων εις την τιμήν της εκδόσεως. Τα κατά την διάρκειαν της εγγυήσεως λήγοντα τοκομερίδια των ανωτέρω χρεωγράφων επιστρέφονται συν τη λήξει των τω δικαιουχω εργολάβω. Τα αφορώντα τας ανωτέρω εγγυήσεις , την απόδοσιν αυτών, τα της εγκρίσεως των δημοπρασιών, της συνομολογήσεως των συμβάσεων, της διαμονής του εργολάβου και τα της

εκπροσωπήσεως αυτού εις τας μετά της Υπηρεσίας σχέσεις καθορισθήσονται δια Διατάγματος.

Άρθρον 4.

Απαγορεύεται επί ποινή εκπτώσεως, η υπό του εργολάβου εκχώρησις μέρους ή του όλου της εργολαβίας του, άνευ εγκρίσεως του αρμοδίου Υπουργού μετά γνώμην του Συμβουλίου των Δημοσίων Έργων.

Άρθρον 5.

1. Αι πιστοποιήσεις και πληρωμαί των εκτελουμένων έργων εκτελούνται κατά χρονικά διαστήματα καθοριζόμενα εν τη συγγραφή υποχρεώσεων ή εν τω εργολαβικώ συμβολαίω. Εάν η πληρωμή καθυστέρηση πέραν του τριμήνου από της λήξεως της προθεσμίας καθ ήν έδει να γίνη ο εργολάβος δικαιούται τόκου υπερημερίας επί των καθυστερουμένων αυτώ ποσών προς έξ τοις εκατόν (6%) ετησίως από της υποβολής της περί τούτου οχλήσεως του.

Εν περιπτώσει καθυστέρησεως των πληρωμών πέραν του εξαμήνου ο εργολάβος δικαιούται να ζητήση την διάλυσιν της εργολαβίας, αποζημιουμενος κατά τα δια Διατάγματος καθορισθησόμενα δια τας θετικας μόνον ζημίας αυτού.

2. Κατ' εξαίρεσιν του άρθρου 4 του Νόμου 4694 (1930), επιτρέπεται η προς ανεγνωρισμενας Τραπέζας ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εκχώρησις των εις εργολάβους εκτελουντας έργα του Δημοσίου ή Νομικών προσώπων Δημοσίου Δικαίου οφειλομένων δι' εκτελεσθέντα έργα ή τμήματα αυτών ποσών.
3. Τα εκτελούμενα έργα παραλαμβάνονται προσωρινώς και οριστικώς. Η προσωρινή παραλαβή των έργων θεωρείται αυτοδικαίως συντελεσθείσα, εάν δεν διενεργηθή εντός του εν τη συγγραφή υποχρεώσεων οριζομένου χρόνου εγγυήσεως, λογιζομένου από της ημέρας καθ' ήν ηδύνατο και ώφειλε να γίνη η προσωρινή αυτή παραλαβή. Η οριστική παραλαβή θεωρείται αυτοδικαίως συντελεσθείσα εάν δεν διενεργηθή εντός διμήνου από της λήξεως του εν τη συγγραφή καθοριζομένου χρόνου εγγυήσεως, λογιζομένου από της ημέρας καθ' ήν ηδύνατο και ώφειλε να συντελεσθή η προσωρινή παραλαβή και μετά πάροδον 15 ημερών από της περί τούτου οχλήσεως του εργολάβου.
4. Επιτρέπονται αυξομειώσεις των έργων εκάστης εργολαβίας μέχρι του ενός έκτου συνόλου του αρχικού προϋπολογισμού εφ' όσον πάντως η κατά κονδύλιον αυξομείωσις δεν υπερβαίνει το έν πέμπτον της αντιστοίχου εν τω προϋπολογισμώ ποσότητος, εκτός αν επέλθη συμφωνία μεταξύ Δημοσίου και εργολάβου περί μείζονος ή διαφόρου των προηγουμένων αυξομειώσεων άνευ ιδιαιτέρας αποζημιώσεως.
5. Τα αφορώντα την εκτέλεσιν των έργων, την καταμέτρησιν και λεπτομερείας της παραλαβής αυτών, τας λοιπας υποχρεώσεις και δικαιώματα των συμβαλλομένων μερών, τας λεπτομερείας των τροποποιήσεων κατ' είδος και ποσόν των εργασιών, τα της διακοπής και διαλύσεως των εργολαβιών, εκπτώσεως των εργολάβων και πάσαι αι αναγκαίαι λεπτομέρειαι κανονισθήσονται δια Διαταγμάτων.

Άρθρον 6.

1. Πάσα διαφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, ή μεταξύ του εργολάβου και του διευθύνοντος το έργον μηχανικού είτε ως προς την τεχνικην των έργων εκτέλεσιν, είτε ως προς την ερμηνείαν και εκτέλεσιν της συμβάσεως και της συγγραφής των υποχρεώσεων λύεται υπό των αρμοδίων υπηρεσιών και, εν περιπτώσει μη αποδοχής των αποφάσεων των Αρχών, τίνων υπό του εργολάβου λύεται υπό του Υπουργού της

Συγκοινωνίας, μετά γνώμην του Συμβουλίου των Δημοσίων Έργων δι' ητιολογημένης αποφάσεως κοινοποιημένης τω εργολάβω.

2. Κατά την υπό του Συμβουλίου των Δημοσίων Έργων συζήτησιν της διαφωνίας, καλείται και παρίσταται δια τεχνικού αντιπροσώπου του ο εργολάβος προς υποστήριξιν των απόψεων του.
3. Δια Διατάγματος καθορισθήσονται ο τρόπος και η διαδικασία της λύσεως των διαφωνιών και αι προς λύσιν αυτών αρμόδιαι αρχαί προ της κατά την παράγραφον 1 προσφυγής εις το Υπουργείον, δια τε τας περιπτώσεις έργων Δημοσίων ή τας περιπτώσεις έργων εκτελουμένων υπό ειδικών Ταμείων ή Οργανισμών ή Νομικών εν γένει Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.
4. Εάν ο εργολάβος δεν αποδέχεται την κατά τ' ανωτέρω απόφασιν του Υπουργού της Συγκοινωνίας ή εάν η απόφασις αυτή δεν εκδοθή εντός τριών μηνών από της υποβολής της σχετικής αιτήσεως του εργολάβου, δικαιούται ούτος να προσφύγη εις την διαιτησίαν του Εφετείου της περιφέρειας εν τη εκτελούνται τα έργα. Εάν το έργον κείται εις την περιφέρειαν πλειόνων Εφετείων αρμόδιον δια την επίλυσιν της διαφοράς είναι το υπό του Προέδρου του Αρείου Πάγου οριζόμενον επί τη αιτήσει του προσφεύγοντος.
5. Το Εφετείον δικάζει ως διαιτητικον Δικαστηριον, της υποθέσεως συζητούμενης ως νόμω προτετιμημένης την πρώτην δικάσιμον μεθ' ημέρας είκοσιν (20) από της επιδόσεως της αιτήσεως του προσφεύγοντος. Οι διάδικοι οφείλουσι να προσκομίσωσιν επ' ακροατηρίου πάντα τ' αποδεικτικά στοιχεία και τους μάρτυρας αυτών, οίτινες εξετάζονται παραχρήμα.
6. Το Εφετείον δικάζον εκ των ενόντων και κατά κρίσιν δικαίου ανδρός υποχρεούται να εκδώση την απόφασιν αυτού εντός είκοσιν (20) ημερών από της συζητήσεως. Κρείσσονας αποδείξεις δύναται να διατάξη το Εφετείον αν κατά την κρίσιν του καθίσταται ανέφικτος η λύσις της διαφοράς βάσει των προσκομισθέντων υπό των διαδίκων στοιχείων. Εν τοιαύτη περιπτώσει η συζήτησις επαναλαμβάνεται ως νόμω προτετιμημένη, μετά το πέρας των αποδείξεων ή την λήξιν της δια την διεξαγωγήν αυτών ταχθείσης προθεσμίας, την πρώτην δικάσιμον καθ' ημέρας δέκα πέντε (15) από της επιδόσεως της σχετικής κλήσεως. Η μετά την νέας συζήτησιν οριστική απόφασις του Εφετείου, οφείλει να εκδοθή εντός είκοσιν (20) ημερών από της συζητήσεως και είναι ανέκκλητος και υποχρεωτική δι' αμφοτέρους τους διαδίκους.
7. Προκειμένου περί έργων μη εκτελουμένων εις βάρος του προϋπολογισμού του Κράτους, δικαίωμα αποδοχής ή μη των αποφάσεων των αρμοδίων αρχών ως και προσφυγής εκ τούτου εις το Υπουργείον και μετ' αυτό εις διαιτησίαν, έχει ου μόνον ο ανάδοχος αλλά και ο εργοδότης.

Άρθρον 7.

2. Αι διατάξεις του παρόντος νόμου και των βάσει αυτού εκδιδομένων Διαταγμάτων εφαρμόζονται δια πάντα ανεξαιρέτως τα εν εκτελέσει τα μήπως παραληφθέντα και εκτελεσθησόμενα Δημόσια έργα, (πλην των υπαγομένων εις τα Υπουργεία Στρατιωτικών και Ναυτικών) και δια τα τοιαύτα έργα Λιμενικά, Δημοτικά, Κοινοτικά και υπό Νομικών εν γένει προσώπων δημοσίου δικαίου εκτελούμενα έργα, φυλασσόμενης της αρμοδιότητος των Υπουργείων ή Αρχών των εχουσών την διοίκησιν ή επιτήρησιν της περιουσίας αυτών, μόνον όμως καθ' ό,τι αφορά την έγκρισιν της εκτελέσεως και της δαπάνης των έργων.
3. Εις το τέλος του Νομοθετικού Διατάγματος της 17^{ης} Ιουλίου 1928 <περί σχεδίων πόλεων κλπ.> προστίθεται η επομένη διάταξις ως ίδιον Άρθρον.

Εξαιρέσει των περιπτώσεων του άρθρου 3, όπου κατά τας λοιπάς διατάξεις του παρόντος Νομοθετικού Διατάγματος προβλέπεται έκδοσις Διατάγματος μετά γνωμοδότησιν Συμβουλίων, ο όρος ούτος έχει μόνον δυνητικην ισχύν, δυναμένης και να παραλείπηται της γνωμοδοτήσεως ταύτης. Το παρόν άρθρον ισχύει από της δημοσιεύσεως του από 17 Ιουλίου 1923 Νομοθετικού Διατάγματος <περί σχεδίων πόλεων κ.λπ.>.

3. Πάσα διάταξις αντικείμενη εις τον παρόντα νόμον καταργείται.

Ο παρών νόμος, ψηφισθείς υπό της Βουλής και της Γερουσίας και παρ' Ημών σήμερον εκδοθείς δημοσιευθήτω δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως και εκτελεσθήτω ως νόμος του Κράτους.

Εν Αθήναις τη 2 Απριλίου 1932.

h. A.N. 1966/1939 (ΦΕΚ-385 Α')

Περί συμπληρώσεως των περί εκτελέσεως Δημοσίων Έργων κειμένων διατάξεων.

Καταργήθηκε από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972.

«Άρθρο 1.

Το άρθρον 5 του ν. 5367 «περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων» αντικαθίσταται ως εξής: «1. Αι πιστοποιήσεως και πληρωμαί των εκτελουμένων έργων εκτελούνται κατά χρονικά διαστήματα, καθοριζόμενα εν τη συγγραφή υποχρεώσεων ή εν τω εργολαβικώ συμβολαίω. Εάν η πληρωμή καθυστερήση πέρα του τριμήνου από της λήξεως της προθεσμίας καθ' ην ώφειλε να πραγματοποιηθή ο εργολάβος δικαιούται τόκου υπερημερίας επί των καθυστερουμένων αυτώ ποσών, προς εξ τοίς εκατόν (6 ο/ο) ετησίως, από της υποβολής της περί τούτου οχλήσεως αυτού. Εν περιπτώσει καθυστερήσεως των πληρωμών πέρα του εξαμήνου, ο εργολάβος δικαιούται να ζητήση την διάλυσιν της εργολαβίας, αποζημιούμενος, κατά τα δια διατάγματος καθορισθησόμενα, δια τας θετικές μόνον ζημίας αυτού.

2. Κατ' εξαίρεσιν του άρθρου 4 του ν. 4694 επιτρέπεται η προς ανεγνωρισμένας Τραπεζάς ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εκχώρησις υπό των εκτελούντων έργα του δημοσίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου εργολάβων των εις αυτούς οφειλομένων ποσών δι' εκτελεσθέντα έργα ή τμήματα αυτών.

3. Τα εκτελούμενα έργα παραλαμβάνονται προσωρινώς και οριστικώς. Η προσωρινή παραλαβή των έργων θεωρείται αυτοδικαίως συντελεσθείσα εάν δεν διενεργηθή εντός του εν τη συγγραφή υποχρεώσεων οριζομένου χρόνου εγγυήσεως, λογιζομένου από της ημέρας καθ' ην ηδύνατο και ώφειλε να γίνη η προσωρινή αυτή παραλαβή. Η οριστική παραλαβή θεωρείται αυτοδικαίως συντελεσθείσα εάν δεν διενεργηθή εντός διμήνου από της λήξεως του εν τη συγγραφή καθοριζομένου χρόνου εγγυήσεως, λογιζομένου από της ημέρας καθ' ην ηδύνατο και ώφειλε να συντελεσθή η προσωρινή παραλαβή και μετά πάροdon 15 ημερών από της περί τούτου οχλήσεως του εργολάβου.

4. Επιτρέπονται αυξομειώσεις των έργων εκάστης εργολαβίας μέχρι του ενός έκτου του συνόλου του αρχικού προϋπολογισμού, εφ' όσον πάντως η κατά κονδύλιον αυξομειώσεις δεν υπερβαίνει το εν πέμπτον της αντιστοίχου εν τω προϋπολογισμώ ποσότητος, εκτός αν επέλθη συμφωνία μεταξύ Δημοσίου και εργολάβου περί μείζονος ή διαφόρου των προηγουμένων αυξομειώσεων άνευ ιδιαιτέρας αποζημιώσεως.

5. Τα αφορώντα την εκτέλεσιν των έργων, την καταμέτρησιν και λεπτομερείας της παραλαβής αυτών, τας λοιπάς υποχρεώσεις και δικαιώματα των συμβαλλομένων μερών, τας λεπτομερείας των τροποποιήσεων κατ' είδος και ποσόν των εργασιών, τα της διακοπής και διαλύσεως των εργολαβιών, εκπτώσεως των εργολάβων και πάσαι αι αναγκαίαι λεπτομέρειαι κανονισθήσονται δια διαταγμάτων.

6. Εις τας περιπτώσεις διαλύσεως των εργολαβιών εξ υπαιτιότητος του εργοδότου, εις τον εργολάβον καταβάλλεται η κατά τον προϋπολογισμόν αξία των εκτελεσθεισών εργασιών και η των προμηθευθέντων δοκίμων εν τοις εργοταξίοις υλικών, μη δυναμένη να λογισθή ανωτέρα της εν τη σχετική αναλύσει τιμών αναγραφομένης, ως και η διαφορά του εις την αξίαν των εκτελεσθεισών εργασιών και των ως ανωτέρω προμηθευθέντων υλικών αναλογούντος τέλους χαρτοσήμου από του καταβληθέντος υπό του εργολάβου κατά την συνομολόγησιν της συμβάσεως. Τέλος καταβάλλεται τω εργολάβω τυχόν οφειλομένη αποζημιώσις,

κανονιζομένη αναλόγως των μήπω αποσβεσθαισών εγκαταστάσεων και υπολογιζομένη υπ' όψει λαμβανομένου του κατά τα σχετικά στοιχεία της συμβάσεως τρόπου υπολογισμού της δια τας εγκαταστάσεις ταύτας τυχόν προκυπτούσης επιβαρύνσεως επί της αξίας των έργων και του εκ των συνθηκών εργασίας ή άλλων κρατησασών ειδικών τεκμαιρομένου οφέλους του εργολάβου εκ των μη εκτελεσθαισών συμβατικών εργασιών. Η δια το τεκμαιρόμενον τούτο όφελος του εργολάβου αποζημίωσις εν ουδεμιά περιπτώσει δύναται να υπερβή το 10ο/ο της κατά τον εγκεκριμένον προϋπολογισμόν αξίας των υπολειπομένων μετά την διάλυσιν εργασιών, μετά την αφαίρεσιν εκ της αξίας ταύτης του 1/6 της ολικής εγκεκριμένης δαπάνης, καθ' ο ποσοστόν δικαιούται ο εργοδότης να μειώση τα έργα, άνευ αποζημιώσεως του εργολάβου, του μετά την αφαίρεσιν ταύτην του 1/6 απομένοντος ποσού μειουμένου πάντως κατά την επί δημοπρασία έκπτωσιν.

7. Η διάταξις της προηγουμένης παραγράφου ισχύει και δια διαλυθείσας ήδη συμβάσεις, εφ' όσον δεν καθωρίσθη η αποζημίωσις, κατόπιν προσφυγής, δια τελεσιδίκου επί της ουσίας αποφάσεως, του αρμοδίου εφετείου» - Το άρθρο 1 καταργήθηκε από το άρθρο 22 του Ν. 1266/1972.

«Άρθρο 2.

Το αρθρ. 7 του ν. 5367 «περί εκτελέσεως των δημοσίων έργων», ως ετροποποιήθη δια του άρθρ 1 του ν. 6096 «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των νόμων περί εκτελέσεως δημοσίων έργων» αντικαθίσταται ως ακολούθως : «1. Πάσα μεταξύ των συμβαλλομένων μερών διαφορά, προκύπτουσα είτε εκ της τεχνικής των έργων εκτελέσεως είτε εκ της ερμηνείας και εκτελέσεως της συμβάσεως και της συγγραφής των υποχρεώσεων, ως και των μεταγενεστέρων δια νόμου ή συμφωνίας τροποποιήσεων και συμπληρώσεων αυτών, είτε εκ της καθ' οιονδήποτε τρόπον επερχομένης λύσεως της εργολαβικής συμβάσεως, αφορώσα είτε τον καθορισμόν της αξίας των εκτελεσθαισών εργασιών, ως και την καταβολήν αυτής, είτε τον καθορισμόν και την καταβολήν συμβατικών ή νομίμων αποζημιώσεων και γενικώς πάσα διαφορά οιασδήποτε φύσεως, προκύπτουσα εξ εργολαβικής συμβάσεως κατά την διάρκειαν ή μετά την οπωσδήποτε λύσιν αυτής, λύεται δια της δικαστικής οδού

2. Αρμόδιον πρός επίλυσιν των διαφορών τούτων είναι το εφετείον της περιφερείας εν η εκτελούνται τα έργα. Εάν δε τα έργα κείνται εις την περιφέρειαν πλειόνων εφετειών, αρμόδιον δια την επίλυσιν της διαφοράς είναι το υπό του προέδρου του Αρείου Πάγου επί τη αιτήσει, ενός των διαδίκων, οριζόμενον.

3. Η υπόθεσις συζητείται ενώπιον του εφετείου ως νόμω προτετιμημένη την πρώτην δικάσιμον μεθ' ημέρας είκοσιν (20) από της επιδόσεως της προσφυγής του ενδιαφερομένου. Οι διάδικοι οφείλουσι να προσκομίσωσιν επ' ακροατηρίω πάντα τ' αποδεικτικά στοιχεία και τους μάρτυρας αυτών, οίτινες εξετάζονται παραχρήμα.

4 Το εφετείον, δικάζον εκ των ενόντων και κατά την κρίσιν δικαίου ανδρός, υποχρεούται να εκδώση την απόφασιν αυτού εντός μηνός από της συζητήσεως. Κρείσσονας αποδείξεις δύναται να διατάξη το εφετείον, εάν κατά την κρίσιν του καθίσταται ανέφικτος η λύσις της διαφοράς βάσει των προσκομισθέντων υπό των διαδίκων στοιχείων. Εν τοιαύτη περιπτώσει η συζήτησις επαναλαμβάνεται ως νόμω προτετιμημένη μετά το πέρας των αποδείξεων, ή την λήξιν της δια την διεξαγωγήν αυτών ταχθείσης προθεσμίας, την πρώτην δικάσιμον μεθ' ημέρας δέκα πέντε από της επιδόσεως της σχετικής κλήσεως. Η μετά την νέαν συζήτησιν οριστική απόφασις του εφετείου οφείλει να εκδοθή εντός είκοσιν ημερών από της συζητήσεως. Αι

αποφάσεις των εφετειών είναι ανέκκλητοι, ουδέ ασκείται το ένδικον μέσον της αναίρεσεως

5. Της εις το εφετείο εισαγωγής της υποθέσεως προηγείται υποχρεωτικώς αίτησις θεραπείας προς τον υπουργόν της Συγκοινωνίας, αποφαινόμενον επί ταύτης, μετά γνώμην του συμβουλίου των δημοσίων έργων, δι' ητιολογημένης αποφάσεως, κοινοποιουμένης τω εργολάβω. Κατά την υπό του συμβουλίου των δημοσίων έργων συζήτησιν της διαφωνίας καλείται και παρίσταται, εάν θέλη, αυτοπροσώπως ή δια τεχνικού αντιπροσώπου, ο εργολάβος. Εάν ο εργολάβος δεν αποδέχεται την απόφασιν του υπουργού της Συγκοινωνίας ή εάν ο υπουργός δεν αποφανθή εντός τριών μηνών από της υποβολής της σχετικής αιτήσεως του εργολάβου, δικαιούται ούτος να προσφύγη εις την εν εδαφίω 1-4 διαδικασίαν.

6. Προκειμένου περί έργων μη εκτελουμένων εις βάρος του προϋπολογισμού του Κράτους, δικαίωμα διαφωνίας προς τας αποφάσεις των αρμοδίων Αρχών και προσφυγής εις το εφετείο έχει ου μόνον ο ανάδοχος, αλλά και ο εργοδότης.

7. Εις πάσας τας περιπτώσεις η εις το εφετείο προσφυγή του εργολάβου λόγω διαφωνίας προς τον εργοδότην, ως επίσης η παροχή του εργοδότη, οσάκις ούτος δεν είναι το Δημόσιον, αλλ' οιονδήποτε νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, λόγω διαφωνίας αυτού προς τας σχετικές αποφάσεις της εποπτευούσας προϊσταμένης αυτού Αρχής, ασκείται δια κοινοποιήσεως προς τον υπουργόν της Συγκοινωνίας αιτήσεως θεραπείας, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας εξ μηνών από της κοινοποιήσεως εις τον εργολάβον ή τον κατά τα ανωτέρω εργοδότην της σχετικής αποφάσεως, εξ ης γεννάται η μεταξύ των συμβληθέντων μερών διαφορά.

8. Η προσφυγή εις το εφετείο του εργολάβου ή του εργοδότη, οσάκις ούτος είναι ουχί το Δημόσιον αλλ' έτερον νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, κατά της συμφώνως ταίς διατάξεις της § 5 του παρόντος εκδοθησομένης αποφάσεως του υπουργού της Συγκοινωνίας επί της αιτήσεως θεραπείας, πρέπει να επιδοθή εντός ανατρεπτικής προθεσμίας δύο μηνών από της κοινοποιήσεως της αποφάσεως του υπουργού ή από της λήξεως της τριμήνου προθεσμίας της προμνησθείσης παραγράφου του παρόντος άρθρου. Πάσα αίτησις θεραπείας, κοινοποιουμένη τω υπουργώ της Συγκοινωνίας μετά την εν τη προηγουμένη παραγράφω οριζομένην εξάμηνον προθεσμίαν, ως και πάσα προσφυγή εις το εφετείο, πραγματοποιουμένη μετά την παρέλευσιν της άνω προθεσμίας των δύο μηνών, είναι απαράδεκτοι, πάσα δε αξίωσις του εργολάβου κατά του εργοδότη Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ως και αντιθέτως πάσα αξίωσις του εργοδότη, οσάκις ούτος δεν είναι το Δημόσιον, αλλ' έτερον νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου, επί πλέον των δια των εκδοθεισών σχετικών αποφάσεων των αρμοδίων Αρχών ανεγνωρισμένων, δεν δύναται πλέον να προβληθή υπ' αυτών.

9. Δια τας προ της ισχύος του παρόντος νόμου αποφάσεις των αρμοδίων Αρχών η εξάμηνος ως άνω προθεσμία κοινοποιήσεως της αιτήσεως θεραπείας άρχεται από της ισχύος του παρόντος νόμου, η δε δίμηνος προθεσμία προσφυγής εις το εφετείο κατά της αποφάσεως του υπουργού, εάν μεν εκοινοποιήθη προς της ισχύος του νόμου τούτου η απόφασις του υπουργού επί της αιτήσεως θεραπείας ή συνεπληρώθη το τρίμηνον της § 5 του παρόντος άρθρου προ της ισχύος του παρόντος νόμου, άρχεται από της ισχύος του νόμου, άλλως η δίμηνος αυτή προθεσμία προσφυγής εις το εφετείο άρχεται από της κοινοποιήσεως της αποφάσεως του υπουργού ή της συμπληρώσεως του τριμήνου από της κοινοποιήσεως εις τον υπουργόν της αιτήσεως θεραπείας.

10 Πάσα αξίωσις του εργολάβου κατά του εργοδότη ή αντιθέτως του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου κατά του εργολάβου, στηριζομένη εις απόφασιν της αρμοδίας Αρχής και περί ης ηγέρθη διαφωνία και εγένετο προσφυγή εις το εφετείον, παραγράφεται, εάν κατά το διάστημα της επιδικίας παρέλθη διετία χωρίς να ενεργηθή πράξις διακόπτουσα την παραγραφήν. Όσον αφορά τας νομίμως γεννηθείσας και αναγνωριζόμενας δι' αποφάσεων των αρμοδίων Αρχών αξιώσεις των εργολάβων εφαρμόζονται αι σχετικά διατάξεις του νόμου περί δημοσίου λογιστικού και των τροποποιούντων αυτόν νόμων .

11. Αι διατάξεις των προηγουμένων παραγράφων ισχύουσι και προκειμένου περί εκτελέσεως δημοτικών και κοινοτικών έργων».

i. Ν.Δ. 95/46

Περί Εργοληπτών Δημοσίων Έργων.

(Το Ν.Δ. αυτό καθώς και οι κανονιστικές πράξεις που εκδόθηκαν σε εφαρμογή του .

Καταργήθηκε από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972.

Άρθρο 1 :

1. Δια την υπό ιδιωτών καθ' οιονδήποτε τρόπον ανάληψιν της εκτελέσεως έργων του Δημοσίου ή Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου, απαιτείται πτυχίον Εργολήπτου Δημοσίων Έργων, οι δε κτώμενοι τοιούτον τιτλοφορούνται Εργολήπται Δημοσίων Έργων.
2. Πτυχίον Εργολήπτου Δημοσίων Έργων χορηγείται μόνον εις πολίτας Έλληνας απολαμβάνοντας των πολιτικών και αστικών αυτών δικαιωμάτων και μη εστερημένων του δικαιώματος της ελευθέρως διαχειρίσεως της περιουσίας των, μόνον δε υπό τας προϋποθέσεις ταύτας ισχύουν τα άπαξ χορηγηθέντα πτυχία.
3. Πτυχία Εργολήπτου Δημοσίων Έργων δύνανται να χορηγώνται εις φυσικά πρόσωπα εις νομίμως συσταθέντας και λειτουργούντας Συνεταιρισμούς, ων τα μέλη πληρούν τους όρους της ανωτέρω παραγράφου και εις Ελληνικά Τεχνικάς Εταιρείας αποτελούσας νομικόν πρόσωπον.
4. Εξαίρεσις από των διατάξεων των ανωτέρω (1 και 2) παραγράφων, επιτρέπεται μόνον προκειμένου περί εκτελέσεως έργων κατόπιν διεθνούς Δημοσίου διαγωνισμού εν τη σχετική του οποίου ρητώς ορίζεται ότι γίνονται δεκτοί και αλλοδαποί.

j. Ν.Δ. 1125/49

Περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως των ισχυουσών διατάξεων, περί τρόπου εκτελέσεως των έργων ανασυγκροτήσεως.

Καταργήθηκε από το άρθρο 22 του Ν.Δ. 1266/1972.

Το 1949 εκδίδεται το Νομοθετικό Διάταγμα 1125 «περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως των ισχυουσών διατάξεων περί εκτελέσεως των έργων ανασυγκροτήσεως» όπου καθορίζεται αναλυτικά **με βάσει τα πτυχία των εργολάβων η δυνατότητα συμμετοχής τους σε διαγωνισμούς**, όπως αποτυπώνεται παρακάτω :

Άρθρον 1 :

4. 1. Εργολάβοι δημοσίων έργων, κάτοχοι πτυχίων εν ενεργεία δύνανται να μετάσχουν διαγωνισμών εκτελέσεως έργων ανασυγκροτήσεως της ειδικότητας του πτυχίου των ως εξής :

α) Εργολάβοι Α' τάξεως εις έργα προϋπολογισμού μέχρις 500.000 δρχ.

β) Εργολάβοι Β' τάξεως εις έργα προϋπολογισμού μέχρις 1.500.000 δρχ.

γ) Εργολάβοι Γ' τάξεως εις έργα προϋπολογισμού μέχρις 3.000.000 δρχ. (Τα ποσά των περιπτ. α-γ τίθενται όπως τροποποιήθηκαν από την υπ' αριθ. Α 65517/56 της 2/12 Ιαν. 1957 αποφ. Υπ. Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων).

δ) "Εργολάβοι Δ' τάξεως εις έργα προϋπολογισμού από 250.000 μέχρις 7.000.000 δραχμών εφαρμοζομένων δια τα κάτω των 250.000 δραχμών έργα των διατάξεων της παρ.2 του άρθρου μόνου του από 20.11.1957 Β Δ/τος "περί τροποποιήσεως των από 28.3.1957 και 30.5.1952 Β. Δ/των "περί τροποποιήσεως του από 23.4.1951 Β Δ/τος περί των πτυχίων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων" (Τα ποσά της περιπτ. δ' καθωρίσθησαν ως άνω από την υπ' αριθ. Α 69527 της 30/31 Δεκ. 1957 αποφ. Υπ. Συγκ. και Δημ. Έργων.

Η παραπομπή αφορά την παρ.4 του άρθρου 2 του Β.Δ. 23/28 Απρ. 1951).

"ε) Ειδικά πτυχία Ε' τάξεως εις έργα προϋπολογισμού μείζονος 3.000.000 δραχμών".

2. Δ'αποφάσεως της αρμοδίας υπηρεσίας εκάστου Υπουργείου επιτρέπεται η επέκτασις εργολαβίας μέχρι ποσοστού 30% επί των ορίων δυναμικότητας εκάστου πτυχίου, μετά σύμφωνον δε γνώμην του οικείου Συμβουλίου του αρμοδίου Υπουργείου μέχρι ποσοστού 70%. Η επέκτασις αυτή υπολογίζεται βάσει των αρχικών τιμών και αφορά την εκτέλεσιν του αρχικού αντικειμένου της εργολαβίας. ((3. Προκειμένου περί των έργων αφορώντων καθαρώς μηχανολογικά ή ηλεκτρολογικά εγκαταστάσεις δύνανται να μετέχουν των διαγωνισμών μόνον οι κεκτημένοι εργολαβικόν πτυχίον δημοσίων έργων Α', Β', Γ' και Δ' τάξεως διπλωματούχοι μηχανολόγοι ή ηλεκτρολόγοι. Και εις τας περιπτώσεις ταύτας ισχύουν τα εν εδαφ.1 της παρούσης παραγράφου όρια δυναμικότητας εκάστου πτυχίου, τα της συμμετοχής δε εις έργα προϋπολογισμού μείζονος των 1.000 εκατομμυρίων δραχμών θέλουσι ρυθμισθή δι'αποφάσεων του Υπουργού Συντονισμού δημοσιευμένων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως)).

5. 1. Οι εργολάβοι Α', Β' και Γ' τάξεως δύνανται να αναλάβωσι την εκτέλεσιν έργων ανασυγκροτήσεως εις ωρισμένας μόνον περιοχάς της Χώρας και δη οι μεν εργολάβοι Α' τάξεως εις μίαν μόνον περιοχήν, οι εργολάβοι Β' τάξεως εις δυο ομόρους περιοχάς και οι εργολάβοι Γ' τάξεως εις τρεις συνεχόμενας περιοχάς.

Δια δηλώσεως αυτών υποβαλλομένης μέσω των κατά τόπους Νομομηχανικών οι εργολάβοι υποχρεούνται να γνωστοποιήσουν εις την Υπηρεσίαν Συντονισμού Εκτέλεσεως Σχεδίου Ανασθγκροτήσεως (ΥΣΕΣΑ) τας περιοχάς, εις ας προτίθενται να αναλάβωσι την εκτέλεσιν έργων ανασυγκροτήσεως. Ειδικώς προκειμένου περί έργων προϋπολογισμού κάτω των 30 εκατ. δρχ., ταύτα ανατίθενται μόνον εις εργολάβους μονίμως εγκατεστημένους εν τη περιφερεία του Επιθεωρητού Δημοσίων Έργων, εν η εκτελείται το έργον.

Ο Υπουργός Συντονισμού δύναται δι'ητιολογημένης αποφάσεως αυτού, λόγω ουσιώδους μεταβολής συνθηκών, να επιτρέπη την εκ μέρους των εργολάβων υποβολήν δηλώσεων περί αλλαγής της κατά τα ανωτέρω περιοχής.

Η Υ.Σ.Ε.Σ.Α., κατόπιν ελέγχου των σχετικών δηλώσεων, μεριμνά δια την γνωστοποίησιν αυτών εις τας αρμοδίας Υπηρεσίας.

2. Η κατανομή της χώρας εις τας κατά το εδαφ.1 περιοχάς γίνεται δι'αποφάσεως του Υπουργού Συντονισμού, δημοσιευομένων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δι'ομοίων δε αποφάσεων ορίζεται η προθεσμία υποβολής των δηλώσεων τούτων, ως επίσης ρυθμίζεται και πάσα άλλη σχετική λεπτομέρεια.

Δηλώσεις υποβληθείσαι ή υποβληθησόμεναι μέχρι της εκδόσεως των ως ανωτέρω αποφάσεων θεωρούνται ότι νομίμως υπεβλήθησαν, διέπονται δε υπό των διατάξεων των αποφάσεων τούτων.

6. 1. Συνιστάται "Ειδικόν Πτυχίον Ε'" έργων ανασυγκροτήσεως (δι'έργα προϋπολογισμού μείζονος των 1000 εκατομμυρίων δραχμών, ως και δι'έργα απαιτούντα ειδικόν εξοπλισμόν και εμπειρίαν, προϋπολογισμού άνω των 500 εκατομμυρίων δραχμών) (Από την υπ'αριθ. Α 65517/56 της 2/12 Ιαν. αποφ.

Υπ.Συγκ. και Δημ.Έργων, το ποσόν του πτυχίου Ε' τάξεως ωρίσθηκε σε έργα προϋπολογισμού μείζονος των 3.000.000 δραχμών).

2. Το πτυχίον τούτο χορηγείται υπό του Υπουργού Συντονισμού, προτάσει της κατά την επομένην παράγραφον Επιτροπής, εις τεχνικάς ανωνύμους εταιρίας. 'Ινα τοιαύτη εταιρία τύχη του πτυχίου τούτου απαιτείται, όπως εις το Διοικητικόν Συμβούλιον μετέχουσι τουλάχιστον πέντε εργολάβοι δημοσίων έργων Δ'τάξεως, εξ ων τρείς κάτοχοι γενικών πτυχίων.

3. Προκειμένου περί τεχνικών ανωνύμων εταιριών, συσταθεισών προ του 1941, ίνα τύχωσι του ειδικού πτυχίου Ε' απαιτείται, όπως εις τα διοικητικά συμβούλια μετέχωσι τουλάχιστον τρείς διπλωματούχοι μηχανικοί κάτοχοι γενικών πτυχίων Δ' τάξεως εν ενεργεία, έχοντες κατά τους κειμένους νόμους δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος μηχανικού μιας των ειδικοτήτων του Ε.Μ.

Πολυτεχνείου και όντες μέλη του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας. Επιπροσθέτως αι Εταιρίαί αύται πρέπει να επέδειξαν ευδόκιμον δράσιν μιας δεκαετίας εμπιπτούσης εντός της περιόδου 1925-1940 και 1945 και εφεξής κατά την κρίσιν της κατά την επομένην παράγραφον Επιτροπής.

4. Το Διοικητικόν Συμβούλιον των κατά τα ανωτέρω τεχνικών ανωνύμων εταιριών δύναται να αποτελήται εκ περισσοτέρων των 9 μελών. Η διάταξις αύτη δεν ισχύει δια τας εταιρίας του προηγουμένου εδαφίου. Των τεχνικών ανωνύμων εταιριών δέον να προϊσταται Γενικός Διευθυντής Μηχανικός κερκτημένος δίπλωμα μιας των Ανωτάτων Σχολών του Ε.Μ.

Πολυτεχνείου ή των ισοτίμων προς αυτό και έχουν 15ετή πείραν. Ο Γεν. Διευθυντής δέον επίσης να είναι κάτοχος γενικού πτυχίου Δ' τάξεως, εκτός εάν πρόκειται περί

εταιριών αι οποίαι συνέστησαν προ της 1ης Ιαν. 1949 και κέκτηνται αύται τοιούτον πτυχίον.

5. Θανόντος ή αποχωρησάντος μέλους τινός του Διοικητικού Συμβουλίου, εκ των κατά τα ανωτέρω μηχανικών ή εργολάβων, η Εταιρία υποχρεούται, όπως εντός μηνός προβή εις την αντικατάστασιν αυτού δι'ετέρου προσώπου, έχοντος τας αυτάς ιδιότητας και συγκεντρούντος τα αυτά προσόντα κατά την κρίσιν της κατά την επομένην παράγραφον Επιτροπής.

6. Ουδείς εργολάβος δύναται να μετέχη εις Διοικητικά Συμβούλια πλειόνων εταιριών, μετέχων δε του Συμβουλίου εταιρίας τινός δεν δύναται ατομικώς να λαμβάνη μέρος εις δημοπρασίας εν γένει έργων ανασυγκροτήσεως. Εργολάβοι, υπάλληλοι εν γένει εταιριών ειδικού πτυχίου Ε', ως και οι οπωσδήποτε αναμεμιγμένοι εις την παρά των εταιριών τούτων εκτέλεσιν έργων ανασυγκροτήσεως, δεν δύνανται να συμμετέχωσιν εις δημοπρασίας τοιούτων έργων, δυνάμενοι να συμμετέχωσι εις δημοπρασίας μελετών.

7. Εν περιπτώσει παραβάσεως διατάξεως τινός των προηγουμένων εδαφίων, το χορηγηθέν πτυχίον ανακαλείται δι'αποφάσεως του Υπουργού Συντονισμού.

8. Κάτοχοι ειδικού πτυχίου Ε' δεν δύνανται να μετέχωσι διαγωνισμών δι'έργα δυναμικότητος πτυχίων Α', Β' και Γ' τάξεως.

9. Δι'αποφάσεως του Υπουργού Συντονισμού, δημοσιευομένων εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δύναται να ορίζεται ανώτατος αριθμός των χορηγουμένων κατ'έτος ειδικών πτυχίων Ε' αναλόγως των αναγκών των έργων. Ο αριθμός ούτος κατανέμεται μεταξύ Αθηνών και Θεσσαλονίκης, κατ' αναλογίαν του αριθμού των διπλωματούχων μηχανικών εργοληπτών Δ' τάξεως μελών του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος εν Αθήναις και του εν Θεσσαλονίκη τοπικού τμήματος αυτού, βάσει του αριθμού των υποβληθεισών αιτήσεων, κατά την κρίσιν της Επιτροπής της επομένης παραγράφου.

10. Τα ειδικά πτυχία Ε' ισχύουν μόνον κατά την διάρκειαν της εκτελέσεως του προγράμματος ανασυγκροτήσεως της χώρας.

11. Εις ας περιπτώσεις δεν έχει συμπληρωθεί ή κατά νόμον διαδικασία δια την σύστασιν της ανωνύμου εταιρίας και τηρουμένων των διατάξεων των προηγουμένων εδαφίων, επιτρέπεται η χορήγησις προσωρινής αδείας συμμετοχής εις διαγωνισμούς εις την εν τω υπογραφέντι καταστατικώ ομάδα των ιδρυτών της Εταιρίας, εφ'όσον αύτη αποτελείται εκ των εδαφ. 2 προσώπων, μετέχουσι δε ταύτα του δια του καταστατικού διοριζομένου πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας.

12. Εν περιπτώσει κατακυρώσεως της δημοπρασίας εις την κατά το προηγούμενον εδάφιον ομάδα, το εργολαβικόν συμβόλαιον υπογράφεται παρ'αυτής, περιέχεται δ'εν αυτή δήλωσις της ομάδος, μη υποκειμένη εις ανάκλησιν, δια της οποίας συναινεί αύτη, όπως άπασαι αι εκ του εργολαβικού συμβολαίου υποχρεώσεις και δικαιώματα της ομάδος μεταβιβασθώσιν εις την ανώνυμον εταιρίαν, άμα τη συστάσει ταύτης. Εντός μηνός από της συστάσεως της ανωνύμου εταιρίας, υποχρεούται αύτη, όπως, επί ποινή εκπτώσεως της ομάδος από της εργολαβίας, προβή εις μονομερή δήλωσιν ενώπιον συμβολαιογράφου, υποβαλλομένην εις πάγιον τέλος χαρτοσήμου δρχ.

10.000, δι ης αποδεχομένη την ως ανωτέρω δήλωσιν της ομάδος, υποκαθίσταται εις τας εκ του εργολαβικού συμβολαίου υποχρεώσεις και δικαιώματα.

Εντός του αυτού μηνός αντίγραφον της δηλώσεως ταύτης κατατίθεται εις την αρμοδίαν υπηρεσίαν.

8. 1. Αι αιτήσεις περί χορηγήσεως ειδικού πτυχίου Ε' μετά των σχετικών δικαιολογητικών υποβάλλονται εις το Τεχνικόν Επιμελητήριον της Ελλάδος εν Αθήναις, του οποίου ο Πρόεδρος ή ο νόμιμος αυτού αναπληρωτής εκτελεί εις την περίπτωσην ταύτην χρέη εισηγητού εις την Επιτροπήν.

2. Αι ως ανωτέρω αιτήσεις υποβάλλονται εντός της εκάστοτε παρά του Υπουργού του Συντονισμού οριζομένης προθεσμίας.

9. 1. Εντός δέκα ημερών από της εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως του κατά το εδαφ.4 της παρ.7 πίνακος, ο Υπουργός Συντονισμού δύναται να αιτήσετε την αναθεώρησιν αυτού. Δικαίωμα αναθεωρήσεως έχουσι και αι μη περιληφθείσαι εις τον πίνακα Εταιρείαι, υποβάλλουσαι σχετικήν αίτησιν εις την ΥΣΕΣΑ εντός της αυτής δεκαήμερου προθεσμίας.

2. Αι αιτήσεις αναθεωρήσεως συζητούνται παρά δευτεροβαθμίου επιτροπής αποτελουμένης εκ των μελών της κατά την παράγρ. 7 επιτροπής, συμπληρουμένης δι' ενός Αρεοπαγίτου, οριζομένου παρά του Προέδρου του Αρείου Πάγου, και των Γενικών Διευθυντών των Υπουργείων Δημοσίων Έργων και Ανοικοδομήσεως.

3. Αι αποφάσεις της δευτεροβαθμίου Επιτροπής λαμβάνονται κατά τα εν εδαφ. 4 της παρ.7 οριζόμενα.

Ο παρά της Επιτροπής ταύτης εγκριθείς πίναξ είναι οριστικός, δημοσιεύεται δε επιμελεία της ΥΣΕΣΑ εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

10. 1. Αι περί χορηγήσεως του ειδικού πτυχίου Ε' διατάξεις της παρούσης εφαρμόζονται αναλόγως και προκειμένου περί χορηγήσεως του ειδικού πτυχίου Ε' διατάξεις της παρούσης εφαρμόζονται αναλόγως και προκειμένου περί χορηγήσεως της προσωρινής αδείας συμμετοχής εις διαγωνισμούς. Συσταθείσης της ανωνύμου εταιρίας, η προσωρινή άδεια μετατρέπεται εις ειδικόν πτυχίον Ε' μετ' έλεγchon των νομίμων προϋποθέσεων παρά της ΥΣΕΣΑ.

2. Προκειμένου τα εν εδάφ. 2 παρ.6 πρόσωπα να συστήσωσιν ανώνυμον τεχνικήν εταιρίαν, δικαιούνται να αιτήσωσιν, όπως, προ της συντάξεως καταστατικού, ή κατά την παρ.7 επιτροπή γνωμοδότηση περί της συνδρομής παρ'αυτοίς των προσόντων του εδαφ.3 της παραγράφου ταύτης, κατά την εν αυτή οριζομένην διαδικασίαν. Καταστάσης οριστικής της γνωμοδοτήσεως της Επιτροπής, κατά το εδάφ. 11 της παρ.6 προσωρινή άδεια συμμετοχής εις διαγωνισμούς, μετ'έλεγchon των νομίμων προϋποθέσεων παρά της ΥΣΕΣΑ.

κ. Ν.Δ. 1266/72 (ΦΕΚ 198 Δ')

Περί εκτελέσεως των Δημοσίων Έργων.

Καταργήθηκε από το άρθρο 28 του Ν. 1418/84.

Ο Ν1266/1972 «Περί εκτελέσεως δημοσίων έργων» είναι ουσιαστικά η πρώτη συγκεντρωτική καταγραφή της Νομοθεσίας περί εκτέλεσης των Δημοσίων έργων, όπου με σαφήνεια καθορίζονται αρμοδιότητες και κυρώσεις και ορίζεται με σαφήνεια τι είναι έργο, η σύμβαση, οι εγγυήσεις και οι υποχρεώσεις του αναδόχου, ο τρόπος κατασκευής του και οι κίνδυνοι του, ποιοι το επιβλέπουν, ποιοι το ελέγχουν, πως γίνονται οι πληρωμές, προθεσμίες και ποινικές ρήτρες, διακοπή εργασιών και διάλυση της εργολαβίας, καθορισμός νέων εργασιών και τιμών, ενστάσεις και επίλυση διαφορών, κλπ, όπως φαίνεται αναλυτικά παρακάτω, ενώ με τον Νόμο αυτό καταργούνται όλοι οι προηγούμενοι που αφορούσαν την εκτέλεση των Δημοσίων Έργων :

Αντικείμενον και ορισμοί.

Άρθρον 1.

1. **Δημόσια έργα** είναι τα πάσης φύσεως καθ' οιονδήποτε τρόπον συνδεόμενα μετά του εδάφους ή παντός εν γένει ακινήτου τεχνικά έργα, τα εκτελούμενα υπό του Δημοσίου ή υπό των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως ως και των Οργανισμών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφελείας.

2. Η εκτέλεσις δημοσίου έργου περιλαμβάνει την μελέτην και την κατασκευήν αυτού. Το παρόν ρυθμίζει τα της κατασκευής του δημοσίου έργου, τα δε της μελέτης τούτου διέπονται υπό των κειμένων περί μελετών διατάξεων, πλην των περιπτώσεων δι' ας άλλως ειδικώς ορίζεται εν τω παρόντι.

3. Δια του όρου «**έργον**» νοείται εν τω παρόντι το δημόσιον έργον, ως κατασκευή δε του έργου νοείται και η ανακαίνισις ή επισκευή, ως και η συντήρησις αυτού.

4. **Κύριος του έργου** καλείται το Δημόσιον ή τα εν παραγράφω 1 νομικά πρόσωπα ή οργανισμοί τα συνάπτοντα την προς κατασκευήν αυτού σύμβασιν. Το Δημόσιον ως κύριος του έργου εκπροσωπείται υπό του αρμοδίου καθ' ύλην Υπουργού ή των νομίμως εξουσιοδοτημένων προς τούτο οργάνων. Τα εν παραγράφω 1 λοιπά νομικά πρόσωπα ή οργανισμοί ως κύριοι του έργου εκπροσωπούνται υπό του κατά περίπτωσιν νομίμως εξουσιοδοτημένου οργάνου της διοικήσεως αυτών. Εν τη εννοία της συμβάσεως περιλαμβάνονται και άπαντα τα συνοδεύοντα ταύτην τεύχη και ειδικαί συμφωνίαι.

5. **Διευθύνουσα Υπηρεσία** καλείται ή τεχνική υπηρεσία, ή κατά τας κείμενος διατάξεις προβλεπομένη ή παρά του κυρίου του έργου εξουσιοδοτημένη προς άσκησιν διοικήσεως επί της κατασκευής αυτού Τεχνικόν Συμβούλιον καλείται το κατά τας κειμένας διατάξεις αρμόδιον προς γνωμοδότησιν επί τεχνικών θεμάτων συμβούλιον παρά τη κεντρική ή ταις περιφερειακαίς υπηρεσίαις του φορέως εκτελέσεως του έργου, Συμβούλιον δε Δημοσίων Έργων, το παρά τη κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δημοσίων Έργων τοιούτον.

6. **Επιβλέπων** είναι ο τεχνικός, ο τελών εις σχέσιν προστήσεως μετά του κυρίου του έργου εκ του νόμου ή δια συμβάσεως και εντεταλμένος προς επίβλεψιν της κατασκευής του έργου είτε εν τω συνόλω είτε εν μέρει ή προς άσκησιν αναλόγων καθηκόντων.

7. Ανάδοχος του έργου είναι ο δια συμβάσεως μετά του κυρίου του έργου αναλαμβάνων την κατασκευήν αυτού.

Επίβλεψις του έργου.

Άρθρον 2.

1. Η επίβλεψις της κατασκευής του έργου ασκείται δια των τεχνικών υπαλλήλων του κυρίου του έργου. Δια Β.Δ/τος καθορίζονται τα καθήκοντα και αι αρμοδιότητες της επιβλέψεως, ο τρόπος ασκήσεως αυτής και πάσα συναφής λεπτομέρεια.

2. Προκειμένου περί οικονομικώς μεγάλου ή τεχνικώς δυσχερούς έργου ή αδυναμίας εν γένει ασκήσεως επιβλέψεως δια των τεχνικών του κυρίου του έργου, επιτρέπεται η ανάθεσις υπ' αυτού της επιβλέψεως εν όλω ή εν μέρει εις έχοντα τα προς τούτο κατά νόμον προσόντα. Ο αναλαμβάνων την τοιαύτην επίβλεψιν, ως και τα κατά την οικείαν σύμβασιν χρησιμοποιούμενα υπ' αυτού προς ενάσκησιν ταύτης πρόσωπα υπέχουν τας ευθύνας δημοσίου υπαλλήλου. Η δια την άσκησιν της επιβλέψεως αμοιβή διέπεται υπό των σχετικών περί αμοιβής Ιδιωτών μηχανικών διατάξεων και εν ελλείψει τοιούτων καθορίζεται δια της συμβάσεως.

3. Δύναται ο κύριος του έργου, μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου, να ανάθεση δια συμβάσεως εις ιδιώτην τεχνικόν καθήκοντα συμβούλου δια την κατασκευήν συγκεκριμένου έργου εξαιρετικής σπουδαιότητας. Η τοιαύτη ανάθεσις καθηκόντων συμβούλου δύναται, να γίνη και προς αλλοδαπόν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον, μετ' έγκρισιν του Υπουργού Δημοσίων Έργων και γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου. Αι υποχρεώσεις και ή αποζημίωσις του τεχνικού συμβούλου καθορίζονται δια της συμβάσεως. Η διάταξις του άρθρου 18 του παρόντος περί συνομολογήσεως διαιτησίας εφαρμόζεται και εν προκειμένω εις περιπτώσεις αλλοδαπού συμβούλου.

Τρόπος κατασκευής του έργου.

Άρθρον 3.

1. Η κατασκευή του έργου πραγματοποιείται δι' αναθέσεως ταύτης, υπό του κυρίου του έργου, εις εργολήπτας δημοσίων έργων δια συμβάσεως συνομολογουμένης κατόπιν δημοσίου διαγωνισμού. Δια του διαγωνισμού επιδιώκεται η ανάδειξις αναδόχου ικανού δια την έγκαιρον και αρτίαν κατασκευήν του έργου. Δια την τοιαύτην ανάδειξιν δεν αποτελεί απόλυτον κριτήριον ή ευθηνότερα προσφορά. Δια Β.Δ/των καθορίζονται τα συστήματα δημοπρατήσεως, τα της διεξαγωγής των διαγωνισμών, τα των υποχρεώσεων των συμμετεχόντων, τα της εγκρίσεως του αποτελέσματος και πάσα συναφής λεπτομέρεια.

2. Επιφυλασσομένων των διατάξεων του άρθρου 86 του Ν.Δ. 321/69 «περί Κώδικος Δημοσίου Λογιστικού» επιτρέπεται εις επείγουσας περιπτώσεις, εις περιπτώσεις θεομηνιών ή προς αποτροπήν επικειμένου αμέσου ή κινδύνου ή μοναδικότητας κατασκευαστού ή δις αποτυχόντος δημοσίου διαγωνισμού ή συνεχίσεως εργασιών μετ' έκπτωσιν του αναδόχου ή άλλως πως διαλυθείσης εργολαβικής συμβάσεως, μετά σύμφωνον ητιολογημένην γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου, η διενέργεια διαγωνισμού μεταξύ περιωρισμένου αριθμού εργοληπτών δια προσκλήσεως» ή ή άπ' ευθείας άνευ διαγωνισμού ανάθεσις εις εργολήπτην ή και απολογιστικώς υπό της υπηρεσίας του κυρίου του έργου κατασκευή των έργων.

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται, και επί διεξαγωγής ερευνητικών πάσης φύσεως εργασιών η επί έργων όλως ειδικής φύσεως, χαρακτηριζομένων ως τοιούτων δι' αποφάσεως του αρμοδίου Υπουργού ως και επί εργασιών συντηρήσεως, εφ' όσον, δια τας τελευταίας ταύτας, η κατά τον προϋπολογισμόν δαπάνη δεν υπερβαίνει τας

πεντακοσίας χιλιάδας (500.000) δραχ. Το ποσόν τούτο δύναται να μεταβάλλεται δια Β.Δ/τος.

3. Η καθ' οιονδήποτε τρόπον ανάθεσις της κατασκευής γίνεται εις εργολήπτας Δημοσίων Έργων κεκτημένους το απαιτούμενον δια το έργον πτυχίον. Κατ' εξαίρεσιν η ανάθεσις δύναται να γίνη και εις εμπειροτέχνας προκειμένου περί απλών έργων προϋπολογισμού μέχρι τετρακοσίων χιλιάδων (400.000) δραχ. Δια Β.Δ/τος δύναται να μεταβάλλεται το όριον τούτο. Αλλοδαποί μη κεκτημένοι ελληνικόν πτυχίον εργολήπτου Δ.Ε. γίνονται δεκτοί μόνον εις προκηρυσσομένους διεθνείς δημοσίους διαγωνισμούς, κατά τα εν τη σχετική διακηρύξει οριζόμενα. Εν τη περιπτώσει ταύτη η διακήρυξις δέον να εγκριθή υπό του Υπουργού Δημοσίων Έργων, μετά σύμφωνον γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου.

4. Ουδέν έργον δημοπρατείται ούτε άλλως πως ανατίθεται ή κατασκευή αυτού πριν ή συνταγή και εγκριθή οριστική τούτου μελέτη. Κατ' εξαίρεσιν προκειμένου περί έργου ιδιαιτούσης σημασίας δεκτικού ειδικών τρόπων κατασκευής επιτρέπεται η δημοπράτησις της κατασκευής αυτού βάσει μελέτης υποβαλλομένης κατά τον διαγωνισμόν και συντασσόμενης υπό έχοντος τα κατά Νόμον προσόντα τεχνικού, υπ' ευθύνη του διαγωνιζομένου. Εν τη περιπτώσει ταύτη ο δημόσιος διαγωνισμός διεξάγεται εις δύο στάδια, κατά το πρώτον προκρινομένων και αξιολογουμένων των υποβληθεισών μελετών, κατά δε το δεύτερον στάδιον ελεγχομένων των οικονομικών προσφορών μεταξύ των μη αποκλεισθέντων κατά το πρώτον στάδιον. Εις την περίπτωσιν ταύτην, αι προσφοραί περιλαμβάνουν πάντοτε το εργολαβικόν αντάλλαγμα κατ' αποκοπήν δια το όλον έργον ή αυτοτελή τμήματα αυτού, κατά τα εν τη διακηρύξει οριζόμενα.

5. Επιτρέπεται όπως δια της συμβάσεως κατασκευής του έργου ο ανάδοχος αναλάβη την τυχόν αναγκαίαν προσαρμογήν ή συμπλήρωσιν των στοιχείων της οριστικής μελέτης των διαμορφουμένων εκ των δεδομένων του εδάφους συνθηκών. Αι συμπληρώσεις και προσαρμογαί αύται εκτελούνται υπό του έχοντος τα προς τούτο, προσόντα τεχνικού και εγκρίνονται αρμοδίως, εφαρμόζονται .δε δια ταύτας αι περί αμοιβών μηχανικών διατάξεις.

5. Αι συμβάσεις κατασκευής δημοσίων έργων, ως προς τον τρόπον πληρωμής του αναδόχου, καταρτίζονται κατά τας ακόλουθους μεθόδους, αυτοτελώς ή μικτώς.

α) Επί τη βάσει προκαθωρισμένων υπό του κυρίου του έργου μονάδων δι' έκαστον είδος εργασίας και αντιστοιχων συμπεφωνημένων τιμών μονάδος βάσει των οποίων προσδιορίζεται το χρηματικόν αντικείμενον της συμβάσεως.

β) Επί τη βάσει συμπεφωνημένων δι' έκαστον είδος εργασίας τιμών μονάδος και προκαθωρισμένου χρηματικού αντικειμένου, των αντιστοιχων μονάδων εργασίας καθοριζομένων μετά την συνομολόγησιν της συμβάσεως. Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται επί έργων δυσχερούς προσμετρήσεως και ιδία επί συντηρήσεων και σποραδικών έργων.

γ) Επί τη βάσει συμπεφωνημένης κατ' αποκοπήν τιμής μονάδος δια την κατασκευήν του όλου έργου ή συγκεκριμένων τμημάτων αυτού. Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται ιδία επί δημοπρατήσεως έργου κατά τας διατάξεις του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου.

δ) Επί τη βάσει προκαθωρισμένου χρηματικού αντικειμένου και βάσει αφ' ενός μεν αποδεικτικών πληρωμής των δαπανών των καταβληθεισών υπό του αναδόχου του έργου δια λογαριασμόν του κυρίου του έργου προς εκτέλεσιν των εργασιών, είτε δι' αυτεπιστασίας είτε δι' υπεργολαβιών, αφ' ετέρου δε συμπεφωνημένης

αποζημιώσεως δια τα γενικά ή άλλα έξοδα και όφελος του αναδόχου του έργου (απολογιστικόν σύστημα).

7. Επιφυλασσομένων των διατάξεων του Ν.Δ. 306/1969 «περί αναθέσεως εκτελέσεως έργων του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων δι' αυτοχρηματοδότησεως», ως τούτο ισχύει σήμερα τροποποιηθέν και συμπληρωθέν, επιτρέπεται επίσης ή κατόπιν δημοπρασίας κατασκευή έργου, εν συνδυασμώ με την χρηματοδότησιν ή και εκμετάλλευσιν τούτου υπό του αναλαμβάνοντος την κατασκευήν αυτού ή η παραχώρησις της εκμεταλλεύσεως εις νομικά ή φυσικά πρόσωπα αναλαμβάνοντα την χρηματοδότησιν της δι' εργολήπτου δημ. έργων, κατά τας διατάξεις του παρόντος, κατασκευής του έργου. Προκειμένης αξιοποιήσεως ακινήτου, το εργολαβικόν αντάλλαγμα δύναται να συνίσταται και εις αντιπαροχήν εξ αδιαιρέτου ποσοστών συνιδιοκτησίας επί του ακινήτου και αντιστοίχων διηρημένων επ' αυτού κατασκευών. Τηρουμένων των διατάξεων περί διαθέσεως των ακινήτων, πάντες οι γενικοί όροι της κατά την παρούσαν παράγραφον αναθέσεως κατασκευής έργου εγκρίνονται υπό της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων. Η περίληψις της διακηρύξεως του διαγωνισμού εις την περίπτωσιν ταύτην δημοσιεύεται τουλάχιστον τρεις μήνας προ της διεξαγωγής τούτου.

Σύμβασις

Άρθρον 4.

1. Δια την δι' αναδόχου κατασκευήν έργου συνάπτεται έγγραφος σύμβασις ήτις, αν δεν ορίζεται άλλως εν τη οικεία του κυρίου του έργου αποφάσει, υπογράφεται παρά του προϊσταμένου της διευθυνούσης Υπηρεσίας.

2. Πάσα υποβαλλομένη εις τον κυρ ιόν του έργου προσφορά, είτε κατά την διεξαγωγήν του διαγωνισμού είτε απ' ευθείας δεσμεύει τον υποβαλόντα ταύτην επί χρονικόν διάστημα εξήκοντα ημερών από της ημερομηνίας υποβολής αυτής, εντός του οποίου δέον όπως κοινοποιηθή αυτώ η έγκρισις του κυρίου του έργου. Εις τας περιπτώσεις του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 4 και της παραγράφου 7 του άρθρου 3 δύναται να καθορίζεται μείζων προθεσμία δεσμεύσεως της προσφοράς, πάντως όμως ουχί πέραν των εκατόν ημερών. Έγκρισις γενομένη μετά την προθεσμίαν ταύτην είναι ισχυρά, εφ' όσον δεν διαφωνεί εις τούτο ο υποβαλών την προσφοράν.

Εγγυήσεις.

Άρθρον 5.

1. Αι απαιτούμεναι δια την ανάληψιν και κατασκευήν του έργου εγγυήσεις παρέχονται είτε δια γραμματίου παρακαταθέσεως προς τον σκοπόν αυτόν εις το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων του αντιστοίχου χρηματικού ποσού ή αντιστοίχου αξίας χρεωγράφων, ων ο νόμος προβλέπει την τοιαύτην χρήσιν, υπολογιζόμενων εις οίαν τιμήν αι ειδικαί περί τούτων διατάξεις ορίζουν, είτε δι' εγγυητικής επιστολής μιας εκ των ανεγνωρισμένων προς τούτο Τραπεζών ή του Ταμείου Συντάξεως Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων ή άλλων πιστωτικών οργανισμών εχόντων κατά νόμον το δικαίωμα τούτο. Η αρχική αυτή εγγυήσις συμπληρούται και δια παρακρατήσεως εκ των λογ/σμών πληρωμής.

2. Αι εγγυητικάί επιστολαί πρέπει απαραίτητως να αναγράφουν το όνομα, επώνυμον και το όνομα πατρός του υπέρ ου η εγγυήσις (ή προκειμένου περί εταιρείας, την επωνυμίαν αυτής), τον τίτλον του έργου εις ο αφορά η παρεχομένη εγγυήσις και τέλος τον όρον της παραιτήσεως του εγγυωμένου από του δικαιώματος της διζήσεως και την αναγνώρισιν υπ' αυτού της υποχρεώσεως όπως καταθέση απροφασίστως,

εντός τριών ημερών από της περί τούτου σχετικής ειδοποίησης του κυρίου του έργου, το αιτηθησόμενον μέρος ή όλον της εγγυήσεως.

Εγγυητική επιστολή μη περιέχουσα τα ανωτέρω είναι अपαράδεκτος.

3. Εν περιπτώσει παροχής εγγυήσεως δια γραμματίου παρακαταθέσεως εις το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων χρεωγράφων, τα κατά την διάρκειαν της εγγυήσεως λήγοντα τοκομερίδια αυτών επιστρέφονται συν τη λήξει των ε[ς τον περί ου ή εγγύησις δικαιούχον.

4. Η κατάπτωσης των εγγυήσεων γίνεται πάντοτε υπέρ του κυρίου του έργου.

5. Δια Β.Δ/των καθορίζονται αι περιπτώσεις καθ' ας απαιτείται ή παροχή εγγυήσεων, το μέγεθος αυτών, τα της αποδόσεως ή καταπτώσεως αυτών, τα της αντικαταστάσεως δι' εγγυητικών επιστολών των λόγω εγγυήσεως παρακρατήσεως εκ των λογαριασμών πληρωμής και πάσα συναφής λεπτομέρεια.

Εκχώρησις των Έργων.

Άρθρον 6.

1. Απαγορεύεται εις τον ανάδοχον του έργου να υποκαταστήση τρίτον εις την κατασκευήν μέρους ή του όλου έργου (εκχώρησις του έργου) άνευ εγκρίσεως του κυρίου του έργου, παρεχομένης μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου. Ο ανάδοχος του έργου παραμένει πάντοτε υπεύθυνος εις ολόκληρον μετά του υποκατάστατου έναντι του κυρίου του έργου, των εργατών και των τρίτων.

2. Εν περιπτώσει υποκαταστάσεως κατά την προηγουμένην παράγραφον, επιτρέπεται κατ' εξαίρεσιν όπως, δι' αποφάσεως του κυρίου του έργου μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου, εγκριθή ή απαλλαγή του αναδόχου του έργου από της έναντι του κυρίου του έργου ευθύνης αυτού, εφ' όσον ο ανάδοχος πάσχει εκ σοβαράς ασθενείας, καθιστώσης αυτόν επί ικανόν χρόνον ανίκανον δια περαιτέρω εκτέλεσιν της συμβάσεως ή ευρίσκεται εις προφανή αδυναμίαν να εκτέλεση ταύτην.

3. Τα προσόντα του υποκατάστατου και αι δια τον υποκαθιστώντα άδοχον του έργου συνέπειαι, η

διαδικασία βεβαίωσεως της κατά την προηγουμένην παράγραφον νόσου και πάσαι εν γένει αι λοιπαί αναγκαίαι λεπτομέρεια δια την εφαρμογήν του παρόντος άρθρου ρυθμίζονται δια Β.Δ/των.

Πιστοποιήσεις - Πληρωμαί.

Άρθρον 7.

1. Η πληρωμή εις τον ανάδοχον του έργου γίνεται τμηματικώς κατά την διάρκειαν της κατασκευής του έργου βάσει πιστοποιήσεως των εκτελεθεισών εργασιών. Αι πιστοποιήσεις συντάσσονται παρά του αναδόχου του έργου κατά χρονικά διαστήματα καθοριζόμενα εν τη συμβάσει, αι δε βάσει αυτών πληρωμαί ενεργούνται παρά του κυρίου του έργου, μετ' έλεγchon και επισημειωματικήν έγκρισιν της διευθυνούσης Υπηρεσίας, εντός μηνός από της υποβολής των. Εάν ή πληρωμή καθυστέρηση πέραν του μηνός από της λήξεως της προθεσμίας καθ' ην ώφειλε να πραγματοποιηθή άνευ υπαιτιότητας του αναδόχου του έργου, ούτος δικαιούται τόκου υπερημερίας επί των καθυστερουμένων ποσών προς εξ τοις εκατόν (6%) ετησίως, από της υποβολής περί τούτου οχλήσεως. Παραλλήλως και μετά την παρέλευσιν της αυτής μηνιαίας προθεσμίας καθυστερήσεως των πληρωμών, δ ανάδοχος του έργου δικαιούται να διακόψη τας εργασίας γνωστοποιών τούτο εγγράφως. Μετά την παρέλευσιν διμήνου από της τοιαύτης γνωστοποίησεως και εφ' όσον συνεχίζεται η καθυστέρησις της πληρωμής, δύναται ούτος να ζήτηση την

διάλυσιν της συμβάσεως, αποζημιούμενος εν τοιαύτη περιπτώσει κατά τα υπό του άρθρου 13 του παρόντος οριζόμενα.

2. Τα της κατασχέσεως του προς τον ανάδοχον του έργου εργολαβικού ανταλλάγματος και τα της εκχωρήσεως αυτού ρυθμίζονται υπό των διατάξεων του άρθρου 4 του Ν. 4694/1930 «περί απαγορεύσεως της εκχωρήσεως και κατασχέσεως των ημερομισθίων εργατών κλπ. και των μισθών των ιδιωτικών υπαλλήλων κλπ.», ως αυτά ισχύουν.

3. Αιτήσει του αναδόχου του έργου επιτρέπεται και διαρκούσης της κατασκευής του έργου, η εκχώρησις του εργολαβικού ανταλλάγματος προς τον κύριον του έργου δια την εξόφλησιν οιασδήποτε ετέρας απαιτήσεως τούτου κατά του αναδόχου, κατά τα δια Β.Δ/τος εκδιδόμενου προτάσει των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων οριζόμενα.

4. Δια την πληρωμήν της δαπάνης κατασκευής του έργου επιτρέπεται πάντοτε η έκδοσις ενταλμάτων προπληρωμής.

5. Οιαδήποτε παρέκκλισις εκ των διατάξεων του παρόντος άρθρου απαγορεύεται, μη ισχυούσης εν προκειμένω της διατάξεως της παραγράφου 2 του άρθρου 11 του Ν.Δ. 2386/1953 «περί ενοποιήσεως και αποκεντρώσεως των Τεχνικών Υπηρεσιών του Κράτους», ως ισχύει κατόπιν του υπ' αριθ. 120/1960 Β.Δ. «περί ρυθμίσεως αρμοδιοτήτων συναφών προς έργα δημοσίων επενδύσεων».

Υποχρεώσεις του αναδόχου, ελαττώματα του έργου, έκπτωσις.

Άρθρον 8.

1. Ο ανάδοχος του έργου, υποχρεούται να κατασκευάσῃ το έργον κατά τους όρους της συμβάσεως και τας συμφώνους προς ταύτην εγγράφους εντολάς του κυρίου του έργου.

2. Εάν ο ανάδοχος του έργου δεν εκπληροί προσηκόντως τας εκ της συμβάσεως υποχρεώσεις του δύναται να κηρυχθῆ έκπτωτος ταύτης.

3. Εάν υπό της συμβάσεως προβλέπεται ή χρησιμοποιήσις υλικών του κυρίου του έργου, τα υλικά ταύτα δέον να είναι δόκιμα, ο δε ανάδοχος υποχρεούται να χρησιμοποιήσῃ επιμελώς ταύτα, να λογοδοτήσῃ περί τούτων και, αν άλλως δεν ορίζεται εν τη συμβάσει, να επιστρέψῃ το τυχόν υπόλοιπον. Την αυτήν υποχρέωσιν έχει ο ανάδοχος και δια τα τυχόν υπό του κυρίου του έργου χορηγηθέντα μηχανήματα και εργαλεία. Εάν τα υπό του κυρίου του έργου χορηγηθέντα υλικά, μηχανήματα και εργαλεία ή τα δια την κατασκευήν των έργων ακίνητα παρουσιάσουν ελαττώματα ή εάν άλλως εξ οιασδήποτε αιτίας προκύψῃ κατάστασις εξ ης κινδυνεύει ή έγκαιρος ή η προσήκουσα κατασκευή του έργου, ο ανάδοχος οφείλει να ειδοποιήσῃ εγγράφως περί τούτου αμελλητί τον κύριον του έργου, ευθυνόμενος άλλως δια τας επιζημίους συνεπείας. Δαπάναι ελέγχου των υπό του κυρίου του έργου παραχωρουμένων υλικών και ακινήτου βαρύνουν τον κύριον του έργου, πλην αν άλλως ορίζεται δια της συμβάσεως.

4. Εάν ή διευθύνουσα Υπηρεσία κατά την διάρκειαν της κατασκευής του έργου και μέχρι της οριστικής παραλαβής διαπίστωση εις αυτό ελάττωμα, διατάσσει την εντός ευλόγου προθεσμίας διόρθωσιν. Παρερχομένης απράκτου της ταχθείσης προθεσμίας, ο κύριος του έργου δικαιούται να εκτέλεσῃ την διόρθωσιν εις βάρος του αναδόχου. Εάν το ελάττωμα δεν είναι ουσιώδες, η δε διόρθωσις του απαιτή δυσαναλόγους δαπανάς, γίνεται ανάλογος μείωσις του εργολαβικού ανταλλάγματος. Ως προς την ευθύνην του αναδόχου μετά την οριστικήν παραλαβήν ισχύουν αι διατάξεις του Αστικού Κώδικος.

5. Δια Β.Δ/των καθορίζονται τα των λοιπών υποχρεώσεων του αναδόχου του έργου και των υπηρεσιών, τα της διαδικασίας εκπτώσεως των αναδόχων και διαπιστώσεως των ελαττωμάτων ως και πάσα εν γένει λεπτομέρεια δια την εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Κίνδυνος του έργου — Βλάβαι εξ ανωτέρας βίας.

Άρθρον 9.

1. Ο ανάδοχος μέχρι της οριστικής παραλαβής του έργου φέρει τον κίνδυνον έναντι του κυρίου αυτού, δια πάσαν εξ οιασδήποτε αιτίας βλάβην του έργου, πλην αν αυτή οφείλεται εις υπαιτιότητα του κυρίου του έργου ή αν ειδικώς άλλως ορίζεται εν τη συμβάσει. Εν περιπτώσει, παραδόσεως του έργου υπό του αναδόχου εις τον κύριον αυτού προς χρήσιν προ της παραλαβής, αι εκ της χρήσεως βλάβαι, εφ' όσον δεν οφείλονται εις κακήν ποιότητα του έργου, βαρύνουν τον κύριο του έργου.

2. Κατ' εξαίρεσιν από της προηγουμένης παραγράφου, εάν αι βλάβαι εις το έργον, εις τα εισκομισθέντα εις τα εργοτάξια δομικά υλικά ή και εις τας εγκαταστάσεις και μηχανήματα του αναδόχου του έργου προήλθαν εξ ανωτέρας βίας, αναγνωρίζεται υπέρ του αναδόχου αποζημίωσις ανάλογος προς τας επελευθύνσας ζημίας, καθοριζομένη εν τη συνεκτιμήσει του είδους και της εκτάσεως των βλαβών και των ειδικών εν εκάστη συγκεκριμένη περιπτώσει συνθηκών, των σχετικών προς την κατασκευήν του έργου. Η αναγνώρισις της αποζημιώσεως γίνεται μετά σύμφωνον γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου, επί τη αιτήσει του αναδόχου του έργου, υποβαλλομένη εντός ανατρεπτικής προθεσμίας δέκα ήμερων από της επελευθύνσεως της βλάβης προκειμένου περί έργου υπό κατασκευήν και εντός είκοσιν ήμερων προκειμένου περί έργου αποπερατωθέντος αλλά μη εισέτι παραληφθέντος.

3. Δια Β.Δ/των καθορίζονται τα της διαπιστώσεως των βλαβών περί των το παρόν άρθρον, τα της αναγνωρίσεως και εγκρίσεως της τυχόν δια ταύτας αποζημιώσεως του αναδόχου του έργου και πάσα συναφή λεπτομέρεια.

Προθεσμίας - Ποινικαί ρήτραι.

Άρθρον 10.

1. Εις πάσαν σύμβασιν κατασκευής έργου ορίζεται προθεσμία δια την περάτωσιν υπό του αναδόχου του έργου εν τω συνόλω του ή κατά τμήματα αυτού. Δια την υπαιτιότητα του αναδόχου, υπέρβασιν της προθεσμίας ορίζεται υπέρ του κυρίου του έργου ημερησία ποινική ρήτρα της οποίας τα όρια, τα της καταπτώσεως και αι λοιπαί λεπτομέρειαι καθορίζονται δια Β.Δ/των. Η υπέρ του κυρίου του έργου κατάπτωσης της ποινικής ρήτρας, δεν αίρει τυχόν δικαιώματα αυτού εκ του νόμου ή της συμβάσεως, προς κήρυξιν εκπτώτου του αναδόχου η και προς αποζημίωσιν εκ της υπερημερίας.

2. Η συνολική και αι τμηματικά προθεσμίας δύνανται να παρατείνωνται υπό του κυρίου του έργου, εάν κατά την κατασκευήν του έργου προκύψουν καθυστερήσεις μη οφειλόμενοι εις αποκλειστικήν υπαιτιότητα του αναδόχου. Ούτος υποχρεούται όπως συνεχίση την κατασκευήν του έργου μέχρις επί πλέον χρονικού διαστήματος, ουχί μείζονος του ενός τρίτου της κατά την σύμβασιν συνολικής προθεσμίας και πάντως ουχί μικρότερου των τριών μηνών. Εν περιπτώσει καθ' ην ή καθυστερήσεις είναι μείζων του ως άνω ορίου, έγκρισις παρατάσεως της προθεσμίας δύνανται να χορηγηθή κατόπιν σχετικής αιτήσεως του αναδόχου του έργου.

Υπερημερία — Διακοπή εργασιών — Διάλυσις εργολαβίας.

Άρθρον 11.

1. Εις περιπτώσεις υπερημερίας του κυρίου του έργου περί την εκπλήρωσιν συμβατικών ή νομίμων υποχρεώσεων του, δημιουργείται δια τον ανάδοχον του έργου δικαίωμα αποζημιώσεως μόνον δια τας θετικές ζημίας αυτού και δια τον χρόνον από της εγγραφής περί τούτου οχλήσεως και εφεξής
2. Ο ανάδοχος του έργου δικαιούται να ζητήσει την διάλυσιν της συμβάσεως εάν η άνευ υπαιτιότητας αυτού καθυστέρησις των εργασιών υπερβή το, κατά την παράγραφον 2 του προηγουμένου άρθρου, όριον.
3. Το αυτό δικαίωμα έχει και ο ανάδοχος εις περιπτώσιν καθ' ην, μετά την έναρξιν των εργασιών, αύται διακοπούν διαταγή ή πταίσμα τι του κυρίου του έργου επί χρονικόν διάστημα μείζον των τριών μηνών, λογιζόμενον από της κοινοποιήσεως της περί διακοπής διαταγής, ή, προκειμένου περί της πταίσματι του κυρίου του έργου διακοπής, από της ημέρας της επιδόσεως παρά του αναδόχου εις αυτόν ειδικής δηλώσεως περί διακοπής των εργασιών.
4. Η προηγουμένη παράγραφος εφαρμόζεται και εάν η έναρξις των εργασιών μετά την έγκατάστασιν του αναδόχου καθυστερήσῃ υπέρ το τρίμηνον, υπαιτιότητι του κυρίου του έργου, πλην αν άλλως ορίζονται εν τη συμβάσει τα της ενάρξεως των εργασιών.
5. Εν περιπτώσει διαλύσεως της συμβάσεως κατά τα ανωτέρω, αναγνωρίζεται υπέρ του αναδόχου αποζημιώσις υπολογιζόμενη κατά τας διατάξεις του άρθρου 13 του παρόντος.
6. Ασκηθέντος υπό του αναδόχου εγκύρωσ του κατά τα ανωτέρω δικαιώματος διαλύσεως της συμβάσεως δύναται, συναινέσει του αναδόχου, να συνεχισθή ή σύμβασις, ματαιουμένης της διαλύσεως επί αποζημιώσει του αναδόχου του έργου, καθοριζομένη αναλόγως προς τας δια τον χρόνον της διακοπής ή καθυστερήσεως της ενάρξεως ή εκτελέσεως των εργασιών θετικής αυτού ζημίας, κατά τα δια Β. Δ/τος οριζόμενα.

Τροποποιήσις προϋπολογισμού

Τιμαί μονάδος νέων εργασιών.

Άρθρον 12.

1. Εάν η αρτιότης του έργου επιβάλλῃ την αύξησιν εργασιών εις ποσότητας ανωτέρας των εν τη αρχική συμβάσει οριζομένων, εκτελούνται αύται υποχρεωτικώς υπό του αναδόχου με τας συμβατικές τιμάς μονάδος, εφ' όσον η επερχόμενη αύξησις της δαπάνης δι' εκάστην ομάδα ομοειδών, κατά την περί τούτου δια του συμβατικού προϋπολογισμού διάκρισιν, εργασιών δεν υπερβαίνει το εν τέταρτον (1/4) της αντιστοίχου, υπό του αρχικού προϋπολογισμού της συμβάσεως, προβλεπομένης δαπάνης. Δια την περίπτωσιν συμβάσεων συνομολογηθεισών κατά την εν έδαφίω β' της παραγράφου 6 του άρθρου 3 του παρόντος μέθοδον, το ποσοστόν τούτο υπολογίζεται επί του συνολικού χρηματικού αντικειμένου της συμβάσεως. Εάν ή αύξησις των εργασιών συνεπάγεται αύξησιν δαπάνης πέραν του ως άνω ορίου, δικαιούται ό ανάδοχος του έργου να αρνηθή την εκτέλεσιν των επί πλέον εργασιών, έκτος αν προ της εκτελέσεως αυτών χωρήσῃ ιδιαιτέρα συμφωνία μετά του κυρίου του έργου, ως προς τας τιμάς μονάδος των υπέρ το όριον τούτο ποσοτήτων, συναπτόμενη κατόπιν συμφώνου γνώμης του Τεχνικού Συμβουλίου.
2. Εάν παραστή ανάγκη εκτελέσεως νέων εργασιών μη προβλεπομένων υπό της συμβάσεως, ο ανάδοχος του έργου υποχρεούται να εκτελέσῃ ταύτας αμειβόμενος δια κανονιζομένων τιμών μονάδων αντιστοίχων προς τας νέας εργασίας, εφ' όσον ή συνολική δαπάνη δια την εκτέλεσιν των νέων εργασιών δεν υπερβαίνει το εν

τέταρτον (1/4) της συνολικής τοιαύτης του συμβατικού προϋπολογισμού. Εν περιπτώσει υπάρξεως παρεμφερών μονάδων εργασίας, ως νέαι εργασίαι δια τον υπολογισμόν του ποσοστού τούτου νοούνται μόνον αι επί πλέον ή ελαττον εργασίαι από της εγγυτέρας συμβατικής τιμολογηθείσης τοιαύτης, αθροιστικώς λαμβανόμεναι. Πέραν του ως άνω ποσοστού εφαρμόζονται αναλόγως αι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της προηγουμένης παραγράφου.

3. Εν περιπτώσει καθ' ην παρίσταται ανάγκη εκτελέσεως έργασιών εις ποσότητας ανωτέρας των δια των προηγουμένων παραγράφων προσδιοριζόμενων ορίων και δεν ήθελε χωρήσει συμφωνία μεταξύ κυρίου του έργου και αναδόχου δια την εκτέλεσιν των υπερσυμβατικών τούτων εργασιών, δικαιούται ο κύριος του έργου να περιορίση το αντικείμενον της συμβάσεως κατά τα υπό της επομένης παραγράφου οριζόμενα ή και να διάλυση ταύτην, πάντως δε να εκτελέση τα λοιπά έργα δι' ετέρου αναδόχου η καθ' οιονδήποτε άλλον πρόσφορον τρόπον, περιλαμβανομένης και της εκτελέσεως των εργασιών απολογιστικός δια του αναδόχου ή δι' υπερβολαβιών υποχρεωτικών δια τον ανάδοχον.

4. Ο κύριος του έργου δικαιούται να μειώση τας συμβατικάς εργασίας, άνευ αναγνώρισεως οιασδήποτε εκ του λόγου τούτου αποζημιώσεως υπέρ του αναδόχου, μέχρι του ενός τετάρτου (1/4) του αρχικού συμβατικού χρηματικού αντικειμένου. Δια την πέραν του ποσοστού τούτου επιβαλλομένην μονομερώς υπό του κυρίου του έργου μείωσιν, ο ανάδοχος δικαιούται αποζημιώσεως λογιζόμενης επί χρηματικού πόσου, αντιστοιχούντος εις την πέραν του ενός τετάρτου (1/4) μείωσιν του συμβατικού χρηματικού αντικειμένου. Ο ανάδοχος δικαιούται ωσαύτως αποζημιώσεως και εάν υπό του κυρίου του έργου επιβληθή μονομερώς μείωσις πέραν του ημίσεως (1/2) εις σημαντικόν κονδύλιον αντιπροσωπεύον τουλάχιστον το εν δέκατον (1/10 ο/ο) του αρχικού συμβατικού χρηματικού αντικειμένου, έστω και αν ή κατά το προηγούμενον εδάφιον μείωσις του συνολικού προϋπολογισμού είναι κατωτέρα του ενός τετάρτου (1/4) του αρχικού συμβατικού χρηματικού αντικειμένου, πλην αν ο ανάδοχος συναινή εις τοιαύτην μείωσιν. Η αποζημίωσις λογίζεται επί χρηματικού ποσού αντιστοιχούντος εις την πέραν του ημίσεως μείωσιν του κονδυλίου. Συντρεχουσών αμφοτέρων των εν τοις προηγουμένοις εδαφίοις περιπτώσεως μειώσεως, η άποζημίωσις λογίζεται επί του μείζονος εξ αυτών χρηματικού ποσού. Δια τον κανονισμόν της κατά τα ανωτέρω αποζημιώσεως εφαρμόζονται αι διατάξεις του άρθρου 13 του παρόντος.

5. Άπαντα τα δια των ανωτέρω καθοριζόμενα όρια τροποποιήσεως του προϋπολογισμού της συμβάσεως αναφέρονται εις μεγέθη προσδιοριζόμενα δι' εφαρμογής των τιμών μονάδος του συμβατικού τιμολογίου και δεν επηρεάζονται εκ της αναθεωρήσεως των τιμών μονάδος κατ' εφαρμογήν των ισχυουσών περί ταύτης διατάξεων.

6. Τα του τρόπου συντάξεως και εγκρίσεως του κατά τροποποίησιν προϋπολογισμού, τα του κανονισμού και εγκρίσεως τιμών μονάδος νέων εργασιών, τα της συμφωνίας κατά την παράγραφον 1 του παρόντος προς εκτέλεσιν υπό του αναδόχου εργασιών καθ' υπέρβασιν του υποχρεωτικού δια τούτον ορίου, τα της συμβάσεως των υπερβολαβιών, τα της επί υπερβολαβιών ευθύνης και του τυχόν ποσοστού γενικών εξόδων και οφέλους υπέρ του αναδόχου του έργου και πάσα άλλη δια την εφαρμογήν του παρόντος άρθρου λεπτομέρεια καθορίζονται δια Β. Δ/τος.

Αποζημιώσεις αναδόχου λόγω διαλύσεως.

Άρθρον 13.

1. Εις πάσας τας περιπτώσεις διαλύσεως συμβάσεως εξ υπαιτιότητας του κυρίου του έργου, επερχόμενης μετά την εγκατάστασιν του αναδόχου εις τα έργα, εις τον ανάδοχον καταβάλλεται, εκτός του δια τας εκτελεσθείσας εργασίας εργοληπτικού ανταλλάγματος, η αξία των εν τοις εργοταξίοις εισκομισθέντων και μη ενσωματωθέντων εις το έργον δοκίμων υλικών και αποζημίωσις κανονιζομένη αναλόγως των μήπω αποσβεσθεισών εγκαταστάσεων και του, εκ των συνθηκών εργασίας ή άλλων κρατησασών ειδικών συνθηκών, τεκμαιρομένου οφέλους του αναδόχου δια τας μη εκτελεσθείσας συμβατικός εργασίας. Η αξία των εισκομισθέντων υλικών καταβάλλεται εφ' όσον είχε δοθή εντολή εισκομίσεως των υλικών ή επεβάλλετο η προμήθεια αυτών εκ των εργασιών, αίτινες ανεγράφησαν εις το πρόγραμμα ή τους χορηγηθέντας τω αναδόχω πίνακας εργασιών, ή έφ' όσον κρίνεται ότι συνθήκαι είδικαί επέβαλλαν την εισκόμισιν αυτών οίκοθεν υπό του αναδόχου. Η δια το τεκμαιρόμενον όφελος του αναδόχου αποζημίωσις εν ουδεμιά περιπτώσει δύναται να υπερβή τα επτά εκατοστά (7%) του υπολειπομένου, μετ' αφαιρέσιν της αξίας των εκτελεσθεισών εργασιών, αρχικού χρηματικού αντικειμένου της συμβάσεως, μειωμένου κατά το εν τέταρτον (1/4) αυτού. Τα αυτά εφαρμόζονται αναλόγως και επί της περιπτώσεως μονομερούς μειώσεως των συμβατικών εργασιών κατά τας διατάξεις της παραγρ. 4 του άρθρου 12 του παρόντος, εφ' όσον ο ανάδοχος δεν συνήνεσεν εις την μείωσιν ταύτην.

2. Η κατά το παρόν άρθρον αποζημίωσις προτείνεται υπό της επιτροπής παραλαβής και κανονίζεται δι' αποφάσεως του κυρίου του έργου, μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου, κατά την έγκρισιν του πρωτοκόλλου παραλαβής.

3. Δια την προ της εγκαταστάσεως ματαίωσιν ή διάλυσιν της συμβάσεως η αποζημίωσις καθορίζεται κατά τα δια Β.Δ/τος οριζόμενα.

Παραλαβή του έργου.

Άρθρον 14.

1. Το κατασκευασθέν έργον παραλαμβάνεται προσωρινώς και οριστικώς. Η παραλαβή συντελείται δια της εγκρίσεως του σχετικού πρωτοκόλλου.

2. Δια της προσωρινής παραλαβής ελέγχονται ποσοτικώς και ποιοτικώς αι εκτελεσθείσαι εργασίαι.

3. Η οριστική παραλαβή διενεργείται μετά την προσωρινήν παραλαβήν και την παρέλευσιν του χρόνου εγγυήσεως, ελέγχεται δε εκ νέου κατά ταύτην ή καλή κατάστασις των εκτελεσθεισών εργασιών.

4. Η προσωρινή παραλαβή διενεργείται εντός του κατά κατηγορίαν έργων δια Β.Δ/τος καθοριζομένου χρόνου, αρχομένου από της βεβαιωμένης περατώσεως του έργου.

Δια την διενέργειαν ταύτης απαιτείται η σύνταξις της τελικής επιμετρήσεως των εργασιών. Ταύτην συντάσσει ο ανάδοχος του έργου και υποβάλλει προς έλεγchon εντός των δια Β.Δ/τος καθοριζομένων προθεσμιών. Υπέρβασις των προθεσμιών τούτων συνεπάγεται αντίστοιχον παράτασιν του χρόνου διενεργείας της προσωρινής παραλαβής.

5. Παρελθούσης απράκτου της κατά την προηγουμένην παράγραφαν προθεσμίας προς διενέργειαν της προσωρινής παραλαβής, αυτή θεωρείται ως αυτοδικαίως συντελεσθείσα μετά πάροδον μηνός από της, μετά την εκπνοήν της προθεσμίας, ειδικής περί τούτου οχλήσεως του αναδόχου του έργου προς διενέργειαν ταύτης.

6. Η οριστική παραλαβή θεωρείται αυτοδικαίως συντελεσθείσα εάν δεν διενεργηθή εντός διμήνου από της λήξεως του χρόνου εγγυήσεως του έργου και μετά πάροδον

30 ημερων από της μετά ταύτα ειδικής οχλήσεως του αναδόχου δια την διενέργειαν αυτής.

7. Εφ' όσον προβλέπεται εις την σύμβασιν ή αιτήσεται του αναδόχου και εγκρίσει του κυρίου του έργου, δύναται να διενεργηθή παραλαβή και αποπερατωθέντος τμήματος του έργου δεκτικού αυτοτελούς χρήσεως.

8. Η συντέλεσις της οριστικής παραλαβής αποτελεί την αφετηρίαν της κατά τας κειμένας διατάξεις παραγραφής των εκ της εργολαβικής συμβάσεως απαιτήσεων του αναδόχου και του κυρίου του έργου. Διαφοραί εις τας ποσότητας των εκτελεσθεισών εργασιών, διαπιστούμεναι εκ παραλαβής διενεργούμενης μετά την κατά τας διατάξεις του παρόντος άρθρου αυτοδικαίαν συντέλεσιν αυτής, παρέχουν εις τον κύριον του έργου το δικαίωμα αναζητήσεως του δια ταύτας τυχόν καταβληθέντος εργολαβικού ανταλλάγματος.

Προσωπικόν απολογιστικών εργασιών.

Άρθρον 15.

1. Εις το απολογιστικώς δι' αναδόχου κατασκευαζόμενον έργον, ο κύριος αυτού δικαιούται να ορίζη τον αριθμόν των απαιτουμένων εργατών, υπαλλήλων, μηχανημάτων και πάσης φύσεως μέσων και να διατάσση την αντικατάστασιν των εκ τούτων ακαταλλήλων.

2. Τα ανώτατα όρια των κατ' ειδικότητα καταβαλλομένων μισθών και ημερομισθίων, μη δυνάμενα πάντως να υπερβαίνουν τα διαπιστούμενα υπό των νομαρχιακών τμημάτων των Περιφερειακών Συμβουλίων Δημοσίων Έργων δια την περιοχήν κατασκευής του έργου, εγκρίνονται υπό της διευθυνούσης Υπηρεσίας, τηρουμένων των κατά την εργατικήν νομοθεσίαν κατωτάτων τοιούτων. Η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται και επί των δι' αυτεπιστασίας υπό της Υπηρεσίας κατασκευαζόμενων έργων.

3. Τυχόν αποζημιώσεις, λόγω λύσεως των συμβάσεων εργασίας του εν γένει προσωπικού των απολογιστικώς κατασκευαζόμενων έργων, βαρύνουν τον κύριον του έργου δια το διάστημα το αντιστοιχούν εις την εις τα έργα ταύτα απασχόλησίν των, εφ' όσον η λύσις επέρχεται τη βουλήσει του κυρίου του έργου κατά την διάρκειαν εκτελέσεως των εργασιών και μέχρι πλήρους αποπερατώσεως αυτών.

4. Εργατικά ατυχήματα επερχόμενα κατά την κατασκευήν δημοσίων έργων απολογιστικώς δι' αναδόχου βαρύνουν τον κύριον του έργου, εφ' όσον το ατύχημα δεν οφείλεται εις υπαιτιότητα του αναδόχου.

5. Αι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται επί των απολογιστικώς δι' υπεργολαβιών εκτελουμένων εργασιών, πλην αν άλλως ορίζεται εν τη μετά του αναδόχου του έργου συμβάσει.

Ενστάσεις — Αιτήσεις θεραπείας.

Άρθρον 16.

1. Κατά πάσης πράξεως της διευθυνούσης Υπηρεσίας, κρινομένης υπό του αναδόχου του έργου ως βλαπτικής εννόμου συμφέροντος αυτού, χωρεί ένστασις. Εκτός αν άλλως ορίζεται εις ειδικάς περιπτώσεις υπό του παρόντος Ν.Δ/τος ή των εις εκτέλεσιν αυτού εκδιδομένων Β. Δ/των, η ένστασις ασκείται εντός ανατρεπτικής προθεσμίας 15 ημερων από της καθ' οιονδήποτε τρόπον επιδόσεως τω άναδόχω της πράξεως, δια καταθέσεως εις το γραφείον της διευθυνούσης Υπηρεσίας.

2. Έκτος αν άλλως ορίζεται εις, συγκεκριμένας περιπτώσεις, η ένστασις απευθύνεται εις την ιεραρχικώς προϊσταμένην της διευθυνούσης Υπηρεσίας Αρχήν. η αρμοδία

Αρχή υποχρεούται όπως αποφανθή επί της ενστάσεως εντός δύο μηνών από της καταθέσεως ταύτης.

3. Εν περιπτώσει διαφωνίας του ενισταμένου προς την κατά την προηγουμένη παράγραφον απόφασιν ή εν περιπτώσει παρελεύσεως απράκτου της κατά την αυτήν παράγραφον διμήνου προθεσμίας, δ ανάδοχος του έργου ασκεί εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριών μηνών από της κοινοποιήσεως αυτώ της επί της ενστάσεως του αποφάσεως ή της απράκτου παρελεύσεως της διμήνου προθεσμίας αίτησιν θεραπείας. Αίτησις θεραπείας ασκείται επίσης, χωρίς να απαιτητοί να έχη προηγηθή ένστασις, και επί αποφάσεων ή πράξεων των προϊσταμένων της διευθυνούσης Υπηρεσίας Αρχών ή του κυρίου του έργου, εφ' όσον δι' αυτών το πρώτον γεννάται διαφωνία. Η αίτησις θεραπείας εις την περίπτωσιν ταύτην ασκείται εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριών μηνών από της κοινοποιήσεως της τοιαύτης αποφάσεως ή πράξεως.

4. Η αίτησις θεραπείας απευθύνεται προς τον Υπουργόν Δημοσίων Έργων επιδιδόμενη απ' ευθείας αυτώ.

5. Δικαίωμα αιτήσεως θεραπείας κατά τα ανωτέρω έχει και ο κύριος του έργου, οσάκις ούτος δεν είναι το Δημόσιον αλλά έτερον υπαγόμενον εις το παρόν πρόσωπον.

6. Εις τας περιπτώσεις καθ' ας κύριος του έργου δεν είναι το Δημόσιον, αντίγραφον της υφ' οιουδήποτε των συμβεβλημένων μερών ασκηθείσης αιτήσεως θεραπείας επιδίδεται υπό του υποβαλόντος την αίτησιν, εντός δεκαημέρου από της εις τον Υπουργόν επιδόσεως, και προς το έτερον μέρος το οποίον δύναται, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας ενός μηνός από της εις αυτώ επιδόσεως του αντιγράφου, να υποβάλη προς τον Υπουργόν Δημοσίων Έργων τας τυχόν αντιρρήσεις του επί της ασκηθείσης αιτήσεως θεραπείας. Εκ της τυχόν μη υποβολής αντιρρήσεων υπό του ετέρου των συμβεβλημένων, δεν τεκμαίρεται αποδοχή υπό τούτου των εν τη υποβληθείση ενστάσει ή αιτήσει θεραπείας προβαλλομένων, άτινα είναι δυνατόν να αποκρουσθούν το πρώτον και επί Δικαστηρίω έτι.

7. Επί πάσης αιτήσεως θεραπείας αποφαινεται δ Υπουργός Δημοσίων Έργων μετά γνώμην του Τεχνικού Συμβουλίου εντός προθεσμίας τριών μηνών από της εις αυτόν επιδόσεως της αιτήσεως θεραπείας.

8. Εις το Συμβούλιον συζητείται διαφορά καλουμένων υποχρεωτικώς του αναδόχου ως και του εκπροσώπου του νομικού προσώπου, οσάκις παρά τούτου ασκείται αίτησις θεραπείας, ή εάν τούτο προέβαλεν αντιρρήσεις κατά την παράγραφον 6 του παρόντος άρθρου. Το Συμβούλιον κρίνει κατ' αρχήν το εμπρόθεσμον της αιτήσεως θεραπείας και της τυχόν προηγηθείσης ενστάσεως και εν συνεχεία γνωματεύει ητιολογημένως επ' αυτών, αποβλέπον εις την απονομήν του κατ' ούσίαν δικαίου.

9. Εάν ο ασκήσας την αίτησιν δεν αποδέχεται την απόφασιν του Υπουργού Δημοσίων Έργων ή εάν ο Υπουργός δεν αποφανθή εντός τριμήνου από της επιδόσεως εις αυτόν της αιτήσεως θεραπείας, δικαιούται ο ασκήσας την αίτησιν να προσφύγη εις την διαδικασίαν του επομένου άρθρου.

10. Οσάκις κύριος του έργου είναι το Δημόσιον, επί εμπροθέσμως επιδοθείσης αιτήσεως θεραπείας, ή μη άσκησις προσφυγής ενώπιον του Εφετείου εντός της κατά το επόμενο άρθρον προθεσμίας ή η εκκρεμοδικία επί ασκηθείσης προσφυγής δεν κωλύουν την έκδοσιν αποφάσεως επί της αιτήσεως θεραπείας και μετά την εκπνοήν της κατά την προηγουμένην παράγραφον τριμήνου προθεσμίας, ουχί όμως πέραν

του έτους από της λήξεως ταύτης ή μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί τυχόν ασκηθείσης προσφυγής.

Κατά της εκδιδόμενης κατά την παρούσαν παράγραφον αποφάσεως επί αιτήσεως θεραπείας ουδέν ένδικον μέσον δύναται να ασκηθή, τυχόν όμως εκκρεμής δίκη δύναται να συνεχισθώ της επί ταύτης εκδιδόμενης αποφάσεως του Εφετείου κατ'αποφυγής.

11. Όπου εις το παρόν άρθρον αναφέρεται δ Υπουργός Δημοσίων Έργων, νοούνται και αι έτεροι Αρχαί εις ας κατά τας περί διοικητικής αποκεντρώσεως διατάξεις, μετεβιβάσθη η αρμοδιότης του Υπουργού Δημοσίων Έργων προς λήψιν αποφάσεως επί αιτήσεως θεραπείας.

12. Δια Β.Δ/τος καθορίζονται τα τυχόν συνοδεύοντα την αίτησιν στοιχεία, τα της εισηγήσεως προς το Τεχνικόν Συμβούλιον, τα της παραστάσεως του υποβαλόντος την αίτησιν ή αντιρρήσεις κατ' αυτής και πάσα εν γένει σχετική λεπτομέρεια.

13. Οσαδήποτε παρέκκλισις εκ των διατάξεων του παρόντος άρθρου απαγορεύεται.

Δικαστική επίλυσις διαφορών.

Άρθρον 17.

1. Πάσα μεταξύ των συμβαλλομένων μερών διαφορά, προκύπτουσα ίδια είτε εκ της τεχνικής των έργων εκτελέσεως είτε εκ της ερμηνείας και εκτελέσεως της συμβάσεως, ως και των μεταγενεστέρων δια Νόμου ή συμφωνίας τροποποιήσεων και συμπληρώσεων αυτής, είτε εκ της καθ' οιονδήποτε τρόπον επερχόμενης λύσεως της συμβάσεως, αφορώσα είτε εις τον καθορισμόν της αξίας των εκτελεσθεισών εργασιών ως και την καταβολήν αυτής, είτε εις τον καθορισμόν και την καταβολήν συμβατικών ή νομίμων αποζημιώσεων και γενικώς πασά διαφορά οιασδήποτε φύσεως, προκύπτουσα εκ συμβάσεως αφορώσης εις την κατασκευήν δημοσίου έργου, κατά την διάρκειαν ή μετά την οπωσδήποτε λύσιν αυτής, λύεται δια της δικαστικής οδού.

2. Αρμόδιον προς εκδίκασιν των εν παρ. 1 διαφορών είναι το Εφετείον της περιφερείας εν η κείται το έργον, το όποιον δικάζει κατά την διαδικασίαν ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου. Εάν το έργον κείται εις την περιφέρειαν πλειόνων Εφετείων, αρμόδιον είναι το υπό του προέδρου του Αρείου Πάγου οριζόμενον, επί τη αιτήσει του ενδιαφερομένου να άσκηση την προσφυγήν.

3. Η υπόθεσις συζητείται ενώπιον του Εφετείου οριζόμενης δικασίμου το συντομώτερον δυνατόν. Οι διάδικοι υποχρεούνται να προσκομίσουν κατά την πρώτην επ' ακροατηρίω συζήτησιν πάντα τα αποδεικτικά αυτών μέσα, οι δε μάρτυρες εξετάζονται παραχρήμα μη απαιτουμένης αποφάσεως περί αποδείξεως. Το άρθρον 671 παρ. 1 του Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας εφαρμόζεται εν προκειμένω. Το δικαστήριον δύναται να διάταξη και συμπληρωματικός αποδείξεις. Το Εφετείον εκδίδει την απόφασίν του το ταχύτερον, αρκεί δε πιθανολόγησις. Αι αποφάσεις αυτού δεν υπόκεινται εις αναίρεσιν.

4. Εν διαφωνία του αναδόχου προς τον κύριον του έργου ή εν διαφωνία του κυρίου του έργου προς τας αποφάσεις της εποπτευούσης Αρχής, οσάκις ούτος δεν είναι το Δημόσιον, αλλά έτερον νομικόν πρόσωπον υπαγόμενον εις το παρόν, προηγείται υποχρεωτικώς της ενώπιον του Εφετείου ασκήσεως της προσφυγής και επί ποινή απαραδέκτου αυτής αίτησις θεραπείας, κατά τας διατάξεις του προηγουμένου άρθρου. Η εις το Εφετείον προσφυγή ασκείται εντός ανατρεπτικής προθεσμίας δύο μηνών από της επιδόσεως της αποφάσεως επί της κατά τας διατάξεις του προηγουμένου άρθρου ασκηθείσης αιτήσεως θεραπείας ή της λήξεως της τριμήνου

προθεσμίας της παρ. 7 του αυτού άρθρου. Εντός της αυτής διμήνου ανατρεπτικής προθεσμίας ασκείται και ή αίτησις δια τον υπό του Προέδρου του Αρείου Πάγου καθορισμόν του κατά τόπον αρμοδίου Εφετείου κατά την παρ. 2 του παρόντος άρθρου. Εν τη περιπτώσει ταύτη ή δίμηνος ανατρεπτική προθεσμία προς άσκησιν προσφυγής άρχεται από της δημοσιεύσεως της τοιαύτης αποφάσεως του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

5. Πάσα αξιώσις του αναδόχου κατά του κυρίου του έργου ή του κυρίου του έργου, οσάκις ούτος δεν είναι το Δημόσιον, κατά του αναδόχου, περί ης ησκήθη προσφυγή εις το Εφετεϊόν, παραγράφεται εν επιδικία εάν παρέλθη διετία από της τελευταίας διαδικαστικής πράξεως χωρίς να ενεργηθή πράξις διακόπτουσα την παραγραφήν, και καθ' ο μέρος δεν ανεγνωρίσθη δι' αποφάσεως των αρμοδίων διοικητικών Αρχών. Αι επί τοιούτων αποφάσεων των διοικητικών Αρχών στηριζόμεναι αξιώσεις των αναδόχων παραγράφονται κατά τας διατάξεις του νόμου περί Δημοσίου Λογιστικού, ως ούτος ισχύει.

6. Επιφυλασσομένης της ισχύος των διατάξεων του επομένου άρθρου, οιαδήποτε παρέκκλισις εκ των διατάξεων του παρόντος άρθρου απαγορεύεται.

Διαιτητική επίλυσις διαφορών.

Άρθρον 18.

Κατ' εξαίρεσιν από των διατάξεων των προηγουμένων άρθρων δύναται δι' αποφάσεως της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων να εγκριθή όπως, εις διακήρυξιν διαγωνισμού ή εις οπωσδήποτε καταρτιζομένην σύμβασιν εκτελέσεως έργου, περιληφθή ρήτρα διαιτησίας, οι όροι της οποίας καθορίζονται δια της αυτής η ομοίας αποφάσεως άνευ ουδεμίας δεσμεύσεως εξ οιασδήποτε ετέρας διατάξεως.

Έκδοσις Διαταγμάτων.

Άρθρον 19.

1. Όπου εν τω κειμένω των διατάξεων του παρόντος προβλέπεται η έκδοσις Β.Δ/των, ταύτα, πλην αν ειδικώς άλλως ορίζεται, εκδίδονται προτάσει του Υπουργού Δημοσίων Έργων μετά γνώμην του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων.

2. Δι' ομοίων Β. Δ/των ρυθμίζεται επίσης παν θέμα αναφερόμενον εις τα της καταρτίσεως των συμβάσεων και των συνιστώντων αυτήν στοιχείων, τα των εφαρμοζομένων κατά περίπτωσιν ποσοστών γενικών εξόδων και οφέλους, τα της διακοπής των έργων και διαλύσεως των συμβάσεων, τα των διαφόρων προθεσμιών, τα της απολογιστικής εκτελέσεως των εργασιών, τα της διαμονής του αναδόχου και της εκπροσωπήσεως αυτού, τα των υποχρεώσεων των κοινοπρακτούντων αναδόχων, τα της καταμετρήσεως των εργασιών και των υπόχρεων προς τούτο, τα της πιστοποιήσεως και πληρωμής των εργασιών, τα των λεπτομερειών επιβολής και καταπτώσεως των ποινικών ρητρών, τα της τηρήσεως του ημερολογίου του έργου και τα των υποχρεώσεων και ενεργειών των οργάνων της υπηρεσίας, τα του διακανονισμού της συμβάσεως εν περιπτώσει θανάτου ή πτωχεύσεως, τα των ληπτέων μέτρων εν καθυστερήσει πληρωμών του προσωπικού του αναδόχου, τα της διενεργείας της παραλαβής, τα των συνεπειών της μη εμπροθέσμου διενεργείας ταύτης, τα της χρήσεως του έργου προ της διενεργείας της παραλαβής και εν γένει πάσα λεπτομέρεια και συμπληρωματική διάταξις προς εφαρμογήν του παρόντος νόμου.

4. Δι' αποφάσεων του Υπουργού Δημοσίων Έργων, εκδιδομένων μετά γνώμην του Συμβουλίου Δημ. Έργων και δημοσιευομένων δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως

εγκρίνονται, κατά κατηγορίας έργων ή και γενικώς δι' άπαντα τα έργα, αναλύσεις τιμών πρότυποι τεχνικοί προδιαγραφαί και εν γένει πρότυπα συμβατικά τεύχη.

Τελικαί Διατάξεις.

Άρθρον 20.

1. Δύναται, δια Β.Δ/των εκδιδομένων μέχρι της ενάρξεως Ισχύος του παρόντος προτάσει του Υπουργού Δημοσίων Έργων και του κατά περίπτωσιν αρμοδίου Υπουργού, να εξαιρώνται των διατάξεων του παρόντος εν όλω ή εν μέρει ειδικά έργα Εθνικής Αμύνης ως και έργα εκτελούμενα υπό των εν τη παραγράφω 1 του άρθρου 1 του παρόντος Νομικών Προσώπων, διατηρουμένων εν τη περιπτώσει ταύτη των δια την εκτέλεσιν των έργων τούτων προ της ισχύος του παρόντος εφαρμοζομένων διατάξεων.

2. Επί έργων αρμοδιότητος ετέρων Άρχων πλην του Υπουργείου Δημοσίων Έργων, ως επίσης και επί των έργων των εν παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος Νομικών Προσώπων καθορίζονται δια Β.Δ/των, εκδιδομένων προτάσει του Υπουργού Δημοσίων Έργων και του αρμοδίου κατά περίπτωσιν Υπουργού οι δια τα έργα των φορέων τούτων αποφαινόμενοι κατά τας διατάξεις του παρόντος και των εις εκτέλεσιν αυτού εκδιδομένων Β.Δ/των Υπουργοί και λοιπά όργανα και συμβούλια. Δια των Β.Δ/των τούτων δύναται να μεταβιβάζονται και αι επί αιτήσεως θεραπείας ως και εγκρίσεως παρεκκλίσεων αρμοδιότητες του Υπουργού Δημοσίων Έργων, εφ' όσον υφίσταται παρά τω αποφαινομένω κατάλληλον γνωμοδοτικόν όργανον. Δια των κατά την παρούσαν παράγραφον Β.Δ/των δεν μεταβιβάζονται:

α) Αι κανονιστικάι αρμοδιότητες, πλην της εγκρίσεως αναλύσεως τιμών προτύπων τεχνικών προδιαγραφών και προτύπων συμβατικών τευχών δι' ειδικά έργα των επί μέρους φορέων.

β) Αι κοινώς υπό πλειόνων Υπουργών ασκούμενοι αρμοδιότητες.

Εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρον 21.

1. Αι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται επί των συμβάσεων κατασκευής έργων των καταρτιζομένων κατόπιν δημοπρασιών διενεργουμένων μετά την έναρξιν της ισχύος αυτού.

2. Συμβάσεις εκτελέσεως έργων, δημοπρατηθέντων προ της ενάρξεως της ισχύος του παρόντος και μέχρι πλήρους εκκαθαρίσεως των εξ αυτών σχέσεων, εξακολουθούν διεπόμεναι υπό των νυν κειμένων διατάξεων.

I. Ν.1418/84 (ΦΕΚ-23 Α')

Δημόσια έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων.

Ο Ν.3669/2008 **καταργήθηκε** στις 8-8-2016 με την παρ. 1 άρθρο 377 του Ν. 4412/2016.

Βασικά στοιχεία του Ν1418/84 είναι μεταξύ άλλων και τα παρακάτω :

Άρθρο 1 : Έννοια δημόσιων έργων και γενικές αρχές

1. Τα **δημόσια έργα** είναι έργα υποδομής της χώρας που καλύπτουν βασικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου συμβάλλουν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνατοτήτων, στην αύξηση του εθνικού προϊόντος, στην ασφάλεια της χώρας και γενικά αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του λαού.

2. Τα **δημόσια έργα** εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και υλοποιούν επιλογές του δημοκρατικού προγραμματισμού.

3. Από **τεχνική άποψη δημόσια έργα** είναι όλα τα έργα που εκτελούν φορείς του δημόσιου τομέα και συνδέονται με οποιοδήποτε τρόπο με το έδαφος, το υπέδαφος ή τον υποθαλάσσιο χώρο, όπως και τα πλωτά τμήματα των τεχνικών έργων. Ως έργο νοείται κάθε νέα κατασκευή ή επέκταση ή ανακαίνιση ή επισκευή και συντήρηση και κάθε σχετική ερευνητική εργασία, που απαιτεί τεχνική γνώση και επέμβαση.

4. Για την εκπλήρωση των επιδιωκόμενων στόχων στον τομέα των δημόσιων έργων οι διατάξεις του νόμου αυτού αποσκοπούν να καθιερώσουν:

α) Τους ενιαίους κανόνες για την κατασκευή όλων των δημόσιων έργων και την αντιμετώπιση των ιδιαιτεροτήτων φορέων και έργων με τα π.δ/τα του άρθρου 19 του νόμου αυτού, β) τον κοινωνικό έλεγχο που συνίσταται στη θεσμοθετημένη συμμετοχή στις σχετικές διαδικασίες εκπροσώπων των φορέων που θα χρησιμοποιήσουν ή θα λειτουργήσουν τα έργα, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων μαζικών κοινωνικών φορέων. Ο κοινωνικός έλεγχος, χωρίς να μειώνει την ευθύνη της δημόσιας διοίκησης ή του αντίστοιχου φορέα εξασφαλίζει ιδιαίτερα τη διαφάνεια των διαδικασιών, την τήρηση του σχεδιασμού και εφαρμογής της μελέτης, την τήρηση του χρονοδιαγράμματος κατασκευής, την παρακολούθηση του κόστους του έργου, την αιτιολογημένη αποδοχή ενδεχόμενων τροποποιήσεων, την προστασία του περιβάλλοντος, γ) την ανάπτυξη του Υπουργείου Δημοσίων Έργων σε κρατικό επιτελικό φορέα για την παραγωγή των δημόσιων έργων στη χώρα και την εποπτεία στην όλη κατασκευαστική δραστηριότητα της χώρας, δ) το ορθολογικό πλαίσιο για την ανάπτυξη και τη συνεχή παρακολούθηση των τεχνικών, οργανωτικών και οικονομικών δυνατοτήτων των εργοληπτικών επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν την κατασκευή των έργων

Άρθρο 3 : Ειδικές έννοιες και ορισμοί

Για την εφαρμογή του νόμου αυτού οι παρακάτω όροι έχουν την ακόλουθη σημασία :

α) "**Εργοδότης**" ή "**κύριος του έργου**" είναι το δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο του δημόσιου τομέα για λογαριασμό του οποίου καταρτίζεται η σύμβαση ή κατασκευάζεται το έργο.

β) "**Φορέας κατασκευής του έργου**" είναι η αρμόδια Αρχή ή Υπηρεσία που έχει την ευθύνη παραγωγής του έργου.

γ) "**Ανάδοχος εργολήπτης**" ή "**ανάδοχος**" είναι η εργοληπτική επιχείρηση στην οποία έχει ανατεθεί με σύμβαση η κατασκευή του έργου.

δ) "**Σύμβαση**" είναι η γραπτή συμφωνία μεταξύ του εργοδότη ή του φορέα κατασκευής του έργου και του αναδόχου για την κατασκευή του έργου, καθώς και όλα τα σχετικά τεύχη, σχέδια και προδιαγραφές.

ε) "**Διευθύνουσα Υπηρεσία**" ή "**Επιβλέπουσα Υπηρεσία**" είναι τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση, έλεγχο και διοίκηση της κατασκευής του έργου.

στ) "**Προϊσταμένη Αρχή**" ή "**Εποπτεύουσα Αρχή**" ή Υπηρεσία ή όργανο του φορέα κατασκευής του έργου που εποπτεύει την κατασκευή του και ιδίως αποφασίζει για κάθε μεταβολή των όρων της σύμβασης ή άλλων στοιχείων αυτής όπου αυτό ορίζεται από το νόμο αυτόν και τα π.δ/τα που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του.

ζ) "**Τεχνικό Συμβούλιο**" είναι το συλλογικό όργανο του φορέα κατασκευής του έργου το οποίο γνωμοδοτεί στα θέματα που ορίζει ο νόμος αυτός και τα π.δ/τα που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του.

Άρθρο 6 : Διοίκηση του έργου

1. Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση των έργων ανήκει στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου (Διευθύνουσα υπηρεσία ή επιβλέπουσα υπηρεσία), η οποία ενεργεί ό,τι απαιτείται για την καλή και έγκαιρη εκτέλεση των έργων και ορίζει τους τεχνικούς υπαλλήλους που θα ασχοληθούν ειδικότερα με την επίβλεψη, προσδιορίζει τα καθήκοντά τους όταν είναι περισσότεροι από έναν, παρακολουθεί το έργο τους και γενικά προβαίνει σε κάθε νόμιμη ενέργεια. Σε περιπτώσεις ειδικών εργασιών, ως τεχνική υπηρεσία θεωρείται η σχετική εξειδικευμένη υπηρεσία του φορέα.

2. Στην περίπτωση κατασκευής έργου με ανάθεση σε ανάδοχο, η επίβλεψη αποσκοπεί στην πιστή εκπλήρωση απ' τον ανάδοχο των όρων της σύμβασης και στην κατασκευή του έργου κατά τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του. Η επίβλεψη μπορεί να ασκηθεί εκτός από τον τόπο των έργων και σε όλους τους χώρους που κατασκευάζονται τμήματα του έργου. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη άσκηση της επίβλεψης στα εργοστάσια που τυχόν κατασκευάζονται τμήματα του έργου και γενικά σε όλους τους χώρους που κρίνει απαραίτητο η επιβλέπουσα υπηρεσία

3. Στην περίπτωση κατασκευής έργου με αυτεπιστασία η επίβλεψη οργανώνει και διευθύνει τα μέσα που έχει στη διάθεση της κατά τον οικονομοτεχνικά προσφορότερο τρόπο για να επιτύχει την κατασκευή του έργου σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του.

4. Σε περίπτωση κατασκευής σημαντικών έργων συγκροτείται Επιτροπή Παρακολούθησης του Έργου. Η επιτροπή έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και παρακολουθεί την εφαρμογή της μελέτης ή την αιτιολογημένη αποδοχή προτεινόμενων τροποποιήσεων αυτής, την τήρηση του χρονοδιαγράμματος κατασκευής, τη διαμόρφωση του κόστους, την τήρηση κανόνων ασφαλείας και υγιεινής του χώρου εργασίας, την τήρηση των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και γενικά την πορεία του έργου. Η Επιτροπή συνιστάται και συγκροτείται για κάθε συγκεκριμένο έργο ή ομάδα έργων. Η Επιτροπή αποτελείται από όργανα της υπηρεσίας, εκπροσώπους των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των φορέων που θα χρησιμοποιήσουν τα έργα ή και τυχόν άλλων κοινωνικών φορέων. Ο χαρακτηρισμός των έργων ως "σημαντικών έργων" για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής γίνεται απ' τον κύριο του έργου ο οποίος και συγκροτεί την

Επιτροπή. Ο Υπουργός Δημοσίων Έργων μπορεί πάντα να προβεί σε τέτοιο χαρακτηρισμό και παρά τη γνώμη του κυρίου του έργου και να συγκροτεί την Επιτροπή. Η Επιτροπή λειτουργεί και ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται με π.δ/γμα. Η Επιτροπή μπορεί να συγκροτηθεί απ'το στάδιο μελέτης για την άσκηση ανάλογων καθηκόντων κατά το στάδιο αυτό.

Άρθρο 11 : Παραλαβή του έργου.

1. Μετά τη βεβαίωση περάτωσης των εργασιών το έργο παραλαμβάνεται προσωρινά και οριστικά. Με την προσωρινή παραλαβή ελέγχονται οι εργασίες ποσοτικά και ποιοτικά. Η οριστική παραλαβή γίνεται μετά την προσωρινή και την πάροδο του χρόνου υποχρεωτικής από τον ανάδοχο συντήρησης. Κατά την οριστική παραλαβή ελέγχεται πάλι η καλή κατάσταση των εργασιών. Οι παραλαβές γίνονται από επιτροπές στις οποίες μπορεί να συμμετέχουν και εκπρόσωποι των φορέων που χρησιμοποιούν τα έργα, όπως ειδικότερα ορίζεται με το π.δ/γμα της παρ. 6 του άρθρου αυτού.

2. Οι παραλαβές, προσωρινή και οριστική, θεωρούνται ότι συνετελέστηκαν αυτοδίκαια αν περάσουν άπρακτες οι προθεσμίες που καθορίζονται με π. δ/γμα και ύστερα από σχετική όχληση του αναδόχου. Οι προθεσμίες αυτές αρχίζουν από τη βεβαιωμένη περάτωση του έργου και εφόσον υποβληθεί από τον ανάδοχο η τελική επιμέτρηση, όπως ειδικότερα ορίζεται με προεδρικό διάταγμα.

3. Αν η παραλαβή συντελεσθεί αυτοδίκαια και διαπιστωθούν εκ των υστέρων διαφορές στις ποσότητες των εργασιών που εκτελέστηκαν ο ανάδοχος έχει υποχρέωση να επιστρέψει το εργολαβικό αντάλλαγμα που τυχόν έχει καταβληθεί για τις εργασίες αυτές.

4. Η συντέλεση της οριστικής παραλαβής αποτελεί την αφετηρία της παραγραφής των απαιτήσεων του αναδόχου απ' την εργολαβική σύμβαση.

5. Οποτεδήποτε και πριν από την προσωρινή παραλαβή το έργο ή αυτοτελή του τμήματος που έχουν περατωθεί μπορεί να δοθούν σε χρήση ύστερα από τη διενέργεια σχετικής διοικητικής παραλαβής όπως ειδικότερα ορίζεται με το π.δ/γμα της επόμενης παραγράφου.

6. Με π. δ/γμα καθορίζεται κατά κατηγορία έργων ο χρόνος συντήρησης ο τρόπος που διενεργείται η παραλαβή τα θέματα που συνδέονται με την διοικητική παραλαβή και με ενδεχόμενες παραλαβές τμημάτων του έργου τα θέματα που σχετίζονται με τη σύνταξη των επιμετρήσεων του έργου και την τυχόν επιβολή στον ανάδοχο ειδικών ποινικών ρητρών ή άλλων συνεπειών για την καθυστέρηση των επιμετρήσεων και κάθε σχετική λεπτομέρεια.

Άρθρο 12 : Ενστάσεις – Αιτήσεις Θεραπείας.

1. Κατά των πράξεων ή παραλείψεων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, που προσβάλλουν έννομο συμφέρον του αναδόχου, χωρεί ένσταση. Η ένσταση ασκείται με κατάθεση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δεκαπέντε ημερών, από την κοινοποίηση της πράξης ή τη συντέλεση της παράλειψης, εκτός αν σε ειδικές περιπτώσεις ορίζεται διαφορετικά στο νόμο αυτόν ή τα προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του.

2. Η ένσταση απευθύνεται στην προϊσταμένη αρχή εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η αρμόδια αρχή υποχρεούται να εκδώσει την απόφαση της μέσα σε δύο μήνες από την κατάθεση της ένστασης.

3. Αν η ένσταση απορριφθεί στο σύνολό της ή μερικώς ή αν παρέλθει άπρακτη η δίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει

αίτηση θεραπείας σε ανατρεπτική προθεσμία τριών μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης ή από την άπρακτη πάροδο του διμήνου. Αίτηση θεραπείας ασκείται επίσης και κατά αποφάσεων ή πράξεων της προϊσταμένης αρχής ή του κυρίου του έργου εφόσον με τις αποφάσεις ή πράξεις αυτές δημιουργείται για πρώτη φορά διαφωνία. Στην τελευταία αυτή περίπτωση δεν απαιτείται να προηγηθεί ένσταση και η τρίμηνη ανατρεπτική προθεσμία για την άσκηση της αίτησης θεραπείας αρχίζει απ' την κοινοποίηση της απόφασης ή της πράξης στον ανάδοχο.

4. Η αίτηση θεραπείας απευθύνεται στον Υπουργό Δημοσίων Έργων και η επίδοση της γίνεται πάντοτε με δικαστικό επιμελητή.

5. Αίτηση θεραπείας μπορεί να ασκήσει και ο κύριος του έργου εφόσον δεν είναι το Δημόσιο. Αν η αρμοδιότητα για την απόφαση σε αιτήσεις θεραπείας ασκείται από όργανο του φορέα στις αιτήσεις θεραπείας του προηγούμενου εδαφίου αποφασίζει πάντοτε ο Υπουργός Δημοσίων Έργων.

6. Αν δεν είναι το Δημόσιο κύριος του έργου αντίγραφο της αίτησης θεραπείας επιδίδεται στον αντισυμβαλλόμενο μέσα σε δέκα μέρες από την επίδοση της στον Υπουργό διαφορετικά η αίτηση θεραπείας θεωρείται σαν να μην είχε ασκηθεί. Ο αντισυμβαλλόμενος μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία ενός μήνα μπορεί να υποβάλει στον Υπουργό Δημοσίων Έργων τις τυχόν αντιρρήσεις του στην αίτηση θεραπείας. Η παράλειψη υποβολής αντιρρήσεων δεν δημιουργεί τεκμήριο αποδοχής των όσων προβάλλονται στην ένσταση ή την αίτηση θεραπείας τα οποία μπορεί ο ενδιαφερόμενος να αποκρούσει για πρώτη φορά στο Δικαστήριο.

7. Σε κάθε αίτηση θεραπείας αποφασίζει ο Υπουργός Δημοσίων Έργων ύστερα από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από την επίδοση της αίτησης θεραπείας.

8. Αν η αίτηση θεραπείας απορριφθεί με απόφαση του Υπουργού περιβάλλοντος, χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ή αν ο Υπουργός δεν εκδώσει και κοινοποιήσει την απόφασή του μέσα στην τρίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου, δικαιούται αυτός που υπέβαλε την αίτηση θεραπείας να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του επόμενου άρθρου.

9. Αν η αίτηση θεραπείας είναι εμπρόθεσμη ο Υπουργός Δημοσίων Έργων μπορεί να εκδώσει την απόφασή του και μετά την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 7 αλλά οπωσδήποτε όχι πέραν του έτους από τη λήξη αυτής εφόσον δεν έχει λήξει η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ή έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα σχετική προσφυγή και δεν έχει ακόμα εκδοθεί επί της προσφυγής αυτής απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων που εκδίδεται σύμφωνα με την παράγραφο αυτή δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο και είναι εκτελεστή μόνο αν την αποδέχεται αυτός που υπέβαλε την αίτηση θεραπείας και παραιτηθεί από το δικαίωμα άσκησης προσφυγής ή προβεί στην κατάργηση της σχετικής δίκης. Η αποδοχή μπορεί να γίνει σε ανατρεπτική προθεσμία ενός μήνα από την κοινοποίηση στον ανάδοχο της σχετικής απόφασης. Σε κάθε περίπτωση η τυχόν εκδοθείσα απόφαση του Εφετείου κατισχύει.

10. Όπου σ' αυτό το άρθρο αναφέρεται ο Υπουργός Δημοσίων Έργων νοούνται και οι άλλες αρχές οι οποίες σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις αποφασίζουν σε αιτήσεις θεραπείας με την επιφύλαξη του δεύτερου εδαφίου της παραγρ. 5 του άρθρου αυτού.

11. Οι διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3200/1955 "περί διοικητικής αποκεντρώσεως" εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις αποφάσεων ή εγκρίσεων του Νομάρχη που

αναφέρονται στις συμβάσεις ανάθεσης και εκτέλεσης δημόσιων έργων. Η διάταξη αυτή έχει ανάλογη εφαρμογή και για τις αντίστοιχες αποφάσεις προϊσταμένων υπηρεσιών διανομαρχιακού επιπέδου.

12. Με π.δ/γμα καθορίζονται τα στοιχεία που τυχόν συνοδεύουν την αίτηση θεραπείας καθώς και τα θέματα που αναφέρονται στην εισαγωγή και εισήγηση της αίτησης θεραπείας για γνωμοδότηση στο Τεχνικό Συμβούλιο στην κλήση και παράσταση του αιτούντος και των λοιπών ενδιαφερομένων ενώπιον του Συμβουλίου στην έκδοση και κατάρτιση της γνωμοδότησης του Συμβουλίου και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

Άρθρο 21 : Προδιαγραφές και κανονισμοί έργων.

1. Με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων εγκρίνονται προδιαγραφές και κανονισμοί που αναφέρονται στον τρόπο κατασκευής των έργων και στην ποιότητα, στον τρόπο σύνθεσης και επεξεργασίας, στη χρήση και στον έλεγχο των υλικών κατασκευής των έργων. Με την απόφαση αυτή μπορεί να ορίζεται αν οι θεσπιζόμενες προδιαγραφές είναι υποχρεωτικές σε κάθε περίπτωση ή ισχύουν προαιρετικά ή ισχύουν ως ελάχιστα όρια.

2. Για την τήρηση και εφαρμογή των προδιαγραφών και κανονισμών της προηγούμενης παραγράφου τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Δημοσίων Έργων επιτρέπεται να διενεργούν ελέγχους στον τόπο παραγωγής των υλικών ή κατασκευής του έργου και στα μέσα μεταφοράς των υλικών. Σε περίπτωση που διαπιστώνεται παράβαση, τα όργανα αυτά συντάσσουν σχετική έκθεση και, αν διαπιστωθεί ακαταλληλότητα των υλικών, προβαίνουν στην κατάσχεση αυτών σε οποιονδήποτε και αν ανήκουν. Για τις παραβάσεις του άρθρου αυτού οι τεχνικοί υπάλληλοι του Υπουργείου Δημοσίων Έργων θεωρούνται ανακριτικοί υπάλληλοι και υπάγονται ως προς τα σχετικά με την αρμοδιότητα αυτή καθήκοντά τους στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών.

3. Η παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού και των κανονιστικών αποφάσεων, που εκδίδονται με εξουσιοδότησή του, διώκεται και τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα. Επιπλέον, κατά των παραβατών επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων διοικητική ποινή μέχρι τριών εκατομμυρίων (3.000.000) δραχμές, όπως ειδικότερα ορίζεται με προεδρικό διάταγμα. Το πρόστιμο της παραγράφου αυτής εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων. Από το έσοδο αυτό αποδίδεται στον Οργανισμό Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ) ποσοστό που καθορίζεται με απόφαση των Υπουργών Δημοσίων Έργων και Οικονομικών. Με την απόφαση αυτή καθορίζεται ο τρόπος απόδοσης των σχετικών ποσών και κάθε άλλη λεπτομέρεια.

4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται γενικά σε όλα τα έργα, δημόσια και ιδιωτικά. Ως προς τα θέματα που καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές καταργούνται οι αντίστοιχες διατάξεις του Ν.Δ. της 17-7/16.8.1923 "περί σχεδίων πόλεων, κωμών κλπ." και ιδίως του Άρθρου 9 αυτού.

Τον Ν1418/1984 ακολούθησε το εκτελεστικό Προεδρικό Διάταγμα 609/85 «Κατασκευή Δημοσίων Έργων».

m.N. 2229/1994 (ΦΕΚ 138 Α')

Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 1418/1984 και άλλες διατάξεις Ο Ν.2229/1994

Καταργήθηκε στις 8-8-2016 με την παρ. 1 άρθρο 377 του Ν. 4412/2016.

Αναλυτικά βασικά άρθρα του νόμου αυτού είναι τα παρακάτω, στα σημεία όπου τροποποιούν τον Ν1418/84 ή προσθέτουν νέα στοιχεία :

Άρθρο 1 παρ. 1 «Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του Ν. 1418/1984 (ΦΕΚ 23 Α΄) αντικαθίσταται ως εξής: "Ως **έργο** νοείται κάθε νέα κατασκευή ή επέκταση ή ανακαίνιση ή επισκευή ή συντήρηση και η οικονομικά ή τεχνικά αυτοτελής λειτουργία, καθώς και κάθε σχετική ερευνητική εργασία, που απαιτεί τεχνική γνώση και επέμβαση».

Άρθρο 1 παρ. 4. «Το τρίτο και το τέταρτο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 4 του Ν. 1418/1984 αντικαθίστανται ως εξής: «Η **έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας** απόκειται στην κρίση του αρμόδιου οργάνου και γίνεται μετά από σύμφωνη γνώμη Επιτροπής Εισήγησης για Ανάθεση (Ε.Ε.Α.). Η επιτροπή κατά τη διατύπωση της γνώμης της λαμβάνει υπόψη της όλα όσα περιλαμβάνονται στην παράγραφο αυτή, το ύψος της προσφοράς και συνεκτιμά κάθε άλλο πρόσφορο, κατά την κρίση των μελών της, τεκμηριωμένο στοιχείο, κυρίως από την υπηρεσία του μητρώου του άρθρου 16, σχετικά με την ικανότητα και αξιοπιστία της επιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου, σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή».

Άρθρο 1 παρ. 5α. «Στην παρ. 6 του άρθρου 4 του Ν. 1418/1984 προστίθενται τα ακόλουθα εδάφια: «Σε κάθε δημοπρασία έργου, που υποβάλλονται **υπερβολικά χαμηλές προσφορές** σε σχέση με τις προβλεπόμενες εργασίες, καλούνται από την αναθέτουσα αρχή τουλάχιστον οι τρεις πρώτες μειοδότες επιχειρήσεις, προκειμένου να δικαιολογήσουν τις προσφορές τους. Για τη δικαιολόγηση αυτή συντάσσεται και υποβάλλεται σχετικό υπόμνημα από καθεμιά επιχείρηση και προσκομίζονται τα απαραίτητα στοιχεία επαλήθευσης της προσφοράς. Αν τα προσκομισθέντα στοιχεία κριθούν ανεπαρκή ή ανακριβή κατά τη διαδικασία εξακρίβωσης, αποκλείονται οι επιχειρήσεις αυτές από το διαγωνισμό και διαβιβάζονται αμέσως αντίγραφα των στοιχείων στην υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας Δημόσιων Έργων (Γ.Γ.Δ.Ε.), που είναι αρμόδια για την τήρηση των Μητρώων Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.). Οι σχετικές ενέργειες από τις διαπιστώσεις των χαμηλών προσφορών μέχρι την επαλήθευση αυτών πρέπει να ολοκληρώνονται μέσα σε είκοσι (20) ημέρες και η υπέρβαση της προθεσμίας αυτής αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα των υπαιτίων. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, που εκδίδεται μετά από εισήγηση της υπηρεσίας Μ.Ε.ΕΠ., υποβαλλόμενη μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την επαλήθευση των χαμηλών προσφορών, αναστέλλεται επί εξάμηνο η ισχύς της βεβαίωσης εγγραφής στο Μ.Ε.ΕΠ. των τριών πρώτων μειοδοτριών επιχειρήσεων. Το υπόμνημα που υπέβαλε η επιχείρηση θεωρείται ως απολογία της. Τυχόν υποβαλλόμενη προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Σε περίπτωση που η εργοληπτική επιχείρηση επαναλάβει την προχειρότητα υπολογισμού της προσφοράς της σε άλλη δημοπρασία, ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων αποφασίζει την προσωρινή ή οριστική διαγραφή της επιχείρησης από τα Μ.Ε.ΕΠ.. Οι σχετικές αποφάσεις κοινοποιούνται με κάθε πρόσφορο μέσο σε όλους τους φορείς που εκτελούν δημόσια έργα, ώστε να αποκλείονται οι εργοληπτικές

αυτές επιχειρήσεις από όλες τις δημοπρασίες κατά τη διάρκεια αναστολής ισχύος των βεβαιώσεων Μ.Ε.ΕΠ. ή της αντίστοιχης διαγραφής. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων κανονίζονται τα σχετικά θέματα με την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου και ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια".

Άρθρο 1 παρ. 6. «Στο άρθρ. 4 του Ν. 1418/1984 προστίθενται παράγραφοι 9, 10, 11, 12 και 13, που έχουν ως εξής:

10. Για την **τροποποίηση της μελέτης**, μετά την υπογραφή της σύμβασης κατασκευής του έργου, απαιτείται απόφαση της προϊσταμένης αρχής, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου κατασκευών. Κατά τη συζήτηση του θέματος στο τεχνικό συμβούλιο καλούνται ο μελετητής και ο ανάδοχος κατασκευής του έργου ή εκπρόσωποι αυτών να αναπτύξουν τις απόψεις τους και να υποβάλουν γραπτό υπόμνημα. Μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών, από τη διαπίστωση της ανάγκης τροποποίησης της μελέτης, η προϊσταμένη αρχή εκδίδει τη σχετική απόφαση. Η κοινοποίηση της ανωτέρω απόφασης για τροποποίηση της μελέτης στην υπηρεσία του Μ.Ε.ΕΠ. αποτελεί προϋπόθεση για τυχόν πληρωμή των εργασιών που προκύπτουν από την τροποποίηση της μελέτης. Όλα τα σχετικά στοιχεία για την τροποποίηση ή μη της μελέτης υποβάλλονται σε αντίγραφα μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες στη Γ.Γ.Δ.Ε. με εισήγηση της προϊσταμένης αρχής για τον υπεύθυνο της κατάστασης που δημιουργήθηκε, προκειμένου **να επιβληθούν από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων οι προβλεπόμενες κυρώσεις**. Κατά της απόφασης για τροποποίηση της μελέτης μπορεί ο μελετητής να υποβάλει αίτηση θεραπείας. Η αίτηση θεραπείας δεν αναστέλλει την εφαρμογή της απόφασης. Αν η αίτηση θεραπείας γίνει μερικά ή ολικά δεκτή μπορεί ο μελετητής να ζητήσει ανάλογη τροποποίηση της απόφασης επιβολής διοικητικών κυρώσεων.

11. Η **εγγύηση συμμετοχής** στη δημοπρασία καταπίπτει υπέρ του κυρίου του έργου, αν η προσφορά που υποβάλλεται δεν τηρεί τους βασικούς όρους της διακήρυξης και των τευχών δημοπράτησης από μέρους της εργοληπτικής επιχείρησης. Η απόφαση κατάπτωσης της εγγύησης εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου Δημοσίων Έργων».

Άρθρο 2 παρ. 3. «Η παρ. 4 του άρθρου 5 του Ν. 1418/1984 αντικαθίσταται ως εξής: "4. Σε κάθε σύμβαση κατασκευής έργου ορίζεται **προθεσμία για την περάτωση του στο σύνολο και κατά τμήματα**. Μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης ο ανάδοχος **υποβάλλει το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου** σύμφωνα με τη σύμβαση. Η υπηρεσία εγκρίνει μέσα σε δέκα (10) ημέρες το χρονοδιάγραμμα με τυχόν συμπληρώσεις ή τροποποιήσεις. Η έναρξη των εργασιών του έργου από μέρους του αναδόχου δεν μπορεί να καθυστερήσει πέραν των τριάντα (30) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης. Η μη τήρηση των ανωτέρω προθεσμιών με υπαιτιότητα του αναδόχου **συνεπάγεται την επιβολή των διοικητικών και παρεπόμενων χρηματικών κυρώσεων, αποτελεί λόγο έκπτωσης του αναδόχου και για τα αρμόδια όργανα του φορέα κατασκευής αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα**, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις της παρ. 9 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου. Παράταση των προθεσμιών γίνεται μόνον ύστερα από έγκριση της προϊσταμένης του έργου αρχής, αν οι καθυστερήσεις δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα του αναδόχου. Σε κάθε περίπτωση ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συνεχίσει την κατασκευή, του έργου για επιπλέον χρονικό διάστημα ίσο προς το ένα τρίτο της συνολικής προθεσμίας του έργου και πάντως όχι μικρότερο των τριών

(3) μηνών (**οριακή προθεσμία**). Η συνολική προθεσμία υπολογίζεται με βάση την αρχική συμβατική προθεσμία και τις τυχόν παρατάσεις που εγκρίθηκαν ύστερα από σχετικό αίτησα του αναδόχου μέσα στην αρχική συμβατική προθεσμία και δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα του. Με τις προθεσμίες, συνολική και τμηματικές, συνδυάζεται το χρονοδιάγραμμα των εργασιών που αποτελεί συμβατικό στοιχείο. Σε περίπτωση μεταβολών των προθεσμιών ή του αντικειμένου του έργου αναπροσαρμόζεται το χρονοδιάγραμμα. Σε κάθε περίπτωση μπορεί ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής για την κάλυψη ή περιορισμό των καθυστερήσεων του έργου, στην περίπτωση που ευθύνεται γι' αυτές ο ανάδοχος, να δώσει εντολή στον ανάδοχο να επιταχύνει τις εργασίες εκτελώντας τις απαραίτητες πρόσθετες εργασίες και παίρνοντας τα απαραίτητα πρόσθετα μέτρα, χωρίς καμία πρόσθετη αποζημίωση. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και στα έργα που κατασκευάζονται με μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση"».

Άρθρο 2 παρ. 11. «Στο άρθρο 6 του Ν. 1418/1984 προστίθεται παρ. 9, που έχει ως ακολούθως : "9. Η παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας από όργανα του φορέα κατασκευής του έργου αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα, στην περίπτωση κατά την οποία προβλέπεται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου και των προεδρικών διαταγμάτων και κανονιστικών πράξεων, που εκδίδονται σε εκτέλεση του, η υποχρέωση να ενεργούν μέσα σε ορισμένη προθεσμία και διαφορετικά να επέρχεται αυτοδικαίως το αποτέλεσμα της παράλειψης. Για τα αδικήματα αυτά ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή το αρμόδιο όργανο των άλλων φορέων που εκτελούν δημόσια έργα, **επιβάλλει τις πειθαρχικές ποινές:** α) του προστίμου, μέχρις αποδοχών έξι (6) μηνών και β) την παραπομπή στο οικείο υπηρεσιακό Συμβούλιο για δυσμενή μετάθεση ή οριστική απόλυση".

Άρθρο 2 παρ. 17. Η παρ. 2 του άρθρου 11 του Ν. 1418/1984 αντικαθίσταται ως εξής: "2. Οι παραλαβές, προσωρινή και οριστική, γίνονται υποχρεωτικά μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες. Σε περίπτωση που οι προθεσμίες αυτές, που προσδιορίζονται με προεδρικό διάταγμα, περάσουν άπρακτες, οι παραλαβές θεωρούνται ότι συντελέστηκαν αυτοδικαίως και ύστερα από σχετική έγγραφη όχληση του αναδόχου, και επιβάλλονται στα υπαίτια όργανα του φορέα κατασκευής του έργου οι προβλεπόμενες στην παρ.8 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου πειθαρχικές ποινές. Οι προθεσμίες αυτές αρχίζουν από τη βεβαιωμένη περάτωση του έργου και εφόσον υποβληθεί από τον ανάδοχο η τελική επιμέτρηση, όπως ειδικότερα ορίζεται με προεδρικό διάταγμα. Στις επιτροπές παραλαβής των έργων τουλάχιστον ο πρόεδρος δεν ορίζεται από υπαλλήλους της διευθύνουσας υπηρεσίας".

Άρθρο 3 παρ. 2. Η παρ. 8 του άρθρου 12 του Ν. 1418/1984 αντικαθίσταται ως εξής: "8. Αν η αίτηση θεραπείας απορριφθεί με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή αν ο Υπουργός δεν εκδώσει και κοινοποιήσει την απόφαση του μέσα στην τρίμηνη προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου, δικαιούται αυτός που υπέβαλε την αίτηση θεραπείας να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του επόμενου άρθρου. Η κοινοποίηση της απόφασης γίνεται μέσα στην ανωτέρω τρίμηνη προθεσμία. Σε περίπτωση που τα αρμόδια υπηρεσιακά όργανα δεν προσκομίσουν μέχρι το δεύτερο δεκαήμερο του τρίτου μήνα το σχέδιο απόφασης επί της αιτήσεως θεραπείας στον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή το αρμόδιο όργανο των άλλων φορέων που εκτελούν δημόσια έργα, επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές που προβλέπονται στην παρ. 8 του άρθρου 6 του νόμου αυτού".

n. Ο Νόμος 4412/16 με τις τροποποιήσεις του έως 15-9-2022
(με παραπομπές - links).

Νόμος 4412 - Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών. Ο πίνακας περιεχομένων του νόμου, με παραπομπές (links).

- [Άρθρο 1](#) - Αντικείμενο - Πεδίο Εφαρμογής
  - [Άρθρο 2](#) - Ορισμοί - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρα 2 και άρθρο 33 παρ. 1 εδάφιο έκτο της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- I. [ΒΙΒΛΙΟ Ι ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΈΡΓΩΝ, ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ \(ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ 2014/24/ΕΕ\)](#)
- A. [ΜΕΡΟΣ Α΄ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ](#)
1. [ΤΙΤΛΟΣ 1](#)
- I. [ΤΜΗΜΑ Ι ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ](#)
- [Άρθρο 3](#) - Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής (άρθρο 1 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 4](#) - Μεικτές συμβάσεις (άρθρο 3 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- II. [ΤΜΗΜΑ ΙΙ ΚΑΤΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ](#)
- [Άρθρο 5](#) - Κατώτατα όρια (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2170)
  - [Άρθρο 6](#) - Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- III. [ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ](#)
- [Άρθρο 7](#) - Συμβάσεις στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών (άρθρο 7 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 8](#) - Ειδικές εξαιρέσεις στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (άρθρο 8 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 9](#) - Δημόσιες συμβάσεις που ανατίθενται και διαγωνισμοί μελετών που διοργανώνονται δυνάμει διεθνών κανόνων (άρθρο 9 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 10](#) - Ειδικές εξαιρέσεις για συμβάσεις υπηρεσιών (άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 11](#) - Συμβάσεις υπηρεσιών που ανατίθενται βάσει αποκλειστικού δικαιώματος (άρθρο 11 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 12](#) - Δημόσιες συμβάσεις μεταξύ φορέων του δημοσίου τομέα (άρθρο 12 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- IV. [ΤΜΗΜΑ ΙV ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ](#)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ](#)
    - [Άρθρο 13](#) - Συμβάσεις που επιδοτούνται από αναθέτουσες αρχές (άρθρο 13 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

- [Άρθρο 14](#) - Υπηρεσίες έρευνας και ανάπτυξης (άρθρο 14 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ](#)
    - [Άρθρο 15](#) - Άμυνα και ασφάλεια (άρθρο 15 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 16](#) - Μεικτές συμβάσεις που αφορούν την άμυνα ή την ασφάλεια (άρθρο 16 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 17](#) - Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί μελετών που αφορούν την άμυνα ή την ασφάλεια και ανατίθενται ή διοργανώνονται , σύμφωνα με διεθνείς κανόνες (άρθρο 17 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
2. [ΤΙΤΛΟΣ 2 ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ](#)
- I. [Άρθρο 18](#) - Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων (άρθρο 18 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - II. [Άρθρο 19](#) - Οικονομικοί φορείς (άρθρο 19 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - III. [Άρθρο 20](#) - Συμβάσεις ανατιθέμενες κατ' αποκλειστικότητα (άρθρο 20 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - IV. [Άρθρο 21](#) - Εχεμύθεια (άρθρο 21 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - V. [Άρθρο 22](#) - Κανόνες που εφαρμόζονται στις επικοινωνίες (άρθρο 22 παράγραφοι 1- 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - VI. [Άρθρο 23](#) - Ονοματολογίες (άρθρο 23 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - VII. [Άρθρο 24](#) - Συγκρούσεις συμφερόντων (άρθρο 24 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
3. [ΤΙΤΛΟΣ 3 ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)
- I. [ΤΜΗΜΑ Ι ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ](#)
    - [Άρθρο 25](#) - Δικαιούμενοι συμμετοχής - Προϋποθέσεις που σχετίζονται με τη ΣΔΣ και άλλες διεθνείς συμφωνίες (άρθρο 25 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 26](#) - Επιλογή των διαδικασιών (άρθρο 26 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 27](#) - Ανοικτή διαδικασία (άρθρο 27 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 28](#) - Κλειστή διαδικασία (άρθρο 28 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 29](#) - Ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση (άρθρο 29 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 30](#) - Ανταγωνιστικός διάλογος (άρθρο 30 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 31](#) - Σύμπραξη καινοτομίας (άρθρο 31 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 32](#) - Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη

δημοσίευση (άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

- [Άρθρο 32Α](#) - Ρύθμιση ζητημάτων προσφυγής σε διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση

II. [ΤΜΗΜΑ II ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)

▪ [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)

- [Άρθρο 33](#) - Δυναμικά συστήματα αγορών (άρθρο 34 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 34](#) - Ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 35 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 35](#) - Ηλεκτρονικοί κατάλογοι (άρθρο 36 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

▪ [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)

- [Άρθρο 36](#) - Υποχρέωση χρήσης - Λειτουργία ΕΣΗΔΗΣ - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 37](#) - Πολιτική ασφαλείας ΕΣΗΔΗΣ (άρθρο 22 παρ. 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 38](#) - Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.) - Εξουσιοδοτικές διατάξεις

▪ [ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)

- [Άρθρο 39](#) - Συμφωνίες-πλαίσιο (άρθρο 33 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 40](#) - Κεντρικές δραστηριότητες αγορών και κεντρικές αρχές αγορών (ΚΑΑ) (άρθρο 37 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 41](#) - Εθνικές Κεντρικές Αρχές Αγορών και προγραμματισμός δημοσίων συμβάσεων - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 42](#) - Περιστασιακές από κοινού διαδικασίες σύναψης συμβάσεων (άρθρο 38 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 43](#) - Διαδικασίες σύναψης συμβάσεων με αναθέτουσες αρχές από διαφορετικά κράτη μέλη

III. [ΤΜΗΜΑ III ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ](#)

▪ [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ](#)

- [Άρθρο 44](#) - Τεχνική επάρκεια αναθετουσών αρχών στις δημόσιες συμβάσεις έργων και μελετών

- [Άρθρο 45](#) - Συγκρότηση και τήρηση φακέλου δημόσιας σύμβασης - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρα 83 παρ.6 και 84 παρ.2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 46](#) - Προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 40 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 47](#) - Κανόνες για τη διενέργεια προκαταρκτικών διαβουλεύσεων της αγοράς
- [Άρθρο 48](#) - Προηγούμενη εμπλοκή υποψηφίων ή προσφερόντων (άρθρο 41 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 49](#) - Επάρκεια προϋπολογισμού, ωριμότητα, μελέτες
- [Άρθρο 50](#) - Δημόσιες συμβάσεις έργων με αξιολόγηση μελέτης - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 51](#) - Συμβάσεις μελετών για τον προσδιορισμό τεχνικής λύσης
- [Άρθρο 52](#) - Σκοπιμότητα σύναψης δημόσιας σύμβασης παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών
- [Άρθρο 53](#) - Περιεχόμενο εγγράφων της σύμβασης - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 54](#) - Τεχνικές προδιαγραφές (άρθρο 42 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 55](#) - Σήματα (άρθρο 43 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 56](#) - Εκθέσεις δοκιμών, πιστοποίηση και άλλα αποδεικτικά μέσα (άρθρο 44 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 57](#) - Εναλλακτικές προσφορές (άρθρο 45 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 58](#) - Υπεργολαβία (άρθρο 71 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 59](#) - Υποδιαίρεση συμβάσεων σε τμήματα (άρθρο 46 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 60](#) - Καθορισμός προθεσμιών (άρθρο 47 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ](#)
  - [Άρθρο 61](#) - Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης
  - [Άρθρο 62](#) - Προκαταρκτικές προκηρύξεις (άρθρο 48 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 63](#) - Προκηρύξεις σύμβασης (άρθρο 49 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

- [Άρθρο 64](#) - Γνωστοποιήσεις συναφθεισών συμβάσεων (άρθρο 50 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 65](#) - Σύνταξη και λεπτομέρειες δημοσίευσης των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων (άρθρο 51 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 66](#) - Δημοσίευση σε εθνικό επίπεδο (άρθρο 52 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 67](#) - Ηλεκτρονική διάθεση των εγγράφων της σύμβασης (άρθρο 53 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 68](#) - Διαβούλευση επί των δημοσιευμένων εγγράφων σύμβασης έργων
- [Άρθρο 69](#) - Προσκλήσεις προς υποψηφίους (άρθρο 54 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 70](#) - Ενημέρωση των υποψηφίων και των προσφερόντων (άρθρο 55 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)
  - [Άρθρο 71](#) - Γενικές αρχές (άρθρο 56 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 72](#) - Εγγυήσεις - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ](#)
  - [Άρθρο 73](#) - Λόγοι αποκλεισμού - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 57 παρ. 1 έως 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 74](#) - Αποκλεισμός οικονομικού φορέα από δημόσιες συμβάσεις - Εξουσιοδοτικές διατάξεις (άρθρο 57 παρ.7 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 75](#) - Κριτήρια επιλογής (άρθρο 58 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 76](#) - Κριτήρια επιλογής σε διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης έργου
  - [Άρθρο 77](#) - Κριτήρια επιλογής σε διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών
  - [Άρθρο 78](#) - Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων (άρθρο 63 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ](#)
  - [Άρθρο 79](#) - Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (άρθρο 59 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

- [Άρθρο 79A](#) - Υπογραφή Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Σύμβασης.
- [Άρθρο 80](#) - Αποδεικτικά μέσα (άρθρο 60 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 81](#) - Επιγραμμικό αποθετήριο πιστοποιητικών (e-Certis) (άρθρο 61 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 82](#) - Πρότυπα διασφάλισης ποιότητας και πρότυπα περιβαλλοντικής διαχείρισης (άρθρο 62 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 83](#) - Επίσημοι κατάλογοι εγκεκριμένων οικονομικών φορέων και πιστοποίηση από οργανισμούς δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (άρθρο 64 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 6 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΥΣΕΩΝ](#)
  - [Άρθρο 84](#) - Περιορισμός του αριθμού των πληρούντων τα κριτήρια επιλογής υποψηφίων που θα κληθούν να συμμετάσχουν (άρθρο 65 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 85](#) - Περιορισμός του αριθμού των προσφορών και των λύσεων (άρθρο 66 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 7 ΑΝΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)
  - [Άρθρο 86](#) - Κριτήρια ανάθεσης των συμβάσεων - Εξουσιοδοτικές διατάξεις (άρθρο 67 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 87](#) - Κοστολόγηση του κύκλου ζωής - Εξουσιοδοτικές διατάξεις (άρθρο 68 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 88](#) - Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές (άρθρο 69 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) - Εξουσιοδοτική διάταξη
  - [Άρθρο 89](#) - Δικαιολογητικά σχετικά με τις ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές
  - [Άρθρο 90](#) - Ισότιμες και ισοδύναμες προσφορές
  - [Άρθρο 91](#) - Λόγοι απόρριψης προσφορών
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 8 ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ](#)
  - [Άρθρο 92](#) - Περιεχόμενο προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής
  - [Άρθρο 93](#) - Περιεχόμενο φακέλου «Δικαιολογητικά Συμμετοχής»
  - [Άρθρο 94](#) - Περιεχόμενο φακέλου «Τεχνική Προσφορά»
  - [Άρθρο 95](#) - Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών

- [Άρθρο 96](#) - Χρόνος και τρόπος υποβολής προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής - Καταργούμενες διατάξεις
- [Άρθρο 97](#) - Χρόνος ισχύος προσφορών
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 9 ΣΤΑΔΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ](#)
  - [Άρθρο 98](#) - Αποσφράγιση και αξιολόγηση προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής στις δημόσιες συμβάσεις έργων
  - [Άρθρο 99](#) - Αποσφράγιση και αξιολόγηση προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής στις δημόσιες συμβάσεις, μελετών, τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών
  - [Άρθρο 100](#) - Αποσφράγιση και αξιολόγηση προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών
  - [Άρθρο 101](#) - Αντιστροφή σταδίων αξιολόγησης στην ανοικτή διαδικασία (άρθρο 56 παρ.2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 102](#) - Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών (άρθρο 56 παρ.3 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [Άρθρο 103](#) - Πρόσκληση για υποβολή δικαιολογητικών
  - [Άρθρο 104](#) - Χρόνος συνδρομής όρων συμμετοχής - Οψιγενείς μεταβολές
  - [Άρθρο 105](#) - Κατακύρωση - σύναψη σύμβασης
  - [Άρθρο 106](#) - Ματαίωση διαδικασίας
- IV. [ΤΜΗΜΑ IV ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ](#)
    - [Άρθρο 107](#) - Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες (άρθρα 74 και 76 παράγραφος 1 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 108](#) - Δημοσίευση προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων (άρθρο 75 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 109](#) - Αρχές της ανάθεσης συμβάσεων (άρθρο 76 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
    - [Άρθρο 109Α](#) - Διαδικασία ανάθεσης
    - [Άρθρο 110](#) - Αποκλειστικές συμβάσεις για ορισμένες υπηρεσίες (άρθρο 77 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ ΜΕΛΕΤΩΝ](#)

- [Άρθρο 111](#) - Πεδίο εφαρμογής (άρθρο 78 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 112](#) - Προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις (άρθρο 79 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 113](#) - Κανόνες σχετικά με τη διοργάνωση διαγωνισμών μελετών και την επιλογή συμμετεχόντων(άρθρο 80 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 114](#) - Σύνθεση της κριτικής επιτροπής (άρθρο 81 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [Άρθρο 115](#) - Αποφάσεις της κριτικής επιτροπής(άρθρο 82 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ](#)
  - [Άρθρο 116](#) - Επιλογή των διαδικασιών
  - ~~[Άρθρο 117](#)~~ - Συνοπτικός διαγωνισμός
  - [Άρθρο 117Α](#) - Δημόσιες συμβάσεις ήσσονος αξίας
  - [Άρθρο 118](#) - Απευθείας ανάθεση
  - [Άρθρο 118Α](#) - Απευθείας ανάθεση μέσω συστημάτων ηλεκτρονικής αγοράς (e-marketplace)
  - [Άρθρο 119](#) - Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας - Εξουσιοδοτική διάταξη
  - [Άρθρο 120](#) - Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης
  - [Άρθρο 121](#) - Προθεσμίες διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων
  - ~~[Άρθρο 122](#)~~ - Προκηρύξεις σύμβασης
  - [Άρθρο 123](#) - Προσκλήσεις προς υποψηφίους κατά τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων - Κριτήρια επιλογής
  - [Άρθρο 124](#) - Οικονομικές προσφορές στις δημόσιες συμβάσεις έργων
  - ~~[Άρθρο 125](#)~~ - Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών στις δημόσιες συμβάσεις έργων: ενιαίο ποσοστό έκπτωσης
  - [Άρθρο 126](#) - Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών στις δημόσιες συμβάσεις έργων: Μειοδοσία στο ποσοστό γενικών εξόδων και οφέλους για εκτέλεση απολογιστικών εργασιών
  - [Άρθρο 127](#) - Ενστάσεις που ασκούνται κατά τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία κάτω

- από 60.000 ευρώ (χωρίς Φ.Π.Α.) - Παράβολο - Δικαστική Προστασία
- [Άρθρο 128](#) - Ανάθεση εξειδικευμένων υπηρεσιών (σύμβουλοι, εμπειρογνώμονες) για δημόσιες συμβάσεις - Εξουσιοδοτική διάταξη

B. [ΜΕΡΟΣ Β΄ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ](#)

1. [ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)

- I. [Άρθρο 129](#) - Συμβατικό πλαίσιο - Εφαρμοστέα νομοθεσία
- II. [Άρθρο 130](#) - Όροι εκτέλεσης της σύμβασης (άρθρο 70 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- III. [Άρθρο 131](#) - Υπεργολαβία (άρθρο 71 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- IV. [Άρθρο 132](#) - Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 72 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)
- V. [Άρθρο 133](#) - Δικαίωμα μονομερούς λύσης της σύμβασης (άρθρο 73 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

2. [ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)

I. [ΤΙΤΛΟΣ 1 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΈΡΓΩΝ](#)

▪ [ΤΜΗΜΑ Ι](#)

- [Άρθρο 134](#) - Τρόπος κατασκευής
- [Άρθρο 135](#) - Υπογραφή σύμβασης

▪ [ΤΜΗΜΑ ΙΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ](#)

▪ [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ](#)

- [Άρθρο 136](#) - Διοίκηση του έργου - Παρακολούθηση και επίβλεψη - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 136Α](#) - Διοίκηση του έργου - Παρακολούθηση και επίβλεψη έργων κάτω των ορίων - Μητρώο επιβλεπόντων ελεγκτών μηχανικών - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 137](#) - Υπερημερία κυρίου του έργου
- [Άρθρο 138](#) - Γενικές υποχρεώσεις αναδόχου
- [Άρθρο 139](#) - Διεύθυνση έργου από την πλευρά του αναδόχου
- [Άρθρο 140](#) - Υποχρεώσεις μελών αναδόχου κοινοπραξίας
- [Άρθρο 141](#) - Πειθαρχικές ευθύνες διοικητικών οργάνων
- [Άρθρο 142](#) - Ψηφιακό αρχείο βαθμολόγησης
- [Άρθρο 143](#) - Κοινοποίηση στον ανάδοχο - Εκπροσώπηση
- [Άρθρο 144](#) - Σύμπραξη του μελετητή στην κατασκευή - Πρόσθετες εγγυήσεις - Ευθύνη - Εξουσιοδοτική διάταξη

- [Άρθρο 145](#) - Χρονοδιάγραμμα κατασκευής - Πειθαρχικό αδίκημα
- [Άρθρο 146](#) - Ημερολόγιο του έργου
- [Άρθρο 147](#) - Προθεσμίες
- [Άρθρο 148](#) - Ποινικές ρήτρες για παραβίαση προθεσμιών έργου
- [Άρθρο 149](#) - Ρήτρα πρόσθετης καταβολής (πριμ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΕΙΣ - ΠΛΗΡΩΜΕΣ - ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ](#)
- [Άρθρο 150](#) - Προκαταβολές
- [Άρθρο 151](#) - Επιμετρήσεις
- [Άρθρο 152](#) - Λογαριασμοί
- [Άρθρο 153](#) - Αναθεωρητική περίοδος για τις βασικές τιμές ημερομισθίων, υλικών, μισθωμάτων και μηχανημάτων - Εξουσιοδοτικές διατάξεις
- [Άρθρο 154](#) - Απολογιστικές εργασίες
- [Άρθρο 155](#) - Επείγουσες και απρόβλεπτες πρόσθετες εργασίες, οι οποίες εκτελούνται πριν από την έγκριση του Α.Π.Ε.
- [Άρθρο 156](#) - Ειδικά θέματα τροποποιήσεων συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους - Αυξομειώσεις εργασιών - Νέες εργασίες - Εξουσιοδοτικές διατάξεις
- [Άρθρο 157](#) - Βλάβες στα έργα - Αποζημιώσεις
- [Άρθρο 158](#) - Ποιότητα στα δημόσια έργα. - Πρόγραμμα Ποιότητας Έργου (Π.Π.Ε.)
- [Άρθρο 159](#) - Ακαταλληλότητα υλικών - Ελαττώματα - Παράλειψη συντήρησης
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΕΚΠΤΩΣΗ ΑΝΑΔΟΧΟΥ - ΔΙΑΛΥΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ - ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ](#)
- [Άρθρο 160](#) - Έκπτωση αναδόχου
- [Άρθρο 161](#) - Διακοπή εργασιών - Διάλυση της σύμβασης
- [Άρθρο 162](#) - Ματαίωση διάλυσης
- [Άρθρο 163](#) - Αποζημίωση αναδόχου λόγω διάλυσης της σύμβασης
- [Άρθρο 164](#) - Υποκατάσταση
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ - ΠΤΩΧΕΥΣΗ - ΘΑΝΑΤΟΣ](#)
- [Άρθρο 165](#) - Υπεργολαβία κατά την εκτέλεση - Εγκεκριμένος

υπεργολάβος - Κατασκευαστική
κοινοπραξία

- [Άρθρο 166](#) - Όροι και διαδικασία
υπεργολαβίας
- [Άρθρο 167](#) - Πτώχευση, θάνατος
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ
ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ](#)
- [Άρθρο 168](#) - Βεβαίωση
περάτωσης εργασιών
- [Άρθρο 169](#) - Διοικητική
παραλαβή για χρήση
- [Άρθρο 170](#) - Ενιαίο Σύστημα
Τεχνικών Προδιαγραφών και
Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων
και Μελετών (ΕΣΤΕΠ ΤΙΜ-ΤΕΜ)
Εξουσιοδοτικές διατάξεις
- [Άρθρο 171](#) - Χρόνος
υποχρεωτικής συντήρησης των
έργων
- [Άρθρο 172](#) - Παραλαβή -
Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 173](#) - Απόσβεση
δικαιωμάτων αναδόχου
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 6 ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ](#)
- [Άρθρο 174](#) - Διοικητική επίλυση
συμβατικών διαφορών
- [Άρθρο 175](#) - Δικαστική επίλυση
διαφορών
- [Άρθρο 176](#) - Διαιτητική επίλυση
διαφορών
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 7 ΑΥΤΟΕΠΙΣΤΑΣΙΑ](#)
- [Άρθρο 177](#) - Εκτέλεση εργασιών
με αυτεπιστασία
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 8 ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ](#)
- [Άρθρο 178](#) - Προδιαγραφές και
Κανονισμοί Έργων
- [Άρθρο 179](#) - ~~Επιθεώρηση των
δημοσίων έργων~~
- [Άρθρο 180](#) - Ειδικές ρυθμίσεις,
έργα άλλων φορέων
- [Άρθρο 181](#) - Παρεκκλίσεις

II. [ΤΙΤΛΟΣ 2 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ](#)

- [ΤΜΗΜΑ Ι ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ](#)
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)
  - [Άρθρο 182](#) - Υπογραφή της
Σύμβασης
  - [Άρθρο 183](#) - Διοίκηση σύμβασης
μελέτης - παροχής τεχνικών
υπηρεσιών, έλεγχος επίβλεψη
και παρακολούθηση -
Εξουσιοδοτικές διατάξεις

- [Άρθρο 183Α](#) - Μητρώο Επιβλεπόντων Ελεγκτών Μηχανικών - Εξουσιοδοτική διάταξη
  - [Άρθρο 184](#) - Προθεσμίες - Χρονοδιάγραμμα
  - [Άρθρο 185](#) - Ποινικές ρήτρες
  - [Άρθρο 186](#) - Τροποποίηση σύμβασης κατά τη διάρκειά της
  - [Άρθρο 187](#) - Καταβολή της αμοιβής του αναδόχου
  - [Άρθρο 188](#) - Υποχρεώσεις του αναδόχου - Πρόγραμμα Ποιότητας
  - [Άρθρο 189](#) - Έγκριση της μελέτης - Παραλαβή του αντικειμένου της σύμβασης - Εξουσιοδοτική διάταξη
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΕΚΠΤΩΣΗ ΑΝΑΔΟΧΟΥ - ΔΙΑΛΥΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ](#)
  - [Άρθρο 190](#) - Αποζημίωση του αναδόχου λόγω υπερημερίας του εργοδότη χωρίς λύση της σύμβασης
  - [Άρθρο 191](#) - Έκπτωση του αναδόχου
  - [Άρθρο 192](#) - Διάλυση της σύμβασης
  - [Άρθρο 193](#) - Ματαίωση της διάλυσης
  - [Άρθρο 194](#) - Αποζημίωση αναδόχου σε περίπτωση διάλυσης της σύμβασης
  - [Άρθρο 195](#) - Υποκατάσταση του αναδόχου
  - [ΤΜΗΜΑ ΙΙ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ](#)
    - [Άρθρο 196](#) - Τεχνικές προδιαγραφές
    - [Άρθρο 197](#) - Μελέτες εργολαβικών συμβάσεων
    - [Άρθρο 198](#) - Διοικητική και δικαστική επίλυση διαφορών - Εξουσιοδοτική διάταξη
    - [Άρθρο 199](#) - Ειδικές ρυθμίσεις
- III. [ΤΙΤΛΟΣ 3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ](#)
- [ΤΜΗΜΑ Ι ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ](#)

- [Άρθρο 200](#) - Τρόπος πληρωμής - απαιτούμενα δικαιολογητικά για πληρωμή του αναδόχου
  - [Άρθρο 201](#) - Προηγούμενη γνώμη για την τροποποίηση σύμβασης
  - [Άρθρο 202](#) - Ολοκλήρωση εκτέλεσης σύμβασης
  - [Άρθρο 203](#) - Κήρυξη αναδόχου ως εκπτώτου
  - [Άρθρο 204](#) - Ανωτέρα βία
  - [Άρθρο 205](#) - Διοικητικές προσφυγές κατά τη διαδικασία εκτέλεσης των συμβάσεων
  - [Άρθρο 205Α](#) - Δικαστική Επίλυση Διαφορών
  - [ΤΜΗΜΑ ΙΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΑΓΑΘΩΝ](#)
    - [Άρθρο 206](#) - Χρόνος παράδοσης υλικών
    - [Άρθρο 207](#) - Κυρώσεις για εκπρόθεσμη παράδοση προμήθειας
    - [Άρθρο 208](#) - Παραλαβή υλικών
    - [Άρθρο 209](#) - Χρόνος παραλαβής υλικών
    - [Άρθρο 210](#) - Ναύλωση - Ασφάλιση
    - [Άρθρο 211](#) - Ανακοίνωση φόρτωσης
    - [Άρθρο 212](#) - Ποιοτικός έλεγχος στο εξωτερικό
    - [Άρθρο 213](#) - Απόρριψη συμβατικών υλικών - αντικατάσταση
    - [Άρθρο 214](#) - Δείγματα - Δειγματοληψία - Εργαστηριακές εξετάσεις
    - [Άρθρο 215](#) - Εγγυημένη λειτουργία προμήθειας
  - [ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ](#)
    - [Άρθρο 216](#) - Παρακολούθηση της σύμβασης παροχής υπηρεσίας
    - [Άρθρο 217](#) - Διάρκεια σύμβασης παροχής υπηρεσίας
    - [Άρθρο 218](#) - Ποινικές ρήτρες
    - [Άρθρο 219](#) - Παραλαβή του αντικειμένου της σύμβασης παροχής γενικών υπηρεσιών
    - [Άρθρο 220](#) - Απόρριψη παραδοτέου - Αντικατάσταση
- C. [ΜΕΡΟΣ Γ΄ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)
1. [Άρθρο 221](#) - Όργανα διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων - Εξουσιοδοτική διάταξη
  2. [Άρθρο 221Α](#) - Προθεσμίες για την ολοκλήρωση των επιμέρους σταδίων της διαδικασίας ανάθεσης δημόσιας σύμβασης

[ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΈΡΓΩΝ, ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΩΗΝ ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΩΝ ΤΟΜΕΩΝ \(ΟΔΗΓΙΑ 2014/25/ΕΕ\)](#)

- A. [ΜΕΡΟΣ Α ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ](#)
1. [ΤΙΤΛΟΣ 1](#)
    - I. [ΤΜΗΜΑ Ι ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ](#)

- [Άρθρο 222](#) - Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής (άρθρο 1 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 223](#) - Αναθέτουσες αρχές (άρθρο 3 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 224](#) - Αναθέτοντες φορείς (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 225](#) - Μεικτές συμβάσεις που καλύπτουν την ίδια δραστηριότητα (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 226](#) - Συμβάσεις που καλύπτουν πολλαπλές δραστηριότητες (άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- II. [ΤΜΗΜΑ II ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ](#)
- [Άρθρο 227](#) - Κοινές διατάξεις (άρθρο 7 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 228](#) - Φυσικό αέριο και θερμότητα (άρθρο 8 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 229](#) - Ηλεκτρισμός (άρθρο 9 της Οδηγίας 2014/25)
  - [Άρθρο 230](#) - Ύδωρ (άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 231](#) - Υπηρεσίες μεταφορών (άρθρο 11 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 232](#) - Λιμένες και αερολιμένες (άρθρο 12 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 233](#) - Ταχυδρομικές υπηρεσίες (άρθρο 13 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 234](#) - Εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου και αναζήτηση ή εξόρυξη άνθρακα και άλλων στερεών καυσίμων (άρθρο 14 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- III. [ΤΜΗΜΑ III ΚΑΤΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ](#)
- [Άρθρο 235](#) - Κατώτατα όρια (άρθρο 15 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 236](#) - Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας των συμβάσεων (άρθρο 16 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- IV. [ΤΜΗΜΑ IV ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ](#)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΘΕΤΟΝΤΕΣ ΦΟΡΕΙΣ](#)
    - [Άρθρο 237](#) - Συμβάσεις που ανατίθενται με σκοπό τη μεταπώληση ή τη μίσθωση σε τρίτους (άρθρο 18 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 238](#) - Συμβάσεις και διαγωνισμοί μελετών που ανατίθενται ή διοργανώνονται με σκοπούς άλλους από την άσκηση μιας από τις οριζόμενες στα άρθρα 228 - 234 δραστηριότητες ή για την άσκηση μιας τέτοιας δραστηριότητας σε τρίτη χώρα (άρθρο 19 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 239](#) - Συμβάσεις που ανατίθενται και διαγωνισμοί μελετών που

διοργανώνονται δυνάμει διεθνών κανόνων (άρθρο 20 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [Άρθρο 240](#) - Ειδικές εξαιρέσεις για συμβάσεις υπηρεσιών (άρθρο 21 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 241](#) - Συμβάσεις υπηρεσιών που ανατίθενται βάσει αποκλειστικού δικαιώματος (άρθρο 22 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [Ενότητα 2 ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΔΑΤΟΣ](#)

- [Άρθρο 242](#) - Συμβάσεις που συνάπτονται από ορισμένους αναθέτοντες φορείς για την αγορά ύδατος και για την προμήθεια ενέργειας ή καυσίμων που προορίζονται για την παραγωγή ενέργειας (άρθρο 23 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

V. [ΤΜΗΜΑ V ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ](#)

- [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΠΤΟΝΤΑΙ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ](#)

- [Άρθρο 243](#) - Άμυνα και ασφάλεια (άρθρο 24 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 244](#) - Μεικτές συμβάσεις που καλύπτουν την ίδια δραστηριότητα και αφορούν την άμυνα ή την ασφάλεια (άρθρο 25 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 245](#) - Συμβάσεις που καλύπτουν πολλαπλές δραστηριότητες και αφορούν την άμυνα και την ασφάλεια (άρθρο 26 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 246](#) - Συμβάσεις και διαγωνισμοί μελετών που αφορούν την άμυνα ή την ασφάλεια και ανατίθενται ή διοργανώνονται δυνάμει διεθνών κανόνων (άρθρο 27 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ](#)

- [Άρθρο 247](#) - Συμβάσεις μεταξύ αναθετουσών αρχών (άρθρο 28 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 248](#) - Συμβάσεις που ανατίθενται σε συνδεδεμένη επιχείρηση (άρθρα 29 και 31 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 249](#) - Συμβάσεις που ανατίθενται σε κοινοπραξία ή σε αναθέτοντα φορέα που συμμετέχει σε κοινοπραξία (άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ](#)

- [Άρθρο 250](#) - Υπηρεσίες έρευνας και ανάπτυξης (άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΜΕΣΑ ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΕΣ ΣΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ](#)
  - [Άρθρο 251](#) - Δραστηριότητες άμεσα εκτεθειμένες στον ανταγωνισμό (άρθρο 34 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 252](#) - Διαδικασία για τη βεβαίωση της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 251 (άρθρο 35 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

2. [ΤΙΤΛΟΣ 2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ](#)

- I. [Άρθρο 253](#) - Αρχές που διέπουν τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων (άρθρο 36 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- II. [Άρθρο 254](#) - Οικονομικοί φορείς (άρθρο 37 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- III. [Άρθρο 255](#) - Δικαιούμενοι συμμετοχής - Προϋποθέσεις που σχετίζονται με τη ΣΔΣ και άλλες διεθνείς συμφωνίες (άρθρο 43 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- IV. [Άρθρο 256](#) - Συμβάσεις ανατιθέμενες κατ' αποκλειστικότητα (άρθρο 38 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- V. [Άρθρο 257](#) - Εχεμύθεια (άρθρο 39 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- VI. [Άρθρο 258](#) - Κανόνες που εφαρμόζονται στις επικοινωνίες (άρθρο 40 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- VII. [Άρθρο 259](#) - Πολιτική Ασφαλείας ΕΣΗΔΗΣ (άρθρο 40 παρ. 6 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- VIII. [Άρθρο 260](#) - Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)
- IX. [Άρθρο 261](#) - Ονοματολογίες (άρθρο 41 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- X. [Άρθρο 262](#) - Συγκρούσεις συμφερόντων (άρθρο 42 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

3. [ΤΙΤΛΟΣ 3 ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)

I. [ΤΜΗΜΑ Ι ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ](#)

- [Άρθρο 263](#) - Επιλογή των διαδικασιών (άρθρο 44 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 264](#) - Ανοικτή διαδικασία (άρθρο 45 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 265](#) - Κλειστή διαδικασία (άρθρο 46 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 266](#) - Διαδικασία με διαπραγμάτευση με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού (άρθρο 47 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 267](#) - Ανταγωνιστικός διάλογος (άρθρο 48 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 268](#) - Σύμπραξη καινοτομίας (άρθρο 49 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 269](#) - Χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση (άρθρο 50 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 269Α](#)

II. [ΤΜΗΜΑ ΙΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)

- [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ](#)
    - [Άρθρο 270](#) - Δυναμικά συστήματα αγορών (άρθρο 52 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 271](#) - Ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 53 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 272](#) - Ηλεκτρονικοί κατάλογοι (άρθρο 54 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ](#)
    - [Άρθρο 273](#) - Συμφωνίες-πλαίσιο (άρθρο 51 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 274](#) - Κεντρικές δραστηριότητες αγορών και Κεντρικές Αρχές Αγορών (ΚΑΑ) (άρθρο 55 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 275](#) - Περιστασιακές από κοινού διαδικασίες σύναψης συμβάσεων (άρθρο 56 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 276](#) - Διαδικασίες σύναψης συμβάσεων με αναθέτοντες φορείς από διαφορετικά Κράτη - Μέλη (άρθρο 57 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- III. [ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ](#)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ](#)
    - [Άρθρο 277](#) - Συγκρότηση και τήρηση φακέλου σύμβασης (άρθρο 99 παρ.6 και 100 παρ.2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 278](#) - Προκαταρκτικές διαβουλεύσεις της αγοράς (άρθρο 58 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 279](#) - Κανόνες για τη διενέργεια προκαταρκτικών διαβουλεύσεων της αγοράς
    - [Άρθρο 280](#) - Προηγούμενη εμπλοκή υποψηφίων ή προσφερόντων (άρθρο 59 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 281](#) - Περιεχόμενο εγγράφων της σύμβασης
    - [Άρθρο 282](#) - Τεχνικές προδιαγραφές (άρθρο 60 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 283](#) - Σήματα (άρθρο 61 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 284](#) - Εκθέσεις δοκιμών, πιστοποίηση και άλλα αποδεικτικά μέσα (άρθρο 62 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 285](#) - Ανακοίνωση των τεχνικών προδιαγραφών (άρθρο 63 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 286](#) - Εναλλακτικές προσφορές (άρθρο 64 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [Άρθρο 287](#) - Υπεργολαβία (άρθρο 88 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 288](#) - Υποδιαίρεση συμβάσεων σε τμήματα (άρθρο 65 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 289](#) - Καθορισμός προθεσμιών (άρθρο 66 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ](#)
  - [Άρθρο 290](#) - Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης
  - [Άρθρο 291](#) - Περιοδικές ενδεικτικές προκηρύξεις (άρθρο 67 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 292](#) - Γνωστοποίηση για την ύπαρξη συστήματος προεπιλογής (άρθρο 68 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 293](#) - Προκήρυξη σύμβασης (άρθρο 69 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 294](#) - Γνωστοποιήσεις συναφθεισών συμβάσεων (άρθρο 70 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 295](#) - Σύνταξη και λεπτομέρειες δημοσίευσης (άρθρο 71 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 296](#) - Δημοσίευση σε εθνικό επίπεδο - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 72 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 297](#) - Ηλεκτρονική διάθεση των εγγράφων της διαδικασίας σύναψης σύμβασης (άρθρο 73 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 298](#) - Διαβούλευση επί των δημοσιευμένων εγγράφων σύμβασης έργων
  - [Άρθρο 299](#) - Προσκλήσεις προς υποψηφίους (άρθρο 74 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 300](#) - Ενημέρωση των αιτούντων προεπιλογή, των υποψηφίων και των προσφερόντων (άρθρο 75 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)
  - [Άρθρο 301](#) - Γενικές αρχές (άρθρο 76 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 302](#) - Εγγυήσεις - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ - ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ](#)
  - [Άρθρο 303](#) - Συστήματα προεπιλογής (άρθρο 77 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [Άρθρο 304](#) - Κριτήρια ποιοτικής επιλογής (άρθρο 78 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 305](#) - Χρήση των λόγων αποκλεισμού και των κριτηρίων επιλογής που προβλέπονται στο Βιβλίο Ι (άρθρο 80 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 306](#) - Αποκλεισμός Οικονομικού Φορέα
  - [Άρθρο 307](#) - Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων (άρθρο 79 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 5 ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ](#)
    - [Άρθρο 308](#) - Κανόνες που εφαρμόζονται σε περίπτωση χρήσης των κριτηρίων αποκλεισμού και ποιοτικής επιλογής του Βιβλίου Ι (παρ. 3 του άρθρου 80 και υποπαράγραφος 2 της παρ. 1, καθώς και υποπαράγραφος 2 της παρ. 2 του άρθρου 79 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 309](#) - Πρότυπα διασφάλισης ποιότητας και πρότυπα περιβαλλοντικής διαχείρισης (άρθρο 81 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 310](#) - Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών (άρθρο 76 παρ. 4 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [ΕΝΟΤΗΤΑ 6 ΑΝΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)
    - [Άρθρο 311](#) - Κριτήρια ανάθεσης των συμβάσεων (άρθρο 82 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 312](#) - Κοστολόγηση του κύκλου ζωής (άρθρο 83 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 313](#) - Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 84 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 314](#) - Προσφορές που περιέχουν προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών (άρθρο 85 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
    - [Άρθρο 315](#) - Ειδικό κανόνες διεξαγωγής διαδικασίας
    - [Άρθρο 316](#) - Κατακύρωση - Σύναψη σύμβασης
    - [Άρθρο 317](#) - Ματαίωση διαδικασίας
- IV. [ΤΜΗΜΑ IV ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ](#)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΦΕΣΙΕΣ](#)
    - [Άρθρο 318](#) - Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες (άρθρο 91 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

- [Άρθρο 319](#) - Δημοσίευση (άρθρο 92 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 320](#) - Αρχές της ανάθεσης συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες (άρθρο 93 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 320Α](#) - Διαδικασία ανάθεσης
- [Άρθρο 321](#) - Συμβάσεις υπηρεσιών ανατιθέμενες κατ' αποκλειστικότητα (άρθρο 94 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ ΜΕΛΕΤΩΝ](#)
  - [Άρθρο 322](#) - Πεδίο εφαρμογής (άρθρο 95 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 323](#) - Προκηρύξεις και Γνωστοποιήσεις (άρθρο 96 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 324](#) - Κανόνες σχετικά με τη διοργάνωση διαγωνισμών μελετών, την επιλογή των συμμετεχόντων και την κριτική επιτροπή (άρθρο 97 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
  - [Άρθρο 325](#) - Αποφάσεις της κριτικής επιτροπής (άρθρο 98 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ](#)
  - [Άρθρο 326](#) - Επιλογή των διαδικασιών
  - ~~[Άρθρο 327](#)~~ - Συνοπτικός διαγωνισμός
  - [Άρθρο 327Α](#) - Συμβάσεις ήσσονος αξίας
  - [Άρθρο 328](#) - Απευθείας ανάθεση
  - [Άρθρο 329](#) - Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας - Εξουσιοδοτική διάταξη
  - [Άρθρο 330](#) - Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης
  - [Άρθρο 331](#) - Προθεσμίες διαδικασιών σύναψης συμβάσεων κάτω των ορίων
  - [Άρθρο 332](#) - Προκήρυξη σύμβασης κάτω των ορίων
  - [Άρθρο 333](#) - Προσκλήσεις προς υποψηφίους κατά τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων κάτω των ορίων
  - [Άρθρο 333Α](#) - Έννομη προστασία για συμβάσεις των άρθρων 328 και 329

B. [ΜΕΡΟΣ Β΄ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)

1. [Άρθρο 334](#) - Συμβατικό πλαίσιο - Εφαρμοστέα νομοθεσία
2. [Άρθρο 335](#) - Όροι εκτέλεσης της σύμβασης (άρθρο 87 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
3. [Άρθρο 336](#) - Υπεργολαβία (άρθρο 88 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
4. [Άρθρο 337](#) - Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 89 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

5. [Άρθρο 338](#) - Δικαίωμα μονομερούς λύσης σύμβασης (άρθρο 90 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

BIBΛΙΟ ΙΙΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

- ο [Άρθρο 339](#) - Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής
- ο [Άρθρο 340](#) - Επιβολή (άρθρα 83 παράγραφοι 1-5 και 90 παρ. 7 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρα 99 παράγραφοι 1-5 και 106 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- ο [Άρθρο 341](#) - Χωριστές εκθέσεις σχετικά με τις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων (άρθρα 84 παράγραφο 1 και 3 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 100 παράγραφο 1 και 3 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- ο [Άρθρο 342](#) - Εθνικά στοιχεία εκθέσεων και στατιστικών (άρθρα 85 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 101 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- ο [Άρθρο 343](#) - Διοικητική συνεργασία (άρθρα 86 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 102 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- ο [Άρθρο 344](#) - Κατάρτιση και Πιστοποίηση προσωπικού Αναθετούσων Αρχών/Αναθετόντων Φορέων - Εξουσιοδοτική διάταξη

BIBΛΙΟ ΙV ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

0. ΤΙΤΛΟΣ 1 ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

- [Άρθρο 345](#) - Πεδίο εφαρμογής
- [Άρθρο 346](#) - Προστασία κατά την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων

1. ΤΙΤΛΟΣ 2 ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

ΤΜΗΜΑ Ι ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

- [Άρθρο 347](#) - Σύσταση της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών
- [Άρθρο 348](#) - Συγκρότηση της Αρχής
- [Άρθρο 349](#) - Λειτουργική ανεξαρτησία
- [Άρθρο 350](#) - Οικονομική Αυτοτέλεια
- [Άρθρο 351](#) - Πειθαρχικός Έλεγχος
- [Άρθρο 352](#) - Πειθαρχική Διαδικασία
- [Άρθρο 353](#) - Συνεδριάσεις της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών
- [Άρθρο 354](#) - Οργάνωση της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών
- [Άρθρο 355](#) - Κανονισμός Λειτουργίας της ΑΕΠΠ
- [Άρθρο 356](#) - Αρμοδιότητες Προέδρου της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών
- [Άρθρο 357](#) - Προσωπικό - Οργανισμός της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών
- [Άρθρο 358](#) - Νομική Υπηρεσία
- [Άρθρο 359](#) - Έκθεση πεπραγμένων

I. ΤΜΗΜΑ ΙΙ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΠΡΑΞΕΩΝ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

- [Άρθρο 360](#) - Δικαίωμα άσκησης προσφυγής
- [Άρθρο 361](#) - Προθεσμία άσκησης της προσφυγής
- [Άρθρο 362](#) - Άσκηση προσφυγής - Άσκηση παρέμβασης
- [Άρθρο 363](#) - Παράβολο - Εξουσιοδοτική διάταξη
- [Άρθρο 364](#) - Ανασταλτικό αποτέλεσμα

- [Άρθρο 365](#) - Διαδικασία εξέτασης της προσφυγής - Εξουσιοδοτική διάταξη
  - [Άρθρο 366](#) - Προσωρινά μέτρα
  - [Άρθρο 367](#) - Διαδικασία λήψης απόφασης συνέπειες αποφάσεων ΑΕΕΠ
- A. [ΜΕΡΟΣ Β΄ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΗΡΥΞΗ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)
- [Άρθρο 368](#) - Κήρυξη ακυρότητας της σύμβασης
  - [Άρθρο 369](#) - Κήρυξη ακυρότητας - Διαδικασία
  - [Άρθρο 370](#) - Δυνατότητα μη κήρυξης ακυρότητας της σύμβασης. Επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος Εναλλακτικές κυρώσεις
  - [Άρθρο 371](#) - Συνέπειες κήρυξης ακυρότητας της σύμβασης
2. [ΤΙΤΛΟΣ 3 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΠΟΥ ΠΡΟΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ](#)
- [Άρθρο 372](#) - Δικαστική προστασία - Αρμόδιο δικαστήριο
  - [Άρθρο 373](#) - Αξίωση αποζημίωσης
3. [ΤΙΤΛΟΣ 4 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ](#)
- [Άρθρο 374](#) - Συνεργασία των ελληνικών αρχών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

[ΒΙΒΛΙΟ V ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ](#)

- [Άρθρο 375](#) - Τροποποιούμενες διατάξεις
- [Άρθρο 376](#) - Μεταβατικές διατάξεις (άρθρα 90 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 106 παρ. 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)
- [Άρθρο 377](#) - Καταργούμενες διατάξεις
- [Άρθρο 378](#) - Προσαρτήματα
- [Άρθρο 379](#) - Έναρξη ισχύος (άρθρα 90 παράγραφοι 1-2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 106 παράγραφοι 1-2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

A. [ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ Α](#)

- I. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ](#)
- II. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΥΠΟΠΕΡΙΠΤΩΣΗ α\) ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ 6\) ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ 1 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2](#)
- III. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ β\) ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΑΨΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ](#)
- IV. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ, ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ ΣΧΕΔΙΩΝ](#)
- V. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ](#)
- VI. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΥΣ \(παρ. 4 του άρθρου 34\)](#)
- VII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII ΟΡΙΣΜΟΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ](#)
- VIII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ](#)
- IX. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΝ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ Ή ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 69](#)

- X. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ ΚΥΡΩΣΗΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 18](#)
- XI. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙ ΜΗΤΡΩΑ](#)
- XII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ](#)
- XIII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 3 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 87 \(ΟΠΩΣ ΈΧΕΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΘΕΙ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ\)](#)
- XIV. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΥ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 107](#)
- B. [ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ Β](#)
  - I. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΥΠΟΠΕΡΙΠΤΩΣΗ α\) ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ 6\) ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ](#)
  - II. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 3 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 224 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ](#)
  - III. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 3 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 251 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ](#)
  - IV. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΥ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 252 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ](#)
  - V. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ, ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ, ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥΣ ΣΧΕΔΙΩΝ](#)
  - VI. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI](#)
  - VII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΥΣ \(ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 4 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 271 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ\)](#)
  - VIII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII ΟΡΙΣΜΟΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ](#)
  - IX. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ](#)
  - X. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗΣ \[όπως αναφέρεται στην περίπτωση β της παρ. 3 του άρθρου 263 και στο άρθρο 292\]](#)
  - XI. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ \(όπως αναφέρεται στο άρθρο 293\)](#)
  - XII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΥΝΑΦΘΕΙΣΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ \(όπως αναφέρεται στο άρθρο 294\)](#)
  - XIII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΩΝ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΔΙΑΛΟΓΟ, ΣΕ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ Ή ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 299 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ](#)
  - XIV. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 2 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 253 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ](#)
  - XV. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 3 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 312 ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΥ](#)

- XVI. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧVI ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ \(όπως αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου 337\)](#)
- XVII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧVII ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 378 της Οδηγίας](#)
- XVIII. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧVIII ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ \(όπως αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 300\)](#)
- XIX. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΧ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ \(όπως αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου 323\)](#)
- XX. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΧ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ \(όπως αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου 323\)](#)
- C. [ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ Γ](#)
  - I. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΚΩΔΙΚΟΙ CPV ΓΙΑ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΥΠΟΠΕΡΙΠΤ. (α) ΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤ. (9) ΤΗΣ ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2
- D. [ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ Δ](#)
  - I. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗΣ ΟΔΗΓΙΑ 24/2014/ΕΕ](#)
  - II. [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗΣ ΟΔΗΓΙΑ 25/2014/ΕΕ](#)

Βιβλιογραφία

Ιστορικό Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών

Δημόσιος - Ιδιωτικός Τομέας. Διαφορές και Ομοιότητες

Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Φορέα

N4412/16 ΕΑΑΔΗΣΥ

Εθνική Λιμενική Πολιτική. Ελληνικό Λιμενικό Σύστημα, Σημειώσεις Μαθήματος,
Δρ Θ. Γιαντσή, ΕΔΙΠ ΕΜΠ

Κύκλος Ζωής Λιμενικών Έργων. Λειτουργία και Συντήρηση, Δρ Θ. Γιαντσή, ΕΔΙΠ
ΕΜΠ

Παράμετροι και Μεγέθη Σχεδιασμού Λιμένα, Δρ Θ. Γιαντσή, ΕΔΙΠ ΕΜΠ

Οδηγός προς Δήμους για την εφαρμογή του Ν. 4412/2016 για τις δημόσιες
συμβάσεις

Νόμος 2932 του 2001 (ΦΕΚ.145/Α'/27-06-2001).

ΚΕΟΛ ΟΛΗ ΑΕ (ΕΚ 22/12/2018. Αρ. φ. 919)

PIANC 2015, "Guidelines for protecting Berthing Structures from sour caused by
ships", Report n. 180 -2015